INTELLIGENCE

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE SERVICIUL ROMÂN DE INFORMAȚII

www.sri.ro | Prin cunoaştere pentru o lume mai sigură | ■anul 6, numărul 17, martie - mai 2010

SERVICIUL ROMÂN DE INFORMAȚII

20 de ani

SRI după 20 de ani: provocările percepţiei publice

Un parteneriat pentru resurse umane de calitate în intelligence

Lansarea cărţii „Incertitudine. Gândire strategică şi relaţii internaţionale în secolul XXI”.

Relaţii publice şi cultură de securitate

Pro CERT - Ro

Personalităţi ale frontului secret din România. Gheorghe Cristescu din SSI

Interviu
Vasile Dâncu

Linie telefonică gratuită pentru semnalarea riscurilor teroriste

0800.800.100

Cum poți fi de folos?

Dacă observi amănunte, telefonează!

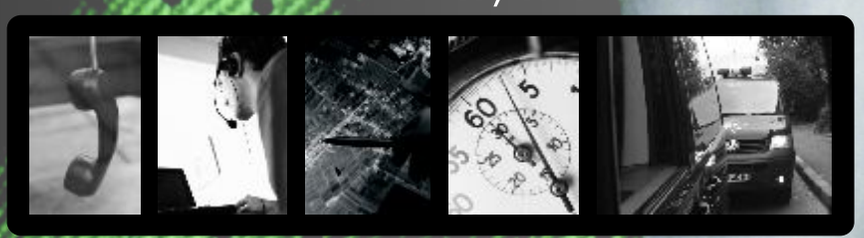

0800.800.100

Persoane care manifestă interes pentru procurarea de substanțe care ar putea fi folosite în scopuri teroriste;

Persoane care confecționează, dețin, transportă sau manipulează ilegal, armament, muniții, substanțe care ar putea fi folosite în scopuri teroriste;

Prezența repetată sau prelungită a unor persoane neautorizate în zona unor obiective care ar putea constitui ținte ale unor atacuri teroriste (misiuni diplomatice străine, sedii ale unor instituții internaționale etc.);

Interesul nejustificat al unor persoane pentru studierea sau obținerea de date referitoare la obiective importante;

Tendința unor persoane de a fotografia sau filma obiective importante sau aglomerate;

Staționarea îndelungată şi nejustificată a unor autoturisme în apropierea unor zone de importanță deosebită, misiuni diplomatice sau alte locații în care prezența populației este numeroasă;

Interesul unor persoane pentru studierea insistentă a unor locuri aglomerate (gări feroviare sau de metrou, aerogări, mari centre comerciale, obiective turistice, sportive sau culturale);

Chestionarea nejustificată în legătură cu subiecte care, la prima vedere, nu ar prezenta interes (programul de funcționare al unor instituții, momente ale zilei de maximă aglomerație, momentul schimbării personalului care asigură paza ambasadelor);

Interesul unor persoane pentru studierea insistentă a căilor de acces feroviar, rutier, subteran, aerian, fără a avea motive plauzibile în acest sens.

Telefon cu acces gratuit. Abuzul se pedepseşte.

INTELLIGENCE 20

CUPRINS

COLECTIVUL DE REDACȚIE:

Redactor-şef: Flaviu Predescu
Redactori: Sorin Sava, Lucian Agafiței
Alina Amăriucăi
Coordonator rubrică istorie: Cristian Troncotă
Coordonator studii terorism: Cristian Barna
Senior editor: Nicolae Rotaru
Tehnoredactare şi design: Bogdan Antipa
Corectura: Centrul Surse Deschise
Contact: presa@sri.ro, fpredescu@sri.ro
Difuzare: 021.410.60.60
Fax: 021.410.25.45
Adresa redacției: Bucureşti, bd. Libertății 14 d

ISSN 1844-7244

ROMANIA
SRI
SERVICIUL ROMAN DE INFORMATII

SRI la 20 de ani

George Cristian Maior

directorul Serviciului Român de Informații

În 20 de ani de regim democratic, Serviciul Român de Informații a parcurs etape succesive de maturizare și transformare. Astăzi, SRI este o instituție de intelligence modernă, un stâlp solid al statului român, o garanție a securității naționale și un partener respectat în sistemul de securitate euro-atlantic.

Într-un mediu în care dinamica riscurilor și amenințărilor este tot mai mare, cel mai important avantaj câștigat de Serviciul Român de Informații, după 20 de ani de evoluție și acumulări, este flexibilitatea. SRI are, astăzi, capacitatea instituțională și intelectuală de a răspunde competent provocărilor variate la adresa securității naționale, ceea ce, într-o lume atât de complexă și imprevizibilă, este un atu strategic pentru România.

20 de ani de construcție a democrației românești au însemnat un efort constant de adaptare și conformare a Serviciului la rigorile și mecanismele de control democratic. Fără îndoială, de-a lungul acestor ani, drumul nu a fost lin, fiind uneori pigmentat atât de critici obiective, cât și de scenarii sau derapaje ezoterice irelevante pentru o analiză serioasă. Poate că transparența și libertățile democrației nu sunt sinonime culturii secretului, specifică muncii de intelligence. Dar libertatea și securitatea, deși aflate într-o tensiune etimologică, pot face casă bună împreună, într-un cadru reglementat și într-o concepție realistă despre libertate în lumea postmodernă. Aceasta este filosofia după care își ghidează Serviciul activitatea. Până la urmă, o societate lipsită de securitate nu are decât o singură libertate, aceea de a face rău celuilalt, adică un coșmar, chiar și pentru cel mai pasionat democrat. Din această perspectivă, merită subliniat faptul că prima misiune a Serviciului Român de Informații este Apărarea Constituției, cu toate obligațiile, drepturile și libertățile garantate de legea noastră fundamentală. SRI este un gardian tăcut și pragmatic al ordinii democratice a statului român, care își face datoria cu mijloacele specifice intelligence-ului.

Ultimii ani au însemnat progrese remarcabile ale Serviciului în materie de inovație, tehnologie sau surse deschise, care au îmbogățit excelenta performanță din munca tradițională de informații, ajutând instituția să furnizeze evaluări corecte și utile securității naționale.

Un astfel de moment aniversar ar fi incomplet fără un cuvânt despre oamenii care au construit de-a lungul timpului Serviciul Român de Informații, de la zona de selecție și pregătire, muncă operativă și analiză, până la cea tehnică și logistică. În urma acestei contribuții permanente, s-a născut generația actuală de ofițeri de informații care, prin efortul lor intelectual, fac din SRI un loc de concentrare a cunoașterii profunde despre amenințările la adresa securității naționale. Serviciul Român de Informații este format din oameni preponderent tineri, o elită intelectuală a cărei medie de vârstă 36 de ani spune totul despre înnoirea instituției.

Vitalitatea resursei umane a Serviciului nu a diminuat însă nivelul de pregătire. Dimpotrivă, experiența SRI este unanim apreciată de partenerii noștri din NATO și Uniunea Europeană. Este o prețuire care ne obligă. Fiecare ofițer de informații va trebui să se adapteze cerințelor pe care mediul de securitate intern și cel extern le impun, perfecționându-se continuu. În acest fel vom oferi, țării și partenerilor noștri, garanția că Serviciul are cei mai pregătiți oameni și deține cele mai potrivite mijloace de contracarare a oricărui pericol, indiferent de forma pe care o îmbracă.

În final, doresc să aduc mulțumiri directorilor care și-au făcut datoria față de țară, cadrelor de conducere, ofițerilor de informații care au lucrat sau lucrează în cadrul Serviciului. Tuturor le doresc reușite și împliniri pe toate planurile. La mulți ani!

Dificultățile prognozei de intelligence într-o eră a incertitudinii

| Ionel Nițu

Evoluții ale mediului de securitate

Începutul secolului al XXI-lea este caracterizat prin modificări substanțiale ale parametrilor clasici de analiză a evoluției securității internaționale. Astfel, dacă în perioada Războiului Rece puteam vorbi de o anumită simetrie în relațiile dintre cele două mari blocuri politico-ideologice, în prezent asistăm la emergența unor forme multiple de asimetrie în conflictele contemporane și nu doar - așa cum ar putea să pară la o primă vedere - la asimetrie ca rezultat al diferențierii dintre războiul convențional și noi forme de conflict, precum campania internațională împotriva terorismului.

Caracteristica inedită a noilor tipuri de riscuri și amenințări (terorismul internațional, proliferarea armelor de distrugere în masă, criminalitatea organizată transfrontalieră, cyber-criminalitatea etc.) este reprezentată de faptul că nu pot fi abordate și gestionate separat, ci ca parte a unor dezvoltări complexe și interdependente.

Granița volatilă și difuză dintre acestea determină creșterea gradului de relaționare și interconectare și, implicit, generează dificultăți de cunoaștere și anticipare din partea instituțiilor de stat ori a organismelor internaționale, iar ulterior de prevenire și combatere.

Mai mult, noul model al amenințării este, în general, neconvențional, dinamic, uneori chiar aleatoriu și neliniar în incidență, fără constrângeri sau reguli de angajare, altfel spus: asimetric. Totodată, nu dispune de o doctrină proprie asemenea amenințărilor vechi, de tip statal (în care declarațiile politice și strategiile includeau volens-nolens și un grad de așteptare al inamicului față de un anumit curs de acțiune viitor), este dificil de cuantificat și prognozat și este susținut de o diversitate de entități (dacă ne referim doar la persoane, atunci putem întâlni criminali, traficanți și consumatori de droguri, teroriști, persoane corupte în aparatele statale, extremiști și fanatici religioși, xenofobi, mercenari etc.).

Implicații pentru procesul de intelligence

Într-o eră a incertitudinii și probabilității, instituțiile de securitate trebuie să fie capabile să evalueze corect gravitatea impactului diferitelor evenimente sau fenomene și să aprecieze în mod adecvat ce modalități de răspuns sunt fezabile și eficiente.
Multiplicarea în progresie geometrică a datelor și accesul tot mai mare și în timp real la informații au contribuit la consolidarea importanței analizei de intelligence în procesul de fundamentare a politicilor unui stat, respectiv de valorificare a oportunităților de realizare a unor interese de securitate națională.

Pe acest fond, analiza a depășit segmentul îngust care i-a fost atribuit inițial în activitatea de informații (simpla procesare și sintetizare a datelor în vederea obținerii informațiilor cu relevanță pentru securitatea națională). Factorii care influențează în mod determinant obținerea unui avantaj comparativ în domeniul intelligence, în raport cu alți competitori, au devenit astfel:
◦ comprimarea timpului de reacție, respectiv de prelucrare a datelor, astfel încât produsul informativ să fie disponibil la timp pentru a fi util în fundamentarea unor politici/strategii naționale;
◦ capacitatea de interpretare/integrare a datelor cu accent pe analiza multisursă și abordarea multidisciplinară a problemelor de interes strategic;
◦ forma și metodologia corespunzătoare produselor informative prin utilizarea unor metode și tehnici analitice în varii situații, astfel încât să fie eliminate acele cazuri în care analiza eșuează din cauza limitelor inerente subiectivității analiștilor implicați în acest proces.

Necesitatea de a elimina incertitudinea caracteristică domeniului intelligence a impus la nivel teoretic şi în plan acţional dezvoltarea unor modele capabile să avertizeze cu privire la posibilitatea producerii unor evenimente cu impact major asupra stării de securitate în plan intern sau internaţional. Niciunul dintre acestea, totuşi, nu este neapărat cheia absolută sau deplină a succesului în anticiparea surprizei strategice, un deziderat perpetuu al serviciilor de informaţii, dar care depinde atât de eficienţa şi profesionalismul lor, cât şi de elemente exterioare, obiective dificil de controlat adeseori.

Totuşi, în raport cu rolul lor în ansamblul instituţiilor statului, una dintre principalele funcţii ale activităţii de intelligence rămâne aceea de a avertiza din timp cu privire la tendinţele de manifestare a unor riscuri şi ameninţări la adresa securităţii naţionale/internaţionale, în scopul de a reduce efectul de surpriză (de a elimina starea de incertitudine), respectiv de a sprijini fundamentarea unor decizii, politici şi strategii preventive sau de acţiune post-factum. De altfel, modul în care este îndeplinită această funcţie reprezintă unul dintre indicatorii relevanţi prin care poate fi evaluată performanţa serviciilor de informaţii.

Sursele incertitudinii sunt variate, acestea derivând din:

◦ nesiguranţa „naturală" (incertitudinea inerentă), determinată de posibilitatea apariţiei unor fenomene non-determinate (aleatorii);

◦ existenţa unor „goluri de cunoaştere" asupra ţintei vizate (incertitudinea epistemică);

◦ operaţiuni de manipulare şi dezinformare iniţiate de alte state / servicii de informaţii străine (incertitudinea indusă).

Dacă acestea sunt câteva din sursele incertitudinii, demersul de a realiza avertizări şi analize predictive este cu atât mai dificil, pentru că majoritatea sistemelor dinamice din mediul de securitate (intern şi extern) se caracterizează prin non-linearitate (relaţiile cauză - efect nefiind proporţionale). Aşadar, principalele surse ale incertitudinii sunt fenomenele non-determinate (aleatorii) sau divergente (care nu sunt supuse legii cauzalităţii), limitele cognitive şi mentale ale furnizorilor şi beneficiarilor avertizărilor şi proiecţiilor strategice, precum şi (non)acţiunile adversarului (centrate pe raportul dintre intenţii şi capabilităţi).

▪ Robert M. Clark susţine că manifestările oricărui sistem pot fi anticipate prin analiza fenomenelor sale convergente (care determină existenţa unei predicţii şi care sunt guvernate de legea cauză-efect), dar şi a fenomenelor divergente (care inhibă predicţia). Potrivit acestuia, formularea corectă a predicţiei este condiţionată de identificarea forţelor care acţionează asupra unei entităţi, atât în prezent cât şi estimativ, de previzionarea schimbărilor survenite în acestea de-a lungul timpului, respectiv de suficienţa argumentării în formularea opiniei.

Un exemplu elocvent de fenomene divergente în activitatea de informaţii, care apar independent de voinţa celor care acţionează, îl reprezintă loviturile de stat şi acţiunile teroriste (greu de previzionat prin însăşi natura conspirativă a evenimentelor).

▪ Kenneth Waltz a avansat un model de eliminare a "incertitudinii aleatorii", derulat pe trei niveluri de analiză, de natură a determina evoluţiile mediului internaţional de securitate, respectiv: influenţa indivizilor, repercusiunile deciziilor de politică internă asupra contextului internaţional şi relaţiile (anarhice) dintre state. Potrivit acestuia, cele trei niveluri interacţionează şi formează un sistem complex prin excelenţă, identificarea corectă a variabilelor care ar putea determina o evoluţie sau alta fiind cheia realizării unor predicţii corecte.

▪ Dificultatea de a prevedea schimbările non-lineare (black swan) este dublată de faptul că procesarea şi interpretarea informaţiilor este inevitabil afectată de limitele cognitive şi mentale ale furnizorilor produselor informaţionale. Astfel, utilizarea de tipare mentale pentru a „transporta" elementele de noutate în zona familiarului/ inteligibilului poate să contribuie substanţial la alcătuirea unei reprezentări distorsionate asupra lumii exterioare, în timp ce natura imperfectă a memoriei şi capacităţii cognitive umane ar putea determina întârzieri de acţiune şi, implicit, pierderea unei oportunităţi în context strategic.

▪ Pe de altă parte, limitele cognitive individuale sunt replicate şi întărite în contextul instituţional specific domeniului intelligence. Astfel, trasarea unor direcţii (priorităţi informative) de colectare a informaţiilor necesită o anumită „viziune" asupra a ceea ce trebuie căutat, iar adesea principiul „compartimentării" (bazat pe vechea paradigmă a need to know) forţează analiştii să formuleze predicţii pe baza unor informaţii reduse, în comparaţie cu cele existente la nivelul întregii organizaţii. Mai mult, lansarea unei avertizări şi proiectarea analitică a unei strategii de contracarare a efectelor preconizate nu poate elimina starea de incertitudine privind evoluţiile ulterioare, întrucât realitatea va altera întotdeauna relaţiile cauză-efect prognozate şi parametrii pe care acestea se fundamentează. Ulterior lansării avertizării, conceperea unei strategii preventive sau defensive şi operaţionalizarea acesteia produce cunoaştere care este utilizată pentru a valida sau infirma previziunile iniţiale, generând ciclic noi incertitudini epistemice cu privire la modificarea intenţiilor adversarului şi măsurile luate/preconizate de acesta.

Întrucât activitatea de intelligence implică, de regulă, o confruntare cu un adversar real, avertizarea timpurie şi analiza strategică trebuie să determine intenţiile şi capabilităţile reale de care dispune acesta, alocând o atenţie sporită identificării acţiunilor deliberate de manipulare şi dezinformare.
Însă, chiar dacă predicţiile sunt corecte, apariţia unor factori exogeni neaşteptaţi ar putea schimba cursul evenimentelor, context în care ipotezele alternative avansate trebuie să ofere o imagine exhaustivă a capacităţii de a gândi şi acţiona a adversarului (inclusiv prin luarea în calcul a metodelor neortodoxe sau puţin probabile la care acesta ar putea recurge).

Acţiunile inamicului rămân o sursă inerentă de incertitudine în intelligence, fiind necesară evaluarea atentă a acestora din perspectiva unor posibile tentative de inducere în eroare cu privire la adevăratele intenţii şi capabilităţi de care dispune la nivel strategic, operaţional sau tactic. Astfel, speculând existenţa unor prejudecăţi sau preconcepţii, partea adversă ar putea iniţia acţiuni de dezinformare sau inducere a unei interpretări distorsionate a realităţii (spre exemplu, determinând adversarul să creadă că pregătirile militare ofensive sunt simple exerciţii, similar atacului german asupra URSS din 1941).

Reducerea stării de incertitudine (inerentă sau epistemică) prin intermediul prognozei este condiţionată şi de identificarea factorilor cheie care acţionează asupra problemei vizate (componentele spaţială şi temporală; mecanismele declanşatoare; modalităţile şi formele de manifestare; factori favorizanţi ori inhibitori; probabilitatea de apariţie/manifestare; potenţialul impact asupra securităţii naţionale etc.), cu ajutorul cărora sunt formulate proiecţii/scenarii de evoluţie şi sunt trasate modalităţi de contracarare a posibilelor efecte. În esenţă, obiectivul prognozei este acela de a fundamenta adoptarea, în prezent, a acelor decizii capabile să prevină materializarea evoluţiei indezirabile a unor riscuri în viitor.

Provocări pentru analiza de intelligence

Complexitatea mediului global de securitate, non-linearitatea înregistrată la nivelul sub-sistemelor componente, precum şi influenţele diversificate ce acţionează asupra acestora reduc capacitatea serviciilor de informaţii de a extrage informaţia utilă („sunetul") dintr-un „fundal de zgomote" şi, pe cale de consecinţă, de a formula prognoze adecvate. Ceea ce Clausewitz numea „ceaţa războiului" („the fog of war") este de fapt mediul în care au acţionat şi acţionează întotdeauna serviciile de informaţii.
Pe de altă parte, aceste evoluţii oferă şi oportunităţi pentru remodelarea modalităţilor de acţiune ale structurilor de intelligence prin adaptarea la noile realităţi, context în care sunt favorizate inovarea, experimentarea, intensificarea cooperării între structurile/instituţiile din diferite domenii sau cu parteneri externi şi, nu în ultimul rând, învăţarea din greşeli.

După unii autori, principala provocare pentru analiza de intelligence nu este aceea de a oferi prognoze cât mai exacte, ci de a furniza-cu acurateţe şi în regim de urgenţă-analize relevante şi utile fundamentării unor decizii la nivel acţional.

De altfel, multe limitări ale prognozei realizate de serviciile de informaţii nu sunt generate neapărat de faptul că ceea ce urma să se întâmple a fost greşit anticipat. Adesea, domeniul intelligence interacţionează cu realitatea operaţională (de pe teren) prin informarea beneficiarilor, uneori prin acţiuni directe în mediul vizat, schimbându-se variabilele realităţii faptice supuse analizei şi prognozei. Cu alte cuvinte, spre exemplu, deşi pot prognoza sporirea interesului unor organizaţii extremiste de a organiza acte teroriste asupra unor obiective importante, serviciile de informaţii acţionează ofensiv, preluând sub control, infiltrând, deturnând ori destructurând reţelele ori persoanele vizate. Deşi s-ar putea presupune că au greşit avansând diferite scenarii de evoluţie a unor factori de risc, serviciile de informaţii nu au voie să aştepte să vadă dacă acestea se vor şi confirma. Principalul lor rol este de a preveni afectarea securităţii naţionale şi de a acţiona în consecinţă. O predicţie, prin însăşi forţa sa modelatoare, ajunge să devină falsă, tocmai pentru că au fost adoptate acele politici care să împiedice realizarea sa şi să prevină o ameninţare la adresa securităţii unui stat („self-denying prophecy").

Multe din „surprizele strategice" s-au datorat nu atât absenţei informaţiei, cât faptului că agenţiile de securitate implicate nu au fost conştiente de propria cunoaştere instituţională, informaţiile existente nefiind exploatate. Pe acest fond, accentul activităţii de intelligence nu trebuie să fie pus pe proprietatea / controlul asupra informaţiei, cât pe gradul de utilizare a acesteia ("information usability").

Îmbunătăţirea abilităţii de a furniza anumite semnale privind o ameninţare sau o oportunitate implică accesul deopotrivă la surse mai bune de informare şi la noi tipuri de tehnici cognitive, care să-i permită analistului să anticipeze evoluţiile temporale.

Unii autori susţin că ciclul tradiţional al activităţii de informaţii trebuie remodelat pentru ca modelul de analiză a informaţiilor să răspundă schimbărilor rapide ale mediului de securitate şi, pe acest fond, necesităţilor de informare ale beneficiarilor. Astfel, Robert M. Clark a avansat ideea centrării activităţii de informaţii pe o ţintă-model concentrică, fapt ce ar presupune, constituirea unor echipe mixte de analişti, gestionari ai culegerii de informaţii şi beneficiari, focalizaţi pe sarcina activităţii informative, în aşa fel încât procesul să poată beneficia de multiplele avantaje generate de expansiunea tehnologiei informaţiei şi de noile provocări globale.

Polemica existentă în dezbaterile contemporane privind relaţia dintre furnizorul şi beneficiarul informaţiilor scoate în evidenţă accentul tot mai mare acordat de domeniul intelligence „agendei politice" a factorilor de decizie în stat („customer-centric approach"). De altfel, necesitatea unei mai bune corelări între analizele efectuate de serviciile de informaţii şi nevoile beneficiarilor, decidenţilor politici este general acceptată în forurile de dezbatere publică, soluţiile avansate variind de la cooperare până la formularea de solicitări reale şi concrete. Indiferent de natura relaţionării, serviciile de informaţii trebuie să furnizeze prognoze nu de dragul de a previziona şi informa beneficiarii, ci pentru a-i ajuta pe aceştia să poată „vizualiza" posibilele „dimensiuni" ale viitorului.

Relevanţa şi acurateţea analizei de intelligence nu implică neapărat şi obţinerea unor evoluţii pozitive în plan operaţional, succesul fiind asigurat doar în măsura în care predicţiile formulate determină schimbarea unei strategii sau politici. În această zonă a întrepătrunderii dintre analiza de intelligence şi decizia strategică se află de fapt cheia succesului sau eşecului iar un eventual eşec de a preveni o surpriză strategică poate fi imputabil, în egală măsură, atât celui care produce, cât şi celui care utilizează informaţia, dacă aceasta este ignorată sau contestată.

Complexitatea mediului de securitate impune creşterea numărului de misiuni aferente activităţii de informaţii, inclusiv cu problematici care depăşesc domeniul clasic al securităţii naţionale, dar care aduc atingere securităţii cetăţeanului (crizele economice, probleme legate de mediu, pandemii etc.). Abordările transdisciplinare, din perspective diferite, precum şi instituirea unor formate de cooperare ad-hoc între analiştii cu diferite specializări, atât din serviciile de informaţii, cât şi din mediul academic sau de cercetare specializată, facilitează identificarea ameninţării şi, în special, a legăturilor dintre elementele care o generează sau favorizează. De aceea, în prezent se ridică tot mai mult problema externalizării („out-sourcing") ca sursă a cunoaşterii şi formă de cooperare a serviciilor de informaţii cu medii şi zone de specialitate dintre cele mai diverse, pentru că, totuşi, un serviciu de informaţii nu va avea niciodată prin el însuşi, o cunoaştere atotcuprinzătoare asupra tuturor evoluţiilor de risc cu efecte asupra statului şi cetăţeanului şi va depinde şi de modul în care sistemele de securitate ştiu să gestioneze cunoaşterea sau tehnologia de care dispune societatea.

Pentru a asigura cunoaşterea predictiv-anticipativă a evoluţiei riscurilor şi adecvarea capacităţii de acţiune, serviciile de informaţii trebuie să-şi remodeleze misiunile, obiectivele şi capabilităţile şi să-şi consolideze parteneriatul cu factorii de decizie în domeniul securităţii. Din această perspectivă, relevante sunt:

◦ abordarea comprehensivă a problematicii de securitate, ceea ce presupune înglobarea unor noi domenii de interes strategic, precum securitatea energetică, protecţia infrastructurilor critice sau gestionarea noilor tipuri de riscuri (de ex. cibernetice).

◦ creşterea preciziei şi acurateţei prognozelor de securitate, pentru asigurarea avertizării timpurii şi evaluării anticipative a evoluţiilor relevante ale mediului de securitate, prin translatarea unor concepte şi metodologii din zona intelligence-ului competitiv sau business intelligence;

la creşterea interacţiunii şi a posibilităţii de realizare a unei evaluări corecte a riscului.

Accesul tot mai amplu şi mai facil la informaţii a impus modificarea paradigmei intelligence-ului, prin renunţarea la dihotomia clasică „noi" şi „ceilalţi".

◦ definirea şi operaţionalizarea unor formate interactive de cooperare cu mediul academic şi societatea civilă şi servicii partenere, precum şi de consiliere între producătorii şi consumatorii de informaţii, care să crească eficienţa utilizării produsului de intelligence.

Dat fiind spectrul mare de ameninţări, nevoia de expertiză analitică de calitate şi constrângerile în alocarea resurselor impune comunităţilor de informaţii să extindă reţeaua partenerilor peste limitele tradiţionale, determinând o amplificare a cooperării cu entităţi din spaţiul privat (care deţin cunoaştere şi resursele necesare pentru o bună predicţie şi un răspuns adecvat). Totodată, extinderea parteneriatelor strategice cu servicii de informaţii din alte state contribuie

9/11 a demonstrat că „ceilalţi" nu mai sunt doar statele, ci actorii non-statali (cu acces la tehnologii moderne), care şi-au creat propriile „web of trust" şi reţele de sprijin şi s-au organizat astfel încât să reziste încercărilor de distrugere.

Adaptarea structurilor de intelligence la noile realităţi presupune identificarea unui nou echilibru între dihotomiile intern extern, secret nesecret şi renunţarea la modul de gândire linear sau la modele intelectuale şi informaţionale depăşite.

În cele din urmă, succesul serviciilor de informaţii în a furniza avertizări şi predicţii corecte constă în capacitatea de adaptare la complexitatea lumii moderne.

Bibliografie

1. Mark M. Lowenthal, Intelligence. From Secrets to Policy. Second edition, A division of Congressional Quarterly Inc. Washington, D.C.
2. Robert M. Clark, Intelligence Analysis: A Target Centric Approach, CQ Press, Washington D.C., 2007, p.184.
3. Kenneth Waltz, Man, the State and War, Columbia University Press, New York, 1954.
4. Conceptul, avansat în literatura de specialitate de Nassim Taleb, desemnează acele evenimente care apar în mod neaşteptat, care au un impact foarte mare şi care depăşesc aşteptările normale. Pentru Taleb, evenimentele din 9/11 sunt un exemplu elocvent de black swan ("lebădă neagră").
5. Herbert Simon a introdus în literatura de specialitate conceptul de „raţionare limitată" (bounded rationality), ca expresie a capacităţii reduse a minţii umane de a asimila complexitatea realităţii, respectiv a tendinţei oamenilor de a-şi construi modele mentale simplificate ale realităţii, cărora le suprapun informaţiile primite ulterior, fără să le verifice întotdeauna compatibilitatea cu propriul sistem de gândire.
6. Lawrence Freedman, „The Revolution in Strategic Affairs" în Adelphi Paper, nr.318/1998, International Institute for Strategic Studies, London, p.44.
7. Stephan Fruhling, Uncertainty, Forecasting and the Difficulty of Strategy, Taylor & Francis Group, 2006, p.7.
8. Generalul german Moltke a redat edificator starea permanentă de incertitudine existentă în sistemele acţionale, rezultat al interacţiunii a două sisteme de gândire, susţinând că „niciun plan de luptă nu supravieţuieşte contactului cu adversarul".
9. Analistul american Jack Davis denumeşte factorii identificaţi ca fiind „premise de influenţă în activitatea de informaţii", având un rol important în structurarea unor relaţii de tipul cauză-efect care să determine probabilitatea de manifestare a unui scenariu previzionat (Davis, Jack, "Strategic Warning: If Surprise is inevitable, What Role for Analysis", Sherman Kent Center for Intelligence Analysis, Ocasional, Papers, Vol.2, No.1/2003).
10. Dihotomia analize oportune versus analize obiective bazate pe fapte îşi are rădăcinile în dezbaterea Sherman Kent - Willmoore Kendall din 1949.
11. Robert M. Clark, Intelligence Analysis: A Target Centric Approach, CQ Press, Washington D.C., 2007. Potrivit autorului, această reconceptualizare a activităţii de informaţii ar contribui la „construirea unei imaginii comune a ţintei/obiectivului, din care toţi participanţii să-şi poată extrage acele elemente de care au nevoie pentru a-şi duce la bun sfârşit sarcinile şi în care toţi pot contribui cu resursele sau cunoştinţele lor la întregirea imaginii, pentru a contura o ţintă mai precisă".
12. Relevante sunt studiile lui Steven Ward, „Evolution Beats Revolution in Analysis", Studies in Intelligence, vol.46, nr.3/2002 şi Carmen Medina, "What to do when Traditional Models fail", Studies in Intelligence, vol.46, nr.3/2002, disponibile la www.odci.gov.

gl.bg. Florian Coldea

Prim-adjunct al Directorului Serviciului Român de Informații

Dragi colegi,

Acest moment aniversar reprezintă, pentru fiecare dintre noi, un prilej de reflecție asupra drumului parcurs de Serviciu în aceşti 20 de ani, asupra stadiului în care ne aflăm din perspectiva rolului SRI în societatea română, precum şi asupra aşteptărilor noastre, ale celor din interiorul instituției.

După un proces lung şi sinuos, suntem astăzi o instituție solidă, capabilă să răspundă provocărilor de securitate specifice secolului al XXI-lea şi adaptată standardelor de performanță ale comunității euro-atlantice, respectată atât de factorii de decizie în stat şi partenerii noştri externi, cât şi, din ce în ce mai mult în ultima perioadă, de opinia publică.

Nu a fost un proces lipsit de dificultăți: de la adaptarea lentă a cadrului normativ la evoluțiile de securitate, din ce în ce mai dinamice şi imprevizibile, până la asocierea cu fosta Securitate - o sursă de stereotipuri cu impact direct şi pe termen lung asupra imaginii publice a SRI.

Am parcurs mai multe etape de restructurare şi modernizare, răspunzând necesităților de securitate ale României şi, mai ales în ultimii ani, cerințelor asociate calității țării noastre de membru al NATO şi UE.

Serviciul Român de Informații nu ar fi ceea ce este în prezent fără implicarea şi eforturile celor care au lucrat în această instituție, cărora le mulțumim şi la care ne gândim cu recunoştință.

Evoluția SRI este cu atât mai evidentă pentru cineva care a putut vedea, din interior, transformările prin care am trecut. Am intrat în Serviciu în urmă cu 18 ani, ca student al Academiei Naționale de Informații, şi mă aflu astăzi în echipa de conducere a SRI, după ce am parcurs etapele carierei de ofițer de informații. Sunt, astfel, unul dintre cei care pot depune mărturie asupra diferențelor semnificative dintre Serviciul de acum şi instituția de la începutul anilor '90.

2010 este un an important pentru noi nu doar ca moment aniversar, ci şi pentru că marchează finalul procesului de modernizare a instituției lansat în urmă cu 4 ani. Ne-am propus, şi cred că am reuşit, să devenim un serviciu de informații mult mai eficient, flexibil, capabil de reacții rapide şi, dincolo de acestea, o organizație nu doar cu norme şi proceduri noi, ci şi cu o altă atitudine şi mentalitate. Media de vârstă a ofițerilor din Serviciu spune multe despre schimbările prin care am trecut, iar tinerii din organizația noastră conferă acea energie instituțională necesară modernizării şi adaptării continue.

Ştim cu toții că perioada pe care o traversăm este una extrem de solicitantă, atât din perspectiva amenințărilor pe care trebuie să le gestionăm, generate de criza economică, criminalitatea organizată transfrontalieră, criminalitatea cibernetică, terorismul internațional etc., cât şi prin prisma obligațiilor noastre de susținere, prin informații corecte şi de calitate, a unor decizii cu impact asupra obiectivelor de securitate şi dezvoltare ale României.

Rezultatele pe care le obținem în fiecare zi sunt posibile datorită realizării unor operațiuni de mare complexitate, care presupun asumarea, de către ofițerii Serviciului, împreună cu partenerii interni şi externi, a unor riscuri, adesea consistente, precum şi a unor sacrificii, personale sau care se repercutează asupra familiilor lor, cărora le suntem recunoscători pentru înțelegere şi sprijin.

Trebuie să fim sinceri cu noi înşine în identificarea problemelor cu care ne confruntăm şi să valorificăm experiența acumulată în interiorul Serviciului, precum şi valoroasa expertiză a aliaților/partenerilor noştri pentru a găsi cele mai bune soluții. Unele nu depind de noi, precum necesara adoptare a pachetului legislativ privind securitatea națională, altele trebuie să le rezolvăm prin eforturile proprii.

Sunt convins că putem realiza ceea ce ne-am propus, chiar dacă drumul pe care îl avem de parcurs nu e întotdeauna presărat cu satisfacții, iar rezultatele nu vin imediat.

Suntem, însă, o echipă tânără, cu un foarte bun potențial de creştere, în care elementele esențiale sunt loialitatea necondiționată față de interesele naționale, calitatea profesională şi determinarea personală de a fi mai bun.

Ne bazăm pe fiecare dintre membrii acestei echipe pentru a contribui, în continuare, la identificarea celor mai bune soluții, cu accent deosebit pe schimbarea unor mentalități, atât la nivelul Serviciului, cât şi al opiniei publice.

Vă mulțumesc pentru eforturile pe care le depuneți şi vă urez succes!

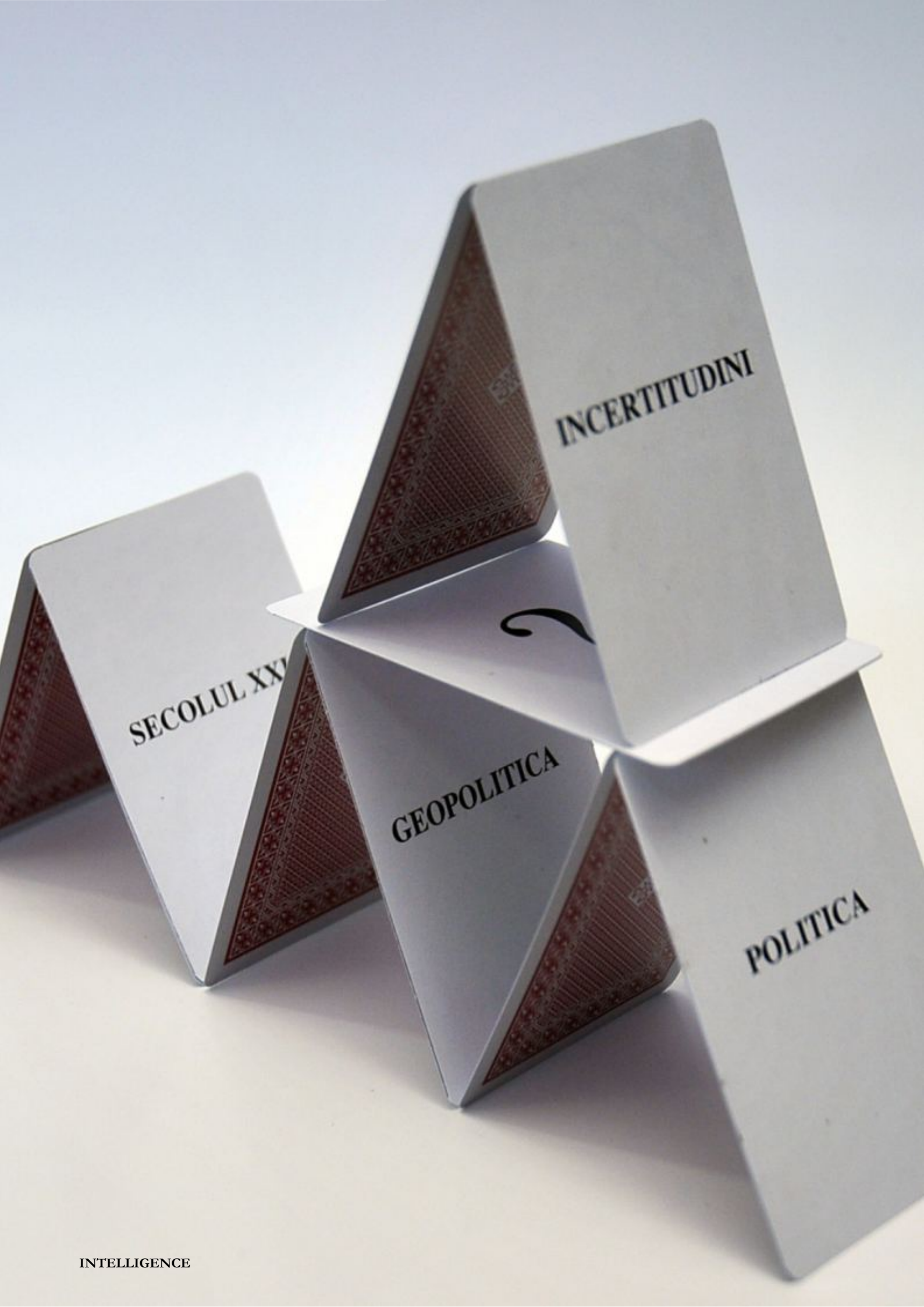
INCERTITUDINI
SECOLUL XX
GEOPOLITICA
POLITICA

Incertitudine.

Gândire strategică şi relaţii internaţionale în secolul XXI

| Flaviu Predescu

Revista „Cultura” a fost primul şi cel mai credincios aliat al diplomatului George Cristian Maior în expunerea spre dezbatere a unor importante idei. Cititorii selecţi ai „Culturii” au savurat discret, în ultimii trei ani, dintr-un produs intelectual, care astăzi s-a închegat în cartea „Incertitudine. Gândire strategică şi relaţii internaţionale în secolul XXI”.

Cele două categorii de cititori pe care îi are lucrarea, una pentru care a apărut ca o surpriză plăcută a şefului celui mai important serviciu de informaţii al României, iar cealaltă a „cititorilor de George Maior”, care îi ştiau vasta experienţă în domeniul relaţiilor internaţionale, confirmă necesitatea apariţiei unei astfel de cărţi pentru o ţară membră NATO şi UE.

Cei care îl cunosc pe George Maior ştiu că adesea îi îndeamnă pe cei din jur la scris, la expunerea ideilor, la căutarea unor răspunsuri şi, nu în ultimul rând, la citit. George Maior caută prin cărţile sale adevărul sau cel puţin o ecuaţie a acestuia, prin care să îndrume, să îi ajute pe cei care citesc, să descopere ceea ce este dincolo de aparenţe şi să facă anumite conexiuni, care să ducă la soluţii.

O parte dintre articolele din cartea lui Maior, nu a fost anterior publicată, tocmai pentru faptul că autorul nu a vrut să le arate, până nu a fost 100% convins că ele cuprind esenţialul care trebuie spus. Unul dintre acestea este „Cum înţelegem lumea internaţională în care trăim după 11 septembrie 2001”, în rândurile căruia autorul vorbeşte despre „Non-statul” care atacă acum statul, lucru greu de imaginat şi mai greu de conceptualizat în relaţiile internaţionale acum câţiva ani (obişnuite cu simetria confortabilă a relaţiilor dintre state, care, fie de tip cooperativ, fie de tip conflictual, asigurau măcar un câmp de raţionalitate vieţii internaţionale)

Într-un articol publicat în vara lui 2009, intitulat „Limitele puterii şi ale politicii în era globalizării. Lecţiile realismului lui Reinhold Niebuhr”, autorul vorbeşte despre modul în care teologul american a demonstrat ceea ce acum ştim să apreciem din perspectivă morală şi istorică - cum cruzimea unui fenomen totalitar e derivată parţial din absurditatea pretenţiei că mişcarea în sine are întreaga istorie sub control, arătând că acest cinism politico-istoric s-a tradus acţional în folosirea de către comunişti „a puterii fără scrupule, sub iluzia că viziunea lor asupra unui ideal absolut, lipsit de ambiguităţi, justifică o asemenea folosire a puterii”.

„Reţelele şi statul reţea” este articolul în care autorul vorbeşte despre necesitatea unui efort intelectual pentru schiţarea unui început de sinteză între forma tradiţională de structurare a relaţiilor internaţionale, bazată primordial pe stat şi teritoriu, care va funcţiona probabil întotdeauna(...) şi a relaţiilor internaţionale născute din explozia unică a globalizării multistratificate.

Diplomatul român mai vorbeşte în acelaşi articol despre perspectiva din care se pot observa diferenţele structurale, deosebirile de esenţă dintre reţelele din „era informaţiei” şi cele, mai rudimentare, aparţinând altor epoci istorice, precum şi impactul lor diferit din punct de vedere calitativ asupra societăţii, politicii(...).

În „Diplomaţi, soldaţi şi strategi în secolul XXI. Vechi şi noi roluri”, Maior descifrează tendinţele politicii de apărare la începutul acestui secol, dar, în egală măsură, abordează şi problematica misiunilor şi rolurilor sistemului militar, precum şi noi modele de dezvoltare. În cadrul analizei expuse, autorul abordează în stilu-i binecunoscut percepţiile, tradiţiile şi tendinţele care se prefigurează în ceea ce astăzi numim diplomaţia apărării. În încheierea articolului, George Maior se întreabă retoric dacă paradigma „noului soldat-diplomat” este una periculoasă sau necesară, făcând referire la poemul "The Tiger" aparţinând lui William Blake (Songs of Experience) în care, referindu-se la ideea metaforică de simetrie a fricii (care constă într-o teamă a Occidentului faţă de terorismul islamic, dar şi a fundamentaliştilor de ceea ce reprezintă Occidentul) Maior foloseşte versurile poemului amintit: „Tigrule, tigrule, arzând strălucitor,/În pădurea nopţii;/Ce mână sau ochi nemuritor,/Poate să-ţi cuprindă simetria fricii?”.

Lansarea cărții „Incertitudine. Gândire strategică şi relații internaționale în secolul XXI". Târgul de carte „Gaudeamus" 2009.

De altfel, nu este pentru prima dată în „Incertitudini. Gândire strategică şi relații internaționale în secolul XXI" când autorul foloseşte un pasaj dintr-un poem grăitor pentru o situație dată, specialistul în relații internaționale, George Maior, deschizând cartea cu un pasaj din „Alt poem al darurilor" aparținând lui Jorge Luis Borges, unul dintre poeții săi preferați: „Vreau să aduc mulțumiri dumnezeiescului/ Labirint de efecte şi cauze/Pentru diversitatea făpturilor/Care alcătuiesc acest univers neobişnuit,/Pentru rațiune, care nu va înceta să viseze/La un plan al labirintului".

Abordarea cu substrat poetic, prin contrast, a unor situații pe care alții le tratează într-o manieră categorică, scoate în evidență delicatețea cu care autorul ne determină să reținem aspecte esențiale aflate în opera sa. Câți dintre noi au ştiut că înainte de executarea prin spânzurare, Saddam Hussein a scris o poezie? Câteva versuri sunt relevante în acest sens: „Doar sufletul mi-e jertfă pentru poporul meu/Căci sângele curge râu când vremurile-s rele/ Nu-ngenunchem defel când atacăm şi totuşi/Duşmanilor de moarte onoare-nfățişăm." Deşi poezia este lipsită de valoare literară, aflăm de la autor că gestul lui Saddam a fost interpretat ca o încercare de mesaj-testament către irakieni, dar şi ca o tentativă de a se pune într-o lumină de martir în fața opiniei publice.

În articolul „Lumea umbrelor", publicat în „Cultura", la 6 luni după ce a fost numit director al Serviciului Român de Informații, George Maior scrie

despre unul dintre cei mai importanţi conducători ai Mossad-ului, Efraim Halevy, pe care îl prezintă ca fiind „un diplomat dur, dar, în primul rând, un ofiţer de informaţii subtil şi inteligent". Maior admiră curajul lui Halevy, care din postura de fost şef de servicii secrete a avut curajul să scrie o carte despre experienţele sale în lumea informaţiilor. Relevant este pasajul ales de autor, pentru a ilustra una din spusele cele mai importante ale fostului şef al Mossad: „Referitor la lumea atât de complexă în care trăim, încerc să vă ofer informaţiile de culise ale unui ofiţer de informaţii şi ale unui diplomat. M-am mişcat şi am acţionat în umbră timp de aproape patruzeci de ani. Toate arată altfel de acolo, dar, de fapt, care este lumea umbrelor şi care este aceea a luminii? Care este lumea iluziei şi care este aceea a realităţii sau este vorba de un amestec al celor două?

Realmente, nu sunt sigur pe deplin."

În acelaşi articol, achiesând spuselor lui Efraim Halevy, George Maior subliniază rolul important pe care îl joacă diplomaţia în munca de informaţii, arătând faptul că informaţia folosită inteligent a putut salva comunicarea între adversari ireductibili public, dar şi cum a putut deschide noi perspective de strategie care, altfel, ar fi fost repudiate la nivelul gândirii strategice comune. Toate acestea, este de părere autorul, demonstrează câtă nevoie de curaj există în acţiunea omului de stat pentru depăşirea permanentă a prejudecăţilor, mai ales atunci când presiunea opiniei publice te-ar putea îndemna la experienţe salvatoare de moment, însă generatoare de potenţiale dezastre în perspectivă.

Publicată la cinci luni după „Noul Aliat. Regândirea politicii de apărare a României la începutul secolului XXI", cartea „Incertitudine. Gândire strategică şi relaţii internaţionale în secolul XXI" explică, citind-o, de ce autorul a folosit în titlu un substantiv penetrant şi rece, care poate îmbrăca rolul de concluzie în ceea ce priveşte situaţia internaţională actuală. Conţinutul este însă o sursă bogată de idei, care vin să ofere direcţii concrete celui care parcurge paginile recentei opere semnate de George Cristian Maior.

ROMANIA
SRI
SERVICIUL ROMAN DE INFORMATII
2010
DE ANI
www.sri.ro

| gl.bg. Ion Grosu

Adjunct al directorului Serviciului Român de Informații

Se împlinesc 20 de ani de la înființarea Serviciului Român de Informații. Acest moment aniversar, în care Serviciul a intrat în perioada maturității sale instituționale, vine după o etapă bogată în realizări și evenimente de importanță strategică la nivel național, internațional, dar și instituțional.

De-a lungul celor 20 de ani, Serviciul Român de Informații a evoluat progresiv, trecând prin etape succesive de consolidare, axate pe schimbări structurale. În prezent, se află în desfășurare o transformare amplă, de fond, pe baza unei strategii comprehensive, generate de complexitatea și dinamica mediului de securitate.

Reformele structurale au fost urmate de un proces de adaptare, care susține dezvoltarea capacității de a anticipa vulnerabilitățile și oportunitățile și de a combate eficient amenințările, pornind de la o abordare extinsă a securității naționale.

În afara adoptării unor concepte inovatoare de intelligence, a unor sisteme noi de culegere și de procesare a informațiilor, transformarea presupune și implementarea unor schimbări ample de proces, în scopul asigurării unui nivel de cunoaștere care să nu reprezinte doar informație pură și raționament logic, ci să pătrundă în profunzimea evenimentelor și să convingă. Altfel spus, cunoașterea în profunzime poate constitui viziunea Serviciului. Pentru a atinge acest deziderat este nevoie de consolidarea capacității și a componentei analitice și de prognoză, optimizarea managementului resurselor umane și creșterea performanței manageriale.

Obiectivele transformării converg spre asigurarea unui sistem eficient de avertizare timpurie, fundamentarea adecvată a procesului de decizie, precum și dezvoltarea capacităților asimetrice defensive și ofensive necesare pentru a răspunde amenințărilor de securitate actuale și viitoare.

Crearea unui sistem multianual de planificare integrată, aflat în curs de implementare, asigură congruența obiectivelor și capabilităților necesare cu resursele alocate, prin dimensionarea unor proiecte concrete, care să răspundă priorităților instituționale.

În același timp, Serviciul nu poate acționa singur într-o lume a interdependențelor complexe, iar, din această perspectivă, promovarea cooperării interne și internaționale este critică atât pe zona prevenirii, cât și pentru reacția rapidă la amenințările de securitate.

Transformarea este un proces complex, care impune o modificare de paradigmă ce poate fi sintetizată prin „mâine, astăzi va fi ieri" și presupune capacitatea de adaptare continuă la cerințe și provocări. Principalul vector îl constituie resursa umană, iar din acest punct de vedere, Serviciul Român de Informații acordă o importanță majoră atragerii specialiștilor de valoare, promovării și dezvoltării profesionale. Îmbinarea simbiotică a inteligenței, practicilor creative și a tehnologiilor avansate - deziderat important al serviciilor de informații - nu poate fi susținută fără o investiție majoră în resursa umană.

Doresc să mulțumesc personalului SRI pentru abnegația și devotamentul de care dă dovadă și să îl felicit pentru modul profesionist în care înțelege să își îndeplinească atribuțiile de serviciu, de cele mai multe ori în condiții dificile.

Cu prilejul Zilei Serviciului Român de Informații, le adresez tuturor urări de sănătate, împliniri personale și realizări profesionale!

Dezbaterile privind disoluția autorității statale, chiar cedarea progresivă şi ireversibilă din atributele fundamentale - argumentată, uneori forțat, prin invocarea principiului preeminenței dreptului comunitar - continuă să determine confuzii grave la nivelul percepției publice (şi nu numai).

| Liliana Cojocaru

Tratatul de la Lisabona - cadrul juridic adecvat promovării intereselor naționale

Reconceptualizarea statului-națiune

Pornind de la succesul Tratatului de Reformă a Uniunii Europene, semnat la Lisabona, în prezentul demers, am abordat o parte din implicațiile rezultate prin transpunerea în planul dreptului administrativ național a două principii comunitare fundamentale, respectiv principiul atribuirii competențelor şi cel al subsidiarității. Fără îndoială, actuala codificare comunitară oferă, în egală măsură, instrumentele împlinirii dezideratului «Unitate în diversitate!», prin afirmarea identității europene - pe bazele propriilor moşteniri naționale - şi asigură un cadru adecvat pentru afirmarea şi promovarea valorilor specifice fiecărei națiuni. Succesul actualei codificări rezidă din conturarea premiselor pentru o reformă reală a instituțiilor comunitare, dar şi din evitarea termenului de Constituție, sensibil pentru suficient de multe state puternice, pentru care acceptarea denumirii ar fi echivalat cu „legiferarea" unei presiuni comunitare vădite şi asumate în suveranitatea națională.

Noi perspective ale statului-națiune, în lumina prevederilor Tratatului de Reformă a UE de la Lisabona

Pe lângă îmbunătățirile estimate, succesul Tratatului de la Lisabona rezidă şi din asigurarea unor competențe sporite parlamentelor naționale în procesul decizional şi, implicit, creşterea eficienței mecanismelor instituționale pentru promovarea intereselor statelor membre UE. În mod expres, Tratatul reiterează principiile originare, precizând că Uniunea Europeană respectă egalitatea statelor membre şi identitatea lor națională, inerentă structurilor fundamentale politice şi constituționale proprii. Deseori invocat, principiul atribuirii competențelor presupune că organismele comunitare acționează numai în limitele competențelor conferite de statele membre, în vederea realizării obiectivelor stabilite. În acest sens, art.3b din Tratatul de Reformă precizează că „orice competență care nu este atribuită UE, prin tratate, aparține statelor membre". Similar, principiul subsidiarității conturează clar aria intervenției mecanismelor comunitare, stabilind că „UE intervine numai dacă obiectivele acțiunii preconizate nu pot fi realizate, în mod satisfăcător de către statele membre, la nivel central, regional şi local". Relevante pentru transpunerea corectă a acestui principiu sunt şi prevederile art. 5 din Tratatul de înființare a UE, care precizează, la fel de clar, zonele de afectare a suveranității fiecărui stat comunitar. În consecință, o reorganizare administrativ-teritorială, pe criterii etnice, „motivată" de jure (aparent), pe „necesitatea respectării aquis-ului comunitar" este lipsită de orice susținere rezonabilă din punct de vedere al argumentării juridice. Clarificarea acestor aspecte (reinterpretate, deseori

eronat), la nivelul percepţiei actorilor (ne)avizaţi, cu consecinţe serioase, incidente inclusiv în planul securităţii naţionale, constituie o preocupare constantă a juriştilor familiarizaţi cu subtilităţile dreptului comunitar.

Necesitatea respectării de către organismele comunitare a funcţiilor esenţiale ale statelor membre reiese şi din includerea punctuală a apărării securităţii naţionale, alături de asigurarea integrităţii teritoriale şi menţinerea ordinii publice.

Mai mult, referindu-se la componenta securităţii naţionale, art. 3a din Tratatul de Reformă stabileşte, fără echivoc, că "în special, securitatea naţională rămâne responsabilitatea exclusivă a fiecărui stat membru".

Fără îndoială, apartenenţa la arealul comunitar implică şi obligaţii corelative, chiar în sensul cedării (prin negocieri, preferabil) anumitor segmente din prerogativele statale. De aceea interpretările (simple pretexte, de obicei) în sensul renunţării la identitatea naţională, dovedesc cel puţin ignoranţă în cunoaşterea actualului mediu european, dar şi a ştiinţei dreptului.

Pornind de la valenţele conceptului (structură genetică, reacţii afective la evenimentele istorice, moştenire culturală), identitatea naţională rămâne o coordonată esenţială în dăinuirea spiritualităţii fiecărui stat, iar promovarea valorilor naţionale, sub toate formele, va continua (fără îndoială) să se afle în centrul preocupărilor statelor membre UE .

Principalele inovaţii aduse de Tratatul de Reformă a Uniunii Europene

Reflecţiile cu relevanţă comunitară îşi au sorgintea încă din perioada Antichităţii, când cuceririle romane au constituit - respectând proporţiile, desigur - manifestări ale unor asemenea aspiraţii, sublimate ulterior, în diverse doctrine şi organizaţii corespondente.

În perioada interbelică, cea mai importantă propunere de structurare a unei Europe unite a aparţinut ministrului de Externe al Franţei, Aristide Briand, care a lansat în faţa Adunării Societăţii Naţiunilor „Memorandum-ul pentru organizarea unui regim al Uniunii Federale Europene" (5 septembrie 1929).

După atitudinea mai mult decât prudentă a Franţei (a cărei contribuţie în cristalizarea proiectului comunitar este incontestabilă), încheierea Tratatului de Reformă a UE (TR), la Lisabona, a marcat sfârşitul etapei de introspecţie, oferind instrumente semnificative pentru soluţionarea (uneori parţială) a problemelor existente (unele acutizate, în genere, de birocratizarea excesivă).

În acest sens, declaraţia preşedintelui Consiliului European, Jose Socrates („Europa a ieşit din criza instituţională şi este dispusă să se confrunte cu provocări viitoare") este ilustrativă. Pentru elaborarea şi redactarea Tratatului de Reformă a UE, numit şi Tratatul de la Lisabona, s-a utilizat metoda clasică, respectiv Conferinţa Interguvernamentală, în temeiul art. 48 din Tratatul privind înfiinţarea Uniunii Europene.

Fără a înlocui reglementările existente (aşa cum se intenţiona prin Tratatul Constituţional), documentul conţine amendamente de substanţă, structurate în 13 protocoale şi peste 50 de declaraţii, toate având aceeaşi forţă juridică cu textul propriu-zis.

Principalele inovaţii aduse de Tratatul de Reformă a UE

Translatarea centrului de greutate de la îndeplinirea obiectivelor economice şi politice la consolidarea măsurilor de creştere a bunăstării popoarelor, într-un «spaţiu de libertate, securitate şi justiţie» constituie aspectul major, reflectat în tratat prin expresii juridice a căror interpretare este fără echivoc.

Principiile şi modalităţile de transpunere în legislaţiile naţionale a drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului, consacrate la nivel european, au cunoscut o codificare din ce în ce mai elaborată, inclusiv sub aspectul simplificării.

În baza art.6 din Tratatul privind înfiinţarea UE (T.U.E.), aceasta a acceptat prevederile Convenţiei Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului şi Libertăţilor Fundamentale, cu protocoalele adiţionale, încheindu-se astfel îndelungatele dezbateri politice, juridice şi doctrinare pe această temă.

Recunoaşterea Cartei Fundamentale a UE şi a Convenţiei Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului şi Libertăţilor Fundamentale vor determina noi abordări în planul soluţionării litigiilor care au ca obiect nerespectarea drepturilor fundamentale.

În esenţă, principalele inovaţii aduse de Tratatul de Reformă de la Lisabona vizează:

◦ introducerea votului cu dublă majoritate (aplicabil din anul 2014);

◦ extinderea sferei de aplicare a votului cu majoritate calificată;

◦ consolidarea rolului parlamentelor naţionale în procesul de integrare europeană.

Un domeniu cu vizibilitate accentuată va fi şi cel al Politicii Europene de Securitate Comună (PESC).

Încă din faza pregătitoare a Consiliului European (iunie 2007) câteva state membre îşi trasaseră propriile «linii directoare» privind rolul PESC, însă la Summit-ul informal de la Lisabona s-a reuşit materializarea coerenţei acţiunii externe a UE, prin înfiinţarea unui Serviciu European de Acţiune Externă (SEAE), cu misiunea de a sprijini activitatea Înaltului Reprezentant al UE pentru Afaceri Externe şi Politică de Securitate (funcţie înfiinţată prin TR).

Practic, Înaltul Reprezentant conduce politica externă şi de securitate comună a UE, prin propuneri de codificare în domeniu dar şi de aplicare a acestora, în calitate de împuternicit al Consiliului. Din postura de vicepreşedinte al Comisiei Europene, el va asigura coerenţa acţiunii externe a UE, exercitându-şi atribuţiile specifice în domeniul relaţiilor externe, în temeiul art. 9F pct. 4 al T.U.E.

Noul Tratat menţine una dintre cele mai importante inovaţii ale Tratatului Constituţional - funcţia de ministru de Externe al UE -, chiar dacă instituie o denumire oarecum administrativă. Rolul Înaltului Reprezentant pentru Afaceri Externe şi Politică de Securitate va deveni mai pregnant după anul 2014, odată cu reducerea numărului de comisari europeni la 2/3 din totalul statelor membre.

În plus, personalitatea juridică unică va permite impunerea unui modus operandi european pe scena internaţională, inclusiv prin consolidarea „metodei comunitare" aplicabilă domeniilor corespunzătoare pilonilor 2 şi 3 (PESC şi JAI).

Referinţe bibliografice:

Groza Anamaria, "Curierul Judiciar", Nr. 6/2008;
Jinga Ion, "Revista de Drept Comunitar" Nr. 1/2008;
Dan Vătăman, "Organizaţii europene şi euroatlantice", Editura Lumina Lex, Bucureşti, 2008.

Repere ale evoluției Serviciului Român de Informații din perspectiva managementului resurselor materiale şi financiare

| gl.bg. George-Viorel Voinescu

Adjunct al directorului Serviciului Român de Informații

Împlinirea a 20 de ani de la înființarea Serviciului Român de Informații ne oferă răgazul unui moment de reflexie asupra a ceea ce am realizat, după parcurgerea unui drum marcat de momente şi rezultate ce se constituie deja în repere de referință ale existenței noastre. În ultima decadă a secolului trecut, Serviciul Român de Informații, ca întreg sectorul public din România, a trecut prin transformări substanțiale, atât la nivel organizatoric, dar mai ales la nivel funcțional, procesele interne fiind supuse provocărilor adaptării continue la evoluțiile conceptuale şi acționale ale mediului de securitate. Instrumentele de realizare a reformelor interne au fost diverse, opțiunile fiind în mare măsură determinate de contextul schimbărilor de ansamblu ale societății româneşti specifice anilor '90. Un factor determinant al rezultatelor de etapă a fost nivelul de disponibilitate a resurselor materiale şi financiare necesare îndeplinirii obiectivelor asumate, indicator racordat, în mod inerent, la evoluția economiei naționale.

După anul 2001, bugetul Serviciului a înregistrat o evoluție ascendentă, această perioadă fiind marcată de o dezvoltare susținută a infrastructurilor proprii, logistice şi de comunicații. În egală măsură, dezvoltarea patrimoniului a contribuit la consolidarea identității instituționale atât la nivel central, cât şi local. Redefinirea profilului strategic al României din perspectiva statutului de membru al NATO şi UE, cu un impact deosebit asupra activității de informații, a indus un nou impuls proceselor de adaptare instituțională derulate în cadrul Serviciului, inclusiv în ceea ce priveşte racordarea la standardele şi practicile occidentale de management al resurselor materiale şi financiare.

Începând cu anul 2008, Serviciul Român de Informații a adoptat o nouă concepție de planificare strategică a activității, în scopul asigurării coerenței şi a unui control mai bun asupra politicilor sectoriale şi costurilor asociate domeniilor sale de responsabilitate. În acest mod, au fost asigurate reperele de racordare conceptuală la cerințele sistemului de planificare a politicilor publice ale instituțiilor guvernamentale, cu menținerea, evidențierea şi consolidarea unor elemente de particularitate cerute de specificul activității noastre. Asigurarea informației în timp real presupune un grad ridicat de versatilitate şi o capacitate sporită de reacție la cerințele mediului de securitate actual. Premisa fundamentală la care ne raportăm este aceea că dinamica acțională trebuie susținută de o flexibilitate corespunzătoare în gestionarea resurselor, cu menținerea obiectivului de asigurare a predictibilității asupra nevoilor Serviciului, în contextul unui demers mai larg de construcție a bugetului instituției, pe programe. Desfăşurarea procesului de dezvoltare instituțională pe programe evidențiază mult mai clar prioritățile şi permite evaluarea gradului în care îndeplinirea misiunilor poate fi afectată de constrângerile financiare, indiferent de sursa lor.

Ca o concluzie, la 20 de ani de la înființare, putem aprecia că palierul de management al resurselor materiale şi financiare a avut o contribuție distinctă şi importantă la progresul de substanță al activității de ansamblu a Serviciului Român de Informații.

PERSONALITĂȚI

Gheorghe CRISTESCU din SSI

| Cristian Troncotă

"Gheorghe („Gicu”) Cristescu a fost unul dintre cei mai valoroşi specialişti ai serviciilor secrete româneşti din perioada interbelică şi Al Doilea Război Mondial"

Date obținute din cercetarea documentelor de arhivă, atât cât s-au păstrat, coroborate cu informațiile atestate printr-o serie de lucrări memorialistice, ori a mărturiilor furnizate cu generozitate de supraviețuitorii familiei Cristescu, demonstrează că ne aflăm în fața unui personaj extrem de interesant, direct implicat în multe dintre acțiunile mai delicate întreprinse pe frontul secret, din interiorul şi exteriorul țării. El este acela pe care Ana Pauker promisese că-l va transforma din „criminolog în criminal de război”, şi nenorocirea e că până la urmă s-a ținut de cuvânt. La drept vorbind, nici nu-i era greu s-o facă, mai ales după instituționalizarea regimului comunist în România, atunci când țara era la cheremul ocupantului sovietic şi sub privirile neputincioase ale aliaților occidentali din ultima parte a războiului.

De asemenea, Gheorghe Cristescu este şi autorul a trei sinteze valoroase, elaborate în detenție, despre activitățile desfăşurate de Serviciul Secret condus de Mihail Moruzov în perioada 1924-septembrie 1940 şi de Serviciul Special de Informații condus de Eugen Cristescu, fratele său mai mare, între 15 noiembrie 1940 şi 23 august 1944.

Gheorghe Cristescu, fratele folosit în misiuni delicate

Familia, tinerețea şi formarea profesională

Gheorghe Cristescu, s-a născut la 26 septembrie 1904 în localitatea Comăneşti, județul Bacău. Tatăl său, Ioan, era învățător, iar mama sa, Cleopatra, se ocupa cu treburile gospodăreşti. Împreună au avut 16 copii, dintre care nu au ajuns la maturitate decât 9 (6 băieți şi 3 fete). „Gicu” a fost al optulea copil în familia Cristescu. Era cu 9 ani mai mic decât Eugen, fratele cel mare.

Primele patru clase primare le-a efectuat în comuna natală, iar în perioada 1915-1921 a urmat cursurile Liceului Militar din Târgu-Mureş. Clasa a opta de liceu a urmat-o la Liceul „Lazăr” din Bucureşti. Venirea sa în Capitală s-a datorat sprijinului primit din partea lui Eugen, care la acea dată era funcționar în Direcția Generală a Poliției de Siguranță. A fost angajat ca funcționar comercial pentru a se întreține, urmând în paralel şi cursurile Facultății de Drept.

După absolvirea facultății, dar fără să susțină examenul de licență, s-a angajat, între anii 1925 - 1928, ca diurnist la Marele Stat Major, în același timp urmând și cursurile Institutului de Criminologie din Paris, perioadă în care a venit în țară de două-trei ori, întrucât frecvența nu era obligatorie.

Cu diploma obținută la Paris s-a putut angaja, în 1928, ca expert în grafologie pe lângă Serviciul Secret de Informații al Armatei Române, instituție al cărei director era Mihail Moruzov. Se pare că de la început, între cei doi s-a legat o foarte bună relație de serviciu, Moruzov apreciindu-l pe Gicu Cristescu, ca fiind un tânăr cu calități ce promitea să ajungă un bun profesionist. Stăpânea foarte bine limbile franceză, engleză și germană.

Așa se face că, începând cu 1 septembrie 1930, Gicu Cristescu a fost angajat în funcția de șef al Biroului de Fotografie și Identificări al Serviciului Secret, cu un salariu de 9 000 lei pe lună.

În aceeași perioadă, tânărul Cristescu se îndrăgostește de o verișoară primară (Cecilia Botez), deși fratele său mai mare, Eugen Cristescu, la acea vreme ajuns director general în Poliția de Siguranță, se opunea categoric unei asemenea relații. Într-un astfel de moment delicat a intervenit Moruzov, care-i ajută pe Gicu și Cecilia să se căsătorească legal, devenindu-le naș de cununie, ulterior și naș de botez al fiicei lor, Mihaela. Mai mult, i-a ajutat să-și scoată pașapoarte pentru a pleca din nou la Paris, împreună cu un nepot de al său, Mănencu Moruzov, în vederea tratării bolii acestui copil în vârstă de 12 ani.

Tinerii, cu bani primiți de la Mihail Moruzov, pleacă în călătorie de nuntă o săptămână la Veneția, una la Milano și apoi la Paris, unde Gheorghe Cristescu începe cursurile de fotografie avansată la Casa „Lumierre". La Cazierul Judiciar de la Tribunalul din Paris, Gheorghe Cristescu

Gheorghe Cristescu este acela pe care Ana Pauker promisese că-l va transforma din „criminolog în criminal de război"

urmează cursurile de amprente digitale, iar la Societatea de Grafologie frecventează conferințele de inițiere în grafologie.

După cinci luni, terminându-se banii, cei doi tineri căsătoriți se întorc la București, soția fiind gravidă, iar familiile sunt puse în fața faptului împlinit. Numai fratele cel mare, care lucra la Siguranța Generală, Eugen Cristescu, nu cedează și îi obligă să anuleze prima căsătorie și să facă alta legală, prin Tribunal. A fost nevoie și de intervenția patriarhului pentru a legaliza și binecuvânta o astfel de căsătorie.

În 1935, Mihail Moruzov îl trimite din nou la Paris pe Gicu Cristescu pentru a urma cursurile Institutului de Criminologie Practică, școală particulară deschisă de inginerul vienez Francisc Nelken. Împreună cu un tânăr parizian, timp de cinci luni, cu un salariu lunar de 9 000 lei plătit de Serviciul Secret, Gheorghe Cristescu obține un certificat de expert grafic.

În vârtejul disputelor dintre Serviciul Secret și Siguranță

Amestecul brutal al lui Mihail Moruzov în familia Cristescu are și alte conotații. La acea vreme, între directorul Serviciului Secret, Mihail Moruzov și directorul general al Poliției de Siguranță, Eugen Cristescu, relațiile profesionale erau extrem de încordate. Motivul? Se pare că era vorba de o dispută de competență între cele două instituții în problema comunistă. În loc de conlucrare s-a ajuns, datorită orgoliilor, la o adevărată stare de adversitate, total păguboasă pentru interesele, dar mai ales pentru integritatea statului român.

Primul pas l-a făcut Siguranța. În 1926, Eugen Cristescu întocmise un consistent și documentat Raport, de 62 de pagini, despre Mișcarea revoluționară comunistă din România și legăturile ei cu Internaționala a III-a. Concluzia era tranșantă: organizațiile comuniste care acționau ilegal în România aveau un caracter subversiv, foloseau metodele spionajului, ceea ce le făcea extrem de periculoase. Cu numai un an înainte, o agentă comunistă, pe numele conspirativ „Gherda", reușise să sustragă în original planul de mobilizare al armatei române. Lipsa de vigilență a Serviciul Secret, dar mai ales a generalului Ludovic Mircescu, șeful Statului Major al Armatei, căzut în mrejele agentei, era evidentă, punând autoritățile statului român într-o situație jenantă. Cel care a cules laurii a fost Eugen Cristescu. A fost avansat, un an mai târziu, în funcția de director general al Poliției de Siguranță. Ba mai mult, în calitate de expert

poliţist, începe să fie invitat tot mai des la întrunirile Organizaţiei internaţionale a poliţiştilor, fiind ales membru în structura de conducere a acestei instituţii, care avea sediul la Haga, un fel de strămoş al Europolului de astăzi. La recomandarea lui Nicolae Titulescu, Eugen Cristescu a urmat un curs de specialitate la Scotland Yard-ul londonez. În urma stagiilor în străinătate, Eugen Cristescu a acumulat o impresionantă bibliotecă de specialitate, ceea ce i-a servit ulterior la pregătirea Legii de organizare a Poliţiei române din 1929, una dintre cele mai bune legi în domeniu din Europa la acea dată.

Invidios pe aceste realizări ale directorului Siguranţei, Mihail Moruzov începe să pregătească cu meticulozitate un plan de compromitere.

A pornit de la ideea că, dacă Siguranţa este apreciată de oamenii politici prin guvern, Serviciul Secret va trebui să găsească recompense şi beneficii de la Familia Regală.

Mai întâi îl atrage pe Gicu Cristescu de partea sa, trimiţându-l pe banii Serviciului Secret la specializări în străinătate, pentru ca apoi să-i folosească expertiza în documentele de informare care aveau menirea de a pune sub semnul întrebării competenţa lui Eugen Cristescu şi totodată faima Siguranţei. Merită a fi consemnat că, la acea dată, instituţia Siguranţei din România era bine cotată pe plan internaţional, ocupând locul 6 în lume, într-un clasament care avea la bază acţiunile de combatere a organizaţiilor subversive şi extremiste.

Apoi, la 9 martie 1930, sub semnătura lui Moruzov, Serviciul Secret trimitea şefului oştirii un amplu memoriu privind situaţia din Basarabia. Printre cele mai grave aspecte prezentate în acest document se evidenţiau penetrările realizate de serviciile de spionaj sovietice la vârful Inspectoratului de Siguranţă din Basarabia. Concluzia formulată, fără consultarea directorului Siguranţei, cum ar fi fost normal, era că acest inspectorat lucra practic pentru GPU din Odessa, ceea ce-l punea pe directorul general al Siguranţei, dar şi pe ministrul de Interne, într-o situaţie dificilă. Din acest moment începe ascensiunea lui Moruzov la Serviciul Secret şi declinul lui Eugen Cristescu la Siguranţă.

Dorica (Maria-Teodora) Cristescu, împreună cu cumnatul său Gicu (Gheorghe), la cununia ei cu Eugen Cristescu, febr. 1943

La începutul lui 1934, Eugen Cristescu este schimbat din funcţia de director general al Siguranţei şi avansat într-un post în administraţia centrală a Ministerului de Interne. În lucrările sale memorialistice, Gheorghe Cristescu aminteşte doar de manevrele oculte ale lui Moruzov în „avansarea" lui Eugen, dar fără să ne ofere şi alte detalii.

Misiuni secrete

Prima misiune secretă încredinţată de Mihail Moruzov lui Gheorghe Cristescu a fost în anul 1936 cu privire la identificarea sursei şi transmiterea în ţară a fotografiilor care circulau în Paris şi o reprezentau pe Elena Lupescu în poziţii indecente (nud, semi-nud etc.). Cu sprijinul colegului francez Janiot, cu care urmase cursurile Institutului de Criminologie, Gheorghe Cristescu găseşte şase seturi de fotografii pe care le trimite la Bucureşti. Acestea sunt prezentate de Mihail Moruzov regelui Carol al II-lea, care afirmă că sunt trucate şi ordonă o expertiză micro-fotografică, pe care o execută Gh. Cristescu, cu ajutorul unui epidiascop, aparat performant la vremea respectivă.

În baza acestei expertize, un emisar special este trimis de Carol al II-lea pentru a interveni pe lângă Prefectul Poliţiei din Paris, însă fotografiile circulau într-un număr tot mai mare. Ca urmare, se intensifică activitatea de identificare a clişeelor, este găsit infractorul în 1937 şi i se plăteşte marea sumă de 60 000 franci francezi.

O altă misiune deosebită a avut-o Gheorghe Cristescu în anul 1938, când de la Marele Stat Major, Institutul de Geografie şi de la alte instituţii militare se sustrăgeau documente, hărţi,

cifruri, imprimate etc., datorită unei paze defectuoase şi a coruptibilităţii unor angajaţi. Aproape toată corespondenţa Ministerului Apărării Naţionale se copia. Prin agentura Serviciului Secret a fost identificat curierul care trecea pe la un fost agent, unde plicurile se deschideau tehnic la aburi şi ordinele erau fotocopiate. În aceste circumstanţe, Gheorghe Cristescu este însărcinat de Mihail Moruzov să studieze toate posibilităţile tehnice (dulapuri, casete, uşi blindate cu contacte electrice, magnetice, sonerii, încuietori secrete, alarme speciale, instalaţii cu raze infraroşii, celule fotoelectrice) pentru a asigura în cele mai

Eugen Cristescu

bune condiţii o arhivă secretă, cu tezaur sau alte valori. De asemenea, se falsificau pe scară largă livrete militare, ordine de lăsare la vatră, bilete de deconcentrare, certificate de scutire militară etc. Pentru depistarea infractorilor, Gheorghe Cristescu este trimis din nou de Mihail Moruzov la Paris unde îşi completează studiile cu inginerul Francisc Nelken de la Institutul de Criminologie, îndeosebi pe linia secretizării plicurilor, cernelurilor şi a mijloacelor de asigurare a secretului.

Concomitent, acesta urmează cursuri speciale de grafologie cu Eduard Rougemont, secretarul Societăţii de Grafologie Ştiinţifică, îndeosebi falsuri şi expertize grafologice, ulterior acesta devenind membru al acestei societăţi.

Cu sprijinul adjunctului ataşatului militar român la Paris, maiorul Grigore Zadic, Gheorghe Cristescu se documentează în domeniul expertizelor şi instalaţiilor pentru identificarea falsurilor la Prefectura Poliţiei din Paris şi Tribunalul de Sena.

După aceea, Gheorghe Cristescu lucrează 45 zile la uzinele „Fichet", studiind tot felul de mijloace pentru păstrarea valorilor, apoi o lună la uzinele „Nachet" pentru aparate optice de expertize grafice.

Cu acest bagaj de cunoştinţe tehnico-ştiinţifice, o serie de utilaje şi aparate tehnice performante şi după ce în anul 1938 îşi ia diploma de absolvent al Institutului de Criminologie, Gheorghe Cristescu se întoarce la Bucureşti.

În 1939, pentru Ministerul Apărării Naţionale şi Marele Stat Major sunt comandate case de fier la un atelier Omega din Bucureşti. În acelaşi an, Gheorghe Cristescu a fost avansat în funcţia de şef serviciu identificări din cadrul Serviciului Secret.

În dimineaţa de 6 septembrie 1940, Mihail Moruzov a fost arestat, închis la Jilava şi ulterior asasinat de echipa de legionari condusă de Gheorghe Creţu. La puţin timp, din ordinul noului conducător al statului, generalul Ion Antonescu, se constituie o comisie specială formată din consilieri de la Curtea de Casaţie şi Curtea de Conturi pentru verificarea gestiunilor lui Mihail Moruzov, în urma căreia mai mulţi funcţionari din Serviciul Secret au fost găsiţi cu sume lipsă şi daţi afară din serviciu sau condamnaţi. În lipsa principalului său mentor şi protector, cariera şi chiar viaţa lui Gheorghe Cristescu au fost puse serios în pericol. Dar a avut şi o mare şansă.

La 15 noiembrie 1940, ca şef al SSI este numit fratele său, Eugen Cristescu, cu care nu se afla în relaţii bune din cauza căsătoriei cu verişoara primară Cecilia Botez. Deşi supărat pe fratele său, Eugen îi recunoştea valoarea profesională, asfel încât, după reorganizarea Serviciului din noiembrie 1940, îl păstrează în

funcția de şef al Biroului Tehnic, compus dintr-un laborator de fotografie şi un laborator de chimie.

Dotarea tehnică era necorespunzătoare, dar cu sumele alocate de guvern au fost achiziționate aparate noi, unele de dimensiuni mici pentru fotografierea discretă pe stradă, în cadrul operațiunilor de supraveghere exterioară (filaj). Materialele fotografice foarte performante au fost achiziționate din Germania. O contribuție a avut şi Ministerul Sănătății, laboratorul chimic fiind dotat cu materialele necesare, iar şef al acestuia a fost numit un funcționar cu diplomă de doctor în chimie.

În aprilie 1941, când celebrul spion OGPU Grümberg Boris alias Alexandr Nicolschi, a fost reținut de organele grănicereşti, ulterior cercetat la Secția a VIII-a a SSI, Gheorghe Cristescu a fost cel care prin investigații şi probe grafologice a demonstrat că documentele de identificare prezentate autorităților româneşti erau false. Probabil că din acest moment, Gheorghe Cristescu este trecut pe lista neagră de către comunişti. În august 1948, Nicholschi ajunge prim-adjunct al şefului Securității, fiind unul dintre spionii sovietici care au condus această instituție la începuturile sale.

Anii războiului

Odată cu reorganizarea SSI din ianuarie 1942, Gheorghe Cristescu a fost promovat în funcția de director clasa I şi numit la conducerea Secției a IX-a Tehnică. Aceasta a luat naştere din dezvoltarea Biroului Tehnic, care, alături de laboratoarele de fotografie şi de chimie a fost dotată cu o tipografie, fiind angajați specialişti pentru tipărirea imprimatelor Serviciului şi a altor materiale de uz intern.

În anul 1942 Gheorghe Cristescu primeşte o altă misiune în străinătate.

Ministrul plenipotențiar al României la Budapesta, Eugen Filotti, informa Ministerul de Externe că din clădirea Legației române s-au scurs în exterior unele informații, printre care şi conținutul unei convorbiri chiar din dormitorul său. Împreună cu maiorul inginer Nicolae Luca, şeful Secției Radiocomunicații din SSI, Gheorghe Cristescu se deplasează la Budapesta unde sunt identificate celulele de interceptare camuflate. Cei doi au descoperit că erau interceptate convorbirile prin receptoarele telefoanelor, chiar când acestea se aflau în poziție de nefuncționare (puse în furcă), şi au luat măsuri de înlăturare a interceptărilor.

În august 1942, Gheorghe Cristescu pleacă într-o misiune la Istanbul, deoarece Consulul General al României semnalase că se umblase în casa de fier a cifrurilor. Gheorghe Cristescu verifică şi constată că nu se fac interceptări, însă descoperă că lipseşte o cheie de la o casă de fier. Până la urmă, după cercetări minuțioase a stabilit că nu era vorba de o acțiune tehnică de spionaj, ci de o crasă neglijență: un fost consul îşi pierduse cheia, dar uitase să raporteze.

Deşi frații Cristescu, Gheorghe şi Eugen lucrau împreună în SSI, contactele lor erau strict profesionale. Se respectau reciproc, dar nimic familial. Abia în primăvara lui 1943 şi-au depăşit orgoliile.

Gheorghe Cristescu

Eugen avea nevoie de un agent de mare încredere pentru a realiza o misiune delicată: un contact operativ cu OSS-ul american de la Istanbul. Să nu uităm că la acea dată, oficial, România se afla în război cu SUA. Iată o dovadă a faptului că oamenii din intelligence gândesc şi acţionează mult mai profund şi în perspectivă decât politicienii de conjunctură.

Dar să revenim la Gicu Cristescu. Acesta urma să acţioneze sub acoperirea de curier diplomatic pentru a aduce informaţii despre cum vedeau serviciile secrete anglo-americane viitorul României, în urma dezastrului de la Stalingrad. Şeful SSI a apelat la Gicu pentru o astfel de misiune şi s-a arătat foarte mulţumit de Raportul din 10 martie 1943, întocmit la înapoierea în ţară. Din document aflăm că anglo-americanii mizau pe un viitor democratic al României, dar precizau că „dezvoltarea democraţiilor are la bază ordinea socială, iar ordinea socială are la bază cunoaşterea cât mai profundă a realităţilor, adică informaţia". Era un semnal clar că se dorea continuarea contactelor operative „într-un cadru cât mai restrâns şi cu garanţia celei mai desăvârşite discreţiuni". Materializarea acestei colaborări poate fi probată istoric prin misiunea echipei Autonomous şi curajul Regelui Mihai I în decizia luată prin actul de la 23 august 1944.

În iulie 1943, Gheorghe Cristescu primeşte o nouă misiune: de a verifica localul Legaţiei române de la Ankara şi de a stabili dacă se fac interceptări. La înapoierea în ţară, vine în calitate de curier diplomatic, însoţindu-l pe Ministrul Plenipotenţiar Alexandru Telemac, care fusese înlocuit şi rechemat în ţară. În raportul întocmit se precizează că nu era vorba de interceptări ci doar de indiscreţii ale unor funcţionari din ambasadă.

În primăvara anului 1944, Gheorghe Cristescu este numit şeful Eşalonului de evacuare a arhivei SSI în Ardeal, la Geoagiu-Băi, unde îl găsesc evenimentele de la 23 august 1944. Imediat ce a aflat despre acest eveniment, Gicu Cristescu, din proprie iniţiativă, bazându-se probabil şi pe legăturile dintre Palatul Regal, oamenii politici şi Echipa Autonomous, a convocat la o conferinţă întregul personal din zona de dislocare. Discursul rostit de el pare să fie o lecţie despre statutul şi deontologia ofiţerului de informaţii: „Serviciul secret este o instituţie de stat în serviciul patriei. Patria este acolo unde se află Majestatea Sa Regele, Guvernul, Armata şi Drapelul. Ca funcţionari de stat, în slujba patriei, datoria noastră este de a ne continua menirea cu o intensitate cât mai mare, cu o corectitudine cât mai desăvârşită şi cu o conştiinciozitate perfectă".

Reîntors la Bucureşti, în 21 septembrie 1944, Gheorghe Cristescu este arestat şi reţinut la Prefectura Poliţiei Capitalei, bătut şi schingiuit din ordinul colonelului Cristea Nicolae, şeful Poliţiei, pentru a mărturisi unde s-a ascuns fratele său Eugen Cristescu, şeful SSI. După arestarea lui Eugen Cristescu, la 26 septembrie 1944, Gheorghe Cristescu a fost pus în libertate. A mai lucrat în SSI până la 1 iunie 1945, când vine director general al SSI Nicolae D. Stănescu. În anul 1946 şi-a luat atestatul de expert grafolog, acordat de Ministerul Justiţiei, ceea ce i-a permis să participe în această calitate la procese. Din câteva note ale Siguranţei rezultă că în perioada 1945-decembrie 1947 Gheorghe Cristescu ar fi fost folosit de Serviciul de Informaţii al Palatului Regal.

Noul Director al SSI, N.D. Stănescu, deşi era un vechi funcţionar al Servicului Secret, a fost obligat să execute ordinele Anei Pauker. Şi astfel, lui Gheorghe Cristescu i s-a înscenat un proces, fiind acuzat de participare, în iunie 1940, la masacrele de la Iaşi. În consemnările sale memorialistice, Gheorghe Cristescu recunoaşte că a făcut marea greşeală de a nu se prezenta la proces. Îi era frică de noile practici judiciare, prin care acuzaţii erau împiedicaţi de a se apăra şi a-şi dovedi nevinovăţia. Prin decizia nr. 2628 din 26 iunie 1948 a fost condamnat în contumacie la muncă zilnică pe viaţă şi plata a 100 milioane lei, executabilă asupra bunurilor personale, pentru crime de război. Este vorba despre procesul celor „găsiţi" vinovaţi de producerea tragicelor evenimente de la Iaşi din 26-30 iunie 1941. Documentele procesului sunt confuze în ceea ce priveşte stabilirea gradului de implicare a lui Gheorghe Cristescu în pogromul evreilor de la Iaşi. La fel de confuze sunt şi probele administrate în proces, privind implicarea SSI.

„Serviciul secret este o instituţie de stat în serviciul patriei. Patria este acolo unde se află Majestatea Sa Regele, Guvernul, Armata şi Drapelul."

Într-o declaraţie dată în 1956, în legătură cu acest aspect, se menţiona: „Lucrări de teren ca cercetări, anchete, interogări, arestări, percheziţii, ori alte lucrări operative cu caracter informativ sau poliţienesc nu am efectuat niciodată, calitatea mea de expert fiind incompatibilă cu cea de organ anchetator şi nu am avut niciodată calitatea de ofiţer de poliţie judiciară, calitate ce ar fi fost în contradicţie cu cea de expert tehnician şi ar fi

anulat-o juridiceşte pe aceasta din urmă, deoarece nu puteam efectua, în acelaşi timp, cercetarea şi întocmirea expertizelor". După pronunţarea sentinţei, timp de 4 ani a stat ascuns pe la diferite rude şi prieteni din ţară. Era convins de nevinovăţia sa, şi susţinea că toate nenorocirile care s-au abătut asupra lui şi a familiei sale se datorau faptului că „era fratele fostului şef al Serviciului Secret antonescian".

Începând cu luna mai 1948, deci cu o lună înainte de pronunţarea sentinţei, Gheorghe Cristescu îşi începe călătoria prin Ardeal, unde încearcă să-şi ascundă identitatea. Cel mai mult zăboveşte în comuna Strungari, undeva pe lângă Geoagiu-Băi, la familia unui anume Stoica Nicolae, acolo unde, în ziua de 3 iunie 1953 a fost descoperit şi arestat de organele Securităţii din Deva. Timp de două luni, cât a fost încarcerat în arestul Securităţii din Deva, a fost supus unui necruţător interogatoriu, ocazie cu care a întocmit un amplu raport, de 90 de pagini, despre activitatea sa în serviciile secrete, mai precis în „organele de represiune burghezo-moşiereşti", după sintagma inconfundabilă a documentelor Securităţii. Nemulţumiţi de cele dezvăluite, anchetatorii Securităţii au hotărât transferul la Sibiu pentru o nouă anchetă. Aici zăboveşte în perioada 1 august 1953 - 16 aprilie 1954. Tot aici se reia interogatoriul cu aceleaşi obsedante întrebări, dar şi cu aceleaşi metode represive, în care i se cere să recunoască crimele de război. Gheorghe Cristescu întocmeşte un nou raport, cu aceleaşi explicaţii, susţinându-şi nevinovăţia.

La 16 aprilie 1954 este mutat la închisoarea Uranus din Bucureşti. Aici întocmeşte un raport de 110 pagini, în care dezvoltă o serie de aspecte interesante despre istoria SSI.

De la Bucureşti este mutat la penitenciarul de la Făgăraş, apoi la cele din Gherla, Râmnicu Sărat şi Aiud. Din studiul dosarului de penitenciar rezultă că la Făgăraş a fost încadrat cu agentură de cameră, iar în urma informaţiilor false şi tendenţioase despre Eugen Cristescu, Gică este de mai multe ori sancţionat. I se imputa, nici mai mult nici mai puţin decât că era, adică rămăsese, un „mare admirator al burgheziei franceze". Pe timpul detenţiei la Gherla, a fost de mai multe ori sancţionat disciplinar, cu regim de izolare pentru nerespectarea regulamentului concentraţionar. Ca urmare a tratamentului ce i s-a aplicat, bărbatul de 1,75 m înălţime ajunge la 13 iunie 1960 la o greutate de 60 kg.

„Verificările mai pot dura, dar starea sănătăţii mele este ajunsă la limita extremă încât fizicul meu nu mai poate rezista până atunci în condiţiile actuale de detenţie", spunea Gheorghe Cristescu temuţilor anchetatori ai Securităţii. În nenumărate rânduri deţinutul Gheorghe Cristescu cere „revizuirea procesului" care însă „nu-i este acceptată", se menţionează într-un raport al Securităţii.

„Un patriot român şi un profesionist de excepţie al serviciilor secrete româneşti acuzat pe nedrept de complicitate la crimele de război s-a sfârşit ca o victimă a holocaustului roşu"

În baza decretului nr. 421 din 25 septembrie 1955 îi este redusă pedeapsa la 12 ani şi jumătate, ceea ce dovedeşte în mod indubitabil că avusese parte doar de o judecată politică. La 29 iulie 1964, Gheorghe Cristescu este pus în libertate din penitenciarul Aiud sub condiţia că „nu are voie să divulge nimic din cele văzute şi auzite în legătură cu locurile de deţinere pe unde a trecut şi nici despre deţinuţii cunoscuţi în locurile de deţinere".

Un fost ofiţer SSI, Tonescu Nicolae, declara la anchetă despre Gheorghe Cristescu că „a fost bun cu funcţionarii, deşi autoritar". La ieşirea din penitenciarul Aiud, Gheorghe Cristescu a fost nevoit să lucreze ca muncitor necalificat pentru a-şi întreţine familia, neavând drept de pensie sau alte surse de venit. Moare în anonimat, în anul 1975, iar trupul neînsufleţit a fost înhumat la cimitirul Bellu. Numele său se înscrie într-o listă de câteva mii de oameni care au suferit prigoana regimului comunist, doar pentru faptul că „făcuseră parte din aparatul de represiune burghezo-moşieresc".

În loc de concluzie putem formula simplu: un patriot român şi un profesionist de excepţie al serviciilor secrete româneşti acuzat pe nedrept de complicitate la crimele de război s-a sfârşit ca o victimă a holocaustului roşu, la care figuri sinistre de comunişti, precum Boris Grümberg (Alexandr Nicolschi) şi Ana Pauker şi-au adus o substanţială contribuţie.

Rolul activităţii de cercetare ştiinţifică şi dezvoltarea tehnologică în domeniul intelligence

| gl.bg. Dumitru Cocoru

Adjunct al directorului Serviciului Român de Informaţii

În actuala etapă de dezvoltare a societăţii, prin prisma abordării globale, securitatea a încetat să mai reprezinte apanajul unor structuri închise şi rigide, la realizarea acesteia fiind necesară participarea largă şi onestă a tuturor categoriilor sociale şi, mai mult, înţelegerea la nivelul fiecărui individ a drepturilor, precum şi asumarea responsabilităţilor ce îi revin.

Plecând de la această realitate, Serviciul Român de Informaţii participă direct la construirea şi consolidarea culturii de securitate, prin facilitarea dialogului pe teme de securitate între profesionişti, mediile academice şi de cercetare, stimularea procesului de învăţământ pentru conştientizarea necesităţii unei atitudini participative a cetăţenilor la transformările politice, economice şi sociale, contribuind indirect la stabilitatea naţională, regională şi, nu în ultimul rând, la cea globală.

În acest context, componenta tehnică a activităţii Serviciului este implicată într-o continuă evoluţie în acord cu cerinţele mediului de securitate. La nivelul societăţii, dezvoltarea tehnologiilor cunoaşte o creştere exponenţială dictată de condiţiile economice manifeste ale pieţelor globale, astfel că o particularitate a investiţiilor financiare este dată de cuantumul mare dedicat cercetării. Acelaşi fenomen are impact asupra activităţii tehnice din domeniul informaţiilor, impunând specialiştilor un ritm rapid de asimilare a unor noi tehnologii, unele fără precedent, dar care, datorită calităţii duale de a fi disponibilă atât în domeniile speciale cât şi la nivel comercial celor ce o pot utiliza ca suport pentru materializarea unor ameninţări la adresa securităţii naţionale, implică necesitatea realizării mecanismelor de protecţie pentru prevenirea utilizărilor alternative.

Pe de altă parte, anumite situaţii inedite, generate de particularităţile unor infrastructuri informatice şi de comunicaţii, pot solicita specialiştilor elaborarea unor soluţii originale, astfel că domeniul informaţiilor emite noi cerinţe, noi soluţii tehnice ale căror rezolvări sunt căutate în mediul creativ al cercetării fundamentale sau aplicative. Nu sunt puţine exemplele unor state ale căror structuri de informaţii au propriile centre de cercetare, orientate pe tematici specializate sau altele care au preferat formula direcţionării acestor solicitări către domeniul economic privat, care oferă un circuit eficient al investiţiilor mai mari pentru cercetare, îndreptate spre producţie specializată sau de larg consum. La momentul actual, multe state dezvoltate au consemnată, în strategiile proprii de informaţii sau de apărare componenta de cercetare-dezvoltare a tehnologiilor ca una ce nu trebuie considerată doar suport al activităţii de informaţii, ci ca o componentă la fel de importantă pentru securitatea naţională ca şi cele deja cunoscute.

În România, dezvoltarea parteneriatului cu comunităţile ştiinţifice şi de cercetare din ţară şi străinătate, prin forme adecvate de acţiune, reprezintă o necesitate de modernizare internă a Serviciului, dar şi de interacţiune normală cu societatea civilă. Beneficiile acestei modernizări a resurselor, fie tehnice, ştiinţifice sau tehnologice, permit progresul social şi economic în cercetarea românească, într-o perspectivă tangibilă, în care rezultatele de avangardă să ofere potenţiala compensare a importului de tehnologie de vârf, specifică activităţilor de informaţii. Direcţiile principale de dezvoltare a acelor tehnologii a căror materializare prin activităţi de cercetare-dezvoltare o constituie tocmai infrastructura operaţională a Serviciului au fost trasate odată cu definirea terminologiei categoriilor de informaţii.

Pentru securitatea naţională este esenţială capacitatea de percepţie anticipativă şi de prefigurare a ameninţărilor pentru evitarea surprizelor de natură strategică şi coordonare a acţiunilor viitoare, inclusiv pentru atingerea obiectivelor şi realizarea intereselor cuprinse în „Viziunea strategică 2007-2010". Pentru structura tehnică a Serviciului rezolvarea „ecuaţiei" constă în găsirea şi implementarea soluţiilor adecvate pentru o infrastructură modernă, a cărei dezvoltare trebuie situată la nivelul cercetării tehnice mondiale, asigurând astfel un suport tehnic întregii activităţi a Serviciului Român de Informaţii, într-o societate a cunoaşterii în care există o conexiune activă cu comunitatea ştiinţifică.

Revenind la importanţa de a menţine un mediu de securitate stabil, activitatea de informaţii implică dezvoltarea caracterului preventiv, prin operarea într-o societate cu o cultură de securitate bine conturată, bazată pe valorile democratice, libertăţi civile consacrate, transparenţă şi echidistanţă politică. Relaţionarea cu societatea civilă şi mediul privat şi-a demonstrat, în ultimii ani, nu numai oportunitatea, dar şi necesitatea pentru desfăşurarea unei activităţi optime a Serviciului în interesul cetăţeanului şi al statului.

Implicarea Serviciului în activitatea de cercetare-dezvoltare, participarea alături de organizaţii publice sau private la proiectele de cercetare naţionale sau europene reprezintă un reper important în activitatea Serviciului, asigurându-se astfel schimbul de opinii, emulaţia ştiinţifică necesară unei cercetări profunde şi solide, asigurarea cunoaşterii reale a tendinţelor actuale din „intelligence" şi contribuind din plin la îmbunătăţirea conceptuală şi practică a instrumentelor necesare activităţii de informaţii şi de dezvoltare a performanţei în relaţia de comunicare cu beneficiarii informaţiilor.

În cadrul Serviciului, prin activităţi de cercetare-dezvoltare proprii sau în colaborare cu parteneri externi, au fost realizate o serie de echipamente şi dispozitive speciale necesare în activităţile de prevenire şi combatere a terorismului, de implementare a unor produse şi infrastructuri informatice destinate protecţiei comunicaţiilor şi a informaţiilor clasificare, în conformitate cu cerinţele standardelor naţionale, ale NATO şi UE, unele realizări originale făcând obiectul unor brevete de invenţii.

Evoluţia şi creşterea continuă a complexităţii tehnologiilor şi inovaţiilor ştiinţifice au determinat formarea unui nou spaţiu de comunicare, care a accelerat transformarea societăţii tradiţionale într-o societate informaţională. Una dintre provocări este identificarea tehnologiilor de risc ce definesc tendinţe inovative de construire a infrastructurilor de importanţă deosebită la nivel naţional, ceea ce va conduce la o preocupare permanentă în dezvoltarea mecanismelor de apărare a acestora, în sensul definirii unui mediu coerent, cu noi norme de reglementare a relaţiilor sociale şi economice.

| Raluca Galaon

Studiu de caz: sectorul energetic

Protecția infrastructurilor critice

Atacurile teroriste din septembrie 2001 din SUA, martie 2004 de la Madrid şi iulie 2005 de la Londra, pandemiile, criza economică şi sincopele energetice au dezvăluit cât de vulnerabile sunt societăţile moderne la ameninţări asimetrice, aducând în prim-planul interesului instituţional nevoia de definire şi de identificare a infrastructurilor critice, precum şi adoptarea de măsuri pentru protecţia acestora.

În avangarda preocupărilor normative în domeniu s-au aflat Statele Unite, care au utilizat sintagma din 1995 (când a fost înfiinţată Comisia pentru infrastructura critică) pentru a se referi la protecţia graniţelor şi limitarea consecinţelor unor atacuri lansate din exterior.

Dispute conceptuale

În majoritatea dezbaterilor internaţionale cu privire la modalitatea de stabilire a unei definiţii unitare referitoare la infrastructura critică, experţii avansează propuneri care lasă loc de interpretare.

Chiar dacă, în general, se raportează la aceleaşi coordonate teoretice, în plan mondial se înregistrează mai multe perspective asupra domeniului, care au drept consecinţe modele de acţiune diferite, determinate de modelele sociale, politice şi economice diverse.

Spre exemplu, Directiva europeană 114/2008 defineşte infrastructura critică drept „un element, un sistem sau o componentă a acestuia, aflat pe teritoriul statelor membre, care este esenţial pentru menţinerea funcţiilor societale vitale, a sănătăţii, siguranţei, securităţii, bunăstării sociale sau economice a persoanelor, şi a căror perturbare sau distrugere ar avea un impact semnificativ într-un stat membru ca urmare a incapacităţii de a menţine respectivele funcţii".

Comparativ, abordarea la nivelul NATO a Protecţiei Infrastructurilor Critice este diferită faţă de cea a UE, pentru că este privită din perspectiva protecţiei civile de urgenţă. Din acest motiv, nu sunt stabilite reguli şi norme comune în domeniu.

În elaborarea platformei legale şi metodologice aferente, deosebit de utilă este valorificarea expertizei existente, la nivel de autorităţi, instituţii ori subiecţi economici, existând, în multe cazuri, planuri de acţiune în caz de dezastre sau de urgenţă.

Provocarea constă în sincronizarea acestora şi asamblarea într-o matrice omogenă.

România, la început de drum

În actualul context, în ţara noastră încă există dezbateri cu privire la categoriile de sisteme/ locaţiile care pot fi încadrate în infrastructura critică, respectiv care sunt acele structuri vitale societăţii, care, prin discontinuitatea lor, conduc la imposibilitatea de exercitare a atribuţiilor.
Inexistenţa unui limbaj unic între actorii din sfera public privat, care să faciliteze şi dialogul interstatal, determină incapacitatea de creare a unui cod unic de la care să fie iniţiat dialogul cu privire la strategia de risk management necesară punerii în funcţie a întregului flux acţional.
O analiză a potenţialului de risc al unei infrastructuri critice impune o abordare integrată a tuturor strategiilor, procedurilor şi programelor privind prevenirea, pregătirea, răspunsul şi procedurile de recuperare în caz de dezastre şi situaţii de urgenţă.

Evoluţie, nu revoluţie

Ideea stabilirii unor norme care să asigure reacţia în diferite situaţii de criză nu este de noutate, în multe cazuri avizele de funcţionare a unor obiective industriale cu potenţial de risc la adresa sănătăţii publice fiind condiţionate de existenţa unor planuri de măsuri detaliate.
Impunerea unor parametri tehnici de siguranţă în exploatare, nu demult factorul definitoriu în standardele în domeniu, nu mai este suficientă în ziua de azi. Asistăm astfel la emergenţa unor noi comandamente, cum ar fi respectarea normelor de mediu ori convergenţa cu practicile comerciale în vigoare ori cu normele impuse de legislaţia referitoare la securitatea naţională.
În plus, sunt regândite, pe un model integrat, planificarea şi menţinerea continuităţii activităţii, managementul situaţiilor de urgenţă şi criză, de supravieţuire, de revenire după dezastru, de rezilienţă a infrastructurilor critice.
În parte, noile exigenţe sunt exprimate prin norme legale, în multe cazuri impuse prin decizii comunitare.

Problemă de securitate

Aceste noi cerinţe impun o modificare de percepţie la nivelul organizaţiilor (societăţi comerciale, structuri non-profit, instituţii etc.) cu privire la conceptul de securitate, de la o activitate aflată exclusiv în atributul statului la un model integrator, ce încorporează contribuţii şi obligaţii ale tuturor actorilor sociali.
În concluzie, protecţia infrastructurilor critice este componentă a strategiei de securitate naţională, fapt care impune schimbul de informaţii necesar asigurării bunei funcţionări a reţelelor de transport dintre actorii implicaţi în coordonarea şi controlul acestora: autorităţile de reglementare, proprietarii infrastructurilor, operatorii şi instituţiile specializate.
Datorită complexităţii problematicii, este important aportul fiecărei părţi, precum şi parteneriatul dintre acestea.

Neîncrederea, principalul obstacol

În prezent, se menţine o tendinţă de reţinere a actorilor implicaţi, în adoptarea deciziei de „declasificare" a informaţiilor ori de partajare a celor care îşi menţin caracterul sensibil, sub condiţia păstrării confidenţialităţii, care constituie elementele fundamentale ale planurilor/ sistemelor proprii de alertă/ alarmare/ intervenţie.
Motivaţiile pentru păstrarea secretului se întind pe o plajă largă: de la dezinteresul pentru o strategie unitară în domeniu, la prioritizarea obiectivelor în funcţie de interesele economice ori de grup (în cazul companiilor) ori de cele naţionale (în cazul autorităţilor) sau până la preocuparea pentru ascunderea unor eventuale disfuncţii ale circuitelor, cunoscute de către unii dintre actorii implicaţi, în vederea evitării unei sancţiuni din partea autorităţilor.
Conştientizarea obligativităţii furnizării de astfel de date şi stabilirea unanimă a tipului de informaţii necesar a fi furnizate reprezintă primii paşi în prevenirea unei disfuncţii în sistemul infrastructurilor critice, respectiv în diminuarea vulnerabilităţilor inerente în cazul acestora.
Vulnerabilitatea este dată de raportul dintre probabilitatea unei ameninţări reale asupra bunei funcţionări şi capacitatea sistemului de a-i face faţă.
Aici intervine rolul structurilor specializate în asigurarea unui mediu informaţional securizat, implicare ce conferă plus-valoare sistemului de protecţie a infrastructurilor critice, respectiv expertiză în crearea sistemelor de avertizare timpurie. Sarcina instituţiilor de securitate naţională, în această etapă, este de a convinge mediul privat asupra capacităţii de

prevenire/ contracarare a atacurilor cyber asupra sistemelor, respectiv a controlului avansat al tehnologiei informațiilor.
Elementul principal care asigură succesul unei strategii de protecție a infrastructurilor critice este încrederea reciprocă în cadrul parteneriatului public privat, provocarea fiind dată de sincronizarea actorilor și valorificarea experienței acestora în gestionarea situațiilor de urgență.

UE preia inițiativa

Pentru țara noastră, stabilirea unor repere metodologice unitare în vederea punerii în aplicare a Directivei 114/ 2008 a Comisiei Europene este esențială în vederea derulării următoarei etape, cea a dialogului la nivel comunitar, care va avea ca rezultat crearea panoului legislativ aferent protecției infrastructurii critice.
Documentul instituie procedura de identificare și desemnare a infrastructurilor critice europene și trasează un algoritm unic de evaluare a cerințelor de îmbunătățire a protecției acestor infrastructuri pentru a contribui la protecția cetățeanului.

Sectorul energetic
Definirea problemei

Protecția infrastructurii rețelelor energetice (obiectiv prioritar al Directivei UE) reprezintă unul dintre subiectele aflate din ce în ce mai frecvent pe agenda politică europeană și, implicit, a țării noastre.
Considerată o problematică majoră, securitatea energetică are cel puțin două aspecte relevate: securitatea canalului de aprovizionare, cu aspecte puternic geopolitice, respectiv, securitatea infrastructurilor critice asociate.

Interes strategic

Pentru România, care promovează proiecte de importanță strategică pentru sud-estul Europei și zona Mării Negre (gazoductul „Nabucco", PEOP sau terminalul de gaz natural lichefiat/ LNG de la Constanța), interesul pentru securizarea rutelor de transport de hidrocarburi, respectiv pentru creșterea capacității Uniunii Europene de realizare a acesteia este foarte mare, în condițiile în care țara noastră face parte din sistemul transeuropean de transport de energie.
Detectarea atacurilor potențiale și prevenirea căderilor în cascadă sunt vitale pentru securizarea sistemelor de energie, având în vedere că interconectarea acestora crează marile sisteme la nivel european, formate din companii aflate sub diferite jurisdicții/ legislații și politici de securitate distincte.

Cooperare internațională

În cazul marilor proiecte energetice, această evoluție a condus la elaborarea unor aranjamente interguvernamentale corespunzătoare, aflate la intersecția dintre operațiunile tehnice de exploatare a rețelelor de energie, fluctuațiile pieței de profil și măsurile de securitate specifice.
În continuare, este necesară elaborarea și aplicarea unor metodologii de evaluare și estimare a interdependențelor, care pot asigura un suport important pentru decizie la nivelul statelor și/ sau regiunilor.

Un exemplu este criza financiară care poate fi catalogată, conform tuturor criteriilor, ca un incident major de infrastructură critică, impactul acesteia fiind greu de evaluat şi estimat, statele reacţionând diferit, însă reactiv, prin eforturi considerabile.

Direcţii majore

Prioritizarea acţiunilor autorităţilor române va trebui să aibă un dublu standard: unul european, în calitate de stat comunitar, în care România să se alinieze la strategia conturată de Directiva 2008/ 114/ CE, respectiv unul naţional, în care să îşi impună o atenţie deosebită stării fizice a reţelelor de transport, dominată de îmbătrânirea şi degradarea componentelor, precum şi de ritmul încă lent de conectare la exigenţele actuale (diversificare, flexibilitate şi adaptabilitate la modificările conjuncturale).
În fapt, cea de-a doua coordonată reprezintă o consecinţă a dificultăţilor întâmpinate de ţara noastră în racordarea rapidă la necesităţile europene, o restanţă într-o oarecare măsură a autorităţilor pe palierul securităţii energetice, însă nu suntem singurul stat cu astfel de probleme.

Dinamismul infrastructurilor critice

Realizarea strategiei integrate în sectorul energetic trebuie să ia în considerare dinamica continuă a reţelelor care formează sistemul critic. Cu toate că în momentul stabilirii/ implementării unui astfel de proiect (momentul zero) se cunoaşte configurarea infrastructurilor critice, în timp, aceasta suferă unele modificări (extinderea ariilor de referinţă ori pierderea acestui statut, în cazul involuţiei sistemului).
Evoluţiile şi contextul actual impun raportarea la: impactul real/decisiv al schimbărilor climatice (calamităţi naturale, alunecări de teren), extinderea fenomenului terorist şi, mai nou, la diverşi factori apăruţi în urma unor evoluţii politice ori a mutaţiilor survenite în arhitectura economică internaţională. Creşterea consumului global de energie a condus la o competiţie pentru accesul la resurse, în condiţiile în care numărul de furnizori este limitat, iar în unele cazuri, a creat monopoluri sau oligarhii. Din această cauză, securitatea energetică a devenit o problemă strategică şi politică.
Logica construirii infrastructurilor critice de până în prezent nu a fost bazată pe considerente de

"Un element imperativ al protejării sistemelor critice este promovarea culturii de securitate în domeniu"

ameninţări ori factori de risc externi, ci, mai degrabă, pe un anumit standard de securizare intrinsecă a sistemului. Realizarea reţelelor de distribuţie de hidrocarburi s-a bazat pe indicatori precum: necesarul energetic al populaţiei vizate de proiect, condiţiile concrete de realizare a distribuţiei şi siguranţa transportului (înlăturarea facto-rilor nocivi, a eventualelor cauze care ar putea conduce la starea de ne-întrebuinţare/avarii etc.).
Fiabilitatea tehnică, până în prezent, baza performanţei unui proiect trebuie dublată de factori precum: compatibilitatea cu mediul, aplicabilitatea comercială şi securitatea naţională. Spre exemplu, în cadrul proiectului gazoductului „Nabucco", va trebui să se ia în considerare adoptarea unor decizii care să elimine impactul negativ asupra mediului, în condiţiile derulării lucrărilor de construcţie în proximitatea unor zone naturale ocrotite (Parcul Natural Valea Cernei - Domogled), dar şi să acopere costurile ridicate de construcţie, exploatare şi întreţinere din zona montană (Culoarul Timiş Cerna, Culoarul Mureşului).

Protecţia infrastructurilor critice

Stabilirea măsurilor de securitate trebuie să vizeze atât domeniul organizaţional (strategii şi politici de securitate interne, care să includă instruirea în cadru organizat şi securitatea personalului), cât şi domeniul securităţii fizice şi informatice a sistemelor care formează infrastructura critică propriu-zisă.
Un element imperativ al protejării sistemelor critice este promovarea culturii de securitate în domeniu, prin conlucrarea deţinătorului, operatorului, utilizatorului şi expertului din terţă parte, plecând de la informarea, educarea şi instruirea periodică a populaţiei, desfăşurarea de exerciţii de simulare a unor incidente majore, în urma cărora să se studieze modalitatea de coordonare a serviciilor asigurate atât de către sectorul privat, cât şi de autorităţile de stat cu atribuţii în domeniu.

Bibliografie

◦ ARION, Stelian, Protecţia infrastructurilor critice - managementul securităţii la nivelul deţinătorilor şi al operatorilor (www.revista-alarma.ro)
◦ BAIN, Ben, Critical Infrastructure Debate Centers on Control Systems (http://fcw.com/Articles/2009/04/22)
◦ CACEU, Septimiu, Promovarea conceptului de infrastructuri critice la nivelul societăţii civile (www.revista-alarma.ro)
◦ COJOCARU, Iulian, Importanţa protejării infrastructurilor critice (expunere în cadrul Forumului Regional al Energiei FOREN 2008)
◦ Directiva nr. 114/ 2008 a Consiliului Uniunii Europene
Working Towards a National Strategy and Action Plan for Critical Infrastructure. Draft for Consultation, Canada, 2008

SRI după 20 de ani: provocările percepției publice

| Remus Ioan Ştefureac

Serviciul Român de Informaţii împlineşte 20 de ani. În acest context, propun o analiză a profi-lului imagologic al SRI într-o abordare care să pună în discuţie unele dintre clişeele simpliste ce compun universul percepţiilor publice asupra instituţiei, care să şi lase o uşă deschisă criticilor legitime venite dinspre societatea civilă. Lumea serviciilor de informaţii a generat întotdeauna un univers de reprezentări complexe şi contra-dictorii totodată, un sentiment de fascinaţie faţă de exclusivismul lucrului ascuns, combinat cu suspiciunea faţă de ceea ce scapă orizontului cunoaşterii profane. De aceea, orice analiză a percepţiilor publice asupra unui serviciu de informaţii trebuie să plece de la acest punct zero: întotdeauna va exista un grup important de cetăţeni care vor dezavua, din principiu, orice e legat de activitatea serviciilor de informaţii, la fel cum, întotdeauna, va exista un grup de cetăţeni care vor cauţiona necondiţionat munca ofiţerilor de informaţii.

Nu aş vrea să cad în capcana unei pledoarii insipide şi lipsite de credibilitate despre cât de nedrepte sunt atacurile la adresa SRI. Ar fi un discurs gratuit, cu false pretenţii, care riscă cel puţin să sfideze spiritul gândirii critice. Serviciul Român de Informaţii este o instituţie cu o istorie complicată, specifică ţărilor care au trecut printr-o schimbar e majoră de regim. În acelaşi timp, este şi o structură care a parcurs un proces accelerat de transformare pentru a se adapta la o serie de standarde împărtăşite de comunitatea de informaţii euroatlantică. Pe de altă parte, Serviciul a ajuns la o maturitate care face desuetă ocolirea unor întrebări aparent stânjenitoare legate de moştenirea trecutului sau provocările prezen-tului guvernat de rigorile activităţii de informaţii într-un regim democratic. La 20 de ani de la reorganizarea activităţii de informa-ţii în noul stat democratic, Serviciul Român de Informaţii este suficient de puternic, din punct de vedere profesional şi moral, pentru a trece cu demnitate testul credibilităţii. Evaluările sociologice relevă faptul că SRI este o instituţie cu notorietate ridicată şi un indice de încredere publică pozitiv. SRI este o instituţie credibilă pentru tineri, locuitorii din mediul rural, din oraşele mici şi mijlocii, dar înregistrează un deficit de încredere în rândul persoanelor vârstnice, locuitorilor din oraşele mari şi în special din Bucureşti. Acest deficit în rândul vârstnicilor aduce în atenţie una dintre marile teme sensibile în percepţia publică asupra SRI, şi anume asocierea cu vechea Securitate. Serviciul Român de Informaţii este dator faţă de societatea civilă să răspundă cu răbdare ori de câte ori fantomele trecutului sunt readuse pe scena publică. Poliţia politică nu are nicio justificare, iar artizanii ei nu au ce căuta în structurile intelligence-ului modern şi nu fac parte din cadrele SRI. Dar filonul profesional al muncii de informaţii este imun în faţa tranziţiei regimurilor politice şi acest lucru trebuie respectat ca un

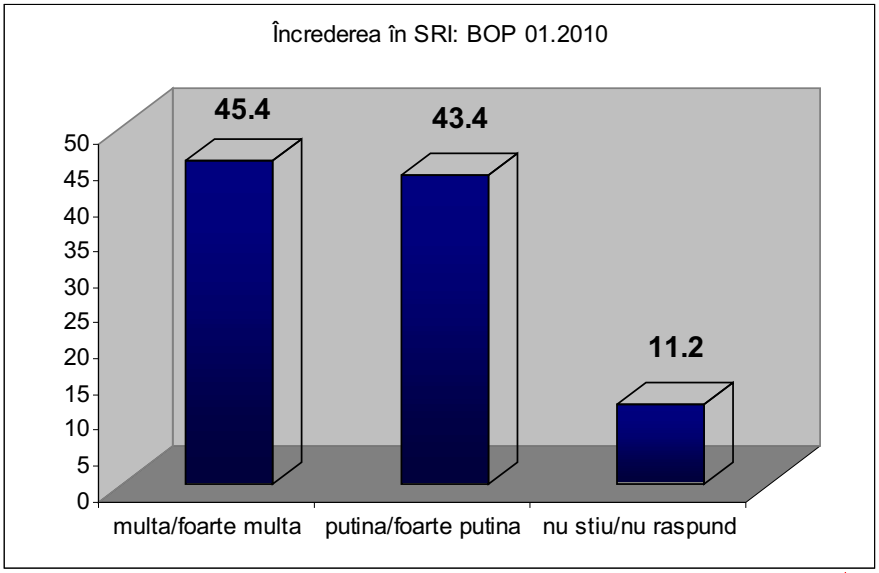

Nu într-o abordare obtuză, încărcată cu frustrări sau efuziuni arogante, ci într-un ton pragmatic şi realist. Două treimi din personalul de astăzi al SRI avea în 1989 sub 18 ani. La Academia Naţională de Informaţii învaţă, deja, primele generaţii de studenţi care s-au născut după 1989. Media de vârstă a ofiţerilor SRI este de 36 de ani, una dintre cele mai scăzute din întreg spaţiul euroatlantic. Vorbim despre o întreagă elită intelectuală formată, după 1989, din tineri absolvenţi de studii superioare, economişti, finanţişti, jurişti, psihologi, sociologi, filologi, lingvişti, ingineri IT ş.a., care au ales cariera de ofiţeri de informaţii, dar se văd etichetaţi în mod inerţial, fără nicio posibilitate de a-şi apăra reputaţia profesională şi fără a fi, în niciun fel, certaţi cu istoria.

Percepţia publică asupra Serviciului Român de Informaţii nu este ecranată doar de bruiajul trecutului. La fel de importante pentru analiză sunt temele curente care configurează modul în care se raportează instituţia la rigorile unui regim democratic. Poate cel mai vizibil subiect, din punctul de vedere al respectării drepturilor civile, este ascultarea telefoanelor. Aici ne aflăm într-o zonă complexă în care se intersectează elemente concrete ce ţin de atribuţiile legale ale SRI în domeniu, cu o întreagă mitologie alimentată de o serie nesfârşită de legende urbane privind interceptarea comunicaţiilor. Sigur, nu putem ignora faptul că un procent important din cetăţenii României cred că SRI ascultă ilegal telefoanele. Dar, o asemenea mentalitate nu este deloc surprinzătoare pentru o ţară ieşită în urmă cu doar două decenii din cel mai dur regim dictatorial al Europei Centrale şi de Est, având o populaţie cu un orizont valoric dominat de reprezentări care exacerbau controlul. Foarte relevant în acest sens este răspunsul românilor la întrebarea: "Credeţi că telefonul dumneavoastră este sau a fost ascultat în ultimii 5 ani?" Unul din cinci români crede că a avut sau are telefonul ascultat, ceea ce reprezintă un procent îngrijorător. La fel de semnificativ, dar cu alte nuanţe, este faptul că unul din cinci români evită să răspundă la această întrebare.

Ar fi total contraindicat să acoperim problema cu explicaţii facile şi ipocrite legate de lipsa culturii de securitate în rândul cetăţenilor, deoarece este evident că românii nu o au. Dar nu aceasta este problema, ci cum se formează cultura de securitate. Este de datoria societăţii civile, dar şi a structurilor din sistemul securităţii naţionale, inclusiv a Serviciului Român de Informaţii, să contribuie la creşterea calităţii informaţiilor publice care abordează teme de securitate naţională, într-o lumină clară, pragmatică, raţională, nu pe un culoar îngust, îmbâcsit de făclii ezoterice. Numai că, pentru ca societatea civilă să devină un partener în formarea culturii de securitate, este necesară o mişcare în dublu sens: structurile sistemului de securitate naţională trebuie să-şi deschidă sincer uşile, iar societatea civilă trebuie să abandoneze prejudecăţile. Este un proces dificil, dar realizabil. Un prim pas a fost făcut de Serviciul Român de Informaţii prin organizarea, în 2008, a mesei rotunde Societate, Democraţie, Intelligence sau prin găzduirea Summit-ului Tinerilor Atlantişti.

Pe această cale, atingem al treilea punct de concentrare a atitudinilor contestatare, unele legitime, altele mai puţin legitime, ale serviciilor de informaţii, şi anume cultura secretului şi hipersecretizarea. Este, probabil, tema cea mai deranjantă pentru jurnalistul aflat pe celălalt front, al expunerii publice a informaţiei, dar şi subiectul cel mai intim pentru profesionistul în informaţii, a cărui raţiune de a fi este însuşi secretul. Deşi delicat, subiectul atinge fondul problemei credibilităţii serviciilor de informaţii într-o societate democratică. Când cetăţeanul ştie că are acces liber la un volum imens de informaţii publice gestionate de autorităţi, când el cunoaşte procedurile şi, mai ales, este educat să îşi exercite dreptul de a accesa aceste informaţii, putem vorbi despre conştiinţa libertăţii şi despre o simbioză fericită libertate-securitate. Fără conştiinţa acestei libertăţi, rămâne impresia unei lumi guvernate de restricţii şi secrete, în care serviciile, în loc să-şi îndeplinească misiunile, sunt nevoite să se lupte cu suspiciunea provocată de imaginea deformată a unei hidre care ştie tot şi controlează pe oricine. În aceste condiţii, pentru a da substanţă credibilităţii publice a serviciilor de informaţii, una dintre preocupările intelligence-ului românesc în următorii 20 de ani va trebui să fie aceea de consolidare a etosului democratic prin respectarea pragmatică a drepturilor şi libertăţilor civile. Altfel, dacă se vor închide în carapace rămânând exclusiv prizonierele misiunii lor fundamentale de colectare a secretelor, serviciile de informaţii din societăţile democratice vor risca să fie marginalizate de societatea informaţională de mâine. În secolul XXI, structurile de intelligence nu vor mai deţine monopolul absolut asupra informaţiei clasificate. Având în vedere că structuri private dezvoltă deja instrumente performante de identificare a informaţiilor sensibile, explozia informaţională va redimensiona rolul colectării de secrete. Într-o eră în care tot mai multă lume va avea acces liber la un volum uriaş de date, performanţa serviciilor de informaţii se va măsura nu atât prin numărul de informaţii clasificate deţinute, cât prin calitatea acestora şi legitimitatea publică pe care o vor câştiga. Secretele culese pentru protejarea securităţii naţionale şi a sistemului democratic vor continua să aibă rolul lor determinant, dar produsul de intelligence valoros va depinde mult şi de calitatea selecţiei şi analizei informaţiilor. Aceasta nu înseamnă abandonarea rolului clasic al serviciilor. Până la urmă, fără secret nu există intelligence, iar fără intelligence nu există securitate, deci nici libertate. Cu un amendament important: secretul trebuie dozat şi calibrat atent, în limite constituţionale care evită abuzurile, dar protejează securitatea, respectând valorile fundamentale, etice şi politice ale ordinii democratice. Structurile de intelligence îşi pot câştiga, astfel, credibilitatea necesară pentru a obţine sprijinul public pe termen lung, esenţial în munca oricărui ofiţer de informaţii aflat pe teren în căutare de suport şi surse bune, dar şi pentru a atrage vârfurile academice, intelectuale ale societăţii civile, capabile să producă analiză şi prognoză de nivel înalt, adică informaţie relevantă.

Crearea unei asemenea infrastructuri de cooperare între serviciile de informaţii româneşti, SRI în special, şi societatea civilă, mediul academic, universitar, experţi civili, analişti privaţi ar atinge două ţinte fundamentale. În primul rând, furnizarea de noi produse utile securităţii naţionale ca urmare a activităţii pe platforme colaborative sigure, impenetrabile la interese ostile statului român şi partenerilor noştri. În al doilea rând, degajarea intelligence-ului românesc de balastul clişeelor şi prejudecăţilor postcomuniste acumulate în aceşti 20 de ani.

Un parteneriat pentru resurse umane de calitate în intelligence

Marian Preda

Decanul Facultăţii de Sociologie şi Asistenţă Socială
Universitatea din Bucureşti

O instituţie fundamentală pentru România, Serviciul Român de Informaţii aniversează două decenii de existenţă, de evoluţie, de transformări, de realizări. O vârstă a maturităţii, similară (deloc întâmplător) cu cea a României post-comuniste şi cu cea a altor (multe) instituţii (re)născute odată cu sfârşitul "iernii" comuniste, printre ele şi Facultatea de Sociologie şi Asistenţă Socială a Universităţii din Bucureşti.

Începând din anul 2008, cele
derulează în colaborare un program
"Analiza Informaţiilor", care îşi propu
specialiştilor din ambele instituţii în f
resurse umane înalt competente în don
informaţiilor, necesare atât la nivelu
statului, cât şi al societăţii civile şi m
Masterul - care se adresează atât
absolvenţi ai programelor de licenţă, cât ş
din departamentele de analiză-sinteză
instituţii de stat, companii private
neguvernamentale, mass media - urmează modelul evoluţiile sociale, demografice, economice, geopolitice, numeroaselor programe similare derulate în universităţi de prestigiu din lumea occidentală.

El este consecinţa a două procese simultane şi sincronice: nevoia de adaptare a sistemului de educaţie la cerinţele pieţei muncii (într-o economie globalizată, înalt competitivă) şi necesitatea reformei relaţiilor civili-militari (parte a unor transformări sintetizate de domnul ambasador George Cristian Maior sub forma conceptului de "postmodernitate strategică"). Programul constituie o dovadă a creşterii transparenţei instituţionale, a promovării de către noile structuri de securitate din România a unei deschideri reale către sfera civilă, prin conectarea la cele mai noi preocupări de cercetare din instituţiile de învăţământ superior ale căror domenii sunt apropiate de intelligence, de studiile de securitate în general, dar şi a interesului managementului academic pentru includerea specialiştilor practicieni de elită în programele de formare, în special la nivelul celor de masterat profesional.

Programul este şi rezultatul nevoii de promovare a culturii cooperării în sfera activităţii analitice, cu relevanţă atât în planul securităţii organizaţiilor, instituţiilor publice sau private, cât şi al securităţii naţionale sau globale. Astfel, cele două instituţii partenere dezvoltă atât o cooperare internaţională cu instituţii similare, cât şi una internă, în beneficiul societăţii româneşti în ansamblu.

Receptivitatea foarte mare de care s-a bucurat acest
master este o dovadă de maturizare a
neşti, care a înţeles rolul fiecărei instituţii
ie de securitate şi, pe fondul dovezilor
reformă profundă a instituţiilor de
valorilor şi strategiilor promovate de
ăşit perioada suspiciunilor, etichetărilor,
rare.

ient de importanţa strategică, crucială,
entru România serviciile de informaţii în
României de membru al UE şi al NATO
l noilor provocări şi riscuri generate de
în calitate de cetăţean şi de partener instituţional, îmi exprim satisfacţia pentru faptul că, după 20 de ani de la înfiinţare, Serviciul Român de Informaţii are o viziune modernă, eficientă, democratică a procesului de intelligence, diferită de cea a instituţiilor cu responsabilităţi similare care l-au precedat. Actualul SRI, "Noul Aliat" al partenerilor occidentali, dar mai ales al nostru, al partenerilor interni, este rodul viziunii şi eforturilor conducerii sale, este rezultatul calităţii ridicate a resurselor umane din sistem, este un exemplu de normalitate şi de eficienţă între instituţiile statului, este o sursă de securitate şi stabilitate cum sunt, din păcate, puţine instituţii publice de importanţă naţională din România.

ZIUA NAȚIONALĂ

1 DECEMBRIE

A ROMÂNIEI

"Cyberspace is real, and so is the risk that comes with it."
Barack OBAMA, 29.05.2009

PRO CERT • RO

| Mireille Rădoi, Ionuț Negrescu

Dacă cineva ar întreba: la ce bun un CERT național în aceste vremuri de criză?, răspunsul ar fi clar: pentru a proteja infrastructura informatică a României! Internetul a determinat creşterea dependenței societăților moderne față de rețelele de calculatoare, dar şi apariția vulnerabilităților specifice spațiului cibernetic, iar acestea afectează viața reală mai mult decât ne dăm seama uneori. Modernizarea țării noastre şi a instituțiilor statului presupune un efort susținut de promovare şi implementare a infrastructurilor, a standardelor şi procedurilor specifice societății informaționale, chiar procesul de modernizare a statului fiind realizat mai rapid şi mai eficient cu ajutorul sistemelor electronice şi al tehnologiilor informaționale.

Ce este spațiul cibernetic? Un ansamblu global format din rețele interdependente ale unor infrastructuri de tehnologie informațională, inclusiv Internet, rețele de telecomunicații, sisteme şi computere, care implică procesoare şi periferice.

Rețelele de comunicații şi sistemele informatice au devenit o parte esențială a vieții de zi cu zi a cetățenilor şi sunt fundamentale pentru dezvoltarea economiei mondiale. Rețelele şi sistemele informatice sunt într-un proces de convergență şi de interconectare dar, pe lângă multitudinea de beneficii, generează şi o serie de amenințări, cum sunt atacurile intenționate (sau nu) asupra sistemelor informatice sau vulnerabilitățile instrinseci sistemelor. O parte dintre aceste sisteme, servicii, rețele şi infrastructuri susțin vital economia şi societatea europeană, furnizând servicii de bază societății sau constituind platforma necesară altor infrastructuri critice.

Prin urmare, atacurile survenite la acest nivel trebuie privite ca o amenințare la adresa securității unei națiuni, iar specialiştii în securitate trebuie să fie conştienți că din ce în ce mai multe conflicte vor radia din şi / sau în spațiul cibernetic. Pentru o mai bună reprezentare asupra spațiului cibernetic, gândiți-vă la sutele de mii de calculatoare interconectate, servere, routere, switch-uri, cabluri şi fibră optică, aplicații şi sisteme, ansamblu ce permite funcționarea infrastructurilor critice. Drept urmare, funcționarea sănătoasă a spațiului cibernetic este esențială pentru economia şi securitatea națională.

Atacurile cibernetice sunt caracterizate de viteză şi anonimat, o distincție importantă față de amenințările convenționale. Prin urmare, o strategie națională pentru a asigura securitatea spațiului cibernetic poate ajuta la reducerea vulnerabilităților şi contracararea atacurilor informatice împotriva infrastructurilor critice. În alți termeni, orice strategie de securitate națională trebuie să ia în calcul şi această dimensiune. Dar CERT? - În scopul combaterii atacurilor cibernetice, SUA şi statele europene au constituit structuri de tip CERT (Computer Emergency Response Team), armonizate informațional în vederea distribuirii eficiente a datelor care circumscriu incidentele de securitate. Scopul activităților CERT este identificarea proactivă a riscurilor de securitate la adresa sistemelor informaționale şi răspunsul la amenințări, cât de obiectiv şi eficient posibil. Activitățile CERT au în vedere prevenirea, detectarea, analizarea, comunicarea şi, eventual, contracararea incidentelor de securitate IT. În limbajul de specialitate se mai utilizează şi denumirea de CSIRT (Computer Security Incident Response Team).

Incidentele de securitate informatică privesc situații în care sunt schimbate ilicit disponibilitatea, integritatea sau confidențialitatea informațiilor

gestionate de sistemele unei organizații, companii, asociații sau persoane private.

În SUA sunt două mari centre CERT: unul este guvernamental, iar celălalt este afiliat unui institut civil care lucrează pentru Departamentul Apărării al Statelor Unite (CERT/CC, Carnegie Mellon University). US-CERT funcţionează ca un parteneriat public-privat şi este un sector operaţional al Diviziei Naţionale de Securitate Informaţională din cadrul Department of Homeland Security. În procesul de dezvoltare, US-CERT include parteneriate cu sectorul privat, mediul academic, agenţiile federale, administraţia de stat şi locală, organizaţii interne şi internaţionale.

În toate statele europene funcţionează centre independente de expertiză şi răspuns la incidente de securitate, dar există şi diverse formule de asociere, cum ar fi Grupul European de unităţi CERT guvernamentale (EGC - European Government CERT/EGC Group): un grup informal care dezvoltă cooperarea pentru răspunsul la incidente, bazându-se pe similitudinile de componenţă şi problematică, stabilite între unităţile CERT guvernamentale din Europa. Membrii grupului ECG au printre priorităţi dezvoltarea regională sau continentală a unor măsuri comune de răspuns la incidente de securitate, facilitarea schimbului de date şi tehnologie legate de incidente de securitate IT, precum şi avertizări privind posibile ameninţări şi vulnerabilităţi. EGC susţine formarea de unităţi CERT naţionale.

Prin Regulamentul European nr. 460/2004 s-a creat Agenţia Europeană pentru Securitatea Reţelelor şi a Informaţiei (ENISA), care contribuie inclusiv la dezvoltarea culturii de securitate IT în beneficiul cetăţenilor, consumatorilor, companiilor şi al sectorului public din UE, contribuind astfel şi la buna funcţionare a pieţei interne.

ENISA sprijină Comisia Europeană, statele membre şi comunitatea de afaceri în încercarea de a îndeplini standarde comune de securitate a reţelelor şi a informaţiei, inclusiv cerinţele prezente şi viitoare ale legislaţiei europene. Scopul ENISA este de a servi ca centru de expertiză atât pentru statele membre, cât şi pentru instituţiile europene care necesită asistenţă în domeniul securităţii reţelelor şi a informaţiei. Pentru a-şi îndeplini obiectivele, Agenţia întreprinde operaţiuni cum ar fi: colectarea şi analizarea datelor despre incidentele de securitate şi riscurile emergente; cooperarea cu actori diferiţi prin crearea de parteneriate public/privat cu industria ce operează la nivel european; creşterea gradului de cunoaştere şi promovarea metodelor de evaluare a riscului, precum şi bunele practici în domeniu.Principalul obiectiv al ENISA rămâne totuşi îmbunătăţirea nivelului de securitate a reţelelor şi a informaţiei printr-o cooperare mai apropiată între toţi actorii relevanţi. Acest lucru include întărirea legăturilor la nivel european, dar şi a legăturilor cu alte organizaţii internaţionale care operează în domeniu.

Şi la nivelul NATO subiectul combaterii criminalităţii informatice a devenit o temă importantă de dezbatere, iar atacurile din aprilie şi mai 2007 asupra instituţiilor din Estonia au atras atenţia asupra vulnerabilităţilor sistemelor informatice naţionale. Dezbaterile provocate de acest incident au condus la formularea unor obiective comune, care presupun o colaborare mai eficientă între statele membre sau un schimb structurat de informaţii despre riscuri specifice.

Declaraţia Summit-ului de la Bucureşti din aprilie 2008 subliniază nevoia NATO de a implementa prevederile Politicii de luptă împotriva criminalităţii informatice prin schimbul de informaţii relevante sau acordarea de asistenţă unui stat aliat în caz de atac cibernetic. La nivel naţional, SRI a fost numită autoritatea naţională în materie de Cyber Intelligence, devenind astfel instituţia responsabilă să coordoneze aceste activităţi.

O lună mai târziu, la nivelul Alianţei a luat fiinţă, la Tallin, un Centru pentru Excelenţă dedicat apărării colective în spaţiul cibernetic (Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence) fiind un efort internaţional care include Estonia, Letonia, Lituania, Germania, Italia, Slovacia, Spania ca ţări contributoare.

În SUA, CERT-ul naţional funcţionează de un deceniu, iar din octombrie 2005 Casa Albă a considerat necesară stabilirea unui post dedicat în cadrul Homeland Security, supranumit Cyber Security Tzar. La începutul acestui an, postul a fost ocupat de Howard Schmidt, care a devenit un membru cheie al stafului de Securitate Naţională, dat fiind faptul că Administraţia Obama consideră reţelele digitale ale naţiunii drept o prioritate a mandatului său.

Anul trecut, România şi-a intensificat demersurile pentru a implementa şi instituţionaliza un Centru naţional de expertiză şi răspuns la incidentele de securitate care să reprezinte o interfaţă între actorii publici şi privaţi, dar şi un partener credibil în relaţiile cu celelalte CERT-uri naţionale din spaţiul euroatlantic.

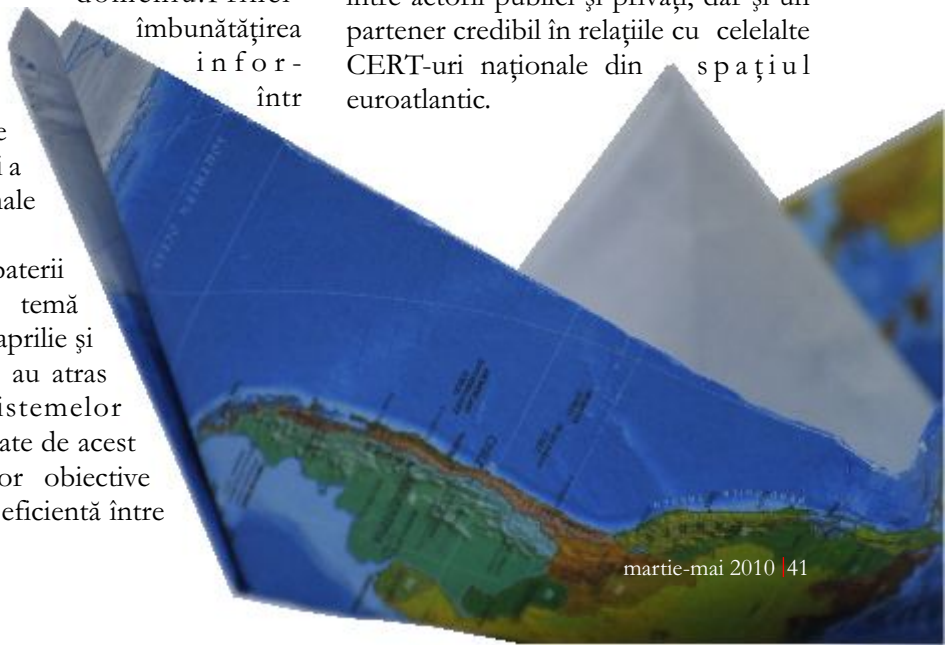

În măsura în care societatea informațională se va dezvolta pe deplin, iar e-guvernarea va deveni o realitate curentă pentru cetățenii României, exemplul american ar trebui să genereze o reflecție mai aplicată.

La ora de față, există CERT-uri funcționale în diverse instituții publice sau private (ministere, servicii, companii, bănci), dar, având în vedere nivelul din ce în ce mai crescut de interconectare, faptul că trăim într-o rețea de rețele informatice, pentru ca demersurile de identificare, avertizare timpurie și contracarare a atacurilor cibernetice să fie eficiente, este necesar ca acestea să se angajeze într-un efort comun. Principiul general este că orice problemă informatică „se soluționează" în rețeaua în care a apărut. Însă nu întotdeauna datele, priceperea sau tehnologia sunt suficiente celui care operează în rețeaua respectivă.

Doar o colaborare susținută, bine fundamentată pe proceduri și standarde, bazată pe încredere și beneficiu reciproc, între sfera civilă și cea militară, între sectorul public și cel privat, între actorii individuali și instituționali, pe plan intern și internațional, poate avea sorți de izbândă în bătăliile purtate în spațiul cibernetic.

Bibliografie

◦ **http://www.whitehouse.gov/the_press_office/Remarks-by-the-President-on-Securing-Our-Nations-Cyber-Infrastructure/**

◦ **Cfm. Department of Defense Dictionary of Military and AssociatedTerms,cfm http://www.dtic.mil/doctrine /jel/new_pubs/jp1_02.pdf**

◦ Comunicarea Comisiei Europene către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor despre protejarea infrastructurii critice din domeniul TIC, pg. 1

◦ **http://www.us cert.gov/reading_room /cyberspace_strategy.pdf**

◦ Raport privind crearea unei entități guvernamentale de tip CERT în România, RITI dot-Gov USAID, februarie 2005, pg. 1

◦ Raport privind crearea unei entități gu**vernamentale de tip CERT în România, RITI dot-Gov USAID, februarie 2005, pg. 2**

◦ **http://www.us-cert.gov/aboutus.html**

◦ **http://www.enisa.europa.eu/about-enisa/regulatory-**

◦ **http://www.enisa.europa.eu/about-enisa/activities**

◦ Comunicarea Comisiei Europene către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor despre protejarea infrastructurii critice din domeniul TIC, pg. 7

◦ **http://www.summitbucharest.ro/ro/doc_201.html**, pct. 47 al Declarației

◦ **http://www.ccdcoe.org/**

◦ **http://www.govexec.com/dailyfed/1005/102105tdpm1.htm**

◦ **http://www.washingtonpost.com/wp-**

21 Intelligence

| Marius Sebe

A scrie despre intelligence astăzi, într-un stat-naţiune cu o democraţie în consolidare, nu mai constituie o acţiune tocmai temerară, aşa cum se întâmpla, spre exemplu, acum un deceniu, când riscai să fii catalogat în mod negativ şi ostracizat pentru vederi nu tocmai conforme cu cele ale unei majorităţi conservatoare, în realitate scufundată mai mult în ignoranţă şi lipsă de conectare la realităţile şi trendurile unei societăţi a cunoaşterii.

Multe state şi instituţii au parcurs paşi importanţi în dezvoltarea domeniului intelligence, mai ales pentru conştientizarea conceptului şi, mai ales, pentru înţelegerea necesităţii extinderii şi valorificării proceselor de intelligence la nivelul societăţii şi cetăţenilor, în beneficiul organizaţiilor pentru asigurarea competitivităţii, securităţii şi bunăstării populaţiei.

Ultimele două decenii au marcat consacrarea unor studii de intelligence la frontiera cu diverse discipline ştiinţifice, astfel încât în mod gradual au luat naştere şi s-au consolidat şcoli diferite de intelligence în unele state, pretutindeni în lume. Astfel, americanii au lansat printre primii extinderea procesului de intelligence statal în spaţiul privat, la mijlocul anilor '70, începutul anilor '80, luând naştere o nouă disciplină, intelligence competitiv sau business intelligence; astăzi, şcoala americană de intelligence este extinsă la nivelul societăţii, în colegii şi universităţi ale serviciilor de intelligence, în universităţi şi academii private. În Europa, şcoala britanică se dezvoltă prin studiile extinse în spaţiul istoriei domeniului, dar şi a operaţiunilor concrete de intelligence. Un salt uriaş, am putea spune, a făcut şcoala franceză, care în urma unor studii aprofundate de analiză de benchmarking a intelligence-ului altor actori politico-statali a reuşit să treacă peste barierele negative ale unei societăţi latine, cu o matrice socio-culturală asemănătoare cu a noastră, lansând o iniţiativă de intelligence la nivel naţional, care a cuprins toate sferele decizionale ale statului francez, publice şi private.

La noi în ţară, paşii parcurşi sunt fragili, fiind marcaţi de o incoerenţă ideatică în planul cunoaşterii intelligence, în lipsa unei strategii de intelligence naţională. Chiar în cadrul serviciilor există încă o mare reticenţă la conceptul de intelligence şi cum funcţionează acesta la ora actuală, atât în interiorul, cât şi în exteriorul comunităţii de intelligence. În timp ce alte state propun înfiinţarea unor compartimente care să pună sub semnul întrebării orice teorie, strategie, ori activitate de intelligence în cadrul serviciilor speciale şi la nivelul securităţii şi competitivităţii naţionale, noi continuăm să ne conformăm unor hărţi mentale dominate de conservatorism şi ignoranţă. Conceptul de intelligence nu există în terminologia de specialitate oficială a arsenalului serviciilor de informaţii şi în mediul ştiinţei guvernării de stat, deci, în mediul politic şi administrativ din România. Lipsa acestui concept din terminologia existentă la noi nu ne împiedică să subliniem faptul că între date, informaţii, intelligence şi cunoaştere există atât o diferenţiere clară, cât şi o interdependenţă benefică pentru cei ce o practică în cadrul managementului cunoaşterii şi intelligence-ului organizaţional. În majoritatea statelor dezvoltate, disciplina intelligence şi tot ceea ce este relaţionat cu aceasta, se consideră a fi guvernată în întregime de paradigma secretului. Paradigma cunoscută de toată lumea este "knowledge is power", iar cei ce o deţin doresc să o ţină secretă. Unul din scopurile acestui articol este şi sublinierea modificărilor paradigmatice care au intervenit la frontiera dintre secole în această disciplină. În cadrul evoluţiei şi istoriei umane există nenumărate cazuri şi evenimente unde au fost implicate, mai mult sau mai puţin, diverse operaţiuni de intelligence; însă, în comparaţie cu alte discipline, există doar foarte puţine eforturi de redactare despre intelligence pentru posteritate. Acesta este şi cazul nostru. Dacă în Occident s-au diferenţiat deja aproape patru grupe de specialişti (istorici, jurnalişti, academicieni şi practicieni), care se dedică acoperirii domeniului de intelligence, la noi situaţia este încă departe de realitate.

Pe scurt, acest demers încearcă să prezinte evoluţia informaţiei din surse deschise şi mutaţiile pe care le produce paradigma deschiderii împreună cu dezvoltarea fără precedent a ştiinţei şi tehnologiei informaţionale asupra proceselor de intelligence, indiferent dacă acestea au loc în planul guvernamental ori privat.

Pe lângă provocările la adresa agenţiilor de intelligence, în general, indiferent de ţară, statele care proveneau din fostul bloc comunist s-au confruntat în plus cu alt tip de provocări, specifice mediului din care s-au desprins.

Informații publice sau informații din surse deschise

Informațiile din surse deschise, aşa cum o sugerează şi denumirea, sunt reprezentate de acele informații care pot fi găsite în spațiul informativ public şi care nu sunt purtătoare ale vreunui atribut de clasificare din sectorul statal/guvernamental al secretului, oricare ar fi acesta.

În termeni guvernamentali, acestea sunt informații nesecrete, neclasificate ca secret. In spațiul informativ public, informația din surse deschise, pe scurt ISD, este cunoscută ca informație publică, fiind reglementată în statele democratice printr-o legislație complexă, care să asigure atributul de transparență necesar opiniei publice de a utiliza dreptul său fundamental de acces la acest tip de informație. Denumirea de ISD provine din capitalul de cunoaştere a serviciilor speciale, cunoscând o dezvoltare şi elaborare teoretică fără precedent, în special în deceniul '90, şi constituind o nouă forță pentru operațiunile informaționale dintr-o serie de domenii şi discipline ale spațiului privat de intelligence de la începutul secolului 21. Ca în orice domeniu nou, cu dezvoltare inter-disciplinară, definițiile conceptelor fundamentale sunt influențate de evoluțiile proprii. Pentru a face o alegere, vom adopta criteriul simplității discursive, alegând o sursă ce corespunde organizației, cu cele mai avansate studii în domeniul de intelligence din surse deschise, Open Source Solutions (OSS Inc. organizează seminarii şi conferințe anuale pentru corporațiile şi guvernele lumii unde se dezbat probleme ale momentului din domeniul intelligence).

Prin informația din surse deschise înțelegem informațiile publice disponibile, pe suport de hârtie sau electronic. Aceste informații pot fi transmise prin radio, televiziune, presă sau pot fi distribuite prin rețele de date electronice, baze de date comerciale online sau suport multimedia, cum ar fi CD-ROM-urile. Informațiile din surse deschise pot fi diseminate către publicul larg, prin mass-media sau, pentru o audiență restrânsă, prin intermediul 'literaturii gri', care include lucrările conferințelor, rapoartele acționarilor companiilor private şi literatura de specialitate înainte de publicare. Conceptul de 'literatură gri', termen inventat în Marea Britanie, necesită o atenție aparte, deoarece face referire specială la informațiile stiințifice, ca informații de interes public, însă dispun de o limitare specifică, din mai multe puncte de vedere. În mod normal, aceste informații apar în publicații specializate, care sunt limitate ca acces şi dispun de o distribuție restrânsă, pentru un anumit grup de experți. Acest tip de publicații nu sunt întotdeauna listate sau indexate în sursele obişnuite de clasificare şi regăsire a documentelor cu circulație restrânsă, astfel încât, în mod normal, este dificilă localizarea şi obținerea acestora, fiind necesară elaborarea unor metode şi tehnologii de căutare şi obținere adaptate la condițiile Erei Informaționale.

Formele tradiționale de surse deschise includ presa, cărțile, periodicele, fotografiile, radioul şi televiziunea. Era Informațională a adăugat noi tehnologii, ca CD-ROM-ul, Internetul şi serviciile comerciale online. Caracteristica principală a diferitelor forme de informații din surse deschise, disponibile acum (fie că sunt accesate gratuit sau contra cost) este ca ele să fie nesecrete şi, aşadar, nu sunt subiectul vreunei restricții întâlnite în cazul informațiilor din surse închise.

Clasificarea informațiilor în procesele de intelligence

Există mai multe tipuri de clasificare a informațiilor care intră într-un proces intelligence pentru fundamentarea unor decizii în cadrul unei organizații sau grup social.

În ultimele secole, serviciile de intelligence şi-au dezvoltat metode şi sisteme de obținere şi analiză a informațiilor din toate sursele. În cea mai mare parte, informațiile care intrau în procesele intelligence proveneau din surse pe care specialiştii acestor servicii le clasificau ca secrete.

Tipologia informațiilor cu care operează analiştii intelligence se prezintă astfel:

a. informații din surse deschise, provin din sursele publice; în cadrul comunității serviciilor de intelligence, acestea devin în urma analizei produse ¨open source intelligence¨ (OSINT). De asemenea, 'literatura gri' (grey literature), care este nesecretă, dar care apare în cantități şi scopuri limitate, este considerată parte a OSINT.

b. informații private. Acestea se împart la rândul lor în:

◦ deschise, acestea includ produsele achiziționate, în mod legal, care se referă la tehnologiile aflate în cercetare;

◦ închise, informații disponibile prin penetrări clandestine ale agențiilor intermediare de informații (servicii private de informații, fundații etc.).

c. informații închise sau secrete, disponibile numai prin activitățile specifice de intelligence clandestine, umane sau tehnice (cercetare radio sau prin satelit).

Astfel, OSINT au devenit informațiile cu ponderea procentuală covârşitoare în cadrul acestui proces, situația prezentându-se, începând cu anii '90 astfel:

- informații din surse deschise - 80% - 95%;
- informații din surse private 5 - 10%;
- informații din surse închise 5 - 10%.

Dezvoltarea fără precedent a tehnologiei informației din ultimul deceniu lansează o provocare nouă comunităților de intelligence la nivel global. Astfel, sursele tradiționale de informații folosite de către serviciile secrete sunt, în mod direct, amenințate de sursele deschise. Sursele tradiționale, în special cele tehnice, şi-au dovedit importanța dar şi latura costisitoare, prin operarea şi exploatarea lor. În consecință, un nou tip de abordare este mai mult decât necesar în folosirea acestora. Pe lângă aceasta, sursele tradiționale - deşi sunt extrem de folositoare pentru îndeplinirea cerințelor specifice beneficiarilor - nu întotdeauna pot reprezenta un panaceu. Adesea, acestea întârzie procesul intelligence vizavi de cerințele şi aşteptările clienților. Aceştia resimt o nevoie din ce în ce mai intensă pentru informații specifice, actualizate aproape în timp real, care să le permită luarea unor decizii foarte rapide.

În ultimii ani, sursele închise sunt devansate de sursele deschise, care prezintă avantaje categorice. De fapt, ele pot furniza informații foarte rapide analiştilor intelligence. Mai mult de atât, informațiile colectate prin acest canal provin adesea de la experți pe domenii cum sunt agențiile de ştiri sau din propria sferă de activitate şi competență cum sunt profesori universitari, cercetători, specialişti în economie şi industrie sau chiar experți din domeniul militar. De cele mai multe ori, informațiile au fost mai întâi analizate de aceşti experți.

Principalul dezavantaj al surselor deschise îl constituie cantitatea uriaşă de informații disponibile, spațiu în care se poate dezvolta cu uşurință întregul arsenal al tehnicilor de dezinformare.

Această mulțime de date şi informații, ce tinde spre infinit, trebuie astfel să fie absorbită într-un timp cât mai scurt în procesul de selectare, filtrare, analiză, interpretare şi diseminare a produselor intelligence.

OSINT constituie astăzi o componentă importantă a activității de intelligence din toate sursele, care cuprinde numeroase tipuri de surse de intelligence, dintre care cele mai importante sunt: intelligence din surse umane (human intelligence - humint), intelligence din imagini (imagery intelligence- imint), intelligence din cercetare radio (signal intelligence - sigint).

În 1994, dr. Joseph Nye, preşedintele Consiliului National pentru Informații, s-a folosit de analogia cu jocul de puzzle pentru a explica raportul dintre OSINT şi disciplinele secrete. El a asemuit sursele deschise pieselor exterioare ale jocului, fără de care puzzle-ul nu poate fi nici început, nici finalizat. Totuşi, experții guvernamentali consideră că sursele secrete sunt esențiale, pentru introducerea elementelor celor mai dificile, necesare înțelegerii miezului jocului şi completării tabloului de puzzle, pentru obținerea unor produse intelligence de valoare.

Un alt specialist, Paul Wallner, membru al Agenției de Informații a Apărării (DIA Defense Intelligence Agency) şi primul coordonator pentru sursele deschise al directorului Comunității de Informații (DCI Director of Central Intelligence), a descris OSINT ca fiind "sursa de prim rang". Concepția sa originală a fost adaptată ulterior de un comentator din sectorul privat într-o sintagmă mult mai spectaculoasă: nu trimite un spion acolo unde poate merge şi un student (Steele, 1995). Ambele formule converg către ideea că sursele deschise ar trebui folosite la maximum, înainte de a pune în joc şi a cheltui capacitățile secrete mult mai prețioase.

Putem concluziona pe scurt: din perspectiva guvernamentală, sursele deschise nu reprezintă substitutul capacităților secretizate, însă pot asigura o bază deosebit de valoroasă şi contextul favorabil pentru o orientare rapidă a analistului şi a consumatorului de intelligence şi pot ajuta în procesul de stabilire a cerințelor de culegere a informațiilor. Analiştii intelligence trebuie să fie precauți în privința recurgerii exclusive la sursele secrete, deoarece spectrul redus al surselor secrete poate înşela adeseori analistul, care poate fi tentat să accepte o interpretare limitată a evenimentelor. Bineînțeles că informația achiziționată ilegal poate fi mai incitantă decât cea achiziționată legal, însă conform specialiştilor domeniului, rareori este mai folositoare, deoarece cea mai secretă informație ilegală, analizată în mod necorespunzător, este inutilă, pe când informația disponibilă tuturor, analizată aşa cum trebuie, poate fi inestimabilă.

Un intelligence de bună calitate este mai puțin preocupat de unde vine informația, încercând să se asigure că deține toate informațiile cerute pentru luarea deciziilor și că informația a fost procesată așa cum se cuvin**e.**

Din perspectiva analistului privat, sursele deschise reprezintă materia primă de bază în procesul de căutare, selectare, procesare, analiză și diseminare a produselor intelligence necesare atingerii obiectivelor strategice și tactice ale companiei.

În esență, ISD nu reprezintă o noutate pentru acele grupuri sociale și națiuni care au înțeles, aplicat și valorificat întotdeauna acest tip de informații, fie că au fost obținute prin observare directă (călătorii, turism), fie prin lectură structurată, precum și prin cumpărarea, în mod legal, a oricăror informații sau servicii informative publice. Toate aceste acțiuni au loc în spațiul informativ social, care cuprinde totalitatea elementelor informaționale ale unei societăți, organizate ca state-națiune, și formează un continuum informațional-societal: școli, universități, mass-media, guvern, servicii de intelligence, sistemul de apărare etc. **Ceea ce reprez**intă o noutate în cadrul acestui spațiu informativ social, extins în plan global de această dată, o reprezintă confluența a trei trenduri distincte și specifice Erei Informaționale:

◦ proliferarea Internetului, ca un instrument pentru schimbul și diseminarea de informații deschise;

◦ explozia informațională, prin care cunoașterea și cunoștințele publice cresc în mod exponențial (a apărut ca o consecință și relaționat cu primul trend);

◦ colapsul multor foste 'zone' (competențe, capacități) specifice numai serviciilor speciale, în perioada secolului 20, mai ales în perioada Războiului Rece.

Evoluția și maturizarea acestor trenduri au dus la modificări profunde în cadrul modului de desfășurare a operațiunilor guvernamentale, dar și a celor de coaliție (NATO), întrucât în trecut lanțul de comandă se baza pe surse închise în direcționarea acestora. Astăzi, prim-planul activităților operaționale este ocupat de tehnologia ISD, care a forțat procesul de privatizare în domeniul intelligence, domeniu **prin** excelență rezervat organizațiilor guvernamentale, prin apariția și maturizarea, în statele democratice dezvoltate, a unei noi discipline cunoscute sub numele de **intelligence competitiv sau business intelligence.**

Dacă până acum OSINT reprezintă una din sursele de informații care intră în procesele de intelligence, alături de celelalte, HUMINT, SIGINT etc., putem spune că la ora actuală OSINT își dezvoltă propriul sistem de surse de informații, pe care este bine să le clasificăm și să le încadrăm într-un sistem de proceduri și metodologii pentru specialiștii domeniului intelligence.

Diferențe și asemănări între activitatea de intelligence guvernamentală și cea privată

Înainte de a analiza influența tehnologiei informației asupra domeniului intelligence**,** o să întreprindem o prezentare succintă a similitudinilor, dar și a diferențelor care există între activitatea intelligence guvernamentală (IG) și cea privată (IP sau BI - business intelligence), la momentul actual.

Conceptul de business intelligence a apărut și este catalogat ca o disciplină complexă ce are rădăcini în mai multe domenii, cum ar fi: intelligence, activitatea intelligence practicată la nivel guvernamental, marketing, market research, management strategic**.**

De asemenea, profesioniștii acestei discipline provin**,** la ora actuală**,** din foarte multe domenii. În același timp, mulți dintre primii practicieni de business intelligence, mai ales în SUA și Europa, au fost profesioniști ai serviciilor de intelligence și de securitate guvernamentale. Aceștia au adus cu ei capitalul de cunoaștere acumulat și dezvoltat de serviciile speciale**,** mai ales în ultimele cinci decenii.

Un exemplu concludent este cel al lui Jan Herring, fost analist al Agenției Centrale de **Informa**ții din SUA, care în anii '80 a dezvoltat unul dintre primele compartimente de intelligence competitiv, în cadrul corporației **"**Motorola**"**. De asemenea, în Suedia, un fost ofițer de intelligence din forțele aeriene suedeze, dr. Wilhelm Agrell, a elaborat un curs de intelligence competitiv pe care îl predă cu succes la Universitatea Lund. Tot în Suedia, fostul șef al programului de intelligence din surse deschise din cadrul **A**rmatei, lt.col. (r) Mats Bjore, conduce astăzi una din cele mai performante companii de intelligence competitiv din lume (vezi http://www.inf**osphere.se).**

Totodată, un număr considerabil de practicieni, mai ales în Europa, au intrat în această afacere venind din compartimentele de marketing și cercetare a pieței, precum și din alte canale convenționale ale pieței comerciale și economice.

Între cele două categorii de proveniență, de-a lungul timpului, s-au format unele 'atitudini de percepție' tocmai datorită domeniilor de unde veneau acești specialiști. În acest sens, capitalul de cunoaștere acumulat și furnizat de domeniul militar (unde a luat naștere și conceptul de intelligence), este uneori dezavuat în afaceri **ddin cauza** unor tehnici și activități mult prea apropiate de concepția 'războiului' și neacceptate în competiția corporativă și intelligence competitiv. Acest aspect esențial este adevărat în special pentru acțiunile de spionaj specifice lumii războiului și serviciilor de intelligence. Uneori, profesioniștii serviciilor de intelligence trebuie să fure secretele și, în schimb, primesc medalii pentru această activitate. În cadrul unui intelligence competitiv profesionist, specialiștii care recurg la asemenea practici își pot pierde libertatea. De aceea, profesioniștii domeniului intelligence competitiv aderă la codul etic și legal al acestei discipline, care îi obligă să practice un intelligenc**e de valoare numai**

Asemănări

Principala asemănare dintre cele două domenii o regăsim în derularea procesului de intelligence, care rămâne, cel puţin la nivel descriptiv, aceeaşi în ambele cazuri. Indiferent că derulezi un proces de intelligence guvernamental sau unul privat, acesta se bazează pe acelaşi ciclu etapizat de tratare a informaţiilor pentru sprijinirea factorilor decizionali şi îndeplinirea obiectivelor tactice şi strategice ale grupului, fie guvern, fie corporaţie.

Ciclul de intelligence clasic cuprinde următoarele etape: planificarea, colectarea, procesarea, analiza şi diseminarea produselor intelligence.

Terminologia procesului intelligence în afaceri a fost preluată de primii practicieni din arsenalul militar şi intelligence.

În principal, între cele două sectoare de intelligence pot fi descrise următoarele asemănări principale, ca trăsături definitorii:

1.Dependenţa de fluxurile informative. În acest caz, IG se concentrează asupra sprijinirii obiectivelor tactice şi strategice ale guvernului, în timp ce IP sprijină obiectivele tactice şi strategice, precum şi activităţile de afaceri ale companiei.

2.Concentrare (ţinte/obiective). IG se concentrează în mod tradiţional asupra adversarilor externi, în timp ce IP îşi focalizează acţiunile asupra competitorilor, trendurilor pieţei, dezvoltărilor tehnologice, etc.

3.Procesul de intelligence. IG foloseşte modelul tradiţional de intelligence (apărut în domeniul militar), iar experţii BI au adaptat acest proces la domeniul afacerilor.

4.Actorii. Specialiştii IG care obţin informaţii sunt specializaţi în metodele şi practicile de intelligence tradiţionale. Experţii IP sunt specializaţi în ştiinţa informaţiei, cercetare de piaţă, marketing şi alte discipline conexe.

5.Consumatorii de intelligence. Folosesc IG la diferite niveluri organizaţionale statale: operaţional, tactic şi strategic. Folosesc IP la diferite niveluri organizaţionale ale corporaţiei/companiei: operaţional, tactic şi strategic.

6.Produsele intelligence. Printr-o restrângere şi descriere teoretică şi practică, produsele intelligence ale celor două sectoare se pot clasifica în:

- rapoarte de informare în diferite formate: note informative, actualizări informative, studii de caz etc.
- alerte, semnale, indicatori de avertizare;
- studii cu focalizare pe termen mediu şi lung: evaluări / estimări intelligence;
- intelligence pentru sprijinul decizional: 'actionable intelligence'.

În general, analiştii fenomenului intelligence prognozează o dezvoltare teoretică comună a terminologiei celor două sectoare, influenţată în principal de evoluţia tehnologiei informaţiei, în care sunt proiectate şi create instrumente de descoperire, transformare, asimilare şi diseminare a unor mari volume de date şi informaţii, în special digitale.

Diferenţe

Bineînţeles că între cele două categorii de intelligence există diferenţe notabile, ce izvorăsc, în principal, din modul de funcţionare şi manifestare al acestora sub imperiul unor principii şi constrângeri diferite, mai ales de ordin juridic şi de încadrare în normele şi reglementările legale.

Chiar dacă, în mod teoretic, procesul de intelligence guvernamental şi cel privat urmează aceleaşi etape de tratare a informaţiilor pentru atingerea unor obiective strategice şi tactice ale unei entităţi organizaţionale, materia primă cu care operează cele două categorii de intelligence este diferenţiată de proveniența informaţiilor care intră în proces. În timp ce IG operează în principal cu informaţii ce se bazează în principal pe secret, IP este obligat, din punct de vedere etic şi legal, să opereze numai cu informaţii ce provin din surse deschise. Agenţiile guvernamentale de intelligence folosesc în munca lor şi informaţii din surse deschise, însă ponderea materiei prime informative de bază înclină în mod decisiv în favoarea informaţiilor secrete.

Diferenţele majore dintre cele două categorii de intelligence sunt clasificate în literatura de specialitate, după cum urmează:

1.Concentrare (ţinte/obiective). În timp ce IG se axează în principal asupra obiectivelor externe, IP se concentrează în special pe scena internă, însă la nivel corporativ, atinge şi obiective externe.

2.Surse umane. În cadrul IG, experţii din interiorul sistemului nu sunt consideraţi surse intelligence, iar dezvoltarea culegerii de informaţii în plan extern se bazează pe metode clandestine. În cadrul IP, experţii departamentelor de BI devin valoroşi prin informaţiile intelligence relevante pe care le furnizează. Practicienii IP nu se angajează în metode clandestine de obţinere a informaţiilor, datorită codului etic şi legal la care aderă.

3.Surse tehnice. IG dispune de o paletă mai largă de surse informative, obţinute în mod clandestin prin mijloace electronice şi de transmisiuni. IP dispune numai de surse informative comerciale legale, apărute în ultimii ani, cum sunt informaţiile din industria imaginilor obţinute prin sateliţi.

4.Surse deschise. IG foloseşte şi informaţii din surse deschise, între 25-90% din intrările informative în procesul de intelligence, variaţia fiind dată atât de domeniul, cât şi de subiectul analizat. În IP, informaţiile din surse deschise sunt singurele informaţii disponibile domeniului BI/IC.

5.Relaţia producător-consumator de intelligence. În IG, nu există o relaţie foarte apropiată între cele două categorii de actori, între consumatori (factori decizionali politici) şi analişti de intelligence. Fac excepţie cei din domeniul militar, unde există componente interne de intelligence. În IP, adesea experţii în BI se află în legătură directă cu consumatorii, care sunt managerii executivi.

6.Financiar. IG este un sector considerat important şi necesar, primind astfel un sprijin financiar substanţial. În cadrul IP, analiştii şi managerii fac eforturi pentru a susţine şi spori bugetele departamentelor de BI, acolo unde acestea există.

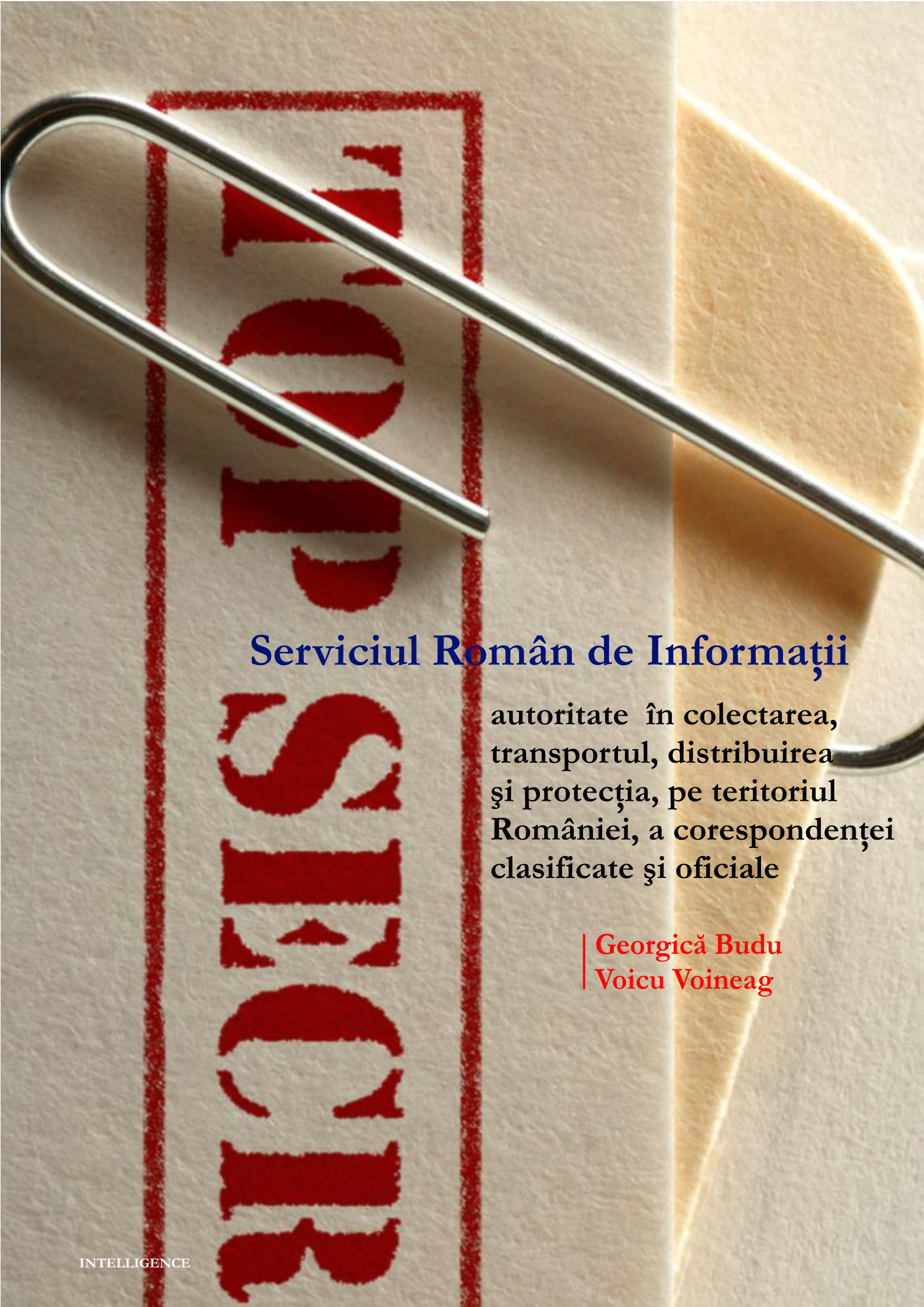

Serviciul Român de Informații

autoritate în colectarea, transportul, distribuirea şi protecția, pe teritoriul României, a corespondenței clasificate şi oficiale

Georgică Budu
Voicu Voineag

INTELLIGENCE

Serviciul Român de Informaţii organizează şi răspunde, potrivit legii, de colectarea, transportul, distribuirea şi protecţia, pe teritoriul României, a corespondenţei ce conţine informaţii secrete de stat, informaţii secrete de serviciu precum şi a corespondenţei oficiale între autorităţile şi instituţiile publice, agenţii economici cu capital integral sau parţial de stat, precum şi alte persoane de drept public ori privat, deţinătoare de asemenea informaţii.

În aplicarea dispoziţiilor legale, Serviciul Român de Informaţii realizează, pe teritoriul României, prin unitatea sa specializată, Sistemul de Colectare, Transport, Distribuire şi Protecţie a Corespondenţei Clasificate.

Sistemul de Colectare, Transport, Distribuire şi Protecţie a Corespondenţei Clasificate reprezintă ansamblul resurselor umane şi materiale, punctelor de lucru, punctelor de colectare-distribuire şi traseelor de deplasare a echipelor de curieri militari, organizate într-o concepţie unitară de unitatea specializată a Serviciului Român de Informaţii, în scopul asigurării, între unităţile beneficiare, în condiţii de siguranţă şi operativitate, a circulaţiei corespondenţei clasificate. Transportul corespondenţei se realizează de către echipe de curieri, reprezentate de subunităţi înarmate, compuse dintr-un număr adecvat de militari, care execută misiuni speciale, ce constau în colectarea, transportul, distribuirea şi protecţia corespondenţei clasificate, pe trasee de deplasare.

În scopul prevenirii oricăror acţiuni periculoase, echipele de curieri ale Serviciului Român de Informaţii execută controlul antiterorist al tuturor categoriilor de corespondenţă care prezintă suspiciuni că ar conţine materiale explozive, substanţe toxice ori de altă natură, ce pun în pericol viaţa, integritatea fizică sau sănătatea persoanelor destinatare.

Înfiinţat prin Hotărârea Consiliului de Miniştri al Republicii Populare Române nr. 341 din 01.05.1951, sub denumirea de Serviciul Poştal Special în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, Sistemul Naţional de Colectare, Transport, Distribuire şi Protecţie a Corespondenţei clasificate, până la forma actuală, a cunoscut un şir întreg de transformări, adaptându-şi funcţiile pentru care a fost creat fiecărei etape istorice parcurse de România în ultima jumătate de secol.

La 23.12.1989, urmare a desfiinţării Departamentului Securităţii Statului, unitatea a trecut în subordinea Ministerului Apărării Naţionale (Comandamentul Trupelor de Transmisiuni).

După înfiinţarea Serviciului Român de Informaţii în luna martie 1990, s-a adoptat H.G. nr. 948/1990 prin care unitatea a fost transferată de la Ministerul Apărării Naţionale la S.R.I.

În anul 1992 a fost adoptată H.G. 426/1992 privind colectarea, transportul şi distribuirea corespondenţei secrete.

La data de 27.11.2002, în aplicarea Legii nr.182/2002 privind protecţia informaţiilor clasificate, a fost adoptată H.G. 1349 prin care Serviciul Român de Informaţii a fost abilitat să organizeze şi să răspundă, potrivit legii, de colectarea, transportul, distribuirea şi protecţia, pe teritoriul României, a corespondenţei ce conţine informaţii secrete de stat şi informaţii secrete de serviciu, între autorităţile şi instituţiile publice, agenţii economici cu capital integral sau parţial de stat, precum şi alte persoane de drept public ori privat, deţinătoare de asemenea informaţii, denumite unităţi beneficiare.

Bibliografie:

1.Legea nr. 14/1992 privind organizarea şi funcţionarea Serviciului Român de Informaţii, art. 3, alin. 2;

2.Legea nr. 182/2002 privind protecţia informaţiilor clasificate, art. 34, lit. h;

3.H.G. nr. 585/2002 pentru aprobarea standardelor naţionale de protecţie a informaţiilor clasificate în România, art. 81, 82;

4.H.G. nr. 781/2002 privind protecţia informaţiilor secrete de serviciu, art. 10;

5.H.G. nr. 1.349/2002 privind colectarea, transportul, distribuirea şi protecţia, pe teritoriul României, a corespondenţei clasificate, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 909 din 13.12.2002, intrată în vigoare la 14.03.2003, cu modificările şi completările ulterioare (H.G. nr.172/2004).

Alexandru Radu Timofte

1949 - 2009

Director al Serviciului Român de Informaţii
2001 - 2006

SRI

SERVICIUL ROMÂN DE INFORMAȚII
ROMÂNIA
SRI

UNITED STATES OF AMERICA

FORȚELE ANTICOALIȚIE

AFGANISTAN

Pe frontul din Afganistan, în acest teatru de operații, forțele coaliției desfășoară acțiuni de luptă împotriva grupărilor teroriste sau ale milițiilor care, conform caracteristicilor asimetrice specifice războiului, nu luptă folosind o doctrină militară organică. Analiza acțiunilor duse de către terorişti devine foarte importantă pentru cunoaşterea procedurilor, tehnicilor şi tacticilor forțelor anticoaliție, luând în acest fel măsurile operative cele mai eficace.

| Alexandru Roland Săvulescu

Forțele anticoaliție în teatrele de operații din Afganistan; Proceduri, tehnici şi tactici

Tactica folosită de grupările teroriste AL-QAEDA şi talibane în Afganistan împotriva Forțelor anticoaliție dispune de experiență ca urmare a luptei împotriva armatei sovietice din perioada invaziei şi beneficiază, sporadic, de pregătire asigurată de instructorii arabi trimişi în zonele de operații de către AL-QAEDA.

Proceduri în faza de ofensivă

Procedurile de ofensivă sunt de regulă următoarele: atacul direct de scurtă durată; ambuscada; atacul indirect executat cu mine; atacul indirect executat cu mijloace explozive improvizate; atacul indirect executat cu rachete reactive.

Atacul direct de scurtă durată este de regulă atacul executat prin trageri directe în timp scurt asupra forțelor Coaliției. Acest tip de atac se execută cel mai adesea în localități sau la ieşirea din acestea, preponderent la înapoierea patrulelor proprii către bază, când vigilența este în scădere, militarii sunt obosiți iar atenția involuntară este redusă. Producerea de victime în rândurile Coaliției sau forțelor militare afgane este recompensată în bani pentru luptătorii talibani şi, la fel, pentru cei din AL-QAEDA.

Se pot identifica următoarele tipuri de atacuri directe:
◦ atacul executat de o echipă formată din doi luptători care se deplasează pe o motocicletă (aceasta a devenit o tactică folosită din ce în ce mai mult), deoarece permite atacatorilor să se expună pentru un timp foarte scurt şi au totodată posibilitatea părăsirii zonei cu şanse reduse de depistare. Principalul scop al acestui tip de atac este de a hărțui forțele Coaliției şi a menține o stare de tensiune asupra acestora pe timpul deplasărilor prin localități;
◦ atacul executat de o echipă formată din 3-5 luptători care folosesc armament uşor de infanterie;
◦ acțiunea propriu-zisă a atacului durează între 1-5 minute şi se realizează asupra unor obiective sau baze ale Coaliției şi/sau ale forțelor armate afgane, după care echipa părăseşte rapid zona. Pentru acest tip de atac au fost constatate mai multe obiective:
◦ hărțuirea forțelor asupra cărora se execută atacul;
◦ producerea de pierderi umane şi /sau materiale;
◦ identificarea procedurilor de reacție a forțelor de intervenție, cu intenția folosirii acestor date pentru organizarea unui atac important sau a unei ambuscade. Ambuscadele organizate de grupările talibane urmăresc în mare măsură scenariile folosite împotriva forțelor sovietice în anii '80, urmărind aceleaşi obiective:
◦ hărțuirea forțelor ocupante;
◦completarea proviziilor şi resurselor proprii. O ambuscadă de valoare redusă se execută cu 4-15 luptători, iar ambuscada de valoare mare se execută cu 50-150 luptători.

Este de reținut faptul că în peste 80% din aceste atacuri se folosesc atât mijloace de declanşare cât şi modalități de ochire impro-vizate, lansatoarele manufacturate.

Afganistanul este considerat unul din statele cu cel mai

Dispunerea acestor mine în teren urmăreşte producerea de pierderi cât mai însemnate forţelor Coaliţiei şi forţelor afgane, majoritatea amplasându-se în apropierea sau pe căile rutiere patrulate intens.

Lupta în munţi

Datorită complexităţii reliefului din zona de operaţii forţele Coaliţiei nu au reuşit nici până în acest moment să identifice în totalitate complexele subterane amenajate pentru apărare încă de pe timpul invaziei sovietice. Acestea au fost create în număr foarte mare şi au fost modernizate continuu, astfel încât să poată asigura o protecţie cât mai bună a luptătorilor împotriva armamentului convenţional, dar să asigure şi condiţii de trai pe o durată medie de timp. Au fost identificate o serie de poziţii de apărare în masivele muntoase şi au fost descoperite complexe de peşteri artificiale sau naturale. Fracţiunile sau grupările teroriste folosesc şi la acest moment o parte din aceste complexe ca baze de rezervă, refacere şi/sau depozitare.

Sunt situaţii când grupări teroriste importante (50-60 luptători) au declanşat acţiuni pentru atragerea forţelor Coaliţiei în asemenea zone, cu intenţia ulterioară de ducere a luptei în canalele subterane de comunicare dintre peşteri, creându-se, strategic, astfel impresia existenţei unui număr mult mai mare de luptători decât cel real.

Folosirea frecventă a aruncătoarelor de grenade AT tip AG-7 şi a aruncătoarelor de bombe cal. 60-82 mm este o tactică frecvent folosită pentru acoperirea retragerii şi distragerea atenţiei forţelor Coaliţiei de la anumite obiective importante ce se pot găsi în zonă (depozite de armament şi muniţii, generatoare de curent electric etc.).

Poziţiile de apărare în munte sunt dispuse la 300-400 m unele de altele şi structurate circular, dispunând de tranşee amenajate la distanţă de poziţia de bază. O asemenea poziţie de apărare asigură spaţiul de luptă pentru o echipă formată din 4-6 luptători. Colinele amenajate ca baze pentru grupările teroriste au un lanţ de comandă compus din:

◦ un comandant-lider care are în subordine o grupare extremistă formată din mici subunităţi, fiecare constituită din 4-30 luptători;

◦ comandanţii subunităţilor care se subordonează liderului şi care răspund fiecare de o poziţie de apărare. Pentru siguranţa poziţiilor defensive se foloseşte un sistem simplu parolă-răspuns. Au fost stabilite următoarele procedee tactice pentru acest moment al luptei:

◦ abandonarea armamentului odată cu poziţia de apărare şi folosirea altui armament şi muniţiei aferente dispuse deja anterior în noua poziţie;

◦ al doilea aliniament de apărare cuprinde aproape întotdeauna poziţii de executare a focului încrucişat cu mitralierele sau puştile mitralieră;

◦ folosirea procedeului de transport numai a ţevii de aruncător, mai multe plăci de bază fiind încastrate în beton în diferite poziţii de tragere.

Marşul

Acţiunile permanente ale forţelor Coaliţiei au făcut ca deplasarea grupărilor teroriste în Afganistan să se desfăşoare tot mai dificil. Este de menţionat deplasarea grupărilor teroriste în cadrul unui convoi de animale.

Convoiul este fragmentat şi împărţit astfel:

◦ echipa înaintată de observare poate fi formată dintr-un adolescent, un bătrân sau un mic grup de bărbaţi cu un catâr, având misiunea de a conduce convoiul principal de la o distanţă de 2-3 km;

◦ echipa de înşelare se deplasează în urma echipei înaintate de observare la o distanţă de 500-800 m, acest element se constituie de regulă din 10-20 luptători înarmaţi care dispun de un mijloc de comunicaţie pentru asigurarea legăturii cu forţele principale; totodată dispun de 2-3 animale de povară şi provizii suficiente cât să justifice deplasarea convoiului;

◦ elementul principal se deplasează la 1-2 km în spatele echipei de înşelare; acesta se compune din 1-5 animale şi 20-40 luptători; un asemenea dispozitiv se constituie în situaţiile în care se execută un transport important.

Bibliografie

◦Terrorismo e Globalizzazione, a cura del Gen. Fabio Mini, (Gorizia: Editrice Goriziana, 2004), p. 43-48 www.cia.gov/cia/publications.

◦ Anti-coalition militia (ACM) FORCES TACTICS, TECHNIQUES AND PROCEDURES, National Ground Intelligence Center (NGIC), 12 March 2003, p. 34.

◦ Anti-coalition militia (ACM) FORCES TACTICS, Techniques and Procedures, National Ground Intelligence Center (NGIC), 12 March 2003;

◦ Anti-Coalition Militia (ACM) Forces Tactics, Technique and Procedures, National Ground IntelligenceCenter (NGIC), 12 March 2003, p. 43.

◦ Rivista Italiana di Geopolitica, nr. 6/2005, Gruppo Editoriale L'Espressoo p. 227.

◦ Geopolitica, nr. 6/2005, Gruppo Editoriale L'Espresso pp. 79-90

◦ Major General Staff Iskander J. Witwit, Grupările Teroriste în Irak Conferinţa de la 20.12.2005 la U.N.A.P.

CENTRUL DE PERFECŢIONARE BRAN

Momentele aniversare survenite în evoluţia unei instituţii pot fi asimilate marilor bucurii sufleteşti dar în aceeaşi măsură reprezintă o recunoaştere a eforturilor şi meritelor colective. Dacă evenimentul are o semnificaţie temporală majoră, care subliniază trecerea unui număr important de ani, se poate vorbi deja despre istorie şi tradiţie. Deşi zona de intelligence se prezumă a fi caracterizată de discreţie, se cuvine ca uneori, secvenţe din evoluţia ei să fie prezentate, iar o parte din mistere să fie dezvăluite.

| Dan Mircea Suciu

A devenit un truism afirmaţia conform căreia activitatea de informaţii reprezintă cea mai veche şi stabilă profesie din lume. Pentru a putea fi îndeplinite aceste atribute, profesia onorabilă de lucrător în domeniul informaţiilor trebuie să fie asigurată de persoane dispuse să renunţe la unele privilegii personale, să se înregimenteze normativ şi emoţional într-un tip de organizaţie, care funcţionează în baza unor reguli precise şi riguroase şi dispune de capacitatea necesară de a forma şi dezvolta atitudini şi afecte valorificabile în interesul naţiunii.

Pentru a forma acest tip de personal, serviciile de informaţii trebuie să-şi creeze instituţii şi structuri de învăţământ prin intermediul cărora să poată fi pregătită resursa umană, conform necesităţilor instituţionale. Una dintre structurile de învăţământ care funcţionează în cadrul Serviciului Român de Informaţii este Centrul de Perfecţionare Bran, care la 1 octombrie 2009 a împlinit 40 de ani de la înfiinţare, prilej de sărbătoare, dar şi de mândrie şi onoare pentru conducerea Serviciului şi a cadrelor care îşi desfăşoară activitatea în această unitate. Evenimentul a fost marcat printr-un ceremonial militar la care au participat reprezentanţi ai unor unităţi centrale şi teritoriale, factori decizionali din structurile sistemului de apărare, ordine publică şi siguranţă naţională, precum şi ofiţeri, maiştri militari şi subofiţeri în rezervă şi retragere.

De la data înfiinţării, în clădirea unei foste cazărmi, activităţile desfăşurate în acest Centru au fost orientate în direcţia pregătirii şi perfecţionării lucrătorilor de informaţii. Nu putem vorbi de o continuitate instituţională deoarece, de la momentul înfiinţării şi până în prezent, această unitate de învăţământ a făcut parte din Consiliul Securităţii Statului, Departamentul Securităţii Statului şi, începând cu anul 1990, din Serviciul Român de Informaţii, însă putem vorbi despre o continuitate a procesului de învăţământ, prin intermediul căruia s-a asigurat pregătirea de specialitate a cadrelor, conform cerinţelor instituţionale specifice fiecărei etape.

Încă de la debutul activităţii şi până în prezent, în atenţia comandanţilor acestei unităţi a stat preocuparea pentru alinierea procesului de învăţământ la cele mai înalte standarde, astfel încât după finalizarea cursurilor, cadrele participante să poată răspunde într-o manieră performantă la solicitările profesiei şi implicit la executarea misiunilor încredinţate Serviciului.

Activitatea de instruire în Centrul Bran a debutat sub auspicii de mare anvergură, primul curs organizat fiind unul pentru generali şi ofiţeri de conducere, care ocupau poziţii de înaltă comandă. Ulterior, procesul de învăţământ a fost diversificat şi canalizat spre pregătirea pe specializările: antiterorism, tehnico-operative, funcţionale şi de suport logistic. Principalele discipline de studiu parcurse în cadrul cursurilor au fost: pregătire de informaţii, pregătire juridică, pregătire militară şi pregătire de specialitate.

În prezent, misiunea de bază a Centrului este de a asigura pregătirea specifică a lucrătorului în domeniul informaţiilor, cu accent pe elementele de fidelizare, apartenenţă, disciplină, normă, rigoare şi discreţie profesională. Cultivarea unor sentimente şi atitudini ale cursanţilor, de respect faţă de valorile sociale fundamentale şi ataşament faţă de Serviciu constituie o constantă a pregătirii organizate în această unitate. Centrul de Perfecţionare Bran are în preocupare susţinerea unor măsuri de modernizare şi eficientizare a activităţii de învăţământ în contextul continuării procesului de implementare a măsurilor prevăzute de "Viziunea Strategică 2007 - 2010", cu accent pe orientarea şi adaptarea permanentă a activităţii de pregătire a cadrelor, potrivit principiilor şi direcţiilor de acţiune vizate de reforma instituţională a Serviciului.

Plecând de la axioma conform căreia piesa de rezistenţă în organizaţia de tip intelligence este resursa umană, iar succesul se exprimă în valori absolute, activitatea de pregătire a lucrătorului în domeniul informaţiilor, asigurată de Centrul de Perfecţionare Bran, este aliniată la cerinţele impuse de învăţământul modern.

Realizările acestui Centru au fost posibile şi datorită gradului mare de implicare a conducerii instituţiei, care a susţinut procesul de învăţământ prin alocarea resurselor necesare dezvoltării bazei materiale şi a elementelor de suport tehnic şi logistic, capabile să asigure desfăşurarea activităţilor în condiţii deosebite.

Ambasador George Cristian Maior:

„Principalul nostru obiectiv este asigurarea produsului finit, cel de intelligence, prin accentuarea activităţilor profesionale adecvate unui Serviciu de informaţii, respectiv munca operativă, analitică şi intelectuală".

INTERVIU

Vasile Dâncu

profesor universitar doctor

La 14 ani a plecat să cucerească lumea cu un geamantan de carton. Astăzi este profesor universitar doctor, predând la cele mai prestigioase universități din România: Universitatea din Bucureşti şi Universitatea Babeş Bolyai din Cluj Napoca.

Născut pe data de 25 noiembrie 1961, la Năsăud, județul Bistrița-Năsăud. Consideră că a fi om de cuvânt este unul dintre cele mai importante lucruri. Este căsătorit cu Maria şi are doi copii, Adriana Aurelia şi Adrian Sebastian.

Este fondatorul Institutului Român pentru Evaluare şi Strategie (IRES), iar dacă ar fi să meargă pe o insulă unde ar putea lua doar o carte cu el, ar alege Biblia, pentru că „în Biblie se găsesc toate cărțile". Îi citeşte însă frecvent pe Borges, Stănescu sau Buzura.

Vasile Dâncu este om politic, membru al Partidului Social Democrat, în ultimii ani a deținut funcțiile de europarlamentar, senator şi ministru al Informațiilor publice.

Printre cele mai importante cărți pe care le-a publicat se numără: Politica inutilă (editura Eikon, 2007), Țara telespectatorilor fericiți. Contraideologii şi Comunicarea simbolică (editura Dacia 2000, 1999). Sfatul său către tinerii sociologi este să citească cel puțin 100 de pagini zilnic şi să trăiască printre oameni.

"Întotdeauna lăcrimez când se ridică tricolorul şi aud imnul naţional."

Flaviu Predescu: Domnule Dâncu, v-aş ruga să spuneţi cititorilor Intelligence trei lucruri care vă definesc!

Vasile Dâncu: Nu e uşor **şi nu este** întotdeauna relevant să vorbeşti **despre tine însuţi, dar** poţi **vorbi** măcar **despre ceea ce** ţi-ai propus să **fii, iar** ceilalţi **pot c**ăuta să **verific**e dacă **ai reuş**it sau nu. Mă **defineş**te **foarte bine, cred,** dorinţa **de a face ceva semnificativ pentru** ceilalţi. Fie că sunt la universitate, sau în emi**siunile de televiziune, atunci când scriu** cărţi **sau editoriale, când conduc** cercetări pentru IRES încerc **s**ă fac lucruri relevante, netrecătoare, care pot să producă **efecte pentru com**unitate sau pentru societate. Mă **obsedeaz**ă ideea că **trebuie s**ă schimbăm rapid starea de lucruri **şi c**ă **nu g**ăsim destui oameni dispuşi să se înhame la acestă sarcină**.** Mă bucur când am ocazia să descopăr oameni pentru care interesul public **şi b**inele comun nu sunt vorbe de mişt**o**cărea**l**ă **şi** chiar cred că o parte din noi şi din viaţa noastră trebuie dedicată celorlalţ**i** pentru că ei, organizarea lor **în comun**itate, cultură sau naţ**iune, ne-**au dat mai mult decât am putea noi să dăm î**napoi.**
Apoi, cred că mă defineş**te** loialitatea, în toate situaţ**iile pe care le consider semnificative.** Sunt un prieten bun **şi un** duşman **serios.**
În fine, cred că mă defineş**te ac**ţiunea. Încerc să**-i conving pe** toţi că **este important activ**ismul, cum spunea Joan Baez, acţiunea este antidotul disperării. Neparticiparea este o formă de laşitate. Măcar trebuie să încerci, dacă nu-ţi iese ce ţi-ai propus, te poţi întoarce la scris, la studiu sau la cercetare. Nu trebuie să fii membru de partid, important este angajamentul pentru o cauză. De multe ori o să găseşti în alte partide oameni cu care ai să rezonezi, nici ei nu s-au născut membri de partid, oameni cu care o să poţi face proiecte comune pentru a schimba starea de lucr**uri.**

FP: Ce v-a determinat să urmaţi Facultatea de Sociologie?

VD: Am copilă**rit la ţară, undeva într-un sat de munte, în mijlocul** cărţilor tatălui meu, şi totdeauna am tânjit după prezenţa altora. Am trăi**t apoi în internate şi c**ămine studenţeş**ti ceea ce mi-a ac**centuat sensibilitatea şi fascinaţia pentru studiul forţelor degajate î**n sp**aţiul social şi al câmpurilor de influenţă care ne miş**ca prin** lume: de la socializare, educaţie până **la imbecilitatea comportamentului de mul**ţime. Apoi, în adolescenţă, **s-a ivit visul** de a construi reţele sociale ş**i public**e.

FP: Cum a evoluat România în ultimii 20 de ani în opinia dumneavoastră?

VD: România este condamnată la subdezvoltare durabilă de actuala clasă politică. Politicienii nu se pot desprinde de înguste interese individuale sau de partid

şi nici măcar nu au curajul să facă proiecte de viitor. Româ**nia a crescut ca un cire**ş să**lbatic,** doar prin forţa demografiei, înfloreşte frumos ca o speranţă, dar nu ne putem hrăni cu fructele puţ**ine** ş**i amare. Ar trebui s**ă fa**că cineva un altoi** de civilizaţie. Răd**ăcinile vitale** sunt puternice, am deveni o naţ**iune tare. Dar str**ăinii nu sunt interesaţ**i s**ă **devenim puternici, iar noi avem, din nefericire, sentimentul urii de sine, cum zice Luca Piţu. Dincolo de toate acestea sunt î**nsă **optimist. Viit**oarele generaţii vor salva Româ**nia!**

FP: Ce ne aseamănă şi ce ne desparte de ţările vest-europene?

VD: Ne aseamănă **cultura europeană** şi istoria lungă din spate. Ne aseamănă suferinţ**ele comune**, dar nu ş**i civilizaţia materială. Ne desparte ethosul responsabilităţii** colective ş**i p**roiectarea viitorului. Ne lipseşte asumarea defectelor **şi avem c**a punct tare capacitatea utopică**. Deocamdată, energia utopiei nu produce rezultate prea grozave, poate doar dezamăgire, dar cine** ştie ce vom putea face î**n viitor cu un popor de visători incurabili la gloria ce va s**ă vină**. Suntem prea pesimişti şi nu ne dorim destul victoria, cum se spunea în cronicile sportive din vre**mea comunistă. Avem în plus bogăţia spirituală **a unei credinţe** ortodoxe care ne-a plămădit simţ**irea, dar handicapu**l unui protestantism pragmatic ş**i restrictiv .**

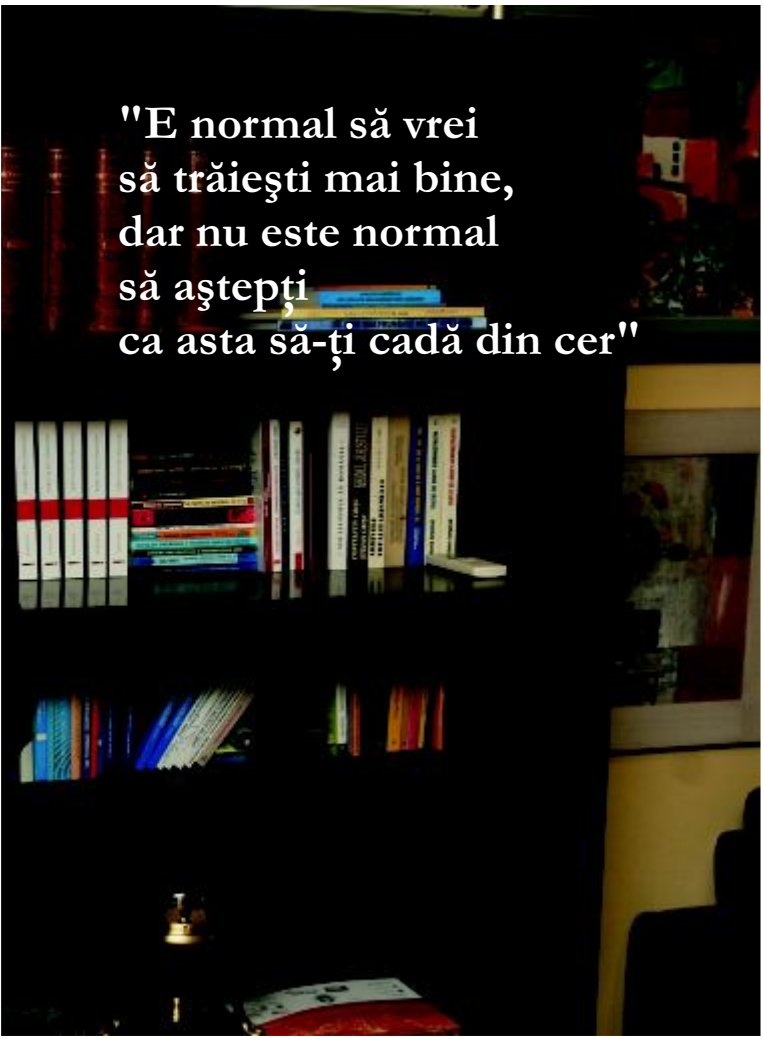

FP: Ce notă ați da democrației din România?

VD: Democrația funcționează bine, cel puțin în definirea Tratatului de la Copenhaga. Avem condiții pentru libertate, dar nu știm cât este de importantă și nici la ce este bună. Cu o cultură civică a sărăciei, unde oamenii își vând votul pe o sticlă de ulei și un kil de zahăr, mai avem mult drum de parcurs prin istorie. Cum Moise și-a plimbat poporul prin deșert timp de 40 de ani, până au dispărut cei slabi și cei care aveau suflet de sclav, tot așa va trebui să rătăcim și noi. Sper să fie mai puțin. Notă de trecere, dar nu magna cum laude.

FP: Ce-şi doresc românii?

VD: Nu-şi doresc nimic. Îşi doresc doar bucurii individualiste, iar politicienii nu au reuşit să emoţioneze masele pentru vreun proiect serios. E normal să vrei să trăieşti mai bine, dar nu este normal să aştepţi ca asta să-ţi cadă din cer, nu este normal să nu te întrebi cu ce trebuie să contribui tu la propria fericire.

Popoarele se cunosc şi după modul în care îşi asumă înfrângerile, iar istoria noastră învăţată la şcoală nu consemnează niciuna. Românii nu sunt tâmpiţi, sunt şmecheri şi nu au avut niciodată ocazia să-şi descopere demnitatea, astfel că nu au ce pierde. Nu sunt mândri, sunt doar orgolioşi. Au fost atât de umiliţi încât nu mai cred într-un Dumnezeu doar al lor. Cred că Dumnezeu se uită pe vizetă la ei doar duminica şi în sărbători religioase, când sunt pregătiţi să-l primească.

FP: Cum vedeți transformările instituționale din țara noastră, în ultimii ani?

V.D: S-au făcut multe lucruri pentru modernizarea României, dar să fim sinceri, cele mai multe s-au făcut la presiunea UE şi NATO. Încă nu s-au creat un ethos al schimbării şi o cultură a modernizării. Politizarea şi centralismul excesiv blochează încă naşterea unei societăţi moderne europene. Administraţia este încă destul de coruptă, chiar dacă nu la nivelul indicelui de percepţie a corupţiei, indice puternic influenţat de media.

Evoluţia este însă inegală, căci oamenii sunt motorul schimbării. Acolo unde liderii de instituţii sunt oameni cu o gândire deschisă şi curajoşi, lucrurile se schimbă repede, mai ales dacă reforma se cuplează şi cu schimbarea de generaţii. Acolo unde există curajul promovării de tineri, lucrurile avansează rapid. Am văzut progrese spectaculoase, dar şi instituţii care fac un pas înainte şi doi înapoi. Totul este amestecat, per total, mergem înainte dar, totuşi, prea încet. În multe locuri birocraţia este iraţională, există categorii privilegiate în sectorul public, unele sectoare sunt sinecuri pentru clientela politică, iar funcţionarii sunt proprietarii funcţiilor.

FP: Vă este frică de SRI?

VD: Nu mi-e frică, am un sentiment de protecţie pe care-l resimt din postura de simplu cetăţean. Dar nu întotdeauna a fost aşa. Acum studiez percepţia riscurilor şi raţionamentele publice privind reducerea lor şi observ că SRI a devenit surprinzător de rapid şi o instituţie a securităţii psihologice şi invocată de cetăţeni ca necesar a se implica în eliminarea delincvenţei, corupţiei sau chiar în stăpânirea unor epidemii sau pandemii. Majoritatea populaţiei nu mai consideră SRI ca moştenitoare a vechii Securităţi şi o creditează cu o încredere care se apropie de 50%, pentru prima dată după 20 de ani. Din păcate, acest lucru se produce şi în contextul pierderii sau deteriorării încrederii în alte instituţii: Parlament, partide politice, Guvern, sistem juridic. Pentru SRI înseamnă o dovadă a modernizării şi schimbării radicale în condiţiile în care a pornit cu un mare handicap de imagine publică şi încredere. Evoluţia din ultimii ani a SRI ar putea fi predată la şcolile de administraţie şi guvernare modernă ca un caz de bune practici. Nu mi-e frică de o instituţie care se ocupă inteligent de securitatea naţională şi care acţionează respectând Constituţia şi legile ţării. Mă sperie câteodată instituţia Guvernului, mă sperie destul de des Parlamentul şi alte instituţii care periclitează siguranţa mea economică sau culturală prin neasumarea misiunii sau prin pierderea din vedere a priorităţilor.

"SRI a devenit surprinzător de rapid şi o instituție a securității psihologice şi invocată de cetățeni ca necesar a se implica în eliminarea delincvenței, corupției sau chiar în stăpânirea unor epidemii sau pandemii."

FP: La ce vă gândiți când auziți SRI?

VD: M-ați prins! Acestea sunt întrebări pe care noi, sociologii, le punem subiecților **când facem studii de brand sau de reprezentare socială a instituțiilor. V**ă răspund ca un specialist **în branding, însă** încerc **s**ă-mi aplic grila simțăm**intelor mele spontane. Deci, nodul central al reprezentării îl reprezintă resursele umane, adică oamenii pe care i-am cunoscut. Aici îmi reprezint studenții mei, niște tineri cu inteligență** vie **și o mare c**apacitate de efort, mereu dispuși să **întrebe despre bibliografie sau să mă roage să le interpretez ceea ce nu-mi prea place, adică** situații **și conjuncturi din politicile** Guvernului **sau** Parlamentului pe care ei le consideră **aberante. Introduc aici și specialiștii pe care i-am cunoscut de-a lungul timpului.** Printre atributele secundare îmi reprezint acțiunile de succes ale acestei instituții dar și... un spațiu gol, adică ceea ce înseamnă secretul bine păzit. Mă bucur că **nu am mai auzit în media de scandaluri penibile cu ofițeri care defectează și care trebui**e condamnați pentru că **nu au respectat regulile de fier ale instituției.**

FP: Știm că predați un curs la Academia Națională de Informații "Mihai Viteazul". Ce îi învățați pe viitorii ofițeri de informații?

VD: Predau mai multe cursuri, dar indiferent de teme - de sociologie sau tehnici comunicaționale încerc să-i ajut să înțeleagă că inteligen**ța este noua bombă atomică, cea mai teribil**ă armă. Vreau să **le arăt că inteligen**ța nu costă **c**ât rachetele intergalactice, așa că **ne-o putem permite și noi, fiind singura modalitate prin care putem deveni o mare putere.**

În cursurile și discuțiile cu studenții caut să**-i conving că trebuie să devin**ă specialiști în domenii cât **mai diverse pentru a putea pregă**ti mecanisme de apă**rare și că este important s**ă ne pregătim în domeniul inteligenței economice, mai ales că încă nu avem în opinia publică o cultură de intelligence și nici patriotismul economic încă **nu este destul de de**zvoltat, după **ce statul a fost bo**mbardat ideologic dinafară și dinăuntru **pentru a fi desfi**ințat. Le spun că nu există **prieteni pentru nici**o țară, ci doar parteneri în diferite proiecte și cu ei trebuie să gândim apărarea României în condițiile statului-rețea**, și a statului de c**âmpii și munți cu voinici vânjoș**i care stau la hotare. Granițele** se mută **în mintea oamenilor** și este important ca Româ**nia s**ă nu î**ngroașe categoria statelor eșuate, cum spune Chomsky. Le demonstrez mereu** că **puterea se distru**ge în rețele **și comunicarea poate ucide identități**, state**,** pentru că am intrat în epoca **în car**e războiul cognitiv are relevanț**a cea mai mare.**

Încerc să-i ajut să înțeleagă războaiele de sens**ul în care este prinsă, sau va fi prinsă, România.** Învățăm **împreună** să **st**ăpânim mijloace de acțiune **în Infosfera, s**ă stăpânim informația în câmpuri de interacț**iune cu adversari reali sau potențiali și să ne antren**ăm **în folosirea inteligenței stategice.** **Multe lucruri interesante facem împreună, dar îmi aduc aminte de unul care** îmi dă bă**tai de cap atunci când le explic: cum folosesc oamenii politici în decizii majo**re informați**a și de ce se iau decizii proaste sau** de ce că**dem în capcane despre care serviciul de intelligence a avertizat la timp. Uneori explic prin elemente**le de subiectivitate implicate în decizie, le arăt **și forț**ele **care** se confruntă în că**utarea consensului pentru o decizie, s**tudiem mecanismele birocratice însă uneori, pe analiza unor caz**uri de notorietate publică, sunt obligat s**ă recunosc că unii politicieni sunt bruiați în decizii de

FP: Dacă ar fi să faceți un bilanț al propriei cariere, ne puteți spune care este lucrul cu care vă mândriți cel mai tare?

VD: Nu pot face un bilanț acum din cauza celor 100 de proiecte pe care le am în cap în fiecare moment. Mă simt ca și la început de carieră, mai ales că lucrez mereu alături de echipe de tineri.
Mă mândresc cu o viață în care nu am făcut compromisuri, nici profesionale, nici personale. Am înființat două facultăți, câteva institute de cercetare private, am scris cărți, dar cel mai mare lucru este că foștii mei studenți mă caută, mă respectă și...câteodată, chiar se mândresc cu mine. Îmi dau seama că îmbătrânesc numai prin faptul că tot mai mulți din foștii mei studenți ocupă posturi tot mai importante.

FP: Ce sfat le dați tinerilor care vor să studieze sociologie?

VD: Sociologia trebuie reinventată, ea are doar un secol de existență și mai are multe de făcut până să devină o știință adevărată. Tinerii care vor să facă sociologie trebuie să aibă curaj să atace orice temă din societate, nu doar cele clasice. Sociologia este inhibată acum, și-a pierdut vocația critică.
Un sociolog viu trebuie să facă sociologie critică și clinică, ca atitudini. E bine să lucrăm ca instalatorii, să reparăm ce strică instituțiile sau patronii, dar sociologul trebuie să fie mai vocal în a propune societății proiecte de viitor.
Cred în vocația de sociolog, mai mult decât în profesia aceasta. Sociologia poate fi și un loc de interdisciplinaritate pentru zonele mai noi: comunicare, psihologie socială, lingvistică și altele. Deci**,** tinere sociolog: trebuie să citești în fiecare zi cel puțin 100 de pagini, să trăiești printre oameni, nu în birou și trebuie să ai curajul de a ieși în spațiul public ca să faci scandal când se duce ceva de râpă. Las-o dracului de neutralitate axiologică, indiferența ta poate ucide viitorul unor generații dacă taci!

FP: Ce înseamnă România pentru dumneavoastră?

VD: Îmi iubesc țara când nu merg pe stradă și când nu mă uit la televizor, mi-a spus odată Octavian Paler. Este subiectul principal al viitoarei mele cărți ”Patrie de unică folosință”. Nu suntem nici poporul eroic care ne credeam, noi ne-am trimis copiii să moară la Revoluție, apoi ne-am dat seama că nu iubeam libertatea, doar ne uram conducătorii. S-au împlinit 90 de ani de la realizarea Statului Național Român, iar noi nu am fost în stare să organizăm o sesiune solemnă a Parlamentului României, nici Academia Română nu a făcut nimic, iar la Alba Iulia nu s-a deplasat niciun politician important de la București. Doar Președintele Traian Băsescu a organizat un cocktail la Palatul Cotroceni cu ocazia Zilei Naționale. Am trecut cu mașina prin orașul Unirii în acea zi de sărbătoare și am avut senzația că văd o Românie pustiită și fără vlagă, fără suflet și fără energia de a păstra valorile.
Întotdeauna lăcrimez când se ridică tricolorul și când aud imnul național. Când sunt departe de țară încerc să-mi închipui România și Românul. Mă umplu de suferință și îmi vine să vin repede acasă, chiar dacă nu prea știu de ce. Văd românul simbolic ca pe un om abătut, deznădjduit, trist și costeliv, un popor care nu creează nicio sinergie.
Fiecare român are România lui, nu se întâlnește niciodată cu ceilalți români, nu pun nimic împreună, se urăsc dincolo de garduri și pereți, își târăsc singuri prin istorie o Românie ca pe un sac petecit și plin de lucruri inutile. Fiecare își poartă identitatea ca pe o povară. Ca o rană. În străinătate, românii fug de români, iar copiii plecați caută să uite limba maternă.

FP: Ce modele aveți în viață?

VD: Am plecat la 14 de ani cu un geamantan de carton să cuceresc lumea și mulți oameni mi-au fost modele, în fiecare parte a vieții am avut câte unul. Și literatura mi-a oferit personaje cu care m-am identificat pentru o vreme, am învațat și de la viața trăită fără preaviz, cum zicea cineva.

FP: Care este cartea dumneavoastră preferată?

VD: Citesc tot timpul, dezordonat, cu pasiune și poftă, nu respect igiena intelectuală și nici disciplinele mele de bază. Citesc literatură, unde am foarte mulți autori preferați, de la Nichita Stănescu, la Matei Visniec, de la Cesare Pavese, Hemingway, Vargas Llosa, Marques, Steinback, la Buzura, Marin Preda sau Romain Gary. Îmi plac Beigbeder, Borges, Tennesee Wiliams, Dinescu (poetul, nu latifundiarul), Hesse sau Gunther Grass. Am zeci de sociologi și psihologi pe care-i citesc cu sfințenie și-i urmăresc pentru a mă ghida pentru ceea ce este nou, dar dacă ar fi să răspund la testul cu insula și o singură carte, atunci aș lua cu mine Biblia, în Biblie poți regăsi cu adevărat toate cărțile.

FP: Ce vă dezamăgește cel mai tare?

VD: Că tinerii nu sunt destul de prezenți în politică, vorbesc de tineri serioși, nu fufe sau cărătorii de geantă. Dacă ar fi să le cer ceva tinerilor care fac politică, le-aș cere să nu repete modelele de rele practici ale bătrânilor de la care învață acum. Atât! Este de ajuns, încă nu se cunoaște în istorie o societate condusă de tineri! Totuși, între bătrâni ipocriți ori retrograzi și tineri superficiali și oportuniști, îi prefer pe ultimii.

FP: Ce greşeală n-aţi putea ierta?

VD: Nu pot să iert greşelile repetate şi mai ales greşelile ce provin din ignorarea datoriei faţă de semeni. Provin dintr-o familie de grăniceri năsăudeni şi asta am învăţat din primii ani de viaţă. Bunicul meu, când aveam vreo 13 ani, şi se pregătea să plece dincolo a doua zi, mi-a spus să fiu om de cuvânt, acesta este lucrul cel mai important al familiei noastre de când ne ştim. Şi să nu joc jocuri de noroc căci, mi-a spus bunicul, tu semeni cu mine, eşti pătimaş, mergi până la capăt şi asta te-ar putea pierde. Nu suport impostorii şi trădătorii cauzelor mari sau mici. Indiferent.

FP: SRI împlineşte pe 26 martie (a.c.), 20 de ani. Ce mesaj aveți pentru cei care zilnic se află în slujba națiunii?

VD: Îi felicit pentru transformarea rapidă a instituţiei şi aducerea ei la nivelul interoperativităţii cu ţările NATO şi UE. Dar, poate mai important, mă bucur pentru că în fiecare zi câştigă tot mai multă credibilitate publică şi încredere, devenind o metaforă integratoare pentru apărarea naţională şi apărarea interesului public. Le doresc specialiştilor din SRI să se păstreze ca adevăraţi experţi în intelligence, nu actori ai suspiciunii generalizate. Ştiu că uneori este frustrant să nu primeşti recunoştinţa pe care o meriţi sau să nu te mândreşti cu cazuri şi operaţiuni de mare importanţă pe care le-ai realizat pentru ţară. Le doresc succes în identificarea ameninţărilor potenţiale aflate încă în stadiu de tendinţă minoră.

FP: Domnule Vasile Dâncu, vă mulțumesc!

Schimbările climatice

și securitatea internațională

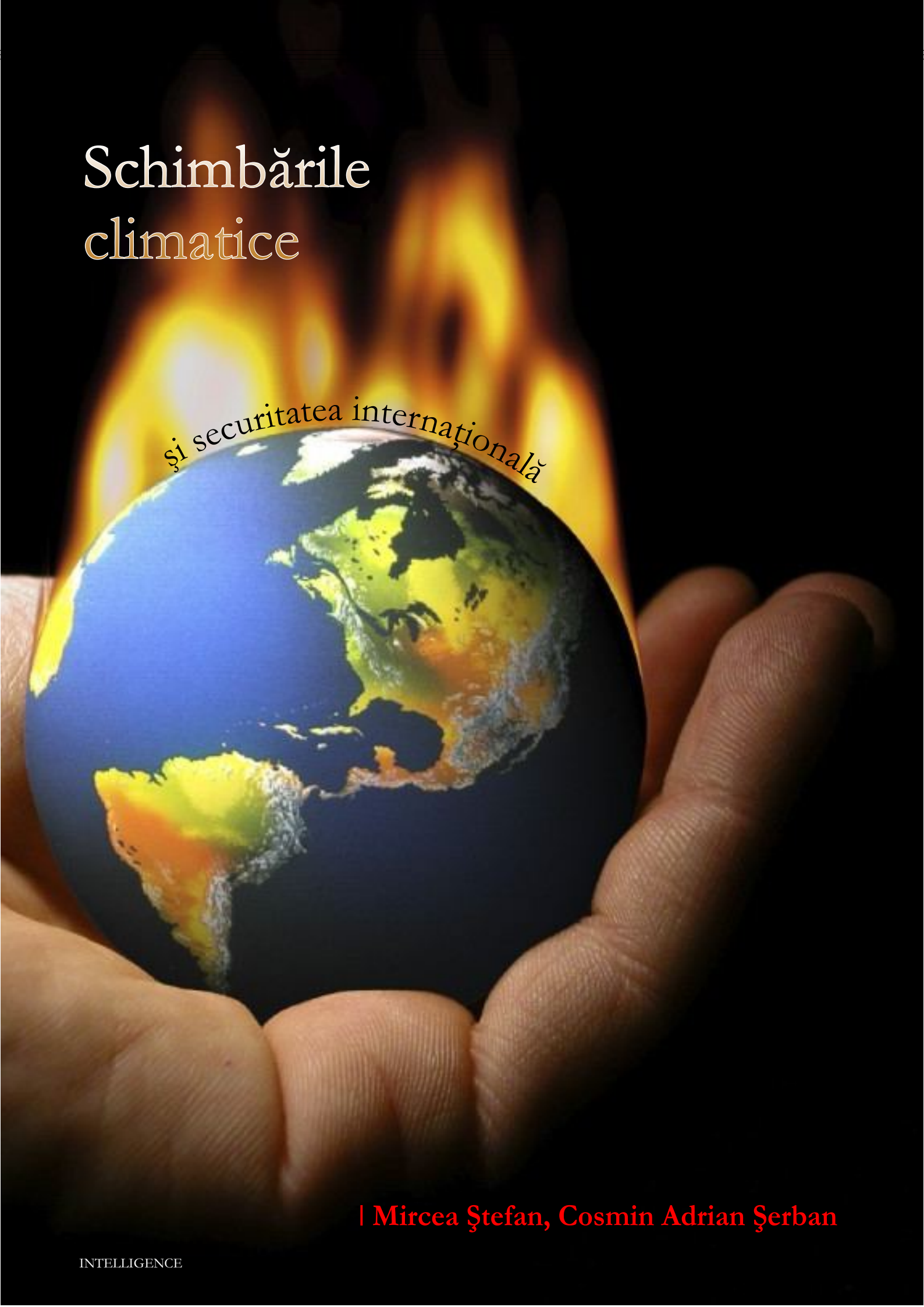

| Mircea Ştefan, Cosmin Adrian Şerban

INTELLIGENCE

Agenda de securitate a actorilor statali şi nonstatali include dimensiuni ale securităţii internaţionale şi umane, cum sunt: securitatea economică, a hranei, a mediului, securitatea personală, individuală, a comunităţii şi politică, la care se pot adauga cea militară şi, mai recent, securitatea demografică.

Se afirmă tot mai frecvent că lumea contemporană a ajuns la răscruce şi că nu crizele de materii prime, materiale, supraproducţie şi ale pieţelor de desfacere constituie principalul pericol pentru civilizaţia umană.

Cea mai importantă ameninţare şi, în acelaşi timp, sfidare a noului mileniu o reprezintă degradarea mediului înconjurător, ca urmare a activităţilor industriale, agricole, a războaielor, a experienţelor nucleare, chimice, biologice etc.

Schimbările climatice sunt determinate, în mod direct sau indirect, de activităţile umane care duc la modificarea compoziţiei atmosferei globale şi care se adaugă la variabilitatea naturală a climei, observate pe o perioadă de timp comparabilă, şi au ca principale consecinţe creşterea temperaturii medii cu variaţii semnificative la nivel regional, reducerea volumului calotelor glaciare şi implicit creşterea nivelului oceanelor, modificarea ciclului hidrologic, sporirea suprafeţelor aride, modificări în desfăşurarea anotimpurilor, creşterea frecvenţei şi intensităţii fenomenelor climatice extreme, reducerea biodiversităţii.

Până de curând, dezbaterile publice sau politice pe tema schimbărilor climatice s-au axat pe găsirea de înlocuitori pentru combustibilii fosili, reducerea emisiilor ce contribuie la creşterea concentraţiei gazelor cu efect de seră şi negocierea unor acorduri globale privind protecţia mediului înconjurător, dar nu şi pe provocările privind securitatea.

În raportul intitulat "Schimbările climatice şi securitatea internaţională", prezentat de Înaltul Reprezentant al Comisiei Europene, şi adresat Consiliului Europei se arată că schimbările climatice ar putea avea efecte fără precedent în ceea ce priveşte securitatea, deoarece este posibil ca acestea să declanşeze o serie de „puncte critice" care, la rândul lor, vor duce la modificări climatice ulterioare, accelerate, ireversibile şi, în mare măsură, imposibil de prevăzut.

Schimbările climatice sunt considerate, în cel mai bun caz, un factor care multiplică ameninţările şi care agravează tensiunile şi instabilitatea existente. Provocarea principală constă în faptul că schimbările climatice reprezintă o sarcină suplimentară pentru statele şi regiunile deja instabile şi ameninţate de conflicte. Este important să se conştientizeze că riscurile nu sunt doar de natură umanitară ci şi politice şi de securitate, afectând în mod direct interesele europene. Mai mult, în conformitate cu conceptul de securitate umană, este evident că multe aspecte referitoare la impactul schimbărilor climatice asupra securităţii internaţionale sunt strâns legate între ele şi necesită răspunsuri politice cuprinzătoare. De exemplu, îndeplinirea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului ar fi în pericol, deoarece schimbările climatice, în cazul în care nu sunt atenuate, pot anula anii de eforturi întreprinse în vederea dezvoltării. Între 1982 şi 2005, pe întreg globul pământesc au avut loc aproximativ 7500 de dezastre naturale care au dus la pierderea vieţilor a peste 2 milioane de oameni, producând, de asemenea, pagube economice estimate la cca. 1200 miliarde de dolari americani.

Experţii Comisiei Europene atrag atenţia asupra consecinţelor pe care schimbările climatice le vor avea asupra securităţii internationale şi care, în funcţie de regiunile vizate, se vor concretiza în:

Conflicte pentru accesul la resurse

Domeniile agricol, industrial, comercial şi de infrastructură (inclusiv alimentări cu energie şi apă, transporturi şi depozitarea deşeurilor) sunt afectate de schimbările climatice, fie direct ca urmare a modificării temperaturii şi regimului precipitaţiilor, fie indirect prin impactul general produs asupra mediului, a resurselor naturale şi a producţiei agricole.

Reducerea suprafeţei terenurilor arabile, lipsa tot mai accentuată a resurselor de apă, diminuarea resurselor de hrană, producerea, tot mai frecventă, a inundaţiilor, înmulţirea perioadelor secetoase, tot mai prelungite, au loc în prezent în tot mai multe zone ale globului pământesc.

Insuficienţa resurselor de apă şi de sol are potenţialul să genereze frământări sociale şi să conducă la pierderi economice semnificative, chiar şi în economiile puternice. Consecinţele vor fi şi mai intense în zonele cele mai sărace aflate sub o presiune demografică puternică. În acest sens, se evidenţiază statele din vestul şi centrul Africii. În nordul Ghanei, apar deja conflicte între păstori şi fermieri, pe măsură ce realităţile agricole se schimbă. Bangladeshul este ameninţat de scăderea nivelului apelor de care depind 400 de milioane de oameni.

Recent, Pakistanul a acuzat India că ar zăgăzui apa râului Chenab, care izvorăşte din Himalaya şi curge prin ambele ţări. Preşedintele pakistanez, Asif Ali Zardari, a avertizat că penuria de apă cu care se confruntă ţara sa este legată direct de relaţiile cu India. „Soluţionarea amiabilă ar putea preveni o catastrofă ecologică în Asia de Sud, dar un eşec ar putea alimenta focul nemulţumirilor care duc la extremism şi terorism", a spus şeful statului pakistanez.

Intensificarea competiţiei pentru accesarea şi controlul resurselor energetice constituie unul dintre cei mai importanţi factori de risc la adresa securităţii internaţionale.

În opinia specialiştilor, securitatea unei ţări nu poate fi asigurată în afara unei securităţi energetice a statului respectiv, care presupune producerea energiei necesare în propria ţară şi o dependenţă minimă de importuri. Acesta este însă un deziderat greu de atins, realităţile epocii actuale demonstrând că marii consumatori ar trebui să accepte interdependenţa energetică.

Resursele energetice şi de materii prime sunt, în general, limitate şi repartizate inegal pe suprafaţa planetei. Expansiunea industrială şi globalizarea economică acţionează ca "devoratoare" de materii prime şi produse energetice, energetica bazându-se, în prezent, pe utilizarea combustibililor fosili şi mai puţin a resurselor regenerabile.

Unele studii realizate în ultimii ani au arătat că, în condiţiile menţinerii ritmului consumului de combustibili, rezervele de petrol se vor epuiza în următorii 40-50 de ani, gazele naturale în cca. 60 de ani, iar cărbunele în peste 100 de ani.

În acest context, se poate prevedea că, odată ce producţia de hidrocarburi va atinge cote maxime, iar consumul va continua să crească în condiţiile menţinerii trendului ascendent al preţurilor, disputele şi conflictele pe marginea acestor resurse vor reprezenta o constantă pe agendele de securitate ale comunităţii internaţionale.

Un studiu al Centrului de Informaţii pentru Apărare (SUA) arăta că cele mai importante conflicte, aflate în derulare la începutul anului 2006, implicau în special ţări bogate în resurse energetice, caracteristică ce s-a menţinut până în prezent.

Riscul unor conflicte având la bază accesul, controlul şi exploatarea resurselor energetice se va menţine, în continuare, destul de ridicat, acestea putând lua forme diverse, de la un război clasic, ce implică forţa militară, până la lupte interne pentru putere între diferite facţiuni politice, etnice sau tribale (în Africa, de exemplu).

Pagubele economice şi riscurile pentru oraşele de coastă şi pentru infrastructura critică

În zonele de coastă locuieşte aproximativ o cincime din populaţia lumii, procent care, conform estimărilor, va creşte în anii următori. Megalopolisurile, cu infrastructura lor conexă cum ar fi instalaţiile portuare şi rafinăriile de petrol, sunt deseori situate în apropierea mării sau în deltele fluviilor. Creşterea nivelului mării şi sporirea frecvenţei şi a intensităţii dezastrelor naturale reprezintă o ameninţare serioasă la adresa acestor regiuni şi a perspectivelor lor economice. Coastele estice ale Chinei şi Indiei, precum şi zona Caraibelor şi America Centrală ar putea fi afectate în mod deosebit. Intensificarea dezastrelor şi a crizelor umanitare va conduce la o presiune imensă asupra resurselor ţărilor donatoare, precum şi asupra capacităţii acestora de a acţiona în situaţii de urgenţă.

Pierderea de teritorii şi disputele privitoare la graniţe

Oamenii de ştiinţă prevăd schimbări majore ale suprafeţelor în acest secol. Modificarea liniilor de coastă şi scufundarea unor zone largi pot conduce la pierderea de teritoriu, până la ţări întregi cum ar fi state - insule de mici dimensiuni. De asemenea, sunt probabile mai multe dispute atât pentru teritorii şi graniţe maritime, cât şi pentru alte drepturi teritoriale.

Parlamentul elveţian a adoptat, la 19 august 2009, o lege prin care deplasează vechea graniţă cu Italia cu până la 150 de metri în fostul teritoriu al vecinului peninsular. Cu câteva luni în urmă, cele două state formaseră un comitet însărcinat cu trasarea unei noi graniţe în raport cu creasta unui gheţar din apropierea localităţii Zermatt. Anterior, frontiera din zonă fusese marcată în locuri situate chiar pe gheţar, dar în urma topirii acestuia, graniţa fixată ultima oară în 1942 a „migrat" considerabil, arată Biroul Topografic Federal al Ţării Cantoanelor. „Demarcarea prin mijloace clasice a frontierei - prin instalarea de semne şi terminale - nu mai era vizibilă, ceea ce de obicei este cazul unei graniţe deschise.

Graniţa Uniunii Europene cu Elveţia a fost mutată paşnic, ca rezultat al încălzirii globale şi al topirii gheţarilor alpini, însă în alte părţi ale lumii, situaţii similare pot duce la conflicte violente.

Migraţia indusă de problemele de mediu

Explozia demografică are şi va avea, din ce în ce mai mult consecinţe negative asupra mediului înconjurător şi a economiei mondiale, va genera şocuri politice şi conflicte militare. Există o legătură directă între creşterea demografică şi poluarea apelor, a atmosferei, degradarea solului, epuizarea resurselor energetice şi minerale etc.

Suprapopularea unor ţări şi regiuni, coroborată cu accentuarea sărăciei în zonele respective şi cu schimbările climatice, determină apariţia unor noi valuri de imigranţi. Organizaţia Naţiunilor Unite anticipează că, până în 2020, milioane de persoane vor migra datorită condiţiilor de mediu. Acest tip de migraţie poate genera conflicte în zonele de tranzit sau de destinaţie. Europa, SUA, Canada trebuie să se aştepte la o presiune semnificativ crescută datorată acestui proces.

Impactul schimbărilor climatice asupra securităţii internaţionale nu reprezintă o problemă a viitorului cât este, deja, o problemă a prezentului. Chiar dacă au fost făcute progrese pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, modelele climatice s-au modificat deja, temperaturile globale au crescut şi, mai presus de orice, schimbările climatice sunt resimţite pe întregul glob.

Rezultatele cercetărilor efectuate de organizaţia londoneză ”International Alert” relevă că modificările climatice vor creşte riscul de conflict şi instabilitate politică pentru o mare parte dintre ţări, transformând lumea într-un loc nesigur şi periculos. Aceasta a identificat 46 de ţări, cu o populaţie totală de 2,7 miliarde de oameni, pentru care efectele schimbărilor climatice vor aduce conflicte violente până în 2020, şi alte 56 de state unde există riscul instabilităţii politice.

În 1996, Strategia de securitate a SUA menţiona, pentru prima dată, între riscurile non-militare, existenţa ”unei probleme stringente a resurselor naturale şi a aspectelor de mediu transnaţionale”, declarând necesitatea de a aborda serios problemele ambientale interne şi internaţionale.

În timpul Administraţiei Clinton, în cadrul Departamentului de Stat şi al Consiliului de Securitate Naţională, au fost înfiinţate primele birouri de analiză a problematicii ecologice şi a mediului .

Sub Administraţia Bush, Pentagonul atenţiona asupra destabilizării şi conflictelor, chiar a unui război nuclear, care pot fi determinate de schimbările climatice.

Astăzi, “Direcţia de Ştiinţă şi Tehnologie” din cadrul CIA finanţează studii referitoare la impactul încălzirii globale asupra principalelor regiuni de pe glob. Desfăşurată prin intermediul Institutului de Cercetare a Schimbărilor Globale, care este asociat cu Universitatea din Maryland, cercetarea şi-a îndreptat, deja, atenţia spre Rusia, China şi India. Urmează să aibă loc alte studii referitoare la Africa de Nord, Mexic, Caraibe şi Asia de Sud - Est .

Securitatea indivizilor şi a comunităţilor umane implică, acum mai mult ca oricând, o securitate corespunzătoare a mediului, prin aceasta înţelegându-se prezervarea condiţiilor ecologice necesare supravieţuirii şi dezvoltării comunităţilor umane.

Bibliografie

1. Conference on Disaster Risk Reduction (Hyogo, Kobe, Japan 18-22 January 2005) www.unisdr.org/wcdr
2. CLIMATE CHANGE AND INTERNATIONAL SECURITY- Paper from the High Representative and the European Commission to the European Council www.consilium.europa.eu
3. Ulrike Röhr “Gender and Climate Change,” Tiempo 59 (April(2006)): http://www.tiempocyberclimate.org/portal/archive/pdf/tiempo59high.pdf
4. Ben Vogel (2007) “Climate Change Creates Security Challenge 'more complex than Cold War',” www.janes.com › News › Security
5. Chris Littlecott (2007) “Climate Change: The Global Security Impact” 5 February http://www.e3g.org/index.php/programmes/climate-articles/climate-change-the-global-security-impact
6. Ştefan, M. şi colab., Securitatea mediului şi mediul de securitate, Editura Printech, Bucureşti, 2008.
7. http://www.janes.com/security/international_security/news/
8. http://www.nytimes.com/2010/01/05/science/earth

Strategia Națională de Securitate

Implicații pentru comunitatea de informații din Marea Britanie

"Strategia Națională de Securitate: Implicații pentru comunitatea de informații din Marea Britanie**" este un document elaborat de Comisia pentru Securitate** Națională **în Secolul al XXI-lea,** din cadrul Institutului britanic pentru Cercetări în Domeniul Politicilor Publice, în sprijinul definitivării **Strategiei** Naționale **de Securitate a Marii Britanii.**

| **Ramona** Mihai

Strategia Națională de Securitate aprobată de Parlamentul Marii Britanii prevede ca Guvernul să fie angajat într-un dialog cu experții, personalul de resort și opinia publică, pentru a dezvolta o înțelegere comună a provocărilor de securitate cu care se confruntă Marea Britanie și a ceea ce va întreprinde pentru a le combate. De asemenea, documentul propune stabilirea unui forum național de securitate, care să includă persoane din cadrul administrației locale și centrale, spectrul politic, academic, sectoarele private și altele, precum organisme și persoane cu experiență în domeniul securității.

Ca urmare a acestor propuneri, Sir David Omand, membru al Comisiei pentru Securitate Națională din cadrul Institutului pentru Cercetări în Domeniul Politicilor Publice (Institute for Public Policy Research - IPPR, www.ippr.org) a pregătit **un document pe care l-a înaintat,** spre analiză**, sub titlul** "Strategia Națională de Securitate: Implicații pentru comunitatea de informații din Marea Britanie".

Principalele mesaje

Amenințările la nivel internațional au devenit amenințări la adresa securității naționale a Marii Britanii**, pe fondul i**nfluenței crescând **a actorilor nonstatali. În** acest sens, Guvernul britanic trebuie să se adapteze la fluxul actual tot mai mare de idei**,** precum și de oameni și capital, și să recunoască faptul că, de exemplu, un discurs, publicarea unei cărți, a unui ziar sau apariția unui film, chiar și a unui desen animat, pot avea consecințe imediate și violente în alte părți ale lumii.

La nivel global, se preconizează schimbări neașteptate în domeniile economic, social, **al** sănătății publice, apărării și securității. **Î**ntreaga perspectivă a securității naționale este mult mai dificil de anticipat decât în era Războiului Rece, ceea ce face necesară acordarea unei atenții sporite dezvoltării unor sisteme extinse de avertizare timpurie și prognoză.

În Strategia Națională **de Securitate a Marii Britanii** există trei concepte principale ce vor fi în mod deosebit relevante pentru activitatea

comunității de informații în următorii ani: redefinirea securității naționale în direcția adoptării ideii de securitate umană; susținerea adoptării unor politici anticipative față de amenințările viitoare; recunoașterea importanței capacității de reacție la nivel național.

Se așteaptă din partea serviciilor naționale de informații să se asigure că agențiile pentru aplicarea legii beneficiază de informațiile necesare și să ajute la gestionarea dimensiunilor internaționale ale amenințărilor cu care se confruntă pe plan intern. Este posibil ca aceste responsabilități să intensifice ritmul de detașare de la cultura extrem de restrictivă a **„nevoii** de cunoaștere**"** (need to know) adoptată de comunitatea de informații tradițională**,** la ceea ce fostul director al serviciilor naționale de informații din SUA, Mike McConnell, a denumit **„responsabilitatea de a oferi"** (responsibility to provide), o frază care subliniază necesitatea unei noi abordări față de utilizarea serviciilor de informații în

A doua „mare idee", adoptarea politicilor anticipative, rezultată din conceptul modern de securitate, constă în valoarea anticipării, capacitatea nu doar de a face previziuni în legătură cu evenimentele, ci şi de a realiza modul în care va arăta lumea şi de a identifica şi implementa politicile ce ar putea reduce riscul la adresa societăţii, atât prin prevenire, acolo unde este posibil, cât şi prin pregătire, acolo unde nu este posibilă prevenirea.

Dezvoltarea capacităţii de reacţie la nivel naţional prin abordarea managementului riscului derivă din recunoaşterea faptului că societăţile avansate sunt mult mai vulnerabile în faţa destabilizărilor, pe măsură ce devin mai dependente de reţele şi IT. Una dintre condiţiile specificate în Strategia de Securitate Naţională este aceea de dezvoltare a capacităţii de reacţie la nivel naţional, definită ca putere a societăţii de a se opune destabilizării şi de a-şi reveni cât mai rapid posibil.

Regândirea ciclului activităţii serviciilor de informaţii

Ciclul activităţii serviciilor de informaţii este, în general, descris din punctul de vedere al direcţiei ce stabileşte condiţiile şi priorităţile agenţiilor, care ulterior se implică în culegerea, procesarea şi analizarea informaţiilor, precum şi în reunirea palierelor de raportare pentru elaborarea unor evaluări din toate sursele şi diseminarea produselor finite de intelligence. În viitor, trebuie acordată o atenţie sporită pregătirii analiştilor pentru a gândi şi a cunoaşte metodologiile pe care le utilizează şi capcanele acestora.

În ceea ce priveşte diseminarea, aceasta trebuie să fie atât spre exterior, inclusiv către partenerii şi aliaţii din străinătate, dar şi spre interior, unde problemele legate de clasificare, aprobarea diseminării şi centrele de fuziune sunt destul de dezbătute în literatura de specialitate; solicitările actuale pentru hărţi, imagini, date biometrice, înregistrări video şi altfel de date. Cu toate acestea, raportul scris tradiţional va rămâne produsul principal; comunitatea beneficiarilor, în special la nivelul comandamentelor militare, va trebui să extragă materialul informaţional necesar conştientizării situaţiei şi să profite de capacitatea "Amazon.com" de a găsi produse mai vechi şi, probabil, de a informa în legătură cu ce produse au fost considerate de utilizatorii anteriori ca fiind utile.

O atenţie deosebită va fi acordată extinderii conceptului de comunitate în scopul planificării comunicaţiilor, aplicaţiilor tehnologice şi de securitate pentru cele trei agenţii secrete ale Marii Britanii şi al unei mai mari implicări a personalului din cadrul serviciului de informaţii al apărării, personalului Biroului Guvernamental pentru Evaluări, care oferă sprijin Comisiei Mixte pentru Serviciile de Informaţii (JIC) şi Centrului Mixt de Analiză în Domeniul Terorismului (JTAC), analiştilor din departamentele beneficiare şi din cadrul Agenţiei pentru Marea Crimă Organizată, Poliţiei Metropolitane şi altor departamente ale Poliţiei.

Implicaţiile utilizării mai transparente a informaţiilor secrete pentru securitatea publică

În Strategia Naţională de Securitate se specifică explicit faptul că aceasta "se bazează clar pe un set de valori centrale", inclusiv "drepturile omului, statul de drept, Guvernul legitim şi responsabil, justiţia, libertatea, toleranţa şi oportunităţi pentru toţi", atrăgându-se atenţia asupra faptului că actuala ameninţare din partea teroriştilor jihadişti s-a intensificat, ceea ce a sporit necesitatea investirii în sisteme electronice de protecţie a frontierei, în carduri de identitate şi în legislaţia pentru combaterea terorismului şi încurajării dezvoltării legăturilor cu mai multe state (unele care au tradiţii extrem de diferite de cele ale Marii Britanii în ceea ce priveşte securitatea şi serviciile de informaţii).

Concluzii

Strategia de Securitate Naţională a Marii Britanii presupune cerinţe sporite adresate comunităţii britanice de informaţii, care vor necesita dezvoltări viitoare în cadrul comunităţii şi al relaţiei acesteia cu beneficiarii săi. Obiectivul primar al serviciilor de informaţii va continua să fie generarea informaţiilor care pot fi utilizate pentru a obţine un avantaj relativ. Astfel, pare evident faptul că Guvernul, în lumea viitoare prezentată în Strategia Naţională de Securitate, cu ameninţările şi riscurile pe care aceasta le identifică, va avea tot atâta nevoie de serviciile secrete de informaţii cât a avut şi în cea de-a doua jumătate a secolului trecut.

Bibliografie

◦**Brown G. (2008), 'National Security Strategy statement', 19 martie, disponibil pe site-ul www.number-10.gov.uk/output/Page15102.asp**

◦**Butler R., Chilcot J., Inge P., Mates M. şi Taylor A. (2004), 'Review of Intelligence on Weapons of Mass Destruction', Report of a Committee of Privy Counsellors', 14 iulie, Londra: Biroul de papertărie**

◦**Guvern (2008), 'The National Security Strategy of the United Kingdom', Londra: Guvern**

◦**Coram R. (2002), 'Boyd:The Fighter Pilot Who Changed the Art of War', New York, Little and Brown**

◦**Dearlove R. şi Quiggin T. (2006), 'Contemporary Terrorism and Intelligence', IDSS Commentaries', 7 august, disponibil pe site-ul www.rsis.edu.sg/publications/Perspective/IDSS0782006.pdf**

◦**Fingar T. (2008), 'Speech to the Council on Foreign Relations', Washington, D.C., 18 martie, disponibil pe site-ul www.dni.gov/speeches/20080318_speech.pdf**

◦**Institutul pentru Cercetări în domeniul Politicilor Publice (IPPR) (2008), 'Shared Destinies: Security in a Globalised World, the interim raport of the ippr Commission on National Security in the 21 st Century', Londra: IPPR, disponibil pe site-ul www.ippr.org/publicationsandreports/publication.asp?id=636**

◦**Jones R.V. (1989), 'Reflections on Intelligence', Londra: Heinemann**

Controlul intern şi Managementul riscurilor

| Adrian Popescu

Clarificarea noţiunilor de control intern şi de management al riscurilor permite organizarea raţională a funcţionării proceselor de control intern şi de management al riscurilor. Pe baza complementarităţii celor două procese se poate stabili un model simplificat de funcţionare integrată. Perspectivele de evoluţie în controlul intern şi managementul riscurilor sunt legate de proiectarea corectă, derularea corespunzătoare şi efectivitatea proceselor respective.

Dialectica control intern - management al riscurilor

Două sunt întrebările frecvente şi legitime care apar atunci când se pun alături noţiunea de control intern şi cea de management al riscurilor:
a. dacă are cu adevărat vreun rost ca aceste noţiuni să fie analizate şi dezvoltate independent?
Se are în vedere substanţa conceptuală comună, adică nevoia de siguranţă în raport cu mediul de activitate şi viitorul organizaţiei.
b. care ar fi relaţia semantică dintre noţiunile de control intern şi management al riscurilor ?

a. Răspunsul la prima întrebare se află în definiţiile acceptate pe plan internaţional ale controlului intern şi managementului riscurilor.

Astfel, în ceea ce priveşte controlul intern, avem în vedere „procesul derulat de consiliul de administraţie, conducerea executivă şi alt personal, proiectat să furnizeze asigurări rezonabile privind îndeplinirea obiectivelor organizaţiei, grupate în următoarele categorii:
◦ eficienţa şi eficacitatea operaţiunilor;
◦ corectitudinea rapoartelor financiare;
◦ conformitatea cu legile şi regulamentele aplicabile".

În acelaşi timp, managementul riscurilor reprezintă „procesul desfăşurat de consiliul de administraţie, conducerea executivă şi alt personal, cu aplicare în cadrul elaborării strategiei generale a organizaţiei, proiectat pentru a identifica posibile evenimente ce pot afecta entitatea şi pentru a menţine riscurile în limitele toleranţei la risc, precum şi pentru a furniza asigurări rezonabile privind îndeplinirea obiectivelor entităţii".

Din compararea celor două definiţii se poate observa că există unele:
◦ asemănări: ambele procese, de control intern şi de management al riscurilor, sunt derulate de aceleaşi persoane (consiliul de administraţie, conducerea executivă şi alt personal) şi au aceeaşi sferă de cuprindere (întreaga organizaţie);
◦ deosebiri care le delimitează şi individualizează: obiectul controlului intern îl reprezintă obiectivele organizaţiei, iar obiectul managementului riscurilor este dat de evenimentele ce pot afecta îndeplinirea obiectivelor organizaţiei.

În plus, în definiţia managementului riscurilor apare un obiectiv specific (menţinerea riscurilor în limitele toleranţei la risc) şi o legătură specifică cu anumite funcţii ale managementului (utilitate directă în elaborarea strategiei generale a organizaţiei, adică în cadrul planificării).

De aici rezultă o altă serie de deosebiri în ceea ce priveşte:
◦ procesele;
◦ controlul intern are în vedere obiectivele curente (generale) ale organizaţiei ;
◦ managementul riscurilor ia în considerare şi obiectivele strategice ale acesteia.
◦ scopul (finalitatea scontată a fiecăruia dintre procese);
◦ asigurările furnizate de controlul intern se referă numai la obiectivele curente ale organizaţiei;
◦ asigurările oferite de managementul riscurilor privesc şi obiectivele strategice.
Observaţie: Dacă prin managementul riscurilor se urmăreşte stabilitatea traiectoriei către îndeplinirea obiectivelor strategice, prin control intern se urmăreşte ca, pe drumul de atingere a obiectivelor strategice, să fie îndeplinite permanent obiectivele curente.

Din cele de mai sus rezultă că asemănările dintre controlul intern şi managementul riscurilor decurg din genul proxim comun la care se raportează, şi anume procesul proiectat şi derulat de management pentru a furniza asigurări rezonabile privind îndeplinirea obiectivelor organizaţiei, iar diferenţele specifice, care le caracterizează şi individualizează ca procese autonome, de sine stătătoare, rezultă din

particularități legate de obiect, obiective **şi** scop.

În concluzie, **controlul intern şi managementul riscurilor reprezintă noțiuni** autonome deoarece definesc procese interne distincte.

b. În ceea ce **privește relația semantică dintre noțiunile de** control intern **şi de** management al riscurilor**, părerile exprimate se împart, fără excepție, în două** categorii **care, deşi pornesc de la aceleaşi definiții menționate mai sus, se exclud reciproc.**

În prima categorie se încadrează opiniile potrivit cărora controlul intern include managementul riscului**, căruia îi rezervă statutul de** standard **(componentă) de control intern.**

Cealaltă categorie consideră că managementul riscurilor include controlul intern, argumentul invocat, valabil de **altfel, fiind acela că** managementul riscurilor**, ca orice activitate managerială, include toate funcțiile managementului,** inclusiv pe cea de control.

În mod evident, prima categorie comite o eroare de apreciere atunci când pune semnul egalității între gestionarea **riscurilor şi** managementul **riscurilor, iar cea de-a doua asimilează în mod eronat o relație de corespondență** uneia de **apartenență**.

Ca de obicei, adevărul se află la mijloc.

Pentru clarificare se poate recurge la imaginea algebrică a două mulțimi distincte, formate din componente, **relații**, obiective specifice, **obiective ale organizației şi** scop**, care au însă şi unele** elemente comune.

Unul dintre elementele comune controlului intern **şi** managementului de risc **a fost stabilit ceva mai devreme şi se referă la** obiectivele curente **ale organizației.**

Deoarece, aşa cum arătam mai sus, obiectivele, scopul **şi relațiile asociate comportă diferențe specifice, rezultă că alte** elemente comune **este necesar să fie căutate printre** componentele (standardele) controlului intern **şi ale** managementul riscurilor.

Componentele controlului intern sunt:
- Mediul de control;
- Gestionarea riscurilor;
- **Activitățile de control;**
- **Informarea şi comunicarea;**
- Monitorizarea.

Managementul riscurilor **implică:**
- Mediul intern;
- Stabilirea obiectivelor;
- Identificarea evenimentelor;
- Gestionarea riscurilor;
- **Aplicarea măsurilor de răspuns;**
- **Activitățile de control;**
- **Informarea şi comunicarea;**
- Monitorizarea.

La o primă vedere, componentele comune ar putea fi mediul de control/mediul intern, gestionarea riscurilor **activităților de control**, **informarea şi comunicarea** respectiv monitorizarea.

La o analiză mai atentă se poate observa că mediul de control **şi** mediul intern **nu se confundă, după cum cultura de control nu se confundă cu** cea **organizațională.**

De asemenea, **activitățile de control**, **informarea şi comunicarea,** respectiv monitorizarea **prezintă anumite particularități** în cazul managementului riscurilor **față de** controlul intern**, ce decurg din faptul că acesta are în vedere şi obiectivele** strategice **ale organizației.**

În ceea ce **privește** gestionarea riscurilor**, aceasta reprezintă, într-adevăr, o componentă comună** deoarece presupune, atât pentru controlul intern**, cât şi pentru** managementul riscurilor:

- Identificarea riscurilor relevante;
- Evaluarea riscurilor;
- **Evaluarea toleranței la risc;**
- **Măsurile de răspuns.**

Măsurile de răspuns se stabilesc pe baza profilului de risc **(evaluarea riscurilor şi a toleranței la risc) şi pot fi avute în vedere patru tipuri de răspuns:**

- transferul **(asigurări financiare, de exemplu);**
- tolerarea **riscurilor (când costurile de diminuare sunt prohibitive**, **comparativ cu importanța şi iminența riscului);**
- sistarea/încetarea **activității (unele riscuri pot fi menținute la niveluri acceptabile numai prin întreruperea activității care comportă riscurile);**
- diminuarea **riscurilor (se acționează în vederea reducerii importanței, amânării ori înlăturării posibilității de materializare a riscului).** Aceste tipuri **de răspuns su**nt comune controlului intern **şi** managementului riscurilor, **diferența specifică fiind aceea că** procesul de control intern **se limitează la a** stabili (proceduri adecvate, control preventiv) sau propune **măsurile de răspuns, în timp ce** managementul riscului merge mai departe cu componenta de **aplicare a măsurilor de răspuns**.

Este important de analizat, în mod particular, sursa **acestei diferențe specifice, deoarece oferă o perspectivă managerială asupra relației dintre** controlul intern **şi** managementul riscurilor.

Astfel, controlul intern **reprezintă o funcție a managementului general, iar luarea unor măsuri de răspuns se realizează prin** alte **funcții ale managementului, cum sunt** conducerea **şi** coordonarea**, de exemplu. Se poate menționa, în**

Managementul riscurilor implică, firește, toate funcțiile managementului, inclusiv pe cea de control, și reprezintă o responsabilitate a managementului general. Deoarece implică și funcțiile de conducere și coordonare, adoptarea măsurilor adecvate de răspuns revine ca sarcină managementului riscurilor. Chiar dacă se referă la întreaga organizație, funcția de control exercitată în cadrul managementului riscurilor este specifică și nu poate înlocui controlul managerial, care se exercită pe niveluri ierarhice.

Cu alte cuvinte, controlul intern reprezintă o posibilitate obiectivă (atribut, însușire) a managementului general, iar managementul riscurilor constituie o posibilitate normativă a managementului general, o pârghie de atingere a competenței stabilită prin normă (act constitutiv, regulament de organizare și funcționare etc.).

Prin urmare, controlul intern reprezintă o funcție managerială la nivel global, iar managementul riscurilor implică toate funcțiile managementului la nivel specific.

Concluzionând, putem aprecia că relația dintre noțiunile de control intern și de management al riscurilor este definită de proprietatea comună asupra termenilor de gestionare a riscurilor și obiectivelelor curente ale organizației.

Funcționarea integrată a proceselor de control intern **și de** management al riscurilor

Departe de a fi un simplu exercițiu de gândire speculativă, aceste clarificări de natură conceptuală au un rol important în proiectarea corectă a sistemelor de control intern și de management al riscurilor.

În primul rând, suprapunerea parțială pe care o comportă noțiunile de control intern și de management al riscurilor trebuie să fie transformată în complementaritate atunci când se organizează activitatea organizației, pentru a se evita suprapunerile sau conflictele de competențe, precum și alocarea ineficientă a resurselor. Complementaritatea activităților reprezintă cheia pentru integrarea firească a celor două procese, iar integrarea este perfect posibilă deoarece în vârful sistemelor de control și de management al riscurilor se află același management general (ambele procese sunt conduse de aceleași persoane, după cum reiese din definițiile avute în vedere).

Astfel, o separare rațională a competențelor între controlul intern și managementul riscurilor ar fi ca gestionarea riscurilor la adresa obiectivelor curente și corectarea erorilor/abaterilor să revină controlului intern, iar gestionarea riscurilor la adresa obiectivelor strategice și aplicarea măsurilor de răspuns să revină managementului riscurilor.

De asemenea, în organizarea funcționării celor două procese este necesar să se țină seama de faptul că în cadrul unei organizații nu pot exista structuri propriu-zise de control managerial (s-ar substitui liniei ierarhice) deoarece controlul intern este o funcție (atribut obiectiv) a managementului, dar pot exista structuri dedicate de management al riscurilor, în virtutea faptului că managementul riscurilor reprezintă o responsabilitate (atribut normativ) a managementului general. La fel de important este faptul că atribuțiile acestor structuri dedicate nu pot depăși sfera gestionării specializate a riscurilor, deoarece managementul de risc nu se poate substitui managementului general. Cu alte cuvinte, măsurile de răspuns se adoptă de managementul general, nu de șeful structurii de management al riscurilor.

Fundamentat pe complementaritatea stabilită anterior, un model simplificat de funcționare integrată a acestor procese ar putea fi acesta:

- în cadrul evaluării îndeplinirii obiectivelor curente se identifică erori/abateri și se iau măsuri corective (control intern);
- aceste abateri, împreună cu măsurile corective, se analizează ierarhic sub aspectul impactului asupra îndeplinirii obiectivelor curente și, eventual, se propun (control intern) și adoptă (managementul riscurilor) măsuri de răspuns;
- la intervale stabilite prin documente de planificare, se analizează stadiul îndeplinirii obiectivelor strategice împreună cu situația riscurilor și a măsurilor de răspuns la adresa obiectivelor curente (managementul riscurilor);
- eventualele riscuri identificate la adresa obiectivelor strategice și măsurile de răspuns ce se impun vor sta la baza adaptării documentelor de planificare strategică (managementul riscurilor).

Avantajul unui astfel de model este că poate fi dezvoltat și adaptat pentru orice organizație preocupată de ridicarea standardelor profesionale și creșterea eficienței în procesele de control intern și de management al riscurilor.

Perspective în controlul intern **și** managementul riscurilor

Pentru a-și justifica existența și costurile, un proces de control intern sau de management al riscurilor trebuie să fie efectiv, pentru a fi efectiv trebuie să fie derulat corespunzător, iar pentru a fi derulat

corespunzător trebuie să fie proiectat corect.

Un astfel de proces este:

◦ proiectat corect când politicile şi procedurile permit atingerea obiectivelor specifice, proprii;

◦ derulat corespunzător în cazul în care toate componentele sunt implementate şi funcţionează conform politicilor;

◦ efectiv în situaţia în care obiectivele specifice sunt atinse, iar managementul se poate pronunţa, în cunoştinţă de cauză, asupra stadiului îndeplinirii obiectivelor instituţiei.

De aici pot fi identificate şi perspectivele de evoluţie a activităţilor în cadrul acestor procese.

Astfel, în prezent, prin natura lucrurilor, în proiectarea sistemelor de control intern şi management al riscurilor sunt implicate cu precădere structuri de control detectiv (de tip corp control sau de audit). Aceste structuri sunt interesate, în principal, de asigurarea accesului propriu la datele şi informaţiile relevante şi mai puţin de costuri ori rezultate, deoarece nu sunt afectate şi nu răspund pentru eficacitatea de ansamblu a acestor sisteme. În plus, oricât de bine pregătite profesional şi bine intenţionate, aceste structuri nu au viziunea deplină asupra aşteptărilor pe care managementul general le are privind funcţionarea acestor sisteme. Prin urmare, în prezent, proiectarea sistemelor se realizează la un nivel intuitiv, de către structuri nespecializate.

Pe măsură ce presiunea asupra resurselor creşte, este previzibilă deplasarea centrului de greutate în proiectarea sistemelor către zona de susţinere decizie management general, şi anume staff-propriu, consilieri, cabinete de lucru etc. În acest fel, este de aşteptat să se ajungă la o specializare în proiectare, precum şi la o monitorizare şi coordonare superioare.

Derularea corespunzătoare a proceselor de control intern şi de management al riscurilor depind de modul şi nivelul de implementare a componentelor fiecăruia. Componenta comună o reprezintă gestionarea riscurilor, iar implementarea corespunzătoare a acesteia depinde în mod determinant de capacitatea de evaluare a riscurilor. Actualul model intuitiv importanţă-probabilitate de producere nu corespunde întotdeauna aşteptărilor managementului general, mai ales când este vorba despre decizii de importanţă strategică. Din acest motiv, este previzibilă creşterea preocupărilor pentru o cuantificare mai bună a riscurilor prin dezvoltarea instrumentelor statistice de evaluare, mai ales în zona riscurilor operaţionale.

Efectivitatea se apreciază prin eficacitate, iar eficacitatea în controlul intern şi managementul riscurilor are corespondent în performanţa ce face obiectul managementului performanţei. O tabelă a rezultatelor seamănă izbitor de mult cu un registru al riscurilor, iar unui factor de succes îi corespunde mai întotdeauna un risc. Două echipe separate lucrează pe documente similare, prima pentru a stabili acţiuni pentru ca anumite lucruri să se realizeze, a doua pentru a stabili acţiuni pentru ca aceleaşi lucruri să nu eşueze în realizare.

Aceste elemente sugerează o viitoare apropiere şi o posibilă integrare a managementului riscurilor şi a managementului performanţei.

Concluzii

Pentru un manager este important să cunoască elementele fundamentale ce ţin de controlul intern şi managementul riscurilor pentru a putea stăpâni, controla evoluţia organizaţiei. Analiza aprofundată a componentelor fiecăruia dintre aceste două procese permite identificarea unor modele de funcţionare integrată, proiectarea corectă şi folosirea raţională a resurselor.

Fără evaluările furnizate de controlul intern şi managementul de risc organizaţia nu poate învăţa, deopotrivă din eşecuri şi succese şi nu poate progresa.

Având în vedere necesitatea constantă de a creşte calitatea feedback-ului oferit de aceste două procese, se pot anticipa o specializare a activităţii de proiectare, utilizarea pe o scară mai largă a instrumentelor statistice de evaluare, precum şi o apropiere conceptuală şi funcţională de managementul performanţei.

Bibliografie

1. COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commmission), Internal Control Integrated Framework, Executive Summary, SUA, 2004

2. COSO, Enterprise Risk Management-Integrated Framework, Executive Summary, SUA, 2004

3. Ministerul Finanţelor Publice Unitatea Centrală de Armonizare a Sistemelor de Management Financiar şi Control (MFP-UCASMFC), Metodologie de implementare a standardului de control intern "Managementul riscurilor", 2007

4. OMFP nr.946/2005, Anexa Codul controlului intern cuprinzând standardele de management / control intern la entităţile publice, Standardul 20 Gestionarea abaterilor

SFÂRŞITUL TERORISMULUI

şi noua (dez) ordine mondială

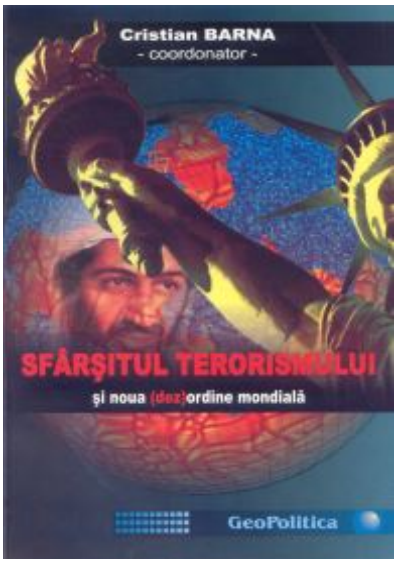

Lucian Agafiței

A V-a ediţie a Salonului de carte Polemos din Bucureşti a îmbogăţit**,** la sfârşitul anului trecut, bibliotecile de specialitate cu o nouă carte aflată în coordonarea lui Cristian Barna: „Sfârşitul terorismului şi noua (dez)ordine mondială" **(editura Top-Form**). În faţa unei asistenţe numeroase, tânărului conferenţiar **din cadrul Academiei Naţ**ionale de Informaţii i-au **mai** fost alături prieteni şi colaboratori. P**rintre cei care au vorbit despre lucrarea lui Barna** s-au numărat Flaviu Predescu, cons**ilier în Cabinetul Directorului SRI, profesor universitar doctor Nicolae Rotaru, Vasile Simileanu - redactor**-şef al revistei „Geopolitica", precum şi Adrian Pandrea, directorul Editurii Militare.

În opinia lui Cristian Barna, lucrarea „îşi propune să ofere unele răspunsuri la întrebări spinoase care au învolburat scena relaţiilor internaţionale dar şi viaţa cotidiană a fiecăruia dintre noi".

Cristian Barna este autorul mai multor cărţi care abordează problematica fenomenului terorist, una dintre cele mai cun**oscute fiind „Jihad în Europa"** lansată cu un an înainte în cadrul aceluiaşi salon de carte.

MANIPULARE PRIN MASS-MEDIA

Cristina Annabella Jako

Astăzi, mai mult ca oricând, ne aflăm în situaţia de a învăţa să recepţionăm critic mesajele care ajung la noi şi care încearcă să ne convingă şi să ne transforme în susţinători ai unui punct de vedere sau ai unui oportunist interesat de obţinerea capitalului politic, religios sau de altă natură.

Manipularea este una dintre principalele forme de abatere de la informarea obiectivă, prin care se urmăreşte determinarea unui actor social să gândească şi să acţioneze într-un mod compatibil cu interesele iniţiatorului.

Formele generale de manipulare

În scopul devierii comportamentelor şi dominării gândirii opiniei publice, manipularea uzează de mijloace precum persuasiunea şi dezinformarea.

Persuasiunea se defineşte ca acţiunea prin care autorul unui mesaj susţine o idee, încercând să convingă auditoriul. Persuasiunea nu conţine intenţionalitate negativă, în sensul că nu ascunde fapte, ci le evidenţiază doar pe cele favorabile. Ea ţine de forţa argumentării, de puterea de convingere a vorbitorului, de modul în care acesta este capabil să-şi pună într-o lumină cât mai bună ideea susţinută. Cu alte cuvinte, actul persuasiv nu presupune obligativitatea de a acţiona într -un anume fel, ci oferă argumente logice, emoţionale şi culturale în sprijinul eventualei asumări a acţiunii respective.

Dezinformarea reprezintă orice intervenţie asupra elementelor de bază ale unui proces de comunicare, intervenţie ce modifică deliberat mesajele vehiculate cu scopul de a determina în receptori anumite atitudini, reacţii, acţiuni dorite de un anumit agent social.

Exemple de manipulare prin mass-media

Manipularea constituie o formă a influenţei sociale, care mizează pe producerea unei schimbări în opiniile, atitudinile şi comportamentele ţintei.

Dacă vom lua în seamă faptul că una dintre funcţiile importante ale comunicării este aceea de influenţă, atunci ne va apărea ca firească specializarea acţiunii de influenţă în cadrul mass-media.

Datorită structurii sale complexe şi a limbajului specific, care îmbină forţa cuvântului cu atuurile actoriceşti (tonul, mimica, expresivitatea mişcării), televiziunea are cel mai persuasiv tip de mesaj dintre toate mijloacele de comunicare în masă.

Expertul în teoria comunicării Neil Postman atrăgea atenţia, în 1981, asupra unei singure forme de persuasiune şi asupra eficacităţii acesteia în reconfigurarea valorilor: reclamele de la televizor. Conform aprecierilor lui, până la vârsta de 20 de ani, vizionăm aproximativ un milion de spoturi publicitare. Tot Postman atrăgea atenţia că majoritatea americanilor permit televiziunii să le ocupe tot mai mult timpul şi să le influenţeze din ce în ce mai puternic opiniile despre lumea în care trăiesc.

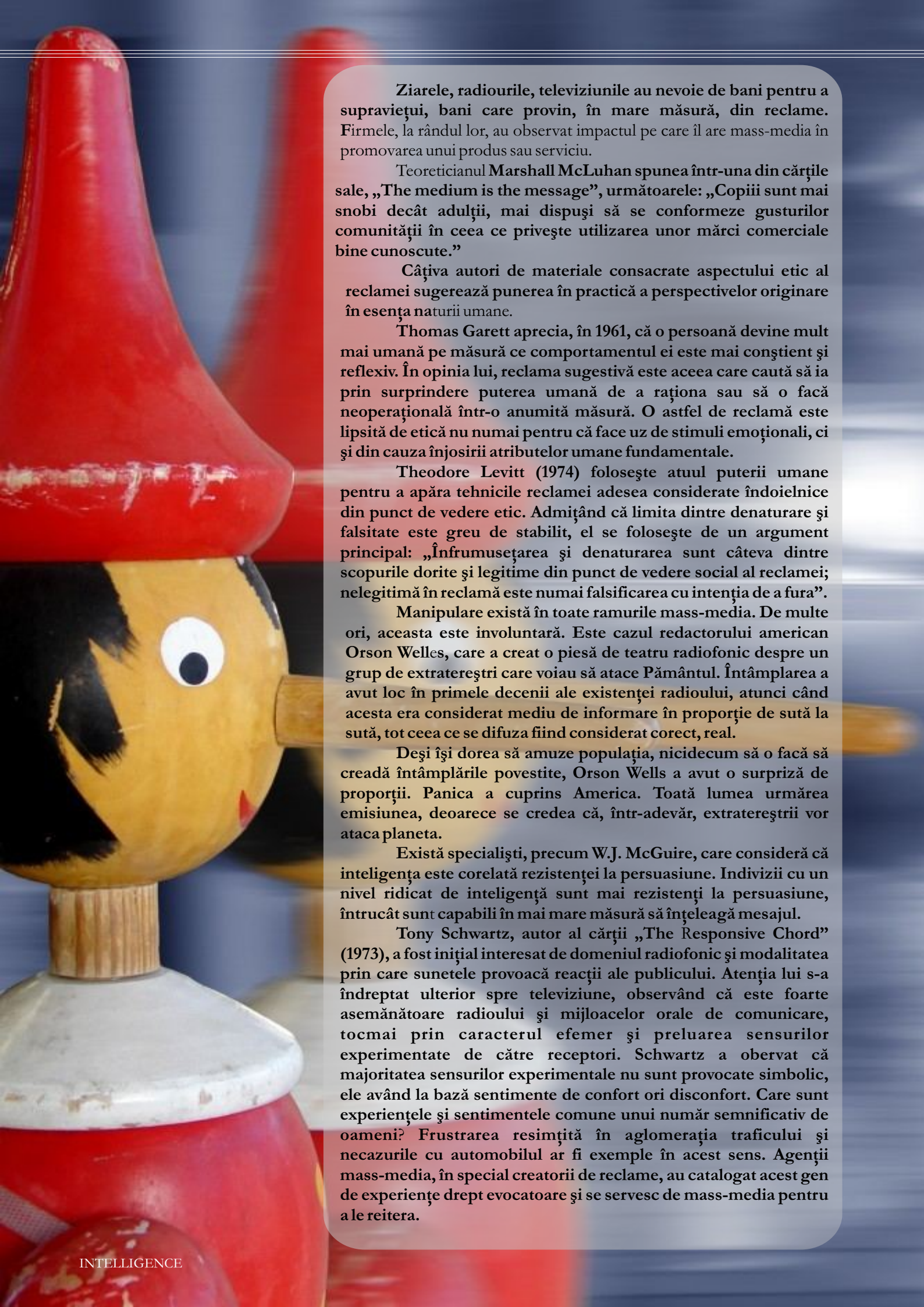

Ziarele, radiourile, televiziunile au nevoie de bani pentru a supraviețui, bani care provin, în mare măsură, din reclame. Firmele, la rândul lor, au observat impactul pe care îl are mass-media în promovarea unui produs sau serviciu.

Teoreticianul **Marshall McLuhan spunea într-una din cărțile sale, „The medium is the message", următoarele: „Copiii sunt mai snobi decât adulții, mai dispuşi să se conformeze gusturilor comunității în ceea ce priveşte utilizarea unor mărci comerciale bine cunoscute."**

Câțiva autori de materiale consacrate aspectului etic al reclamei sugerează punerea în practică a perspectivelor originare în esența naturii umane.

Thomas Garett aprecia, în 1961, că o persoană devine mult mai umană pe măsură ce comportamentul ei este mai conştient şi reflexiv. În opinia lui, reclama sugestivă este aceea care caută să ia prin surprindere puterea umană de a raționa sau să o facă neoperațională într-o anumită măsură. O astfel de reclamă este lipsită de etică nu numai pentru că face uz de stimuli emoționali, ci şi din cauza înjosirii atributelor umane fundamentale.

Theodore Levitt (1974) foloseşte atuul puterii umane pentru a apăra tehnicile reclamei adesea considerate îndoielnice din punct de vedere etic. Admițând că limita dintre denaturare şi falsitate este greu de stabilit, el se foloseşte de un argument principal: „Înfrumusețarea şi denaturarea sunt câteva dintre scopurile dorite şi legitime din punct de vedere social al reclamei; nelegitimă în reclamă este numai falsificarea cu intenția de a fura".

Manipulare există în toate ramurile mass-media. De multe ori, aceasta este involuntară. Este cazul redactorului american Orson Welles, care a creat o piesă de teatru radiofonic despre un grup de extratereştri care voiau să atace Pământul. Întâmplarea a avut loc în primele decenii ale existenței radioului, atunci când acesta era considerat mediu de informare în proporție de sută la sută, tot ceea ce se difuza fiind considerat corect, real.

Deşi îşi dorea să amuze populația, nicidecum să o facă să creadă întâmplările povestite, Orson Wells a avut o surpriză de proporții. Panica a cuprins America. Toată lumea urmărea emisiunea, deoarece se credea că, într-adevăr, extratereştrii vor ataca planeta.

Există specialişti, precum W.J. McGuire, care consideră că inteligența este corelată rezistenței la persuasiune. Indivizii cu un nivel ridicat de inteligență sunt mai rezistenți la persuasiune, întrucât sunt capabili în mai mare măsură să înțeleagă mesajul.

Tony Schwartz, autor al cărții „The Responsive Chord" (1973), a fost inițial interesat de domeniul radiofonic şi modalitatea prin care sunetele provoacă reacții ale publicului. Atenția lui s-a îndreptat ulterior spre televiziune, observând că este foarte asemănătoare radioului şi mijloacelor orale de comunicare, tocmai prin caracterul efemer şi preluarea sensurilor experimentate de către receptori. Schwartz a obervat că majoritatea sensurilor experimentale nu sunt provocate simbolic, ele având la bază sentimente de confort ori disconfort. Care sunt experiențele şi sentimentele comune unui număr semnificativ de oameni? Frustrarea resimțită în aglomerația traficului şi necazurile cu automobilul ar fi exemple în acest sens. Agenții mass-media, în special creatorii de reclame, au catalogat acest gen de experiențe drept evocatoare şi se servesc de mass-media pentru a le reitera.

În ultima perioadă, în structura comunicării şi a modului de difuzare a informaţiilor au survenit foarte multe mutaţii, impunându-se ca acestea să fie căutate în medii extrem de diverse precum: ziare, reviste, radio, televiziune, suporturi electronice, informaţii oficiale, dezbateri legislative, conferinţe de presă, Internet etc.

Odată cu extinderea mass-media, acţiunile de manipulare s-au amplificat atât numeric, cât şi ca extensie a ţintelor.

Din punct de vedere politic, manipularea reprezintă o formă de impunere a intereselor unei clase, grup, colectivităţi nu prin mijloace coercitive, ci prin inducere în eroare/dezinformare. Din acest motiv, recurgerea la această cale în situaţii de divergenţă de interese devine tot mai frecventă în societatea actuală, manipularea fiind un instrument mai eficient şi mai puternic decât utilizarea forţei.

Exemple actuale de manipulare organizată a opiniei publice prin folosirea dezinformării sunt:

◦ conflictul din fosta Iugoslavie, în cadrul căruia mass-media internaţionale au anunţat că Ljubljana (capitala Sloveniei) a fost complet distrusă, pentru ca, la scurt timp, să urmeze recunoaşterea diplomatică a Sloveniei ca stat independent. Ulterior, s-a dovedit că Ljubljana nu fusese distrusă. Un procedeu similar a fost folosit pentru recunoaşterea Croaţiei ca stat independent.

◦ cel mai elocvent exemplu al puterii mass-media şi al modului în care manipularea opiniei publice a fost ridicată la nivel de „artă" îl constituie cel al companiei „Ruder& Finn Global Political Affairs", companie specializată în intoxicarea şi manipularea opiniei publice mondiale la cererea unui guvern, stat sau partid politic anume care plăteşte pentru campanie. Scopul acestei instituţii este construirea sau redefinirea, în special prin intermediul televiziunilor, a imaginii unor conflicte internaţionale, a unor popoare sau etnii în funcţie de dorinţele şi interesele clientului.

În 1993, compania a lucrat pentru Croaţia, Bosnia-Herţegovina şi opoziţia din provincia Kosovo şi, într-o perioadă de 18 luni, le-a creat o imagine internaţională puternică şi extrem de favorabilă. Campania dusă a fost de mare amploare şi, contra unor sume uriaşe, a inclus obţinerea şi mediatizarea opiniilor favorabile ale celor mai importanţi demnitari, oameni de afaceri şi lideri de opinie din lume.

◦ un alt exemplu de dezinformare îl reprezintă modul în care un post de televiziune a relatat unele aspecte legate de subiectul răpirii jurnaliştilor români în Irak. Deşi nu aveau confirmarea unei informaţii legate de posibila eliberare a jurnaliştilor şi, în pofida gravelor consecinţe care ar fi putut decurge din lansarea unei asemenea ştiri false, postul de televiziune a dezinformat.

Mass-media în accepţiunea serviciilor secrete de informaţii

Explozia surselor deschise de informare a impus dezvoltarea cercetării acestora inclusiv la nivelul serviciilor secrete, datele rezultate astfel constituind o parte importantă a procesului de obţinere a informaţiilor.

Un dezavantaj pentru analistul din cadrul serviciilor secrete îl constituie multitudinea de surse deschise care îngreunează procesul de diseminare a datelor validate de cele imprecise.

Apariţia şi dezvoltarea noilor forme mass media (new media) şi impunerea acestora, într-un timp relativ scurt, ca sursă de informare concurentă presei tradiţionale, reprezintă un fenomen global, o serie de studii date publicităţii începând din anul 2007, evidenţiind "creşterea audienţei ştirilor difuzate online în detrimentul celei a canalelor mediatice tradiţionale".

Internetul prezintă riscul de a fi utilizat de profesioniştii dezinformării, miza constituind-o numărul de utilizatori consumatori de informaţie, care accesează reţeaua pentru a se informa şi/ sau documenta cu privire la diferite subiecte ori probleme.

Au fost numeroase situaţii în care reţeaua Internet a fost utilizată în scopuri de manipulare (atacuri informaţionale şi imagologice asupra unor instituţii publice, incitarea şi supradimensionarea unor tendinţe destabilizante, compromiterea şi/sau boicotarea unor concurenţi). În aceste condiţii, există riscul supraaprecierii valorii de adevăr a unei informaţii ce poate fi doar o dezinformare.

În concluzie, trăim într-un ambient bogat în media persuasive. E necesar uneori să fim convinşi în anumite privinţe, iar media reprezintă o alternativă facilă de obţinere a informaţiilor. Ne putem proteja de consecinţele persuasive ale media începând să privim dincolo de sensul aparent al mesajelor.

Bibliografie

1. Alexander, D. „Cum puteţi manipula mass-media: metode de gherilă pentru a apărea în presă, la radio şi la televiziune". Bucureşti, Editura Garell, 1993.
2. Arădăvoaicei, Gheorghe, Stancu, Valentin, „Războaiele de azi şi de mâine", Editura Militară, 1999.
3. Boncu Şt., „Psihologia influenţei sociale", Iaşi, Editura Polirom, 2002.
4. Cathala, Henri Pierre, „Epoca dezinformării", Editura Militară, 1991.
5. Cosmin, C., "Informare şi dezinformare", Lumea magazin, nr.1/2003.
6. Crişan, C., Danciu, L. „Manipularea opiniei publice prin televiziune". Cluj Napoca, Editura Dacia, 2000.
7. Joule, K.V. & Beauvois, J.L., „Mic tratat de manipulare". Oradea, Editura Antet, 1997.
8. Larson, Ch. „Persuasiunea. Receptare şi responsabilitate". Iaşi, Editura Polirom, 2003.
9. Lull, J. „Mass-media, comunicare, cultură: o abordare globală". Bucureşti, Editura Samizdat, 1999.
10. Muchelli, Alex, „Tehnici de manipulare". Iaşi, Editura Polirom, 2002.

PREMISE ALE ACTIVITĂȚII DE INFORMAȚII ÎN SPAȚIUL ROMÂNESC

MOMENTE ŞI ACȚIUNI PÂNĂ LA DOMNIA LUI AL. I. CUZA

Perioada lui Constantin Brâncoveanu (1688 - 1714)

| Ion Cristian Dogărel

Constantin Brâncoveanu a îmbinat cu abilitate diplomația cu arta de a folosi informațiile, în scopul menținerii independenței statale și asigurării propriei domnii.

... şi şăzu domnul în scaun...

În 29 octombrie 1688, la învestirea într-o manieră inedită în scaunul Țării Românești, Constantin Brâncoveanu se adresa boierimii prezente și stăruitoare astfel: „Domnia aceasta eu nu o pohtesc ca să-mi înmulțesc grijile și nevoile, ci dumneavoastră m-ați pohtit și fără voia mea m-ați pus domn în vremi ca acestea turburate, încungiurați de oști de vrăjmași ”.

Domnul avea atunci, dacă ne luăm după secretarul său Anton Maria Del Chiaro, 34 ani. Era instruit, posesor al unei averi impresionante și deținuse funcții de stat care îi permiseseră să cunoască situația în care se găsea țara. Așa stând lucrurile, acesta a căutat să se asigure din prima clipă de adeziunea boierilor și de solidaritatea lor în caz de urgie, încercându-i încă o dată: „...ci dar acum iar întreb: este-vă cu voia tuturor? Aceiași toți răspunseră: toți voim, toți pohtim...”

Pe tronul Țării Românești urca încă un destin tragic, un domn care „se va rândui în impresionantul convoi al eroilor noștri jertfiți de-a lungul veacurilor pentru ca să se păstreze ființa statului”. Aceasta se petrecea în vremuri, când spațiul românesc se găsea în vâltoarea conflictului dintre cele trei mari imperii ale momentului: Otoman, Habsburgic și Țarist și când pentru menținerea echilibrului politic ocârmuirea trebuia sprijinită și cu (sau, mai ales cu) arme subtile ca diplomația, informațiile, relațiile de amiciție și bună vecinătate sau de înrudire etc. E drept că de astfel de mijloace s-au folosit și alți mari domnitori români, pe calea rezistenței în fața lungului șir de pericole, când au fost nevoiți să împletească cu abilitate diplomația și strategia militară cu arta informațiilor. Dar îl apreciem pe Constantin Brâncoveanu ca exponent al acestora în folosirea de mijloace informative și contrainformative pentru soluționarea unor probleme de stat, precum și pentru a-și asigura domnia, deoarece el a avut o adevărată vocație a lucrurilor de taină.

În urma unei pregătiri minuțioase, Constantin Brâncoveanu a înființat, la curtea sa din București, Cabinetul Negru, cunoscut și temut în toată Europa. Concomitent a reorganizat activitățile criptologice și de interceptare, introducând obligația cifrării mesajelor secrete și reorientând sistemul de transportare a corespondenței diplomatice, în situații deosebite cifrându-și singur mesajele. Chiar are grijă ca, atunci când strică relațiile cu unchii săi Cantacuzinii , să își schimbe cifrul.

În politica sa externă de expectativă între cele trei imperii, când „se băteau nemții cu otomanii, însă rămâneau cu păr din capul românului”, ocârmuind o țară de răscruce, Brâncoveanu a urmărit în primul rând să-i păstreze cât mai multă independență. De aceea, la cumpăna dintre secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, sub domnia lui se concentrează la București cea mai intensă activitate diplomatică din Europa de Sud-Est. Domnitorul român știa că soarta țării sale, înconjurată de dușmani, depindea nu numai de puterea armelor proprii, ci și de aceea a diplomației, care era „informată, prezentă și suplă”.

Pentru aceasta, la Curte trudea Cancelaria Neagră, numeroasă şi pricepută, iar „vistieria însoţea acţiunile din străinătate cu pungi de taleri şi ducaţi, cămara domnească cu zibeline şi stofe scumpe, hergheliile cu cai frumoşi, moşiile cu buţi de vin, stupi, turme de oi şi care cu grâne. Nicăieri între Viena, Moscova şi Stambul nu se ducea o mai vie şi mai atentă închegare de relaţii internaţionale ca în capitala Ţării Româneşti".

În a sa „Istorie a neamului românesc - boieri şi domnitori", Petru Demetru Popescu spune că în acea vreme „pretutindeni mişunau oamenii de încredere ai lui Brâncoveanu, care erau un fel de „ochii şi urechile împăratului". Ei serveau scopului nobil de a-i spune tot ce vedeau şi auzeau însemnat. Însuşi Brâncoveanu le spunea „pentru a ajunge la a făptui, trebuie să ştiu tot ce mişcă în această ţară".

... aici e de lucrat, Doamne...

Totodată, domnitorul a intuit de la început beneficiul pe care îl poate avea în conducerea ţării dacă este înconjurat de oameni (dregători) de seamă. Aşa au ajuns, printre alţii, la Curtea domnească din Bucureşti, fraţii David şi Teodor Corbea, fiii preotului Ioan de la Biserica Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului, oameni învăţaţi, cunoscători de limbi străine.

Teodor Corbea a fost secretarul de corespondenţă latinească al lui Brâncoveanu, fiind folosit de multe ori în calitate de curier al unor mesaje secrete.

David Corbea însă a reprezentat achiziţia de nepreţuit a „colecţionarului de comori umane", care a fost domnitorul Constantin Brâncoveanu. El a intrat iniţial în slujba de ceauş, dregătorie militară subordonată direct aceleia de spătar domnesc (comandant suprem al oastei). De aici, îi va şi rămâne numele de „Ceauşul".

Datorită calităţilor sale de om inteligent, simpatic, cunoscător de oameni, cu ascuţit simţ politic, devotat şi patriot până la sacrificiu, David Corbea a intrat ulterior în slujbă la însuşi domnitorul Ţării Româneşti, care a ştiut să-l preţuiască, încredinţându-i multe secrete şi însărcinări politice de mare răspundere şi foarte dificile. Alături de intuiţia sa, de simţul politic şi de stăruinţa în rezolvarea însărcinărilor pe care le-a primit, David Corbea se folosea foarte mult de informaţiile venite din „zone de interes".

De pildă, pentru că la începutul sec. al XVIII-lea turcii începeau să se desemneze ca principalul pericol pentru domnia lui Constantin Brâncoveanu, la tratativele purtate ca trimis în acest scop de domn pentru încheierea de alianţe contra lor, Corbea se slujea de informaţiile sigure ale lui Toma Cantacuzino, vărul domnitorului, capuchehaie la Constantinopol. Acesta conducea aici o „agentură" bine coordonată de însuşi domnitorul Ţării Româneşti, căreia îi trimitea şi de la care primea corespondenţă în termenul de 15 zile, atât cât trebuia pe vremea aceea călăraşilor să facă drumul Constantinopol - Bucureşti şi înapoi.

Din păcate, Constantin Brâncoveanu s-a aflat angrenat într-un aprig conflict cu Cantemireştii, familia domnitoare în ţara vecină Moldova, în care s-au consumat de ambele părţi energii şi resurse importante. Acesta a luat o formă mai înverşunată odată ce Constantin Brâncoveanu a intervenit pentru nerecunoaşterea de către turci a alegerii ca domn al Moldovei, de către oligarhia boierească, a lui Dimitrie Cantemir şi, mai ales, după ce acesta s-a căsătorit cu Casandra, fiica lui Şerban-vodă Cantacuzino, devenind astfel pretendent la tronul muntean, totul întâmplându-se pe fondul a ceea ce domnitorul moldovean numea „lăcomia cea din fire" a lui Constantin Brâncoveanu, adică ambiţia acestuia de a patrona şi în Moldova.

După retragerea la Constantinopol, Dimitrie Cantemir are parte de o supraveghere aproape permanentă din partea lui Toma Cantacuzino şi a oamenilor săi. De fapt, începe o acţiune cu multe intrigi, cu consfătuiri de taină (chiar între Toma Cantacuzino şi Dimitrie Cantemir), cu agenţi dubli (Athanasie Papazoul, „molia din blană", adică un mic agent al Cantemireştilor care spiona însă pentru ambele partide), cu rechemări de la „post" pentru trădare (a lui Toma Cantacuzino), cu implicarea unor reprezentanţi străini (monsieur de Feriol, ambasadorul Franţei) etc.

Cu toate acestea, cei doi domni rivali erau de fapt întru totul de acord în ceea ce priveşte lupta pentru dezrobirea ţărilor lor de sub apăsătorul jug otoman. Însă lupta şi vrăjmăşia lor, precum şi lupta facţiunilor boiereşti din preajma acestora constituie un episod nefericit al istoriei noastre, cu urmări nebănuit de tragice pentru deceniile care au urmat celor două domnii.

Cu toată abilitatea, niciunul nu a înţeles că, în mod firesc conflictul lor a folosit în primul rând celor care reprezentau puterea unui imperiu samavolnic (Otoman).

Au făcut amândoi tot ce le-a stat în putinţă pentru a se detaşa de turci, uzând chiar de arme îndrăzneţe pentru situaţia în care se aflau cum ar fi dezinformarea frecventă a acestora pentru a-i întârzia în intenţia lor de a pătrunde în spaţiul celor două ţări române.

...n-au avut ştire mai înainte...

Constantin Brâncoveanu a pierit pentru că era prea bogat, prea râvnite bogăţiile lui, prea temută puterea pe care o deţinea.

Surprinzător, el, care era unul dintre cei mai informaţi oameni ai vremii sale, a pierit din lipsa unei informaţii, adică nu a ştiut că fusese mazilit şi că aga Mustafa venise la Bucureşti pentru a-i anunţa aceasta, căci altfel „ar fi fugit, măcar că ar fi fost rău de ţară, iar el s-ar fi mântuit." I

Bibliografie

◦ NICOLAE CEACHIR, Războiul pentru independenţa României în contextul european, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică Bucureşti;

◦ ROMEO CREŢU, Prezenţe româneşti la Istambul, Ed. Albatros, Bucureşti, 1973;

◦ Cartea cronicilor Anonimul brâncovenesc, texte alese şi comentate de Elvira Sorohan, Ed. Junimea, Iaşi, 1986;

◦ VIOREL IONIŢĂ, CONSTANTIN PĂTULEANU, Constantin Brâncoveanu şi relaţiile sale cu Europa veacului al XVIII-lea, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova 2007;

◦ PETRU DEMETRU POPESCU, Istoria neamului românesc boieri şi domnitori, Ed. Lucman, Bucureşti, 2007;

◦ DUMITRU ALMAŞ, Eroi au fost, eroi sunt încă, Ed. Politică, Bucureşti, 1984;

◦ ŞTEFAN METEŞ, Emigrări româneşti din Transilvania în secolele XIII-XX, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1977;

◦ Istoria relaţiilor externe româneşti, colectiv, Ed. Enciclopedică, Bucureşti 2003;

◦ PAUL SIMIONESCU , Dimitrie Cantemir domnitor şi savant umanist, Ed. Enciclopedică Română, Bucureşti 1969;

◦ Magazin istoric, nr. 1 (322), ianuarie 1994;

◦ DIMITRIE CANTEMIR, Istoria ieroglifică, Ed. Pt. Literatură, Bucureşti, 1965.

Securitatea energetică europeană

O problemă politică sau economică

| Dan Marcel Bărbuț

O strategie energetică la nivelul Uniunii Europene a devenit necesară fie şi numai din considerente care țin de securitatea națională a statelor comunitare. 56% din consumul energetic total al UE este asigurat din importuri, iar în ceea ce priveşte petrolul, depedența de sursele externe este şi mai mare: 75%. Vorbind despre dimensiunea strategică a aprovizionării cu energie, generalul Laurent Labaye, directorul Institutului de Înalte Studii de Apărare Națională (IHEDN) de la Paris declara: „Există o inegalitate de facto între statele lumii în funcție de repartiția surselor de petrol şi gaze!", inegalitate care se manifestă chiar şi în interiorul Europei, unde există țări care, bazându-se pe rezervele proprii de hidrocarburi, fie au putut să „se distanțeze" de procesul de integrare, cum este Marea Britanie, fie au refuzat aderarea la UE, cum este Norvegia.

La fel de categoric este Bernard Rogeaux, consilier al concernului EDF, care consideră ca nici în cele mai liberale state problema energetică nu poate fi lăsată la cheremul pieței: „Energia este o marfă de care nu ne putem lipsi, care aparține societății în ansamblul său, aşa încât trebuie gestionată de puterea publică", afirma el.

În Europa Occidentală, petrolul şi gazele au ieşit de sub controlul guvernelor, pe măsură ce companii petroliere, care erau inițial naționale, au devenit trans-naționale. O reîntoarcere la situația dinainte a devenit necesară pe măsură ce s-a conştientizat faptul că rezervele de hidrocarburi sunt limitate. Cu riscul de a şoca, Rogeaux dă exemplul Rusiei, unde, după liberalismul din anii '90 ai secolului trecut, guvernul a re-preluat controlul companiilor petroliere şi de gaze. Din păcate, dacă nimeni nu contestă faptul că cererea de energie va creşte în continuare în Europa, nimeni, printre decidenții politici, nu pare pregătit să accepte o strategie de securitate energetică comună care să fie dirijată de la Bruxelles. Una din cauze, dacă nu chiar cauza principală, este că statele comunitare ar trebui astfel să renunțe la unul din principalele lor atribute de suveranitate națională. Lucru greu de acceptat atunci când interesele sunt divergente. Exemplul clar este proiectul gazoductului Nabucco, inițiat de Bruxelles, dar care comportă discuții, în vreme ce proiectele North Stream şi South Stream, realizate prin colaborare punctuală între Rusia şi numai două sau, cel mult, 3 state comunitare, au şanse mult mai mari.

Deşi, asa cum remarca Laurent Labaye: „Nicio țară europeană nu va putea aborda singură chestiunea energetică", statele comunitare nu sunt nici pe departe de acord în privința soluțiilor problemei. Franța a mizat şi mizează în continuare pe cartea nucleară pentru producerea de electricitate, dar Germania este mult mai puțin favorabilă acestei opțiuni. Marea Britanie, după o masivă campanie de renunțare la energia nucleară, dă semne că îşi reconsideră poziția, iar Italia depinde fundamental de importurile de electricitate de la

Ce rămâne de făcut?

Statele Uniunii Europene „sunt forţate să se îndrepte către o politică energetică comună", consideră generalul Labaye, şi asta din mai multe motive.

În primul rând, pentru a asigura securitatea aprovizionării, mai ales prin diversificarea surselor, în condiţiile în care, în prezent, Europa depinde vital de un număr periculos de redus de furnizori. Exemplul cel mai evident este Rusia.

În al doilea rând, pentru că trebuie constituite, la nivelul Uniunii, mecanisme de reacţie în eventualitatea unei crize de aprovizionare, inclusiv pentru cea provocată de atacuri teroriste. În al treilea rând, pentru că trebuie relansate investiţiile UE în cercetare şi în utilizarea surselor de energie regenerabile. În al patrulea rând, dar nu cel de pe urmă, pentru că europenii trebuie să intensifice lupta pentru reducerea pericolelor ecologice şi de încălzire globală la nivel mondial.

Spre deosebire de Statele Unite, Europa nu poate miza pe factorul militar ca să-şi asigure sursele de energie. Bernard Rogeaux atrage atenţia că Europa nu se află nici în postura Chinei, care, de exemplu, a cumpărat multe mine de uraniu în toată lumea deşi, pentru moment, nu deţine decât un număr redus de centrale nucleare. Soluţia ar fi ca europenii să înveţe, dacă nu să se lipsească de petrol şi gaze, cel puţin să reducă la maximum consumul acestora. Asta înseamnă modernizarea şi schimbarea tehnologiilor, deci cheltuieli suplimentare. Didier Houssin, director la Agenţia Internaţională pentru Energie (AIE) atrage, însă, atenţia că: „Europa nu trebuie să devină autarhică, fiindcă nu are rost să producem energie exclusiv din resurse proprii dacă o facem la costuri necompetitive".

Energia din surse regenerabile, în schimb, are marele avantaj că se află pe teritoriul european, deci nu depinde de situaţia internaţională aleatorie. Robert Dardanne, preşedintele companiei Voltalia, specializată în acest domeniu, amintea că: „vântul bate pe coastele Franţei şi Germaniei, soarele este peste tot la fel, râurile curg pe teritoriul euro-pean, biomasa este uni-form repartizată".

Alt avantaj, deşi pare paradoxal, constă în faptul că echipamentele energetice sunt de mică putere, deci este nevoie de multe echipamente pentru a produce o cantitate suficientă de electricitate. „O turbină eoliană", declara Dardanne, „produce maximum 2 sau 3 megawaţi, energia se produce în ferme de câteva zeci de eoliene". „Niciodată nu vor cădea toate în pană în acelaşi moment", spune el, „de aceea o mare întrerupere în furnizarea de electricitate este imposibilă!" în cazul surselor regenerabile.

Apoi europenii trebuie să investească în descoperirea de noi zăcăminte de hidrocarburi. Din 1960 încoace, de fiecare dată când s-a făcut o estimare a rezervelor de petrol s-a spus că ele mai ajung „doar pentru 30-40 de ani". Chiar şi cele mai recente estimării avansează tot aceste cifre! Asta pentru că de fiecare dată când se părea că s-a ajuns la fundul sacului, au fost descoperite noi rezerve. Nici în viitorul imediat nu poate fi altfel: e nevoie de cheltuieli mai mari pentru prospecţiuni.

Preţul petrolului a speriat bursele, iar cei care ar putea calma situaţia, adică ţările producătoare, nu dau semne ca ar dori să o facă. Vestea bună este că aceiaşi producători nu au niciun interes să împingă consumatorii în criză profundă, fie şi numai pentru că majoritatea petro-dolarilor au fost investiţi în afaceri tocmai în Occidentul devenit mare consumator. În consecinţă producătorii vor avea grijă ca, atunci când situaţia va deveni într-adevăr insuportabilă, să deschidă ceva mai mult robinetele.

Bioterorismul

bomba nucleară a secolului XXI

Istoria recentă a transformat o situaţie până nu demult ipotetică într-o stare de fapt. Fenomenul numit bioterorism reprezintă în prezent o ameninţare reală prin consecinţele sale la adresa viitorului omenirii.

"Learning without thinking is useless, thinking without learning is dangerous"

| Cecilia Curis

Impactul armelor biologice asupra populaţiei

Evenimentele petrecute pe mapamond în ultimii ani, au demonstrat că ameninţarea unor atacuri teroriste este reală.

În acest context, bioterorismul, potrivit opiniei unor analişti în domeniu, poate căpăta o redutabilă superioritate.

Lumea ştiinţifică avertizează că măsurile de contracarare a unui atac cu arme biologice sunt insuficiente şi, cel mai probabil, ineficiente. În sprijinul acestor afirmaţii stă răspândirea rapidă a unor virusuri, confirmată de statisticile O.M.S. Voci avizate avertizează că un eventual atac cu arme biologice poate avea consecinţe catastrofale pentru viitorul omenirii.

În prezent, ameninţarea cu arme biologice este considerată o problemă de sănătate publică, efectele nefaste fiind considerabile, chiar şi în eventualitatea în care numărul persoanelor infectate ar fi redus.

Lucrările de specialitate numesc arma biologică „bomba nucleară a săracului", deoarece producerea sa nu necesită mijloace tehnice sofisticate şi nici cantităţi mari de material biologic.

Modalităţi de diseminare

Pericolul constă, în primul rând, în faptul că microorganismele sunt duşmani „invizibili", dar omniprezenţi şi, în cel de-al doilea rând, în faptul că o cantitate extrem de mică este letală. Din acest motiv, „materia primă" poate fi foarte uşor de transportat pe distanţe mari, fără a fi detectată.

Scenariile imaginate de experţi sunt terifiante, iar Comandantul Agenţiei de Apărare Chimică şi Biologică (C.B.D.A.) al Armatei terestre americane avertizează că arma biologică este „singura susceptibilă de efectele catastrofale asupra unei forţe desfăşurate într-un teatru de operaţii".

Principalele microorganisme selectate de statele ce deţin un program de arme biologice şi care sunt vizate şi de grupările teroriste sunt: virusul variolei, virusul febrei hemoragice, bacilul antraxului şi toxina botulinică.

Răspândirea microorganismelor se poate realiza într-un mod facil: pe cale aeriană (cu ocazia unor manifestări publice), folosindu-se metoda pulverizării (asemănător insecticidelor) sau eliberarea în instalaţiile de aer condiţionat, infectarea surselor de apă şi a alimentelor.

În condiţiile în care există numeroase situaţii în care dialogul intercultural şi interreligios eşuează, ameninţarea globală a armei biologice creşte de la o zi la alta.

Necesitatea respectării normelor de lucru în domeniul sanitar

Riscul răspândirii este cu atât mai mare cu cât, deseori, măsurile de siguranţă impuse laboratoarelor care lucrează cu material biologic sunt încălcate, iar personalul acestora nu prezintă uneori suficiente garanţii morale. Un motiv în plus de îngrijorare constă în faptul că există laboratoare finanţate de „persoane particulare" dispuse să livreze material biologic în urma unei simple comenzi pe Internet.

Libera circulaţie şi posibilitatea deplasării pe distanţe mari într-un interval scurt de timp, graţie existenţei liniilor aeriene ce străbat întreaga planetă, fac posibilă, cel puţin teoretic, răspândirea rapidă a unei eventuale contaminări cu microorganisme, ajungându-se la o veritabilă pandemie. De altfel, analiştii afirmă că, în viitor, modalitatea de contaminare va fi eliberarea microorganismelor în sistemele de ventilaţie ale avioanelor, dar fac diferenţiere între epidemiile izbucnite spontan şi bioterorism, care urmăreşte atingerea unor obiective, pe fondul sporirii violenţelor interetnice, religioase şi încălcării drepturilor omului.

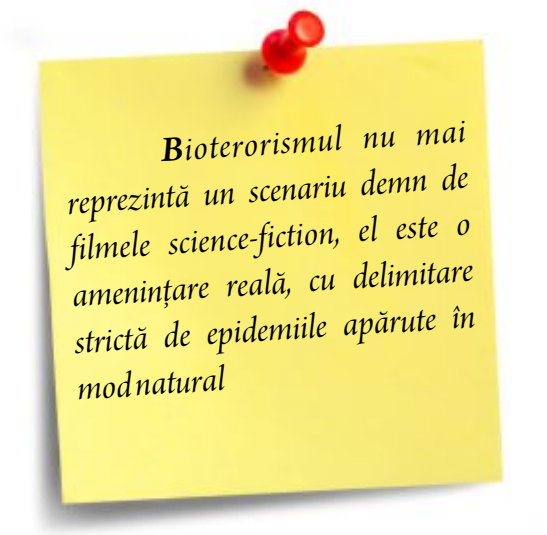

Riscurile utilizării biotehnologiilor

Revoluţia ştiinţifică şi tehnică a adus cu sine nu doar beneficii pentru umanitate, ci şi ameninţări de tipul fabricării unor microorganisme modificate genetic, care pot avea efecte devastatoare.

Manipulările genetice scăpate de sub control pot să reprezinte o ameninţare serioasă la adresa speciei umane. Modificarea virulenţei poate fi imprevizibilă, astfel că se impune a fi luată în calcul şi posibilitatea ca cercetările să fie utilizate în scop criminal de către bioteroriştі, ceea ce conduce la necesitatea sporirii măsurilor de securitate.

Chiar şi la nivelul actual de dezvoltare tehnologică, detectoarele de agenţi biologici nu sunt capabile să descopere toate microorganismele potenţial periculoase. Pornind de la premise de etică şi securitate, autorităţile au interzis echipei conduse de cercetătorul Craig Venter sintetizarea pe cale chimică a unor noi agenţi infecţioşi într-un laborator privat.

Spre deosebire de virusurile nou sintetizate, virusurile cunoscute, dar modificate genetic, sunt mai rezistente, găsindu-şi cu uşurinţă locul în nişa ecologică a virusurilor actuale, virulenţa lor fiind asigurată de o mai bună capacitate de adaptare.

Concluzionând, putem afirma că bioterorismul nu mai reprezintă un scenariu demn de filmele science-fiction, el este o ameninţare reală, cu delimitare strictă de epidemiile apărute în mod natural.

Măsuri de prevenţie şi contracarare a fenomenului bioterorist

Ca urmare, primul pas în vederea contracarării acestui aspect constă în sensibilizarea şi conştientizarea populaţiei în privinţa existenţei acestui fenomen.

Măsurile de ordin practic ce se impun, vizează în primul rând necesitatea respectării unor reguli clasice aplicate în cazul epidemiilor. Personalul medical trebuie avizat ca, în cazul identificării unor focare infecţioase, a simptomatologiei atipice, la vârste neobişnuite, să aibă în vedere şi un atac bioterorist şi să anunţe autorităţile.

Tot în atenţia personalului medical se află şi respectarea regulilor de securitate în ceea ce priveşte procedurile de recoltare, transport şi distrugere a probelor din laboratoare şi a deşeurilor medicale, precum şi limitarea accesului în laboratoarele şi secţiile în care sunt tratate cazuri suspecte; menţinerea unei stări de calm în rândul populaţiei, în vederea respectării planului de măsuri luate de autorităţi şi pentru limitarea extinderii focarului.

La modul general, toate aceste măsuri vizează, în primul rând, prevenirea apariţiei fenomenului şi, în al doilea rând, stabilirea unor procedee eficiente de recunoaştere, de acţiune şi de limitare a consecinţelor în cazul producerii unui atac bioterorist.

Bibliografie

1. **Ludovic Păun**, Bioterorismul şi armele biologice, Colecţia Mileniul Trei, Ed.Amaltea, Bucureşti, 2007

2. **Barry Jessica**, Saddam has germ warfare arsenal, says defecting physichist, The Telegraph, September 30, 2001

3. **Evans Michael**, Sickness doubled for troups sentin Kuwait, The Times, April 11, 2001

4. **Lloyd Andrew, Mathews Peter**, Bioterorismul. Flagelul Mileniului III, Ed.Hiperion, Cluj-Napoca, 2002

5. **Stern Jessica**, The ultimate terrorist, Harvard University

Avatarurile strategiei

NATO în Afganistan

| Adrian Toma

O provocare regională

Aflată timp de 5 ani în umbra evenimentelor mai spectaculoase din Irak, problema afgană revine, actualmente, în prim-planul mass-media internaţională, pe fondul controverselor legate de alegerile prezidenţiale de la Kabul şi al conexiunii cu evoluţiile îngrijorătoare din Pakistanul vecin. Creşterea implicării puterilor occidentale şi regionale în Afganistan a precedat însă atenţia specială a presei, din următoarele considerente:

◦ amplificarea influenţei talibanilor, pe fondul incapacităţii autorităţilor de la Kabul de a implementa, pe scară largă, un model economic şi social alternativ comerţului cu opiu şi ideologiei fundamentaliste promovate de numeroşii exponenţi ai regimului înlăturat în 2001. Această realitate pune sub semnul întrebării viitorul Afganistanului şi reverberează dincolo de graniţele ţării, prin afectarea stării de sănătate a milioane de europeni, exportul de instabilitate către vecini (Pakistan, C.S.I.) şi periclitarea strategiilor economico-militare ale S.U.A. şi Chinei;

◦ date fiind ponderea şi repartiţia geografică a diferitelor etnii din Afganistan, un eventual colaps al actualului regim şi întoarcerea către un trecut al loialităţilor de clan nu avantajează niciun stat vecin. Reorientarea firească a paştunilor către conaţionalii guvernaţi de Islamabad ar destabiliza Pakistanul, ale cărui teritorii de graniţă sunt deja răvăşite de insurgenţa islamistă de sorginte talibană. Hazarii şiiţi, prezenţi în centrul Afganistanului şi la Kabul, sunt izolaţi de coreligionarii din Iran şi demobilizaţi de perpetua preeminenţă militară şi economică a sunniţilor, situaţie ce diferă total de cea existentă în Irak şi blochează eventualele tentative ale Teheranului de a-şi exercita influenţa dincolo de graniţă. Grupurile etnice afgane înrudite cu populaţiile celor trei foste republici sovietice din nord (Tadjikistan, Uzbekistan şi Turkmenistan), deşi sunt amplasate la frontiera cu aceste ţări şi reprezintă 33% din populaţie, constituie, în fapt, motive de îngrijorare pentru entităţile statale aparţinând C.S.I.;

◦ poziţionarea între Pakistan şi Iran, la limita zonei de influenţă a Rusiei, în vecinătatea traseelor de aprovizionare cu hidrocarburi vitale securităţii Chinei, la care se adaugă prezenţa militară a S.U.A. şi a aliaţilor acestora (a cărei perpetuare vizează şi considerentele enumerate), defineşte, Afganistanul drept un bastion a cărui securizare depăşeşte ca importanţă ponderea economică, demografică şi militară a ţării;

◦ fragilul Guvern de la Bagdad continuă să fie confruntat cu forţe centrifuge şi ingerinţe externe iar eventuala sa înlăturare pune coaliţia condusă de S.U.A. în Afganistan în faţa imperativului atingerii obiectivelor militare, politice şi economice. Un eventual eşec în securizarea regimului de la Kabul creează premisele unui coridor continuu de state ostile Washingtonului şi aliaţilor săi, de la Mediterana până la graniţa chineză. Materializarea acestui scenariu ar multiplica dificultăţile războiului global contra terorismului şi ar stimula contestarea, de către alte centre de putere, a rolului primordial pe care, în ultimele două decenii, Occidentul şi l-a asumat în politica externă şi democratizarea statelor de pe traseul menţionat.

Poziția rusă

Recentul acord ruso-american privind intrarea în funcțiune a podului aerian al Pentagonului către Afganistan, pentru care Federația Rusă pune la dispoziție gratuit baza aeriană de la Rostov, constituie un indiciu pentru relativa lipsă de interes a Kremlinului în materializarea scenariului sus-amintit. Poziția favorabilă campaniei NATO exprimată, la începutul lunii septembrie, de Dmitri Rogozin, reprezentantul permanent al Rusiei la Alianță, reflectă distanța parcursă față de era când U.R.S.S. combătea politica externă americană în spațiul arab şi poate indica preocuparea Moscovei față de eventuala înlocuire a influenței S.U.A. în regiune cu prezența altor actori majori din "vecinătatea apropiată". Un argument în acest sens îl constituie răspunsul pozitiv comunicat încă din luna ianuarie a.c. de Rusia la solicitarea lui Hamid Karzai, de a suplini contribuția NATO la dotarea noii armate afgane.

Dezideratele acordului extern şi susținerii interne

Confruntate cu aceste realități, Statele Unite şi aliații lor europeni au acționat, încă de la începutul acestui an, în direcția adoptării unei noi strategii, ale cărei obiective depăşesc domeniul militar, vizând atât securizarea teritoriului, cât şi democratizarea societății, valorificarea contribuției diferitelor etnii, consolidarea instituțiilor fundamentale, viabilizarea proiectelor economic şi îmbunătățirea educației.

În plan militar, Administrația Obama va proceda la dublarea efectivelor din Afganistan, pentru a atinge acel potențial militar critic care să permită controlul în teren, conform doctrinei lui Colin Powell (inițial nerespectată în Irak).

În plan politic, noua echipă de la Casa Albă a schimbat discursul, atât în raport cu forțele din Afganistan, cât şi în relația cu statele vecine. La finele lunii martie a.c., Barack Obama propunea constituirea unui "grup de contact" din care, alături de aliații din NATO, să facă parte Rusia, China, India şi Iranul. În registrul intern, preşedintele american a renunțat la un tabu al fostei Administrații, exprimând posibilitatea unui dialog cu „talibanii moderați". Această variantă care, privită cu scepticism de numeroşi experți, reflectă preocuparea Casei Albe pentru obținerea unei acceptări largi pentru regimul lui Hamid Karzai (indicat, de altfel, drept câştigător al alegerilor prezidențiale).

Principalii aliați europeni din NATO, Marea Britanie, Franța şi Germania, deşi se confruntă cu o scădere a suportului propriilor

cetățeni pentru implicarea în Afganistan, în ultimul an şi-au suplimentat contribuția umană şi logistică la efortul militar al coaliției. Luările de poziție repetate ale miniştrilor apărării de la Londra şi Paris în favoarea îmbunătățirii echipamentelor şi mijloacelor de transport ale propriilor contingente, precum şi susținerea fermă pe care cancelarul german Angela Merkel şi alți oficiali de la Berlin au acordat-o acțiunilor Bundeswehr, reflectă decizia statelor respective de a ajunge pe teatrul de operațiuni din Afganistan la un raport de forțe care să securizeze atingerea obiectivelor politice şi economice ulterioare.

Strategia contrainsurgenței

Deşi strategia americană ce include atacuri în Pakistan a fost criticată de diplomația franceză, iar presa germană a condamnat reacția acidă recentă a comandantului ISAF, generalul Stanley McChrysta, față de prestația colonelului german Georg Klein în regiunea Kunduz, la nivel general, membrii NATO îşi coordonează eforturile în vederea articulării unei strategii

2. obţinerea unei balanţe a puterii net în favoarea coaliţiei, în teritoriile paştune din sud şi est, de unde provine cea mai mare parte a sprijinului pentru talibani;

3. eliminarea opiului ca sursă de venit a grupărilor insurgente şi modalitate de cointeresare a ţăranilor;

4. consolidarea modelului social democratic în Kabul şi în teritoriile locuite de minorităţi etnice persecutate sub regimul taliban (hazarii, tadjicii).

5. atragerea pe orbita regimului actual a unei părţi din populaţia şi luptătorii apropiaţi talibanilor, ca efect al percepţiei noii conjuncturi militare şi politice.

În esenţă, Administraţia Obama aplică împotriva insurgenţei rurale din Afganistan aceeaşi strategie de securizare a populaţiei adoptată împotriva gherilei urbane din Irak, în perioada de vârf a prezenţei militare americane din această ţară. Această abordare ia în considerare un raport de 20 - 25 de membri ai forţelor militare şi de securitate la 1000 de locuitori, ceea ce conduce la un contingent de 600.000. Concentrând efortul militar în regiunile paştune, forţele necesare se înjumătăţesc, iar crearea unei armate afgane de 134.000 de militari, la care se adaugă 82.000 de poliţişti, până în anul 2011, permite atingerea şi chiar depăşirea cifrei de 300.000 de luptători (împreună cu 70.000 de soldaţi americani şi contingentele mărite ale Marii Britanii, Germaniei, Franţei, Spaniei şi altor aliaţi europeni). Rolul important atribuit forţelor afgane în contrainsurgenţă reiese şi din faptul că NATO a format recent 70 de echipe a câte 20 - 40 de experţi pentru pregătirea armatei naţionale şi au decis trimiterea a încă 300 de instructori pentru unităţile de poliţie.

În aceste condiţii, succesul pe termen lung al misiunii NATO în Afganistan este condiţionat, ca şi în Irak, de percepţia legitimităţii regimului, dat fiind că succesele militare tactice din teren constituie condiţia necesară, dar nu şi suficientă, pentru consolidarea autorităţii Guvernului. În context, atât eforturile depuse în ultimele luni de puterile occidentale pentru securizarea alegerilor, cât şi anvergura programelor educaţionale, economice şi sociale iniţiate reflectă asumarea de către Alianţă a propriilor responsabilităţi în domeniu.

Elemente de specific ce influenţează aplicarea strategiei NATO

Din perspectiva sus-menţionată, există două argumente pentru previzionarea unui succes mai vizibil al SUA şi aliaţilor lor în Afganistan, decât în Irak:

◦ regimul actual de la Kabul, spre deosebire de cel de la Bagdad, nu reprezintă rezultatul înlăturării de la putere a unui grup etnic, ale cărui frustrări să alimenteze un masiv rezervor demografic al insurgenţei. În vreme ce rolul politic dominant al sunniţilor din Irak a fost preluat în mare parte de şiiţi şi kurzi, paştunii şi-au conservat preeminenţa politică şi militară în Afganistan. Totodată, minorităţile din această ţară, eliberate de regimul opresiv al talibanilor, au preponderent o atitudine de acceptare a puterii de la Kabul, deşi prestaţia acesteia nu corespunde în totalitate aşteptărilor economice şi politice ale etniilor non-paştune;

◦ de asemenea, demografia din Afganistan este favorabilă paştunilor, în raport cu celelalte 9 etnii, situaţie ce nu este valabilă în cazul grupului etnic sunnit din centrul Irakului. În plus, populaţia afgană este sunnită în proporţie de 84%, în vreme ce raportul mai echilibrat dintre sunniţi şi şiiţi din Irak favorizează confruntările interconfesionale, subminând autoritatea centrală; cu excepţia notabilă a locuitorilor din vestul Pakistanului - stat a cărui graniţă permeabilă pentru talibani constituie tocmai rezultatul naţionalismului paştun transfrontalier - ţările limitrofe şi populaţiile acestora nu susţin insurgenţa din Afganistan. Este o situaţie diferită de cea din Irak, unde controlul exercitat de kurzi în nord reflectă visul la un Kurdistan independent, iar preponderenţa politică şi militară a şiiţilor în sud constituie în mare măsură efectul ingerinţei iraniene.

Bibliografie

Paginile electronice ale National Geographic, Mediafax, DW.world.de/romanian şi AFP.

Teoria conspirației

sau despre crucificarea bunului simț

| Alexandru Mircea Dima

Interesul în tratarea acestui subiect a apărut din cel puțin două motive.

Primul ar fi că astfel de teorii se impun în conștiința publică prin senzaționalul perfect digerabil pe care-l oferă, având un impact invers proporțional cu gradul de cultură al receptorului. Pe de altă parte, este deja un truism faptul că mai mult de jumătate din astfel de halucinante elucubrații au în centrul lor serviciile de informații, ca reprezentare tipică a structurilor care gestionează, în folos propriu, informațiile obținute. Pe linia acestui raționament, putem conchide că, odată înrădăcinate la nivelul populației, aceste clișee produc reticență și chiar ostilitate față de un serviciu de informații, aspect de natură să provoace dificultăți sau prejudicii, mai ales în zona prevenirii unor amenințări la adresa securității naționale.

În al doilea rând, ni se pare util de observat că promotorii îndârjiți ai unor astfel de teorii sunt indivizii inadaptați social, debusolații de serviciu ai oricărei societăți, paranoicii și credulii cu nivel intelectual între mediu și lamentabil. Dincolo de pitorescul acestei „menajerii", se cuvine să nu uităm că, dintr-un astfel de mediu a apărut Adolf Hitler, pentru că, avem îndrăzneala de a afirma, național-socialismul nu e decât forma instituționalizată a unei variante de teorie a conspirației.

Iată de ce credem că rândurile ce vor urma, fără a avea pretenția de autoritate în domeniu, pot fi privite ca o încercare de minimă sistematizare și decriptare a „ghemului" de intrigi și suspiciuni pe care-l reprezintă teoriile conspirației.

Definirea conceptului

Poate că unul dintre motivele pentru care teoriile conspirației se bucură de o notorietate incontestabilă rezidă... în chiar denumirea lor. Să ne gândim că noțiunea de „teorie" desemnează un șir de elemente abstracte care, prin logică și sistematizare, afirmă un adevăr științific, filosofic, estetic, juridic ș.a.m.d. Revenind la subiectul interesului nostru, nu se poate să nu observăm că așa-zisele teorii ale conspirației nu sunt deloc încadrabile în definiția de mai sus.

Astfel, este evident că le lipsește caracterul abstract, lucru oarecum de înțeles, căci, așa cum spunea Emile Faguet, „inteligența e direct proporțională cu capacitatea de a abstractiza".

De asemenea, oricine a avut de-a face vreodată, în formă scrisă sau vizuală, cu o teorie a conspirației a observat fracturile logice existente în astfel de materiale (de ex: „Internetul este creația Diavolului"- dar materialul cu pricina e postat pe... Internet!), discrepanțe care mută noțiunea noastră de interes, din sfera Adevărului sau măcar a probității, în zona stridenței și isteriei.

De altminteri, sub aspectul demersului inițiat, este cert că avem de a face nu cu o demonstrație, ci cu o argumentație. Diferența majoră o constituie faptul că, într-o demonstrație, lucrurile decurg unele din altele și au o evidentă formă de obiectivare, pe când într-o argumentație, totul este ordonat în scopul promovării unei concluzii dinainte sugerate sau anunțate.

Prin urmare, opinia noastră este că nu avem de-a face cu o teorie, în sensul cel mai corect și natural al termenului, ci cu o ipoteză al cărei conținut șocant trebuie mai degrabă subsumat dreptului constituțional la exprimarea opiniilor.

Pe baza celor expuse, credem că putem defini teoria conspirației ca fiind o argumentație, promovată de unul sau mai mulți indivizi, lipsită de orice posibilitate probantă, care, prin coroborarea unor elemente de fapt, susține idei în contradicție cu versiunile oficiale ale unor evenimente.

Tipuri de teorii ale conspirației

Având în vedere multitudinea de domenii și instituții pe care le coagulează aceste teorii, am considerat că mai relevantă ar fi o clasificare după conținutul și finalitatea mesajului pe care îl promovează. Pornind de la acest criteriu, am identificat două mari categorii, pe care le vom analiza succint, insistând pe specificitatea și efectele lor.

Teoriile conspirationist istorice sunt cele care vin să bulverseze repere, să schimbe cauzalități si personalități binecunoscute și să le deturneze spre un scop care, de cele mai multe ori, se dovedește neverosimil prin ineditul și meschinăria sa.

Astfel, aflăm că Iisus a fost însurat și a avut copii, că de la Ramses încoace, tot ce se petrece în istorie a fost direct influențat de Masonerie, că americanii, dintr-un calcul diabolic, și-au înscenat atentatul de la 11 septembrie și că, într-un teritoriu nedefinit, trăiesc Elvis, soții Ceaușescu și Michael Jackson. Istoria și bunul simț sunt aici stoarse și lăsate fără vlagă.

O minimă analiză va pune în evidență faptul că niciuna dintre afirmațiile făcute nu pot fi probate, niciodată nu se explică modul cum autorii acestor teorii au intrat în posesia acelor informații senzaționale și, nu mai puțin important, toate imaginile și declarațiile șoc sunt fie trunchiate, fie trucate, fie obținute cu mijloace neprofesionale, care fac imposibilă o vizualizare sau audiție la standarde decente.

Teoriile conspirationist-profetice au o dimensiune fundamental religioasă și, cu nuanțele de rigoare, nu fac decât să anunțe pe un ton fatidic sfârșitul lumii și al civilizației așa cum o știm. La multe din aceste teorii se poate identifica hiliasmul, acel filon neo-protestant care a generat curentul milenarist centrat pe ideea Apocalipsei. Tabloul prezentat este unul în care ororile sunt gradate și accentuate obsesiv. Se urmărește în chip evident instaurarea senzației de panică și determinarea individului la schimbarea comportamentului său obișnuit. La capătul fiecărei teorii, se găsește unica (sic!) soluție salvatoare, care e bineînțeles gratuită și universală.

Cum în toate aceste teorii care anunță Apocalipsa tot ce se pretinde a fi adevărat se petrece la timpul viitor, e evident că minima sarcină a vreunei dovezi dispare și totul se rezumă la persuadarea victimei cu argumente din cele mai diverse.

Un personaj foarte drag promotorilor unor astfel de teorii e scos periodic din dulapul istoriei și arătat ca un suprem argument: Nostradamus. Tot ce a scris el e infailibil și demonstrabil pe loc. Interesant pentru logica acestora e că Nostradamus își dovedește utilitatea fatidică exclusiv post-factum. Niciodată, și ăsta e paradoxul prezicerilor sale, nimeni nu le decriptează corect înainte de producerea vreunei nenorociri.

Dincolo de clasificarea de mai sus, credem că specialiștilor în munca de informații le revine sarcina unui demers pluridisciplinar în analiza acestor teorii, pentru că sub coloritul lor țipător se poate infiltra, abil plasat și camuflat, „șarpele" acțiunii de dezinformare. Și atunci miza nu mai este doar adiționarea ușor amuzată a unor raționamente paranoice, ci și identificarea mijoacelor de răspuns cele mai potrivite pentru a contracara acea agresiune informațională.

Opinia noastră este că, dincolo de succinta tratare a subiectului pe care am făcut-o aici, avem de-a face cu o temă interesantă, aflată în permanentă dinamică și de vădit interes pentru siguranța națională.

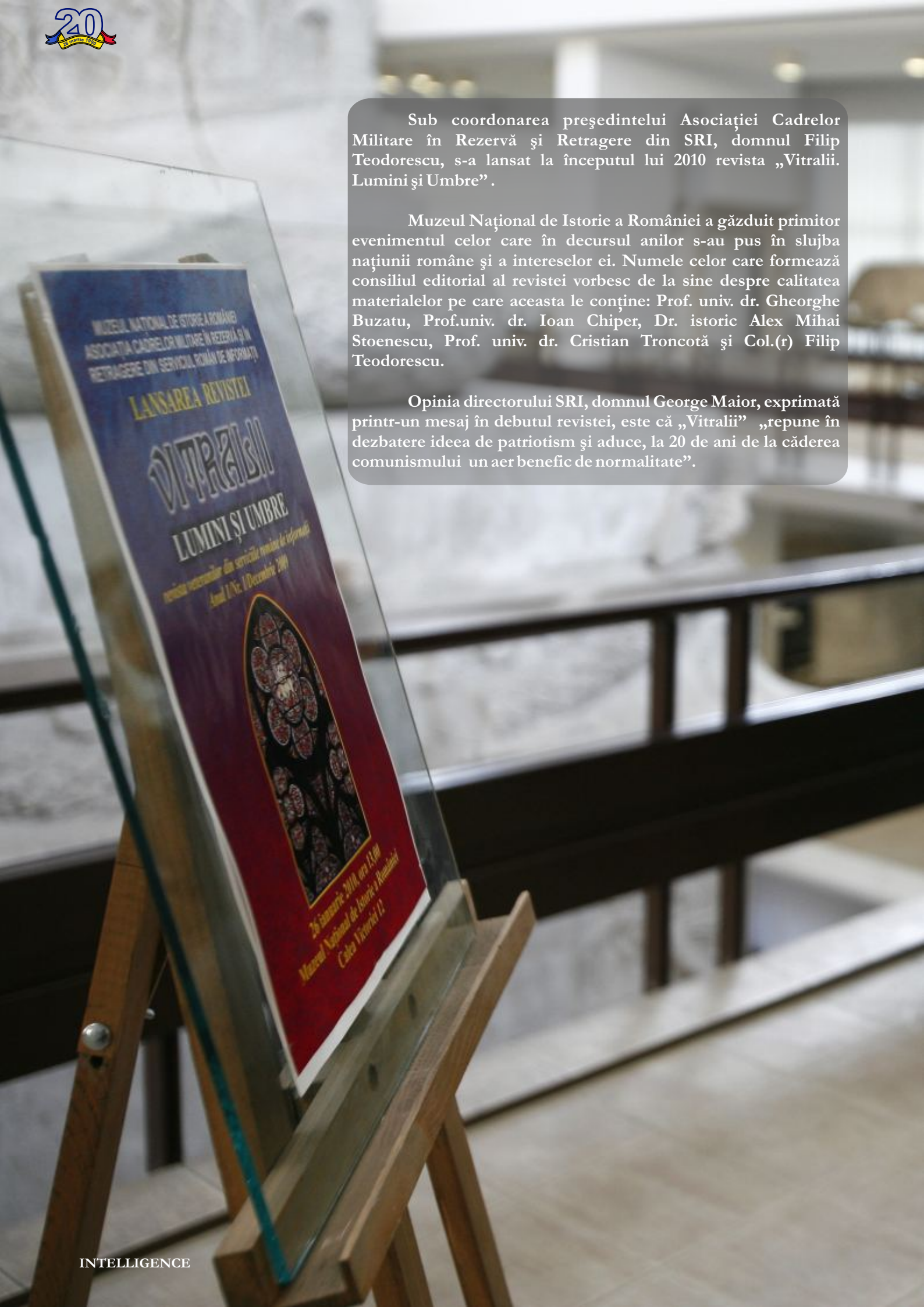

Sub coordonarea preşedintelui Asociaţiei Cadrelor Militare în Rezervă şi Retragere din SRI, domnul Filip Teodorescu, s-a lansat la începutul lui 2010 revista „Vitralii. Lumini şi Umbre” .

Muzeul Național de Istorie a României a găzduit primitor evenimentul celor care în decursul anilor s-au pus în slujba națiunii române şi a intereselor ei. Numele celor care formează consiliul editorial al revistei vorbesc de la sine despre calitatea materialelor pe care aceasta le conține: Prof. univ. dr. Gheorghe Buzatu, Prof.univ. dr. Ioan Chiper, Dr. istoric Alex Mihai Stoenescu, Prof. univ. dr. Cristian Troncotă şi Col.(r) Filip Teodorescu.

Opinia directorului SRI, domnul George Maior, exprimată printr-un mesaj în debutul revistei, este că „Vitralii” „repune în dezbatere ideea de patriotism şi aduce, la 20 de ani de la căderea comunismului un aer benefic de normalitate”.

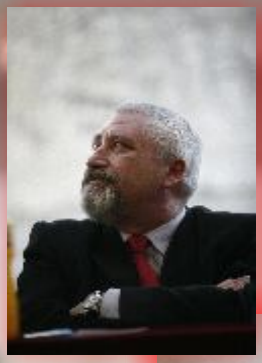

Din culisele revistei veteranilor din serviciile române de informaţii, dezvăluim „Din istoria serviciilor de informaţii" la care au contribuit Cristian Troncotă, Vasile Mălureanu, Hagop Hairabetian şi Vasile Vasâlca, dar şi „Exerciţii de memorie şi inteligenţă", rubrică în realizarea căreia s-au angrenat Alex Mihai Stoenescu şi Filip Teodorescu. Un important spaţiu este consacrat şi culturii de securitate, unde Aurel David ne vorbeşte despre „nevoia de cultură de securitate" .

Revista „Intelligence" doreşte mai experimentaţilor lucrători în folosul României, mult succes în activitatea editorială şi viaţă lungă.

Intelligence

O NOUĂ FORMĂ DE INTELLIGENCE

interpretarea proactivă a expresiilor faciale

| Marius Antonio Rebegea

Capacitatea oamenilor de a exprima şi integra emoţii ţine de domeniul normalităţii vieţii psihice. Dintr-o perspectivă operaţională, emoţiile nu sunt altceva decât răspunsul corpului, ca sistem anatomo-fiziologic, la ceea ce numim, în limbaj comun, gânduri. Astfel, tot ceea ce gândeşte o persoană poate fi citit în registrul emoţiilor sale. Legătura strânsă între emoţie şi gândire este evidentă şi nu necesită nici un fel de dezbatere suplimentară.

În context, descifrarea scenariilor mentale umane, mimica (expresiile faciale) are cel mai important rol. În această ordine de idei, utilizarea unor instrumente, cu un solid fundament ştiinţific, care să permită sesizarea şi descifrarea expresiilor faciale, apare ca o necesitate în special în domeniul luptei împotriva terorismului.

Din această perspectivă, o asemenea abordare este în măsură să furnizeze, pe de o parte, informaţii suplimentare referitoare la ce urmează să întreprindă o anumită persoană în viitorul proxim, iar pe de altă parte, să ofere un interval de timp necesar acţiunii.

Într-o situaţie în care se împletesc lipsa informaţiilor din surse deschise cu insuficienta penetrare a surselor umane secrete şi cu inevitabila limită a oricărei tehnologii, luptătorul antiterorist îşi poate baza acţiunile pe informaţii directe şi pertinente, în măsura în care percepe şi interpretează corect expresiile faciale ale potenţialilor terorişti.

Evoluţia în domeniul ştiinţelor umane nu are nimic în comun cu linearitatea, cu monotonia, ci se produce în salturi, aşa-numitele ruperi de paradigmă. Paradigma blochează şi încremeneşte ştiinţa într-un scenariu unic, al cărui mod de desfăşurare tinde să fie acceptat ca expresie singulară a realităţii. Spargerea paradigmei coincide cu apariţia unor convulsii generalizate la nivelul întregului corp al ştiinţelor. Este o reconfigurare, o redistribuire şi, în final, o dezvoltare în direcţii nebănuite şi care, în cele mai multe cazuri, sunt controversate.

Un astfel de eveniment îl constituie şi lucrarea lui Charles R. Darwin **"Expression of Emotions in Man and Animals"** (1872). Prin această lucrare, cercetătorul britanic oferă lumii o nouă perspectivă asupra modului de interpretare a expresiilor faciale ale emoţiilor, fundamentând, totodată, un nou domeniu de studiu: comunicarea nonverbală.

Unul dintre aspectele controversate al noii viziuni l-a reprezentat, încă de la apariţia lucrării, problema universalităţii expresiilor mimicii umane. Infirmată de o serie de cercetători şi confirmată de alţii, această problemă a făcut obiectul unei ample dispute în cercurile academice. Paul Ekman reuşeşte, în urma unor cercetări asupra unor populaţii de aborigeni originali din Noua Guinee, să tranşeze problema în favoarea susţinătorilor lui Charles R. Darwin. Astfel, acesta a evidenţiat existenţa similarităţilor în acţionarea muşchilor feţei implicaţi în exprimarea emoţiilor umane.

Ca urmare a cercetărilor întreprinse, Paul Ekman a reuşit să construiască un instrument, cu o solidă bază ştiinţifică, în vederea măsurării şi interpretării expresiilor faciale. **Prin utilizarea a ceea ce Ekman a numit Facial Action Decoding System** (FACS), a fost posibilă identificarea unor semne specifice mimicii, care, interpretate în ansamblul circumstanţelor generatoare, trădează conduite

Denumite microexpresii (micro-expressions), aceste semne, care durează mai puţin de o cincime dintr-o secundă, se dovedesc a fi o importantă sursă de informaţii privitoare la comportamente a căror manifestare se doreşte a fi mascarea. Microexpresiile relevă, în fapt, adevărata stare pe care persoana în cauză o traversează în momentul producerii acestora. Astfel de expresii pot fi uşor sesizabile, fie datorită caracterului asimetric, fie datorită încordării puternice a unei anumite combinaţii a celor 55 de fascicule musculare ale feţei, ceea ce atrage după sine o discrepanţă evidentă în lanţul expresiilor faciale fireşti ale persoanei în cauză.

Caracterul asimetric al acestor expresii rezidă în faptul că, pe de o parte, la resimţirea unei emoţii pozitive, este activat lobul frontal stâng, în vreme ce emoţiile negative activează lobul frontal drept, iar, pe de altă parte, emisfera cerebrală stângă guvernează partea dreaptă a corpului şi emisfera dreaptă, pe cea stângă, astfel că bucuria, starea de bine este înregistrată mai pregnant pe partea dreaptă a feţei, iar dezgustul, furia şi teama - pe partea stângă.

Explicaţiile capătă consistenţă dacă sunt conduse dincolo de anatomic, spre descoperirea şi înţelegerea substratului psihologic, în speţă, a mecanismelor şi a proceselor psihice ce guvernează, atât în ceea ce priveşte sesizarea şi descifrarea microexpresiilor faciale, cât şi în ceea ce priveşte manifestarea sub diferite forme a acestora.

Graniţa între anatomic şi fiziologic, pe de o parte şi psihic, pe de altă parte, este una insuficient cercetată, concluziile parţiale fiind irelevante în expunerea de faţă. Ceea ce este cu adevărat important aici este tocmai această legătură imanentă dintre cele două aspecte menţionate, care face posibilă funcţionarea sistemului numit om. Fără să aibă pretenţia de exhaustiv, modelul psihanalitic prin care sunt delimitate două instanţe diferite ca structură, conţinut şi principii de funcţionare este unul care îşi dovedeşte indubitabil utilitatea în cadrul prezentei dizertaţii. Astfel, viaţa psihică este constituită în proporţie de 80% din inconştient, guvernat de "principiul plăcerii", şi în proporţie de 20% din conştient, guvernat de "principiul realităţii". Normalitatea vieţii psihice are în vedere existenţa unei coerenţe, a unor schimburi energetice echilibrate între cele două instanţe, reprezentate de compatibilitatea între scopuri şi interese, pe de o parte şi punerea lor în practică, pe de altă parte. Atunci când există o discrepanţă flagrantă între ceea ce vrea, ce simte şi ce face individul, când acesta se află într-o stare de incongruenţă, când cenzura conştientă impune refularea unor instincte primare, inconştientul căută în permanenţă breşe în armura teutonică a conştientului. Microexpresiile sunt astfel de porţi, prin care individul îşi prezintă, dincolo de expresia controlată şi cenzurată a feţei, adevăratele intenţii. Surprinderea şi înţelegerea acestora coincide cu pătrunderea neautorizată, accesul direct şi neîngrădit la aspectele secrete ale vieţii psihice a individului. În acest context, ochiul avizat al specialistului va surprinde, în chip clar şi în timp util, orice inconsistenţă de ordin psihic între ceea ce prezintă şi ceea ce gândeşte sau simte o persoană.

Valenţe practice

Microexpresiile se pot constitui într-un veritabil preambul al unor acţiuni. Pot apărea în cadrul unui interogatoriu, indicând puncte sensibile, zone tensionate în interiorul psihicului. De asemenea, acestea sunt vizibile în situaţii presante, ale căror implicaţii contrazic în mare măsură valorile, convingerile şi credinţele unui individ. Sesizarea şi descifrarea corectă a microexpresiilor faciale întemeiază acţiunea justă. Luptătorul antiterorist, ca ultim pion al unei strategii de prevenire şi combatere a terorismului bazate pe intelligence, este obligat de ritmul alert în care se petrec mutaţii în domeniul terorismului să integreze în ansamblul tabloului informativ-operativ orice tip de informaţie care îl aduce mai aproape de îndeplinirea scopului misiunii. În ultimă instanţă, perceperea şi interpretarea corectă a expresiilor faciale pot face, în anumite momente, diferenţa între prevenirea unei acţiuni teroriste şi constatarea urmărilor acesteia, între combaterea terorismului şi evaluarea pierderilor, ca urmare a unui atentat. Este adevărat, există în reţele teroriste oameni foarte bine pregătiţi, capabili să-şi disimuleze şi să-şi mascheze prin limbaj verbal şi nonverbal adevăratele intenţii. Totuşi, microexpresiile sunt manifestări psihice aflate dincolo de controlul şi cenzura conştientă a individului.

În punerea în aplicare a unui plan, în derularea acţiunilor necesare atingerii obiectivelor propuse, există întotdeauna un moment în care se decide succesul sau eşecul întregului demers. Este un punct nodal care, odată trecut, nu se mai poate face nimic, acţiunea îşi urmează destinul, iar consecinţele sunt inevitabile. Emoţia care acompaniază trăirea la intensitate maximă a unui astfel de moment este una ce poate fi observată, măsurată şi interpretată. Ori, tocmai o astfel de activitate se constituie într-o metodă perfect funcţională, fundamentată ştiinţific, aflată mereu la îndemâna luptătorului antiterorist, în special atunci când toate celelalte mijloace eşuează.

Bibliografie

P. Ekman, W. Friesen, J. Hager, "Facial Action Coding System", Network Information Research Corporation, Salt Lake City, USA, 2002;

P. Ekman, "Emotions revealed: recognizing faces and feelings to improve communication and emotional life", Times Books, New York, USA, 2003;

S. Chelcea, L. Ivan, A. Chelcea, "Comunicarea nonverbală: gesturile şi postura", Ed. Comunicare.ro, Bucureşti, 2005.

Agenţia Internaţională pentru Energie Atomică şi

ARMELE DE DISTRUGERE ÎN MASĂ

| Liliana Nicolau, Marius Stănuşel

Fenomenul proliferării este unul dinamic, într-o permanentă adaptare la contramăsurile iniţiate de organismele interne sau internaţionale ce au competenţe pe linia contraproliferării. Presiunile pentru achiziţionarea armelor de distrugere în masă şi a rachetelor purtătoare de asemenea arme sunt mari, iar perspectivele limitării lor prin mijloace legislative, militare sau economice sunt încă reduse şi discutabile. S-a constatat că aplicarea de sancţiuni internaţionale asupra statelor care dezvoltă programe de producere de arme de distrugere în masă şi vectori purtători conduce doar la diversificarea şi profesionalizarea mijloacelor şi metodelor folosite de entităţile responsabile cu gestionarea respectivelor programe. Astfel, sunt tot mai prezente - şi cu tendinţe evidente de amplificare - acţiunile care se constituie în acte comerciale şi de contrabandă cu produse, tehnologii şi servicii supuse controlului internaţional al destinaţiei finale, pe linia combaterii proliferării armelor nucleare şi a rachetelor purtătoare de asemenea arme.

Agenţia Internaţională pentru Energie Atomică (A.I.E.A) a fost înfiinţată cu ocazia Convenţiei O.N.U. de la New York din 26 octombrie 1956, în scopul controlului activităţilor nucleare ale tuturor statelor lumii, ca urmare a semnalului de alarmă tras de către preşedintele american D. Eisenhower, în lucrarea „Atomi pentru pace", înaintată Adunării Generale a O.N.U., în anul 1953.

Odată cu amplificarea utilizării energiei nucleare, atribuţiile A.I.E.A. s-au extins, putând interveni şi soluţiona problemele care au rămas în urma cursei paşnice şi stocarea materialului nuclear provenit de la armele dezamorsate şi a surplusului militar de material fisionabil. În acest context, A.I.E.A. are o misiune foarte dificilă, prin prisma a două argumente: pe de o parte Agenţia încurajează folosirea energiei atomice de către statele semnatare, oferindu-le asistenţa tehnică necesară şi punându-le la dispoziţie experţi în domeniu şi baza logistică necesară, iar, pe de altă parte, A.I.E.A. trebuie să supravegheze modul în care o ţară anume foloseşte energia atomică (altfel spus, trebuie să se asigure că respectiva ţară utilizează energia atomică în scopuri paşnice civile şi nu militare).

În aceste circumstanţe, este de subliniat faptul că modul de organizare, conducere sau derulare a acţiunilor de proliferare a armelor de distrugere în masă, are la bază planuri şi obiective precise, pentru care se alocă o logistică umană şi materială sofisticată. Fiecare entitate a statului proliferant implicată în astfel de activităţi are sarcini exacte, utilizându-se un sistem riguros şi acoperit de transmitere a obiectivelor şi măsurilor, precum şi de urmărire a îndeplinirii lor.

Armamentul de distrugere în masă a fost dezvoltat, în principal, în trei direcţii, respectiv: arme nucleare (A), arme biologice (B) şi arme chimice (C), în ultima perioadă fiind incluse în această categorie şi armele radiologice (D).

Armele Nucleare

Dezvoltarea armelor nucleare a modificat raporturile între cele două mari puteri, S.U.A. şi Federaţia Rusă. Capacitatea distructivă a bombei atomice (A) şi cu hidrogen (H) este atât de mare (ex: Hiroshima şi Nagasaki, în 1945), încât nicio putere nu este capabilă să reziste, chiar dacă dispune de un important arsenal de armament clasic. După 1962, se revelează o consecinţă dramatică asupra mediului înconjurător, produşi secundari (care contaminează atmosfera, apa şi solul, persistând un timp îndelungat), însă suflul exploziei este atât de puternic încât ia forma unei unde de şoc, asemănătoare aceleia produse de un cutremur de mare magnitudine (care se deplasează cu o viteză superioară celei a sunetului), cauzând orbirea oamenilor aflaţi chiar la zeci de kilometri de epicentrul exploziei (puterea bombelor termonucleare fiind de mii de ori mai mare decât cea a bombelor atomice).

Bomba neutronică este un tip mai

generată de folosirea masivă a bombelor atomice, respectiv apariţia iernii nucleare. Astfel, devine evident că arsenalele nucleare necesare a face credibile loviturile nu vor fi folosite, însă, pentru a aborda o negociere a dezarmării în bune condiţii, trebuie să dispui de cât mai multe bombe atomice şi vectori posibili. Armamentul nuclear modern s-a diversificat şi este compus din mai multe tipuri de focoase nucleare, clasificate după efectele acestora.

În urma exploziei unei bombe termonucleare sau bombe cu hidrogen rezultă sulf, lumină, căldură şi cantităţi diferite de mic de bombă cu hidrogen, care produce un suflu redus şi căldură puţină, răspândite pe numai câteva sute de metri, însă, în schimb eliberează o cantitate imensă de radiaţie letală (compusă din neutroni şi radiaţii gamma), extrem de distructivă asupra ţesutului viu.

Aceste bombe pot fi miniaturizate, astfel încât să poată fi purtate de rachete balistice intercontinentale, care pot străbate în timp foarte scurt o foarte mare distanţă, având sisteme de ghidare computerizată atât de exacte încât pot lovi orice punct de pe suprafaţa globului, cu o marjă de eroare de sub o sută de metri.

În România, Planul Nuclear Naţional (PNN) şi Planurile Nucleare Anuale (PNA) se constituie ca instrumente guvernamentale specifice, prin intermediul cărora se definesc, se promovează şi se urmăresc obiectivele şi interesele naţionale în domeniul nuclear, în strânsă corelare şi în mod interactiv cu strategia de dezvoltare a României în general şi în sectorul energetic în special.

Armele Biologice

Arma biologică este definită drept răspândirea agenţilor infecţioşi şi a toxinelor, cu efecte vătămătoare sau letale pentru oameni, animale sau culturi agricole, cu ajutorul obuzelor de artilerie, bombelor, aerosolilor sau altor mijloace.

Se disting două categorii de agenţi biologici: microorganisme - bacterii care produc antraxul sau ciuma - şi viruşi - care provoacă boli precum variola, frigurile galbene sau Ebola, rickettsii (agenţi patogeni), care produc "febra Q", fungi care acţionează în special asupra recoltelor agricole şi toxine, a căror virulenţă şi contagiozitate au fost mult sporite prin procedee de laborator, care le-au mărit rezistenţa la tratamentele obişnuite. Aceste culturi microbiologice sunt apoi folosite ca atare, pentru contaminarea surselor de apă, a depozitelor de hrană sau a terenului (prin pulverizarea de aerosoli) sau sunt inoculate pe diverse organisme: vectori (purtători), insecte parazite, rozătoare. Inocularea pe organisme (vectori purtători) face dificilă munca de decontaminare, de regulă fiind alese specii care se reproduc foarte repede, care sunt apoi lăsate libere în spaţiul ce urmează a fi contaminat.

Armele Chimice

Agentul chimic este o substanţă destinată a fi folosită în operaţiuni militare, pentru a ucide, a produce afecţiuni severe sau a scoate din luptă efectivele umane. Armele chimice pot provoca pierderi mari, sunt ieftine şi relativ uşor de fabricat, constând în substanţe obţinute de cele mai multe ori în laborator, care, funcţie de structura lor, acţionează diferit asupra organismului uman. Folosirea armelor chimice se practică din cele mai vechi timpuri, începând cu folosirea clorului (cu efect iritant şi sufocant asupra omului), gazul muştar sau iperita (cu efect vezicant asupra pielii).

După efectul pe care-l produc asupra pielii, substanţele chimice se împart în: substanţe chimice neuroparalitice (sarinul); substanţe chimice vezicante (iperita); substanţe psihochimice (LSD); substanţe chimice sufocante (clorul) şi substanţe chimice iritante (acetofenona).

Armele Radiologice

La capitolul arme de distrugere în masă a fost recent inclusă, pe lângă clasicele şi cunoscutele arme nucleare, chimice şi biologice, o nouă categorie de arme, respectiv arme**le** radiologice. Acestea s-au dezvoltat de-a lungul timpului, însă deşi ele există, nu au fost recunoscute oficial de niciun guvern. Scopul acestora este de a incapacita organismul uman (fără a-l omorî) sau, în cazul controlului maselor de oameni, pentru a incapacita participanţii fără a le lăsa răni permanente, preferabil fără ca aceştia să-şi dea seama.

Din categoria armelor radiologice au fost identificate următoarele tipuri: arme radiologice (cu materiale radioactive) care pot produce efecte de distrugere similare celor cu explozie nucleară; arme cu raze de particule subatomice (neutrino, pozitroni) nucleare, care afectează ţintele biologice; arme cu radiaţii acustice infrasonice şi arme electromagnetice care operează prin anumite radiaţii de radiofrecvenţă (energie electromagnetică sau infrasunete) care au efecte negative asupra funcţionării organelor din corpul uman (inclusiv lumină vizibilă pulsând la frecvenţe proprii creierului - unde cerebrale).

Potrivit mediatizării opiniilor mai multor specialişti, în context se afirmă că: **„**În ultimele două decade, un potenţial ce părea improbabil este acum fezabil. Acest potenţial este capacitatea tehnică de a influenţa direct o mare parte din cele aproximativ 6 miliarde de creiere ale speciei umane, fără medierea prin modalităţi clasice senzoriale, ci prin generarea informaţiei neurale într-un mediu fizic, în care sunt toţi membrii speciei**”**[II]

Bibliografie

◦ **Judy Wall, Resonance (Bioelectromagnetics Special Interest Group);**

◦ **Lloyd, Andrew; Mathews, Peter, Bioterorismul, flagelul mileniului III, „Editura Hiperyon”, Cluj-Napoca, 2002;**

◦ **Arme biologice. Bacterii în sistem, în „The economist”, 16-22.06.2002;**

◦ **Tratatul cu privire la neproliferarea armelor nucleare din 01.07.1968, în „Monitorul Oficial” nr. 331/01/1970;**

◦ Geopolitică şi geostrategie**, Paul Claval;**

◦ Agenţia Internaţională pentru Energie Atomică şi armele de distrugere în masă **articol postat pe internet;**

◦ **Armament nuclear modern - articole cu suport bibliografic**

INFO SEC

STANDARDIZAREA ŞI EVALUAREA MĂSURILOR DE PROTECȚIE A SURSELOR GENERATOARE DE INFORMAȚII

Articolul de faţă prezintă standardul de facto din domeniul evaluării criptografice, cunoscut sub acronimul FIPS PUB 140-2, precum şi metodologia de aplicare a acestuia în cadrul procesului de evaluare criptografică.

| Emil Simion

Legea 182/2002 [9] şi normele de aplicare ale acesteia, prevăzute în H.G. 585/2002 [6], cu completările şi modificările ulterioare, stabilesc cadrul normativ de protecţie a informaţiilor naţionale clasificate. Astfel, o parte dintre măsurile prevăzute în H.G. 585/2002 sunt cele referitoare la protecţia surselor generatoare de informaţii - INFOSEC. Oficiul Registrului Naţional al Informaţiilor Secrete de Stat (ORNISS), ce funcţionează în baza O.G.U. 153/2002 [7], este autoritatea naţională cu atribuţii în domeniul certificării Sistemelor Informatice şi de Comunicaţii (SIC) ce vehiculează informaţii naţionale clasificate. Această certificare presupune, printre altele, verificarea conformităţii SIC cu normativele naţionale. O atenţie deosebită, fără a neglija factorul uman, măsurile procedurale şi cele administrative, trebuie acordată securităţii IT şi a comunicaţiilor, măsurilor TEMPEST, precum şi măsurilor criptografice. În cele ce urmează, vom realiza un studiu al standardelor criptografice utilizate în proiectarea şi evaluarea sistemelor criptografice ca părţi componente ale unui SIC.

Practica în domeniul evaluării sistemelor criptografice a impus ca standard de facto standardul FIPS PUB 140-2, elaborat de către National Institute of Standards and Technologies (NIST). În România, prin directiva INFOSEC 12 [2], emisă de către ORNISS, s-a creat cadrul legal de funcţionare al entităţilor de evaluare. Până la ora actuală, sunt certificate la nivel naţional, de către ORNISS, trei laboratoare de evaluare a produselor criptografice şi patru laboratoare de evaluare TEMPEST. Unul dintre cele trei laboratoare de evaluare a produselor criptografice, ce a fost certificat de către ORNISS, îşi desfăşoară activitatea în cadrul Institutului pentru Tehnologii Avansate (ITA), institut aflat în subordinea Serviciului Român de Informaţii.

SISTEMUL DE SECURITATE AL INFORMAȚIILOR

În cele ce urmează, vom încerca să definim ierarhizat sistemul de securitate al informaţiilor INFOSEC, aşa cum rezultă din standardele internaţionale din domeniul securităţii informatice, reprezentate, spre exemplu, de ISO 15408 şi FIPS PUB 140-2, şi ale legislaţiei naţionale reprezentate de Legea 182/2002 privind protecţia informaţiilor clasificate şi H.G. 585/2002 referitoare la normele de aplicare ale acesteia.

Legislaţie şi standarde internaţionale

Reţelele de comunicaţii şi sistemele informatice au devenit un factor cheie în dezvoltarea economico-socială şi de aceea integritatea şi disponibilitatea lor a căpătat o importanţă vitală.

Rezoluţia Consiliului European din 30 mai 2001 defineşte securitatea informaţiilor şi reţelelor ca reprezentând mijloacele care:

- asigură disponibilitatea serviciilor şi datelor;
- previn distrugerea şi interceptarea neautorizată a comunicaţiilor;
- asigură confidenţialitatea datelor;
- protejează sistemele informatice împotriva accesului neautorizat;
- asigură protecţia împotriva atacurilor prin software cu destinaţie răuvoitoare;
- asigură sistemele de autentificare.

Standardul internațional ISO15408 (Common Criteria), adoptat şi de Uniunea Europeană, stabileşte cerințele de securitate pentru produsele, sistemele şi rețelele informatice şi de comunicații. În scopul evaluării produselor şi sistemelor informatice şi de comunicații din punctul de vedere al nivelului de securitate, astfel încât acestea să fie compatibile cu cele din Uniunea Europeană, România va trebui să adopte aceleaşi standarde, sau standarde echivalente.

Încă de la apariția primelor sisteme de prelucrare şi transmitere a datelor, statele puternic dezvoltate şi-au creat standarde proprii pe baza cărora să evalueze nivelul de securitate oferit de acestea. Astfel, SUA au creat standardul TCSEC - Trusted Computer System Evaluation Criteria**, cunoscut şi sub numele de ORANGE BOOK, în timp ce în Canada s-a dezvoltat standardul CTCPEC -** Canadian Trusted Computer Product Evaluation Criteria.

În luna mai 1990, Franța, Germania, Olanda şi Marea Britanie, pe baza experienței câştigate de fiecare încă din anii '80, au publicat prima versiune a standardului ITSEC - Information Technology Security Evaluation Criteria. Versiunea a doua a ITSEC a fost **publicată de Comisia Europeană în iunie 1991, iar în septembrie 1993 au apărut metodologi**ile de evaluare ITSEM - Information Technology Security Evaluation Manual**. ITSEC clasifică sistemele pe şase nivel**uri **de siguranță**, E1-E6, nivelul E6 fiind nivelul cel mai sigur.

A apărut însă necesitatea alinierii standardelor europene cu cele ale SUA şi Canada. În acest sens, **agențiile de securitate ale Canadei, Franței, Germaniei, Olandei, Marii Britanii şi Statelor Unite au sponsorizat proiectul CC -** Common Criteria for Information Technology Security Evaluation, **publicat într-o versiune inițială, în 31.01.1996, şi reluat în 1997 printr-o a doua versiune. Proiectul armonizează ITSEC, CTCPEC şi TSEC, clasificând sistemele pe şapte nivele de securitate: EAL1-EAL7, nivelul EAL7 fiind cel mai sigur.**

În 1998, **agențiile de securitate din SUA, Canada, Franța, Germania şi Marea Britanie au semnat o înțelegere de recunoaştere formală a certificatelor de evaluare până la nivel EAL4, certificate eliberate conform CC**, versiunea a doua. În plus, SOG-IS - Senior Officials Group for Information Security din Comisia Europ**eană a extins** Mutual Recognition Agreement **al ITSEC astfel încât să acopere criteriile de evaluare Common Criteria până la nivelul EAL7.**

În 1999, CC a fost adoptat ca standard internațional având numărul ISO15408, în acest moment acest standard aflându-se la ediția a doua (octombrie **2005).**

În Comunitate**a Europeană se pune un mare accent pe problemele de securitate şi intercooperare** în acest domeniu. Astfel, **Consiliul şi Comisia Europeană au dezvoltat o strategie de securitate a rețelelor electronice inclusiv în privința implementării, după cum reiese şi din documentele elaborate de cele două organisme europene**:

◦ **„Europe Action Plan: Information and Network Security", 30 mai 2001, Rezoluția Consiliului;**

◦ "Network and Information Security: Proposal for a European Policy Approach", Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions;

◦ "Council Recommendation 95/144/EC of 7th April 1995 on **C**ommon **I**nformation **T**echnology **S**ecurity **E**valuation **C**riteria";

◦ "Council Recommandation of 25 June 2001 on contact points maintaining a 24-hour service, for combating high-tech crime";

◦ "Communication from the Commission on creating a safer society by improving the security of information infrastructures and combating computer related crime";

◦ "Regulation (EC) No 45/2001 of the European Parliament and of the Council of 18th December 2000

◦"Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24th October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free meovement of such data"
◦ "Directive 97/33/EC of the European Parliament and of the Council of 30th June 1992 on interconnection with telecommunications with regard to ensuring universal service and interoperability through application of the principles of open network provision (ONP);

◦ "Directive 97/66/EC of the European Parliament and of the Council of 15th December 1997 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the telecommunications sector";
◦ "Directive 98/10/EC of the European Parliament and of the Council of 26th February 1998 on the application of open network provision (ONP) to voice telephony and on universal service for telecommunications in a competitive environment";
◦ "Directive 1999/93/EC of the European Parliament and of the Council of 13th December 1999 on a Community framework for electronic signatures".

Cadrul legislativ național

Una dintre cerințele privind integrarea României în structurile NATO și UE a fost cea de armonizare și completare a legislației naționale pe linia protecției informațiilor clasificate.

Astfel, conform art. 9 și art. 15, lit. g)-j), din legea 182/2002 [9], protecția informațiilor clasificate vizează următoarele:
◦ protecția juridică - ansamblul normelor constituționale și al celorlalte dispoziții legale în vigoare, care reglementează protejarea informațiilor clasificate;
◦ protecția prin măsuri procedurale - ansamblul reglementărilor prin care emitenții și deținătorii de informații clasificate stabilesc măsurile interne de lucru și de ordine interioară, destinate realizării protecției informațiilor;
◦ protecție fizică - ansamblul activităților de pază, securitate și apărare, prin măsuri și dispozitive de control fizic și prin mijloace tehnice, a informațiilor clasificate;
◦ protecția personalului - ansamblul verificărilor și măsurilor destinate persoanelor cu atribuții de serviciu în legătură cu informațiile clasificate, spre a preveni și înlătura riscurile de securitate pentru protecția informațiilor clasificate;
◦ protecția surselor generatoare de informații (INFOSEC).

Astfel în H.G. 585/2002 [6] sunt definite normele metodologice privind protecția juridică prin măsuri procedurale, fizică, a personalului și a surselor generatoare de informații. Conform H.G. 585/2002 art. 237, protecția în domeniul INFOSEC este definită ca „ansamblul măsurilor și structurilor de protecție a informațiilor clasificate care sunt prelucrate, stocate sau transmise prin intermediul sistemelor informatice de comunicații și al altor sisteme electronice, împotriva amenințărilor și a oricăror acțiuni care pot aduce atingere confidențialității, integrității, disponibilității autenticității și nerepudierii informațiilor clasificate, precum și afectarea funcționării sistemelor informatice, indiferent dacă acestea apar accidental sau intenționat. Măsurile INFOSEC acoperă securitatea calculatoarelor, a transmisiilor, a emisiilor, securitatea criptografică, precum și depistarea și prevenirea amenințărilor la care sunt expuse informațiile și sistemele".

Sistemul de Securitate al Informațiilor

Rezumând cele prezentate anterior, putem defini Sistemul de Securitate al Informațiilor (INFOSEC) ca fiind compus din următoarele tipologii de securitate:
◦ securitatea fizică;
◦ securitatea personalului;
◦ securitatea administrativă;
◦ securitatea IT (ITSEC);
◦ securitatea comunicațiilor (COMSEC);

◦ securitatea criptografică;
◦securitatea emisiilor electromagnetice (TEMPEST).

Mai nou, datorită infrastructurilor critice, a apărut conceptul de INFORMATION ASSURANCE (ce cuprinde proceduri de recuperare a informației în caz de dezastru etc.).

Articolul de față se încadrează în domeniul securității criptografice și se ocupă, în principal, cu evaluarea nivelului de încredere într-un modul criptografic. După cum se știe, integrarea necesităților de securitate a informațiilor cuprinde următoarele aspecte:

◦ **Disponibilitatea**: asigurarea faptului că utilizatorii autorizați au acces la informație, precum și la resursele asociate, atunci când este necesar;

◦ **Confidențialitatea**: asigurarea accesibilității informației numai celor autorizați să aibă acces;

◦ **Integritatea**: păstrarea acurateței și completitudinii informațiilor, precum și a metodelor de procesare;

◦ **Autentificarea**: informația provine de la cel care a pretins că a elaborat-o;

◦ **Nerepudierea**: informația, odată emisă, nu poate fi repudiată de către emitent.

Definițiile tehnice ale elementelor mai sus prezentate se pot regăsi în orice manual de securitate a informației sau standard de referință ([5],[8]).

Problema de evaluare criptografică, conform normelor internaționale și naționale (spre exemplu standardul FIPS PUB 140-2), se rezumă la analiza următoarelor aspecte:

◦ specificarea modului criptografic prin descrierea acestuia, a algoritmilor și a funcțiilor criptografice utilizate, descrierea componenței hardware și software și specificarea politicii de securitate a acestuia;

◦ porturile și interfețele modulului criptografic prin specificarea acestora;

◦ metodele de identificare/autentificare, în sensul autentificării pe bază de rol, identitate sau multifactor (spre exemplu parolă, token și măsură biometrică, autentificarea multifactor fiind introdusă în draftul FIPS PUB 140-3);

◦ modelul de stări finite ale echipamentului prin specificarea stărilor de introducere de chei, a stărilor de funcționare (pornit/oprit sau eroare) sau a stărilor de mentenanță;

◦ securitatea fizică prin specificarea tuturor măsurilor de securitate fizică luate la nivelul carcasei aparatului (sigilii, senzori de vibrație sau volum, contacte fizice) și a răspunsurilor (ștergerea cheilor criptografice, jurnalizări, alarme etc.) în caz de incidente criptografice;

◦ mediul de operare se evaluează din perspectiva Criteriilor Comune (ISO 15408) de evaluare a nivelului de încredere în sistemul informatic;

◦ managementul cheilor criptografice prin specificarea modalității de generare, transport, distribuție, încărcare, validare, arhivare și distrugere a cheilor criptografice utilizate de echipament;

◦ interferența electromagnetică;

◦ autotestele efectuate de modulul criptografic la pornire, spre exemplu integritatea componentei software, autenticitatea rutinelor criptografice, sau la efectuarea operațiilor critice;

◦ siguranța proiectării este pusă în evidență de modul în care a fost proiectat echipamentul (documentația de execuție și pusă la dispoziție utilizatorului);

◦ analiza în mediul de implementare presupune abordarea anumitor atacuri nestandard aflate la frontiera dintre modelul teoretic și realitatea fizică, cum ar fi atacul prin măsurarea timpului de execuție a anumitor funcții criptografice, a puterii consumate etc.

Principalele standarde internaționale ce stau la baza evaluării nivelului de încredere în sistemele criptografice sunt : FIPS PUB 140-2 (Standard NIST-National Institute for Standards and Technologies [5]), acceptat ca standard de facto de comunitatea criptologică internațională și Common Criteria (cunoscut și sub acronimul de ISO 15408 [8]). Pe plan național, Oficiul Registrului Național al Informațiilor Secret de Stat a elaborat directivele INFOSEC - 5 privind Catalogul Național cu Produse, Profile și Pachete de Protecție INFOSEC, precum și INFOSEC -14 privind Metodologia de Evaluare și Certificare de Produse, Profile și Pachete de Protecție INFOSEC.

Cadrul de testare criptografică este organizat pe patru straturi, conform figurii 1.

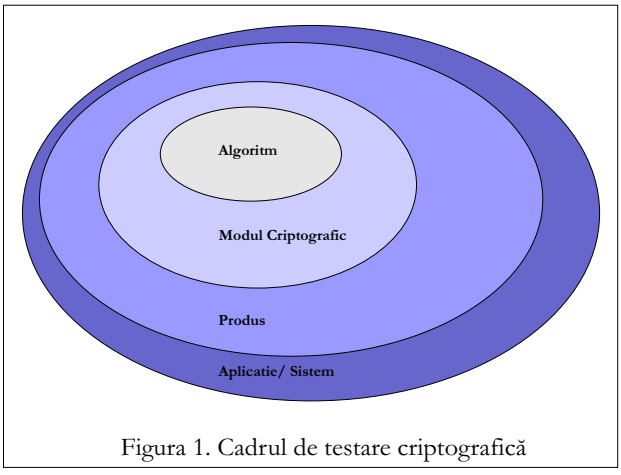

Figura 1. Cadrul de testare criptografică

În fapt,

◦ elaborarea, testarea și verificarea algoritmilor criptografici țin de competența organismelor cu atribuții în domeniu. La nivel internațional, nu există un set de criterii bine definite care să se constituie în condiții suficiente de apreciere a rezistenței din punct de vedere criptografic a algoritmilor criptografici, cu atât mai mult încadrarea acestora într-o anumită categorie de clasificare.

◦ testarea și evaluarea modulului criptografic sunt realizată de Laboratoarele de Evaluare si Testare Criptografică.

În prezent, în România există trei Laboratoare de Evaluare a Produselor Criptografice, acreditate la nivel național de către Oficiul Registrului Național al

Informaţiilor Secrete de Stat, acestea funcţionând în cadrul Institutului pentru Tehnologii Avansate, Agenţiei de Cercetare pentru Tehnici şi Tehnologii Militare şi Serviciului de Informaţii Externe.

◦ testarea produsului criptografic este de competenţa Laboratoarelor de Evaluare şi Testare Criptografică (FIPS PUB 140-2), precum şi a laboratoarelor de Testare Common Criteria (ISO 15408).

În prezent, nu există Laboratoare de testare CC acreditate la nivel naţional;

◦ testarea aplicaţiei sau, după caz, a sistemului, este de competenţa Laboratoarelor de Evaluare şi Testare Criptografică (FIPS PUB 140-2), precum şi a Laboratoarelor de Testare Common Criteria (ISO 15408).

Standardul FIPS PUB 140-2

Standardul FIPS PUB 140-2 este un standard dezvoltat de către National Institute of Standards and Technologies din SUA. În lipsa unor normative internaţionale în acest domeniu, acest standard este acceptat ca standard de facto în comunitatea cripto atât a producătorilor, cât şi a utilizatorilor. Acest standard specifică cerinţele de securitate ce trebuie avute în vedere la evaluarea unui modul criptografic ce este utilizat de către agenţiile guvernamentale din SUA.

Cerinţele de securitate, structurate pe patru niveluri, se referă la proiectarea şi implementarea sigură a unui modul criptografic. Acestea decurg din următoarele obiective de securitate funcţională de nivel ridicat, impuse unui modul criptografic:

◦ protejarea împotriva funcţionării şi utilizării neautorizate;

◦ prevenirea dezvăluirii neautorizate a conţinutului modulului, inclusiv a cheilor criptografice în clar sau alţi CSP (critical security parameters parametri critici de securitate);

◦ prevenirea modificării neautorizate şi nedetectate a modulului, inclusiv modificarea, substituirea, introducerea şi ştergerea neautorizată a cheilor criptografice sau a altor CSP;

◦ folosirea de funcţii de securitate aprobate pentru protecţia informaţiilor sensibile;

◦ furnizarea de indicaţii privind starea operaţională a modulului;

◦ garantarea faptului că modulul funcţionează corect când este folosit conform modului de operare aprobat;

◦ detectarea erorilor din funcţionarea modulului şi prevenirea compromiterii datelor sensibile şi a altor CSP ca urmare a acestor erori.

Cerinţele de securitate ce trebuie satisfăcute de modulele criptografice se referă la probleme legate de proiectare şi implementare, incluzând specificaţii ale modulului criptografic, interfeţele sale, aspecte privind sarcini, servicii şi autentificare, modelul automatului cu stări finite, securitatea fizică, securitatea sistemului de operare, managementul cheilor criptografice, compatibilitatea şi interferenţa electromagnetică (EMI/EMC), autotestele şi siguranţa proiectării. Problemele legate de abordarea altor tipuri de atacuri nu sunt detaliate, dar furnizorii sunt obligaţi să prezinte dovezi privind implementarea verificărilor (de ex. analiza diferenţială de putere şi TEMPEST). Standardul FIPS PUB 140-2 acoperă un număr de 11 domenii, pentru fiecare dintre domeniile evaluate modulul fiind apreciat cu un calificativ pe o scară ascendentă de la 1 la 4. Un modul va fi testat şi evaluat independent faţă de cerinţele din fiecare domeniu. Anumite domenii asigură niveluri sporite de securitate, cu cerinţe cumulative pentru fiecare nivel. În aceste situaţii, modulul va primi o evaluare ce reflectă nivelul maxim de securitate pentru care modulul satisface toate cerinţele din domeniul respectiv. Acolo unde nu se fac diferenţieri pentru niveluri de securitate, nivelul final va fi echivalent cu nivelul general de securitate.

Pentru aplicarea acestui standard de către Laboratoarele de Evaluare, NIST a elaborat metodologia de aplicare a standardului, aceasta fiind cunoscută ca Derived Test Requirements for FIPS PUB 140-2 [4].

La ora actuală, este în fază de proiect noua versiune a standardului şi anume FIPS PUB 140-3. Aceasta realizează o rafinare a nivelurilor de securitate oferite de un modul criptografic, prin introducerea celui de-al cincilea nivel de asigurare criptografică. Totodată, ca urmare a dezvoltării software, apar noi cerinţe privind securitatea software şi securitatea în mediul de implementare.

PROCESUL DE EVALUARE

Procesul de evaluare criptografică în SUA şi Canada

În vederea recunoaşterii reciproce a evaluărilor şi certificărilor, Guvernele SUA şi Canadei au iniţiat, prin intermediul organismelor specializate NIST, respectiv Communications Security Establishment (CSE), Programul de Validare a Modulelor Criptografice (CMVP).

CMVP este gestionat de către NIST sau, după caz, de CSE, prin intermediul laboratoarelor acreditate de către acesta. Procesul de acreditare a laboratoarelor criptografice este implementat ca parte a Programului Naţional de Acreditare Voluntară a Laboratoarelor (NVLAP). Relaţionarea dintre NIST,

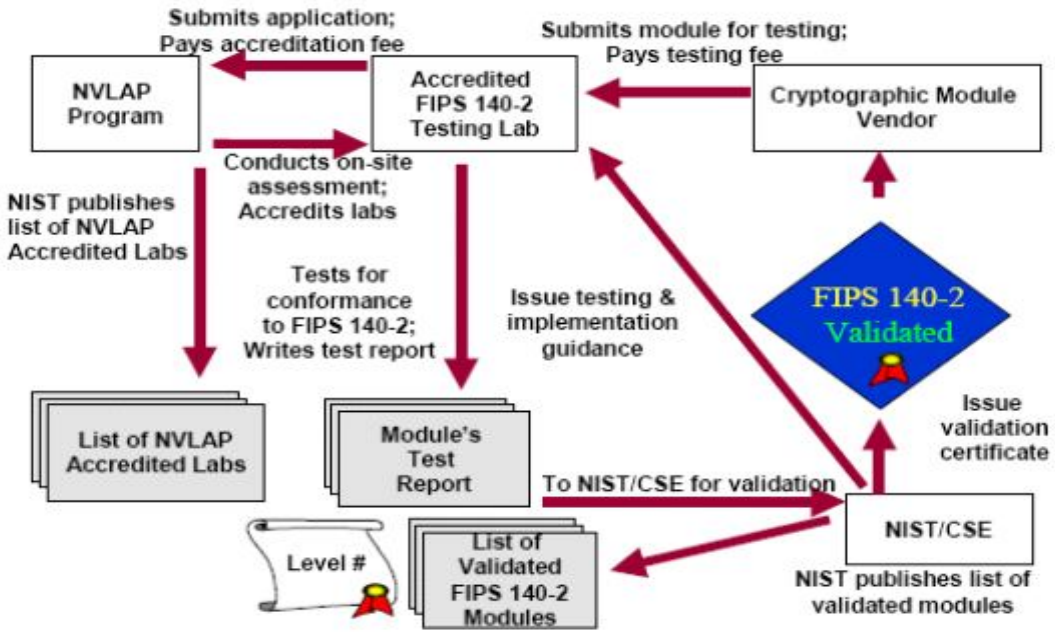

Figura 2 Procesul de evaluare şi certificare criptografică în SUA şi CANADA

laboratoarele de evaluare şi producător este prezentată în figura 2, în acest sens fiind elaborată o metodologie comună de evaluare [4].

La ora actuală sunt acreditate de către NVLAP un număr de 18 laboratoare, lista acestora fiind disponibilă la adresa de Internet http://www.nist.gov.

Procesul de evaluare criptografică în ROMÂNIA

Spre deosebire de SUA şi Canada, în România procesul de certificare criptografică este gestionat de către ORNISS, evaluarea naţională fiind realizată în cadrul unuia dintre cele trei laboratoare acreditate de către ORNISS. Astfel, directiva ORNISS INFOSEC-14 stipulează Metodologia de Evaluare şi Certificare de Produse, Profile şi Pachete de Protecţie INFOSEC, după realizarea certificării produsului acesta fiind inclus, conform INFOSEC 5, în Catalogul Naţional cu Produse, Profile şi Pachete de Protecţie INFOSEC.

În final, reţinem faptul că entitatea de evaluare realizează un profil al modulului criptografic, de conformitate cu un standard bine precizat, certificarea, ce include şi atribuirea unui nivel de procesare a informaţiilor naţionale clasificate, fiind atributul exclusiv al Autorităţii de Naţionale de Securitate, în cazul de faţă ORNISS, iar decizia de utilizare în cadrul unei instituţii ce gestionează informaţii clasificate a unui anumit tip de echipament certificat pentru protecţia informaţiilor clasificate fiind exclusiv de competenţa funcţionarului de securitate din instituţia în cauză.

Bibliografie

◦ Ordinul Directorului ORNISS nr. 11/26 ianuarie 2006 pentru aprobarea Directivei INFOSEC privind Catalogul Naţional cu Produse, Profile şi Pachete de Protecţie INFOSEC- INFOSEC 5, M.Of. nr. 135 din 13 februarie 2006.

◦Ordinul Directorul ORNISS nr. 167/ 22 februarie 2006 pentru aprobarea Directivei privind Metodologia de acreditare a entităţilor pentru evaluarea produselor de securitate IT şi a sistemelor informatice şi de comunicaţii - INFOSEC 12, M.Of. nr. 223 din 10 martie 2006.

◦Ordinul Directorului ORNISS nr. 181/13 aprilie 2006 pentru aprobarea Metodologiei de Evaluare şi Certificare de Produse, Profile şi Pachete de Protecţie INFOSEC- INFOSEC 14, M.Of. nr. 444 din 23 mai 2006.

◦Derived Test Requirements for FIPS PUB 140-2, www.nist.gov.

◦FIPS PUB 140-2, Security Requirements for Cryptographic Modules, www.nist.gov.

◦H.G. 585/2002 pentru aprobarea Standardelor naţionale de protecţie a informaţiilor clasificate in Romania, M.Of. nr. 485 din 5 iulie 2002.

◦O.G.U. 153/2002 privind organizarea şi funcţionarea Oficiului Registrului Naţional al Informaţiilor Secrete de Stat, M.Of. nr. 826 din 15 noiembrie 2002.

◦ISO15408, Common Criteria for Information Technology Security Evaluation, www.iso15408.net.

◦Legea 182/2002 privind protecţia informaţiilor clasificate, M.Of. nr. 248 din 12 aprilie 2002.

Adoptarea modelului operaţional al serviciilor secrete de către grupări teroriste

Analiza activismului online de sorginte jihadistă - care include operaţiuni de propagandă, recrutare, atragere de fonduri, culegere de informaţii, instruire pentru infiltrare în obiectiv, urmărire, camuflare şi rezistenţă la interogatorii - relevă similitudinile cu regulile şi principiile specifice serviciilor secrete, fenomen facilitat de accesibilitatea unor manuale militare sau ale serviciilor de informaţii, susţinerea acordată unor grupări teroriste de către anumite servicii secrete, precum şi posibilitatea angajării, de către aceste grupări, a unor foşti instructori sau membri combatanţi din rândul forţelor armate.

| Mirela Cernat

Preluarea tipului de acţiune al serviciilor militare şi de informaţii este facilitată, în primul rând, de accesibilitatea unor manuale folosite în activitatea specifică.
Pe de altă parte, se datorează relaţiilor propriu-zise ale serviciilor secrete ale unor state, care, potrivit unor surse, susţin (din punct de vedere financiar, logistic şi al instruirii) sau uneori chiar controlează grupări teroriste.
Totodată, există informaţii potrivit cărora este posibil ca o serie de grupări jihadiste să fi angajat instructori sau chiar membri combatanţi disponibilizaţi din forţele armate ale unor state (ex. statele ex-sovietice).

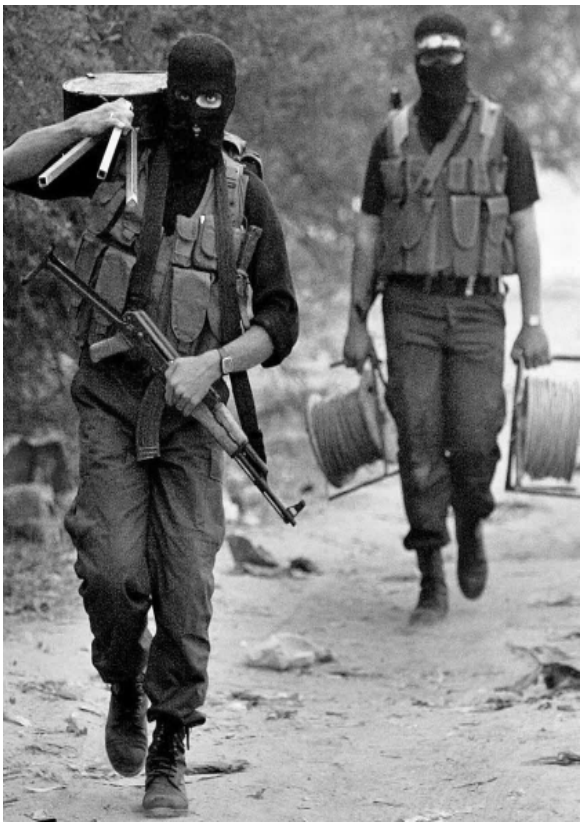

Metode de recrutare, organizare şi instruire ale grupărilor jihadiste

Recrutare/ condiţii

În luna martie 2009, Institutul Internaţional de Combatere a Terorismului (ICT - Israel) a publicat analiza intitulată ”Forumurile jihadiste explică modalitatea prin care poţi să devii membru Al-Qaeda”, realizată pe baza unor mesaje postate pe forumurile ”Al-Hesbah” şi ”Al-Faloja”.
În afara condiţiilor de natură religioasă, există calităţi obligatorii, similare celor necesare pentru a intra într-un serviciu de informaţii: cunoaşterea identităţii organizaţiei, a principiilor şi obiectivelor acesteia; respectarea disciplinei; rezistenţă, răbdare.
În acelaşi document, este subliniată necesitatea creării unor grupuri de fundamentare teoretică la care să se raporteze grupările jihadiste, ţinând cont de o serie de criterii utilizate şi în derularea activităţii serviciilor secrete.

Organizare

Compartimentarea reprezintă un principiu fundamental atât pentru reţelele teroriste - care sunt organizate astfel încât să asigure o eficacitate operaţională maximă, cât şi pentru serviciile secrete, fiind esenţială pentru protecţia informaţiilor şi a surselor acestora.
Un accent deosebit este pus pe segmentarea activităţii pe celule tactice, crucială pentru asigurarea securităţii şi, în ultimă instanţă, a supravieţuirii structurilor respective.

Instruire

Antrenamentul teroriştilor este dur, iar disciplina foarte strictă, unul din elementele-cheie ale pregătirii fiind protecţia împotriva penetrării organizaţiei de către servicii secrete ostile. În această direcţie, sunt luate măsuri specifice serviciilor de informaţii, cu un accent deosebit asupra detaliilor.

Membrii grupărilor teroriste sunt instruiţi pentru însuşirea unor tehnici similare, în majoritate, cu cele utilizate de cadrele de informaţii, cu aplicabilitate în viitoarele lor operaţiuni, printre care se numără: comunicaţiile secrete (criptarea, scrierea invizibilă şi steganografia); evaluarea sistemelor de securitate şi vulnerabilităţii ţintelor, supraveghere operativă şi metode de deghizare; falsificarea documentelor şi adoptarea de identităţi false; recunoaşterea în teren; învăţarea unor limbi străine; metode de manipulare prin mass-media.

În plus, grupările jihadiste îşi instruiesc noii membri pentru a folosi tehnologia avansată, în vederea atingerii obiectivelor urmărite, reţelele de telecomunicaţii mobile şi Internetul.

Mass-media jihadistă

O serie de manuale şi reviste online jihadiste conţin detalii referitoare la metode şi domenii de instruire:

◦ Manualul jihadist în limba arabă intitulat "Studii militare în Jihadul împotriva tiranilor" (considerat "Biblia" adepţilor lui Ossama ben Laden);

◦ Manualul jihadist în limba arabă intitulat „Arta recrutării";

◦ Manualul jihadist în limba engleză intitulat "Războiul de gherilă" ("Guerilla Warfare");

◦ Materialul jihadist în limba engleză intitulat "Security Tips from an Ingush Brother";

◦ Manualul jihadist în limba arabă intitulat "Lunetistul şi tehnicile de bază ale ochirii";

◦ Publicaţia "Sada Al-Malahim" ("Ecoul faptelor eroice");

◦ Revista "Sada Al-Jihad" ("Ecoul Jihadului").

Relaţii cu alte state

În cazul în care există, aceste relaţii implică două tipuri de grupări teroriste: susţinute de stat şi controlate de stat.

Grupările teroriste susţinute de stat beneficiază de instruire, finanţare şi sprijin logistic din partea unor structuri guvernamentale, care adoptă măsuri de securitate pentru a preveni realizarea unei conexiuni între acestea şi grupările respective, printre care, de exemplu, antrenarea luptătorilor în afara statului-sponsor.

În acest sens, pot fi menţionate:

◦ Lashkar-e-Taiba (LeT), din Pakistan (despre care există informaţii că ar fi susţinută de Guvernul pakistanez, în principal prin intermediul "Inter-Services Intelligence" <ISI - Agenţia de Informaţii Externe a Pakistanului>, care oferă informaţii, finanţează, înarmează şi antrenează LeT)

◦ Hamas, Hezbollah, Abu Nidal, Frontul Popular pentru Eliberarea Palestinei - Comandamentul General, Al-Sa'iqa şi Partidul Muncitorilor din Kurdistan/PKK (despre care există informaţii că ar fi primit adăpost, instruire, arme şi sprijin logistic din partea Siriei).

Grupările teroriste controlate de stat sunt susţinute material şi supervizate de o autoritate naţională, ca de exemplu Coreea de Nord, stat care a comis o serie de acte teroriste, precum asasinarea unor oficiali sud-coreeni în anul 1983 sau distrugerea avionului de pasageri KAL 858, în 1987.

Concluzii

Se impune ca modelul operaţional al serviciilor secrete, adoptat şi adaptat la acţiunile grupărilor teroriste, să fie analizat din mai multe perspective, ţinând cont şi de faptul că unele grupări sunt antrenate şi susţinute în mod neoficial de serviciile de informaţii ale unor state.

Totodată, din perspectiva caracteristicilor informative şi contrainformative ale pregătirii membrilor grupărilor teroriste sau jihadiste, reiese necesitatea ca structurile cu rol în combaterea terorismului să adopte direcţii atipice de acţiune, care să aibă atât scop anticipativ, cât şi preventiv, impunându-se, în acelaşi timp, analiza materialelor jihadiste postate pe Internet, care au o audienţă practic nelimitată şi generează vulnerabilităţi semnificative.

Bibliografie

1. "Jihadica" (jurnal web, SUA) - "New Issue of Sada al-Malahim", Thomas Hegghammer, 19.01.2009
http://www.jihadica.com/new-issue-of-sada-al-malahim/
http://www.jihadica.com/

2. Al-Faloja (forum jihadist, limba arabă) - "Guarella Warfare - Good Book"
http://alflojaweb.com/vb/showthread.php?t=43065
http://faloja1.net/vb/showthread.php?t=43521
http://faloja1.net/vb/showthread.php?t=46212

3. "International Institute for Counter-Terrorism" (site-ul oficial, Israel) „Forumurile jihadiste online explică modalitatea prin care poţi sa devii un membru Al-Qaeda", 03.03.2009
http://www.ict.org.il/Portals/0/Internet%20Monitoring%20Group/JWMG_Al-Qaeda_Member.pdf

4. "International Reporter" (site de ştiri, India) "Pak ISI supported terrorists to attack Mumbai-American Intelligence", 08.12.2008
http://www.internationalreporter.com/News-4345/pak-isi-supported-terrorists-to-attack-mumbai-american-intelligence.html

5. "South Asia Terrorism Portal" (portal de informaţii în domeniul terorist, India) - "Lashkar-e-Toiba ('Army of the Pure')"
http://www.satp.org/satporgtp/countries/india/states/jandk/terrorist_outfits/lashkar_e_toiba.htm

6. "The Smoking Gun" (site de ştiri, SUA) - "Bin Laden's Terrosim Bible"
http://www.thesmokinggun.com/archive/jihadmanual.html

7. "Global Security" (portal de ştiri în domeniul militar, SUA) - "The Training of Terrorist Organizations", Major David E. Smith USMC
http://www.globalsecurity.org/military/library/report/1995/SDE.htm
http://www.globalsecurity.org/intell/world/syria/intro.htm

8. "Thabaat" (forum jihadist) - "Security tips from an Ingush brother", Abu Anas of Khacharoy, 19.03.2009
http://revolution.thabaat.net/?p=1060#more-1060

9. "Reuters" (agenţie de ştiri, Marea Britanie) - "Jihadi software promises secure Web contacts", Firouz Sedarat, 18.01.2008
http://www.reuters.com/article/internetNews/idUSL1885793320080118

10. "Dancho Danchev" (blogul personal, Olanda) - "An Analysis of the Technical Mujahid - Issue Two", 07.06.2007
http://ddanchev.blogspot.com/2007/06/analysis-of-technical-mujahid-issue-two.html

DESCOPERIREA

LABORATOARELOR CLANDESTINE

Mariana Ioan

În ultimii ani, din cauza evenimentelor dramatice petrecute în întreaga lume, s-au intensificat eforturile ce vizează prevenirea şi combaterea terorismului, sub diversele lui forme de manifestare, urmărindu-se limitarea resurselor financiare şi materiale ale organizaţiilor teroriste, fapt care a influenţat metodele de acţiune ale acestora. O astfel de metodă este fabricarea artizanală a explozivilor, în special a celor pentru care circuitul comercial al precursorilor nu este suficient de bine monitorizat, a substanţelor (compoziţiilor) chimice abandonate de fabricanţii de explozivi sau muniţii ca urmare a performanţelor reduse, rezistenţei scăzute în timp, nesiguranţei în exploatare ş.a.

Informaţii despre compoziţiile ce intră în atenţia teroriştilor se obţin, de cele mai multe ori, doar în urma investigărilor urmărilor atentatelor cu bombă sau în cazul descoperirii unor laboratoare clandestine în care se prepară artizanal substanţe explozive şi unde se asamblează dispozitivele explozive improvizate (d.e.i.) utilizate în atentate. În întreaga lume şi în mod deosebit în zonele de acţiune ale diferitelor organizaţii teroriste, a fost semnalată prezenţa laboratoarelor clandestine.
Normele federale americane definesc laboratorul clandestin ca fiind locul unde se desfăşoară „operaţii ilicite constând în combinarea unor aparate şi substanţe chimice care au fost sau pot fi utilizate pentru fabricarea sau sintetizarea unor substanţe al căror circuit economic este controlat” (ilicite). Descoperirea lor s-a făcut fie prin monitorizarea persoanelor sau locaţiilor suspecte şi a informaţiilor obţinute despre acestea, fie în urma accidentelor produse în diversele faze ale procesului de preparare a explozivilor, manipulării defectuoase sau păstrarii lor în condiţii neadecvate.

Investigarea unui laborator clandestin implică un grad ridicat de risc şi necesită personal specializat, dotat cu mijloace de investigare adecvate şi performante, precum şi coroborarea mai multor tipuri de date: informative, tehnice şi tactice.

Prezența unui laborator clandestin în care se prepară explozivi poate fi semnalată de :

◦ deteriorarea inexplicabilă şi accentuată a finisajului pereților, a instalațiilor de scurgere şi a vopselei de pe diferite piese metalice (aspect de scorojire / ardere);
◦ prezența mirosului puternic şi persistent de chimicale (acid caustic, acrid sau de solvenți) care se degajă prin canale colectoare sau instalații de ventilație;
◦ prezența unor fante neobişnuite, a dispozitivelor necesare pentru ventilație, a unor nişe improvizate pentru extracția noxelor sau a ferestrelor acoperite cu folii netransparente, uneori fortificate;
◦ aprovizionarea cu recipiente din materiale metalice sau plastice, cu ambalaje diverse şi inscripționări specifice substanțelor chimice, cu aparate necesare tehnicilor de laborator: băi de termostatare (încălzire sau răcire), agitatoare, sisteme de distilare şi condensare, sticlărie de laborator, tubulatură de plastic sau metalică etc.;
◦ frecventarea neregulata a locației sau creşterea activității în special noaptea;
◦fumatul în exterior, chiar şi în condiții meteo nefavorabile;
◦ plata chiriei cu bani cash;
◦persoane retrase, necomunicative sau reținute asupra activităților pe care le desfăşoară (refuzul accesului furnizorilor de utilități, servicii, curățenie, deratizare/dezinsecție);
◦ exces de reziduuri (gunoi) care conține filtre de hârtie pentru cafetiere, containerele şi recipientele substanțelor utilizate sau arderea gunoiului;
◦ vegetație redusă sau uscată (moartă) în aria înconjurătoare.

În general, astfel de laboratoare necesită accesul la apă, gaze, curent electric şi rețea de canalizare. Nu de puține ori, pentru ascunderea mirosurilor degajate în procesul de preparare, se practică localizarea laboratoarelor în apropierea ariilor industriale sau, din contră, în zone îndepărtate de oraşe şi cât mai puțin expuse accesului. În situația locațiilor cu sisteme de climatizare s-a practicat şi mascarea mirosurilor de substanțe chimice prin intermediul agenților de împrospătare a aerului.
Au fost raportate cazuri în care alături de explozivi în laboratoarele respective se sintetizau şi droguri, sau despre care se presupunea că sunt utilizate pentru fabricarea drogurilor, dar s-a dovedit că erau laboratoare de preparare a explozivilor. În unele țări (SUA, Canada) astfel de laboratoare au fost descoperite şi în subsolurile sau mansardele unor case locuite/părăsite, în vehicule abandonate, garaje, depozite dezafectate etc.

Indicii asupra persoanelor care pot fabrica materiale explozive

Persoanele care fabrică explozivi pot prezenta unele dintre următoarele manifestări fiziologice/ afecțiuni, funcție de tipul explozivilor care se prepară şi de prezența îndelungată a persoanei în laborator:
◦pete galbene/maronii sau piele decolorată (albicioasă) pe mâini, palme sau alte părți ale corpului mai des expuse la substanțele chimice;
◦ epiderma cu aspect uscat, ars, mirosind puternic şi repetat a chimicale, pilozități decolorate neuniform (de pe cap, brațe, față) dermatite repetate;
◦ pupile dilatate, secrеții sau sângerări ale nasului;
◦ afecțiuni ale sistemului nervos central, pierderea acuității vizuale;
◦ afecțiuni respiratorii şi circulatorii (hipertensiune, în general), greață, amețeli, crampe abdominale;
◦ migrene dese şi puternice, comportament irascibil, ostil.

Evident, aceste aspecte sunt cu atât mai relevante, cu cât persoana suspectată are un domeniu de activitate care, în mod obişnuit, nu ar presupune contact cu substante chimice, sau pentru care vârsta şi constituția fizică nu justifică astfel de afecțiuni. Gama de informații poate fi lărgită de la caz la caz prin monitorizarea persoanelor care frecventează locația, a segmentului lor de activitate profesională şi a relațiilor acestora, a gradului de pregătire şi instruire etc.

Indicii asupra locului unde se prepară explozivi

La prima vedere, laboratoarele clandestine utilizate pentru sintetizarea drogurilor sau pentru fabricarea artizanală a explozivilor şi confecționarea d.e.i.-urilor nu diferă prea mult între ele din punct de vedere al aparaturii utilizate, unele substanțe chimice fiind folosite în ambele cazuri. Totuşi, indicii specifice preparării explozivilor într-o locație clandestină pot fi:
◦ prezența amprentelor de culoare galbenă datorate contactului cu acidul picric, sărurilor lui sau acidului picramic şi derivaților (folosiți în general pentru confecționarea sistemelor de inițiere);
◦ prezența componentelor utilizabile la confecționarea d.e.i- urilor (conductori electrici, adezivi, surse de energie, circuite electronice, fragmente metalice etc.);

◦ prezența unor materiale aparent nepericuloase, cum ar fi de exemplu unele produse de băcănie, produse petroliere, substanțe tip lianți (gumă guar, rășini, rezină etc.), ceară, vaselină sau parafină, solvenți puternici, îngrășăminte, pulberi metalice;
◦ prezența unor soluții cu aspect uleios/siropos sau a substanțelor solide, cristaline, divers colorate (de regulă mai puțin întâlnite în laboratoarele unde se prepară drogurile);
◦ depozitarea în instalații de răcire a pulberilor cristaline de culoare albă;
◦ prezența acizilor tari (sulfuric și/sau clorhidric) de concentrații ridicate și în cantități mari.

Riscuri asociate activităților de investigare/intervenție într-un laborator clandestin

Riscurile unei investigații/intervenții într-un laborator unde se prepară explozivi sunt și mai ridicate, aceasta pe de o parte datorită proprietăților fizico-chimice și explozive ale acestor materiale și, pe de altă parte, datorită posibilității existenței unor d.e.i-uri capcană, așa numitele „booby-traps" dispuse pentru a alerta/marca prezența intruşilor. În general, aceste d.e.i- uri capcană sunt plasate acolo unde se acționează în mod normal, fie la pătrunderea în locație, fie la investigarea ei.

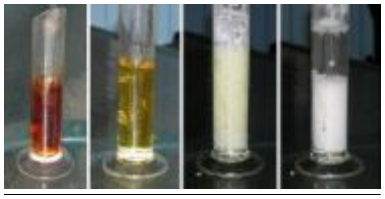

Și în situația în care în laborator se prepară doar droguri, există un risc ridicat de explozie sau de accidentare gravă a forțelor de investigare/intervenție, în special în cazul laboratoarelor abandonate, deoarece substanțele chimice utilizate în fluxul de fabricare a drogurilor sunt inflamabile, extrem de toxice și sensibile la unii stimuli exteriori, uneori chiar explozive.
Atunci când se bănuiește că într-o locație funcționează un laborator clandestin, prima măsură ce trebuie luată ține de analizarea informațiilor disponibile, de aspectarea atentă a spațiilor exterioare și, acolo unde este posibil, a celor interioare, precum și a indiciilor descoperite.
Când acestea susțin prezența laboratorului clandestin, pătrunderea în locație se va face doar după cercetarea atentă a căilor și ușilor de acces, pentru ca acestea să nu ascundă dispozitive capcană.
Cercetarea lor și pătrunderea trebuie făcute de specialiști, cu ajutorul mijloacelor tehnice specifice controlului tehnic antiterorist, inclusiv a celor care asigură protecție balistică.
Dacă persoana care pătrunde nu are calificarea și instruirea necesară se recomandă ca, odată edificată asupra activităților care se desfășoară în locație, să anunțe forțele de ordine și să țină cont de următoarele aspecte:
◦ să părăsească rapid locația respectivă (să se întoarcă și să iasă pe aceeași rută pe care a pătruns) și să nu mai intre;
◦ să nu folosească mijloace de comunicare (radio, telefon mobil) în locație sau în imediata apropiere (la cel puțin 100 metri);
◦ pe cât este posibil, să împiedice accesul altor persoane;
◦ să nu fumeze în locație sau în apropierea imediată a acesteia;
◦ să nu introducă nici un obiect în gură, să nu mestece gumă;
◦ să nu caute să salveze o eventuală victimă, decât dacă își poate asigura propria siguranță;
◦ să nu modifice poziția obiectelor, comutatoarelor, aparatelor etc.;
◦ să nu acționeze în niciun fel asupra aparaturii, a instalațiilor sau substanțelor descoperite – acestea trebuie lăsate în poziția/situația în care au fost descoperite;
◦ să avertizeze eventualele persoane din apropierea locației asupra riscurilor ce par iminente, dar să nu stârnească panică sau să implice în căutare alte persoane, chiar dacă acestea au sau par a avea cunoștințe în domeniu;
◦ să anunțe neîntârziat forțele de ordine.

Indiferent de activitatea care se desfășoară într-un laborator clandestin, pericolul cel mai mare îl reprezintă precursorii, substanțele aflate pe fluxul de fabricație și cele deja obținute. Asupra acestora nu acționează decât personal special instruit, echipat și dotat corespunzător.

Bibliografie

◦ Proprietățile și fabricația substanțelor explozive – Orban Octavian, Goga Doru, Ed. ATM, București, 1996;
◦ The Chemistry of Explosives – J. Akhavan, 2nd Edition;
◦ The Big Book of Bad Ideas – An Illustrated Handbook on the Art and Science of Things that Go Boom;
◦ CIA – Field Expedient Methods for Explosives Preparation, 1977, Desert Publication, El Dorado, AR
◦ Crime Scene Investigation, research report – U.S. Departament of Justice, Office of Justice Programs,
National Institute of Justice;
◦ WPS Physical Evidence Handbook (4/06) 13-1Clandestine Laboratory, State of Florida Departament of
Financial Service Division of State Marshall – Bureau of Forensic Fire and Exlplosives Analysis,
2007,January.
◦ Journal of Clandestine Laboratory Investigating Chemists Association - http://designerdrugs.
com/pte/12.162.180.114/dcd/chemistry/clic.html
◦ Field Guide to Clandestine Laboratories Identification and Investigation - Donnell R. Christian, CRC Press
◦ Forensic Investigation of Clandestine Laboratories - Donnell R. Christian, CRC Press
◦ Hazardous Laboratory Chemicals – Margaret – Ann Armour, CRC Press

RELAȚII PUBLICE ŞI CULTURĂ DE SECURITATE

Dezvoltarea tehnologică în domeniul echipamentelor de comunicare şi accesul uşor la informaţie la nivel global constituie factori cu înalt potenţial în ceea ce priveşte eficientizarea interacţiunii între instituţiile statului şi societatea civilă şi a dialogului, pentru formarea unei imagini pozitive, bazate pe transparenţă.

| Flavius Ciglenean

Evoluţia activităţii de PR

Deşi unele componente ale strategiilor de relaţii publice au fost folosite încă din antichitate, spre exemplu trimiterea de solii care să preceadă vizita unor demnitari sau inscripţii electorale pe zidurile Romei, sintagma "public relations", apare pentru prima dată într-o lucrare de specialitate în anul 1923, când Edward L. Bernays vorbeşte de un „consilier pe probleme de relaţii publice" în lucrarea sa "Crystalising public opinion".

Terminologia utilizată în domeniul relaţiilor publice a evoluat odată cu acesta, la sfârşitul secolului al XX-lea începutul secolului al XXI-lea, specialiştii începând să folosească termenul de „comunicare integrată", care se referă la actul de comunicare ce vizează schimbarea unei atitudini negative a publicului faţă de o instituţie, respectiv schimbarea imaginii acesteia.

Despre relaţii publice în sensul actual al sintagmei se poate vorbi abia din a doua jumătate a secolului XX, perioadă în care comunicarea intră în etapa globală. Odată cu dezvoltarea tehnologiilor de comunicare în masă, specialiştii în relaţii publice trebuie să ia în calcul situaţia la nivel internaţional, pentru a putea dialoga eficient cu un public mai bine informat şi pentru a putea prelua şi adapta la interesele proprii programe de comunicare dezvoltate în altă parte a lumii.

În această perioadă relaţiile publice s-au dezvoltat ca ştiinţă socială, din ce în ce mai repede, fiind însă depăşite de dezvoltarea tehnologică rapidă în domeniul comunicării, la care noua ştiinţă trebuie să se adapteze.

PR şi publicitate

Definită de dicţionarele de marketing ca fiind o formă de comunicare dirijată spre obţinerea sprijinului publicului larg pentru un concept sau în vederea rezolvării unei probleme, activitatea de relaţii publice (P.R.) este deseori comparată cu tehnicile publicitare folosite la vânzarea unui produs. Totuşi, nu este vorba de vânzarea unui produs material, ci de fixarea unei imagini pozitive. Ideea care trebuie vândută este aceea de transparenţă a instituţiei vizate, diferind astfel de tehnicile publicitare prin faptul că nu este vorba de un produs nou lansat pe piaţă, ci de o instituţie care este deja cunoscută publicului larg.

Diferenţa dintre PR şi marketing sau publicitate nu se rezumă doar la scopul vizat, ci la natura procesului şi a metodelor folosite. Activitatea de relaţii publice oferă expunere mediatică beneficiarului, dar asemănarea cu publicitatea se opreşte la folosirea unor mijloace directe, plătite prezentări, pliante, campanii de informare. Prin utilizarea unor terţe părţi ca supapă pentru diseminarea mesajului transmis, spre exemplu prin apariţii în programe de ştiri, conferinţe sau comunicarea directă cu presa, prin personal specializat, în vederea realizării unor materiale jurnalistice atribuite unei publicaţii şi nu instituţiei în cauză, comunicarea devine legitimă, ajungând la destinatar prin filtrul considerat obiectiv al celui care întocmeşte materialul, credibilitate care lipseşte unui demers publicitar. Pentru a realiza acest lucru, prima etapă constă în convingerea terţilor implicaţi că instituţia-ţintă urmează practici sănătoase şi evitarea unei politici de tip "no comment", care ar arunca dubii asupra legitimităţii activităţilor desfăşurate. O abordare greşită a unei probleme, odată pusă în practică, este mai dificil de rectificat decât problema în sine, dat fiind faptul că afirmaţiile făcute trebuie argumentate temeinic pentru a fi credibile, în schimb acuzaţiile lansate din afara unei instituţii rămân în subconştientul publicului vreme îndelungată, chiar şi fără nici o dovadă.

Relaţiile publice şi autorităţile

În timp ce în statele cu o democraţie „tradiţională" importanţa relaţiilor publice a fost demult recunoscută, nu doar de marile concerne economice ci şi în ceea ce priveşte interacţiunea dintre autorităţi şi populaţie, altfel stau lucrurile în ţările care au avut la guvernare, pentru perioade îndelungate, un regim totalitar. Specificul unei dictaturi exclude orice activitate de acest tip, eforturile depuse de putere în ceea ce priveşte comunicarea publică rezumându-se la demersuri de tip propagandistic, neancorate în realitate.

Scepticismul privind utilitatea activităţii de PR a persistat şi în România, mult timp după răsturnarea regimului comunist, aceasta fiind privită mai mult ca o publicitate menită să „vândă" imaginea unor instituţii decât ca un efort de comunicare.

În realitate, este vorba de un dialog, parte integrată din procesul de PR făcând şi recepţionarea şi analizarea feedback-ului, pentru stabilirea viitoarelor strategii de comunicare. În lipsa unei politici de PR eficiente, nu poate fi vorba nici de eficienţă în ceea ce priveşte activitatea instituţiei vizate.

Necesitatea demersurilor de acest tip a fost subestimată constant, deşi imaginea nefavorabilă moştenită de instituţiile statului afecta în mod direct capacitatea acestora de a îşi desfăşura în mod eficient activitatea.

În prezent, situaţia s-a schimbat, investiţiile în programe de comunicare fiind în plin avânt. Totodată, se face simţită prezenţa unor specialişti autohtoni, proaspeţi absolvenţi ai instituţiilor de învăţământ superior de profil, instituţii care până în urmă cu câţiva ani nu existau.

Cultura de securitate

Conştientizarea de către public a importanţei activităţii desfăşurate de instituţiile statului cu atribuţii în domeniul securităţii este vitală pentru eficienţa demersurilor menite să creeze şi să menţină stabilitatea şi starea de siguranţă atât la nivel statal cât şi la nivel individual. Fără sprijinul populaţiei, activitatea acestor instituţii devine imposibilă, iar acest sprijin depinde de imaginea cu care este asociată instituţia respectivă.

Pentru aceasta este necesară însă existenţa unei culturi de securitate, care poate fi definită ca un set de obiceiuri şi atitudini înrădăcinate în conştiinţa societăţii civile, care să contribuie la conştientizarea problemelor cu care se confruntă un stat şi la implicarea activă în soluţionarea acestora prin sprijinirea demersurilor instituţiilor de stat.

Totuşi, determinarea unei asemenea atitudini nu este un proces pretabil a fi finalizat peste noapte, neîncrederea în autorităţi moştenită de populaţie la nivel subconştient constituind prima piedică în acest sens şi fiind direct legată de imaginea instituţiilor statului în ţări care au avut în trecut de suferit de pe urma unor regimuri opresive.

Pentru a crea şi a menţine o imagine pozitivă este necesară o campanie PR specializată, al cărei prim pas este identificarea problemelor, respectiv a factorilor care influenţează negativ sau fac să stagneze evoluţia pozitivă a imaginii şi dirijarea eforturilor de comunicare pentru înlăturarea acestora. Odată identificate aceste elemente, operaţiunea de PR poate fi focalizată eficient, atât în ceea ce priveşte scopul campaniei, grupurile ţintă, cât şi pentru stabilirea modului de desfăşurare. Orice scenariu, indiferent cât ar fi de bine gândit, poate genera situaţii neprevăzute, mai ales în ceea ce priveşte lucrul cu publicul. Pentru a putea rezolva eficient şi rapid potenţialele probleme nu este suficientă doar o bună planificare, pentru că aceasta nu poate acoperi toate posibilităţile, ci şi studiul campaniilor de PR care au avut în prealabil succes în situaţii similare, prin care au trecut alte instituţii.

Totuşi, nu există soluţii universale, orice practică în acest domeniu preluată din altă parte, în special din zone geografice cu alt specific, cu altă cultură, trebuie adaptate la condiţiile sociale ale cadrului în care urmează a fi implementat programul, în caz contrar, o soluţie care a avut succes în trecut pentru un alt utilizator, poate deveni un eşec total.

Odată creată, imaginea dorită trebuie apărată împotriva eventualelor atacuri la adresa ei, proces care presupune menţinerea unui grad de transparenţă a politicilor instituţionale şi explicare a scopurilor organizaţiei vizate în cadrul luării de poziţie în situaţii de criză, aspect dificil de materializat, în special pentru instituţiile care lucrează cu date sensibile, motiv pentru care o campanie de relaţii publice de succes nu poate fi un proces pe termen determinat, ci un demers continuu, ciclic, de neconceput fără sprijinul şi înţelegerea societăţii civile, care constituie chiar scopul unei astfel de campanii.

Bibliografie

1.Bernays, Edward L. 1923: Crystalising Public Opinion

2. Kunczik, Michael, PR: Concepţii şi Teorii

I PAK DAU ŞTIRE

RELAŢIONAREA

| Nicolae Rotaru

E bine să te identifici cu instituţia din care faci parte, dar e grav dacă tu, ca individ, te consideri însăşi instituţia. Ceauşescu, cel mai adulat preşedinte, când a ajuns să spună „eu am făcut Constituţia, eu o schimb", a devenit victimă a cvasi-majorităţii adulatorilor!

De aceea se face adesea confuzia că, spunând apreciind /criticând ceva la un om (fie el şi-n fruntea unei ierarhii organizaţionale) se interpretează (de către necunoscători, de către fricoşi ori, şi mai grav, de către linguşitorii semidocţi) că ai afectat instituţia. Total greşit! Abia aşa acea instituţie se credibilizează, se protejează şi, desigur, se întăreşte.

A corcofeli (cum zic ţăranii din Argeşul natal la a ascunde) lipsuri şi erori (umane), a falsifica sau tăinui adevăruri (evidente) nu înseamnă că promovăm o imagine reală (dezirabilă) a organizaţiei, ci, dimpotrivă, dăm prilejul augmentării zvonisticii, comentariului, presupunerilor, suspiciunii!

Eu cred că profesioniştii relaţionării umane din instituţia SRI, de pildă, în primul rând ei, trebuie să fie absolvenţi de nota zece ai cursului numit educaţie pentru cultura de securitate şi apoi, tot ei, desăvârşiţi actanţi ai efortului dialogic persuasiv. Aş îndrăzni să constat că, dacă de două decenii încoace nu reuşim să convingem majoritatea cetăţenilor că SRI nu se ocupă (doar) cu ascultarea telefoanelor, o mare vină revine şi celor ce relaţionează cu mass-media, cu societatea civilă, cu oamenii. (Eu, personal, i-am spus vecinului meu, venerabilul nonagenar ce se ştie cu o muscă legionară pe căciulă, atunci când m-a întrebat dacă mai ascult telefoanele - tot eu îmi atribuisem această „sarcină", chit că n-am avut, ca jandarm, niciodată asemenea **misiune** - că acum ascult doar convor**birile!)** Pare ilar exemplul, dar e grăitor, prin puterea excepţiei!

Tot acelui vecin suspicios - avea de ce să fie! i-am spus **cândva** că am jucat volei cu Ceauşescu la Snagov, aşa încât, după acel însângerat decembrie, în şedinţa asociaţiei de locatari, m-a „demascat" ca securist odios**,** torţionar ceauşist şi om de casă al familiei dicta**toare defuncte! (Acum,** acelaşi alt om, e drept, mă invită la un rachiu**, iar** soţiei îi aduce trandafiri rupţi din grădiniţa din faţa blocului!**)**

Relaţionarea profesionalistă (nu cea profesionistă, care ţine doar de profesie, nu şi de profesionalismul cu care ar trebui să se exercite!), deschiderea ludică**, so**cializarea cum ne place să spunem, adică nişte chei psihosociologice de neignorat, fac şi promovează **o** imagine dezirabilă, nefardată, adică reală**!**

Vreau să precizez că **dialogul, deschiderea, „guta** lungă", transparenţa (în limitele prevederilor legii şi normelor clasificării!) nu trebuie caracterizate de crispare, cenzură, trunchieri, bâlbe etc. care, toate, scot în evidenţă tare, alimentează presupoziţii, generează discordie şi, desigur, pun în lumină lipsa de profesionalism.

Ştiu, de la catedră e uşor să dai lecţii, dar în ipostaze reale este posibil să confirmi zicala cu socoteala de acasă şi cea din târg. Cel mai la îndemână exemplu e cel al marelui poet şi dramaturg Marin Sorescu, ajuns, conjunctural, într-o funcţie administrativă (ministru), unde a cond**us tot** după metode poetice, în mod aproape dramatic, inclusiv pentru el, neobişnuit cu rigoarea ordonatorului de credite şi strategului de proiecte culturale. De aceea cred că excepţia şi conjunctura trebuie să nu-şi mai afle locul în articulaţii cheie, de care depind funcţionarea normală a unui angrenaj, sistem, proces. Cred şi, ca slujbaş al unui herb şi profesionist al iubirii de ţară, mă şi străduiesc să procedez ca atare, adaptat la noile stringenţe şi la imediateţea exerciţiului

Momente semnificative din istoria Serviciului Român de Informaţii

1990

26.03.1990 - Consiliul Provizoriu de Uniune Naţională a adoptat Decretul nr. 181 prin care a fost înfiinţat Serviciul Român de Informaţii. În baza aceluiaşi document, în funcţia de director al SRI a fost numit Virgil Măgureanu.
01.07.1990 - Unitatea Specială de Luptă Antiteroristă (USLA) a fost reorganizată şi denumită Brigada Antiteroristă (BAT).

1991

29.07.1991 - Parlamentul a adoptat Legea nr. 51/ 1991 privind siguranţa naţională a României, care stabileşte ameninţările la adresa siguranţei naţionale şi organele de stat cu atribuţii în domeniu: Serviciul Român de Informaţii, Serviciul de Informaţii Externe, Serviciul de Protecţie şi Pază, precum şi structurile interne specializate din cadrul Ministerului Apărării, Ministerului de Interne şi Ministerului Justiţiei.

1992

24.02.1992 - Legislativul a adoptat Legea 14/ 1992 privind organizarea şi funcţionarea Serviciului Român de Informaţii.
04.08.1992 - Guvernul a emis Hotărârea nr. 427/ 1992 privind înfiinţarea Institutului Superior de Informaţii, aflat în subordinea Serviciului Român de Informaţii.

1993

23.06.1993 - Executivul a emis Hotărârea nr. 30/ 1993 privind organizarea şi funcţionarea Comisiei comune permanente a Camerei Deputaţilor şi Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activităţii Serviciului Român de Informaţii.

1995

04.04.1995 - Guvernul a emis Hotărârea nr. 206/ 1995 privind reorganizarea Institutului Superior de Informaţii în Institutul Naţional de Informaţii, în subordinea Serviciului Român de Informaţii.

1996

07.02.1996 - Senatul a adoptat Legea privind apărarea secretului de stat şi de serviciu, activităţi coordonate, la nivel naţional, de Serviciul Român de Informaţii.

1997

26.05.1997 - Parlamentul României a aprobat numirea în funcţia de director al SRI a domnului Costin Georgescu.

2000

14.10.2000 - Guvernul României a decis reorganizarea Institutului Naţional de Informaţii în Academia Naţională de Informaţii.

2001

12.01.2001 - Consiliul Suprem de Apărare a Ţării l-a confirmat pe Alexandru Radu Timofte în funcţia de director al SRI.

2002

Aprilie 2002 - SRI a înfiinţat, în cadrul Academiei Naţionale de Informaţii, Colegiul Superior de Siguranţă Naţională, instituţie cu obiective pe linia obţinerii de cunoştinţe din domeniul securităţii şi siguranţei naţionale, iniţierii în problematica gestionării siguranţei naţionale şi înţelegerii rolului instituţiilor cu atribuţii specifice, în condiţiile statului de drept.

2003

29.03.2003 - Serviciul Român de Informaţii a editat primul număr al revistei "Profil".

30.09.2003 - SRI şi Institutul European pentru Managementul Riscului Securităţii şi Comunicării ("EURISC") au inaugurat Centrul de Informare pentru Cultura de Securitate, destinat dezvoltării comunicării cu societatea civilă, în scopul derulării unor programe de educaţie de securitate.

2004

20.03.2004 - La propunerea conducerii SRI, a fost aprobată înființarea "Sistemului național de alertă teroristă" și a fost operaționalizată, în cadrul Centrului de Cooperare Operativă Antiteroristă, linia telefonică gratuită TELVERDE, destinată publicului larg în scopul semnalării potențialelor acțiuni teroriste.

29.04.2004 - Guvernul a dispus înființarea Sistemului Național de Prevenire și Combatere a Terorismului (SNPCT), în cadrul căruia SRI deține atribuțiile pe linia intervenției contrateroriste.

23.06.2004 - CSAT a adoptat "Doctrina națională a informațiilor pentru securitate" elaborată de SRI, document ce constituie suportul teoretic al securității naționale, în cadrul măsurilor politico-militare comune, realizate prin culegerea și valorificarea informațiilor, respectiv informarea guvernelor asupra naturii amenințărilor și a mijloacelor de protecție împotriva acestora. Doctrina națională constituie, de asemenea, parte a ofertei de securitate a Comunității informative a României pentru NATO.

2005

18.11.2005 - CSAT a aprobat constituirea Comunității Naționale de Informații (CNI), din care fac parte SRI, SIE, Direcția Generală de Informații a Apărării și Direcția Generală de Informații și Protecție Internă din cadrul MAI.
20.12.2005 - SRI a lansat, la nivelul instituțiilor de învățământ preuniversitar (licee), campania "Terorismul ...de lângă noi", care vizează familiarizarea elevilor cu primele elemente ale "culturii de securitate".

2006

04.10.2006 - Ambasadorul George Cristian Maior a fost numit director al SRI, prin Hotărârea nr. 32 a Parlamentului României.
27.12.2006 - SRI a finalizat procesul de predare a dosarelor fostei Securități către Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor fostei Securități (CNSAS).

2007

27.09.2007 - Parlamentul a promulgat noua formă a Legii nr. 182/ 2002 privind informațiile clasificate, care a intrat în vigoare după publicarea în Monitorul Oficial, la 04.10.2007. Serviciului Român de Informații i-a revenit sarcina de a stabili, cu acordul Autorității Naționale de Securitate, standardele naționale de protecție a informațiilor clasificate.

12.12.2007 - SRI a început predarea, către CNSAS, a cartotecii cuprinzând fișele de evidență a corespondenței interceptate în perioada comunistă de către Departamentul Securității Statului.

14.12.2007 - Directorul Serviciului Român de Informații, George Cristian Maior, a prezentat șefilor de unități centrale și locale ale SRI proiectul "Viziunea strategică 2007 - 2010" și noua concepție privind modul de organizare al instituției.

2008

25.03.2008 - Consiliul Suprem de Apărare a Țării a adoptat Hotărârea privind aprobarea Structurii și a Regulamentului de Funcționare ale Serviciului Român de Informații, conform "Viziunii Strategice 2007-2010".

01-04.04.2008 - Serviciul Român de Informații a asigurat sprijinul logistic pentru desfășurarea, la București, în paralel cu Summit-ul NATO, a "Summit-ului Tinerilor Atlantiști", organizat de Consiliul Atlantic al SUA și Consiliul Euro-Atlantic din România - Casa NATO.

Mai 2008 - Serviciul Român de Informații a editat primul număr al revistei "Intelligence".

17.09.2008 - Serviciul Român de Informații și Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, din cadrul Universității din București, au demarat cursurile programului de masterat "Analiza informațiilor", realizat prin colaborarea dintre cele două instituții.

2009

29-30.09.2009 - SRI, alături de Centrul Zonal de Înalte Studii pentru Prevenirea Bioterorismului, a organizat primul exercițiu național de management al consecințelor unui atac terorist cu agenți biologici "BIOEX 2009".

05.11.2009 - SRI a demarat acțiunea de furnizare a unor documente desecretizate din Dosarul "Revoluția", către Asociația "21 Decembrie".

2010

26.03.2010 - Serviciul Român de Informații împlinește 20 de ani de la înființare.

SUMMARY of the articles

☞Ambassador George Cristian Maior, the Director of the Romanian Intelligence Service, talks about the evolution of the Romanian Intelligence Service in the last 20 years, thanking the staff for the way they have fulfilled their duty towards their country and for their hard work and professionalism.

☞In his article, Ionel Nițu shows the difficulties of the intelligence prediction activity in an uncertain era and their implications for the intelligence process, focusing on the challenges posed by intelligence analysis.

☞Florian Coldea, the deputy Director of the Romanian Intelligence Service, has entered the Service 18 years ago, as a student of the National Intelligence Academy and is now part of the Romanian Intelligence Service leadership team. His message reveals the Service's development and modernization stages, answering Romania' security necessities as well as NATO and EU membership requirements.

☞"Uncertainty. Strategic Thinking and International Relationships in the 21st Century" was the second book published in 2009 by the Director of the Romanian Intelligence Service George Cristian Maior. Intelligence editor Flaviu Predescu's article includes the most significant issues tackled by the author in his complex work.

☞Brigadier General Ion Grosu talks about the Romanian Intelligence Service's 20 years evolution, thanking the staff for their abnegation and loyalty and congratulates them for their professionalism way in fulfilling their duties, most of the time in difficult conditions.

☞Having as guide-mark the fact that Lisbon Treaty represents the adequate judicial frame to promote national interests, Liliana Cojocaru's paper tackles a part of the implications resulted from the transposition of the national administrative law plan of two EU fundamental principles, namely assigning competences and subsidiary.

☞George-Viorel Voinescu, the deputy Director of the Romanian Intelligence Service draws some "Guide-marks of Romanian Intelligence Service Evolution in Terms of Financial and Material Resources Management", emphasizing that this part of activity had an important contribution to the Romanian Intelligence Service progress.

☞Professor Cristian Troncotă continues the series of articles published in this magazine with "Personalities of the Secret Front Gheorghe Cristescu SSI Director" revealing us details about his family, early life and professional evolution.

☞Brigadier General Dumitru Cocoru highlights "The Role of Technological Developement and Research Activity in the Field of Intelligence" and the Romanian Intelligence Service involvement in the research-development activity, specifying that the partnership with public or private organizations in European or national research projects is a key issue for the Service's activity.

☞Raluca Galaon from the Open Source Center reveals in "Critical Infrastructures Protection General Grounds. Case Study: the Energetical Sector" the fact that Romania is in its early stages as far as critical infrastructure legislation is concerned, mentioning the European standard, the Directive 2008/114/EC.

☞Remus Ioan Ștefureac suggests an analysis of the imagological profile of the Romanian Intelligence Service in his paper "SRI after 20 Years: Public Perception Challenges", emphasizing that a part of the intellectual elite of the Romanian educational system is now part of the Service.

☞Marian Preda, the dean of Social Assistance and Sociology Faculty, presents the "Partnership for Quality Human Resources in Intelligence" between his Faculty and the Romanian Intelligence Service, within the "Information Analysis" master program.

SUMMARY of the articles

☞Mireille Rădoi and Ionuţ Negrescu have found the answer to the question "Why a National CERT (Computer Emergency Response Team) in Crisis Times?", namely "In order to Protect the Romanian IT Infrastructure!".

☞**"21 Intelligence", signed by Marius Sebe, opens an interesting perspective on the intelligence field, tackling the information classification in the intelligence process.**

☞**In „The Romanian Intelligence Service Authority in Collecting, Transporting, Distributing and Protecting the Official and Classified Correspondence on the National Territory" authors** Voicu Voineag, Georgică Budu **approach the main functions of SRI regarding the classified correspondence.**

☞**In his paper „Afghanistan. Anti-Coalition Forces", Alexand**ru-Roland Săvulescu presents the procedures, techniques and tactics used by Al-Qaeda and Taliban terrorist groups, that, according to asymmetric war characteristics, do not operate based on an organic military doctrine. The terrorist actions analysis becom**es very important when taking the most efficient operative measures.**

☞**In his material entitled "Bran Training Center", Dan Mircea Suciu presents the 40 year- activity of this Center, aimed, from the beginning, at training intelligence staff.**

☞**Intelligence editor Flaviu Predescu's interview with Vasile Dâncu, one of the most important Romanian sociologists, joins the series of important interviews that Intelligence proposes to its readers.**

☞Mircea Ştefan and Cosmin Adrian Şerban tackle important issues, "Climate Changes and International Security", that are already included on many states' agenda.

☞**Ramona Mihai aquaints us with the "National Security Strategy: Implications for Great Britain Intelligence Community", a document drafted by the national Security Commission in the 21st century, within the British Institute for Research in Public Policies Field, in support of finalizing the Great Britain National Security Strategy.**

☞**Adrian Popescu tackles the "Risk Management and Internal Control" notions for a rational organization of these processes functioning, and the importance of knowing all the fundamental elements in order to control the organization's evolution.**

☞Lucian Agafiţei has participated in the launching of "The End of Terrorism and the New Global (Dis)Order", coordinated by Cristian Barna, a book that has enriched the specialized libraries. His article tackles the most important aspects of the event.

☞**Starting from the fact that we have lately witnessed a great prevalence of communication practices in all social areas and a rapid development of communication techniques and technologies, Cristina-Annabella Jako provides an insight of the communication role, pointing out its advantages and disadvantages as well as its relevance for the intelligence analyst, in her paper "Manipulation in Mass Media".**

☞**In his paper, „Romanian Intelligence Activity Background. Turning Points and Actions until Al. I. Cuza's Reign.** Constantin Brâncoveanu's Epoch (1688-1714)" Ion Cristian Dogărel shows how Constantin Brâncoveanu had successfully merged the diplomacy with the art of using the information in order to maintain the state independence and ensure his own reign.

SUMMARY of the articles

☞Adrian Toma considers that the Afghan issue tops again international mass media in the context of presidential elections in Kabul and the connection with Pakistan problematic developments. USA and their European allies worked for adopting a new strategy aimed beyond the military field.

☞Alexandru-Mircea Dima offers a classification of the socalled "Conspiracy Theories", according to the content and finality of the message promoted. Beyond this classification, intelligence specialists have the huge task of analyzing these theories, for they can be subject to disinformation.

☞The magazine "Vitralii. Lumini şi umbre" (Stained Glass. Lights and Shadows) was launched under the coordination of the Romanian Intelligence Service Reserve and Retired Officers Association' president, Filip Teodorescu. This is the Romanian intelligence services' veterans publication and SRI's Director, George Maior, expressed his belief that it "reinstates in the light of debate the idea of patriotism and brings, 20 years after the communism fall, an air of normality".

☞Marius Antonio Rebegea's "Proactive Interpretation of Facial Expressions: A New Intelligence Form" offers us a new perspective on facial expressions of potential terrorists.

Liliana Nicolau and Marius Stănuşel focus on the dynamics of the proliferation phenomena in their material entitled "International Atomic Energy Agency and Weapons of Mass Destruction".

☞The article, written by Emil Simion, presents de facto standards for the cryptographic evaluation, known as FIPS PUB 140-2 and ISO 15408, their application methodology regarding the cryptographic evaluation process, as well as the national legislative framework.

☞Mirela Cernat's article "Assimilation of Secret Services' Operational Pattern by Terrorist Groups" focuses on aspects regarding methods of recruiting, structure and instruction of the Jihadi groups, as well as the existence of on-line Jihadi mass media.

☞Mariana Ion focuses on the elements that can indicate the presence of a clandestine laboratory that produces explosive materials, hints about persons that can fabricate this kind of materials, and risks associated to investigation/ intervention activities in a clandestine laboratory.

☞Flavius Ciglenean's paper „Public Relations and the Security Culture" starts with the PR activity evolution, emphasizing the difference between PR and publicity. The public must be aware of the importance of the state's institutions activity in the security field.

☞Prof. Nicolae Rotaru, from the National Intelligence Academy, talks about the relations between institutions, organizations and persons and debates the issue of a person's interacting with the community.

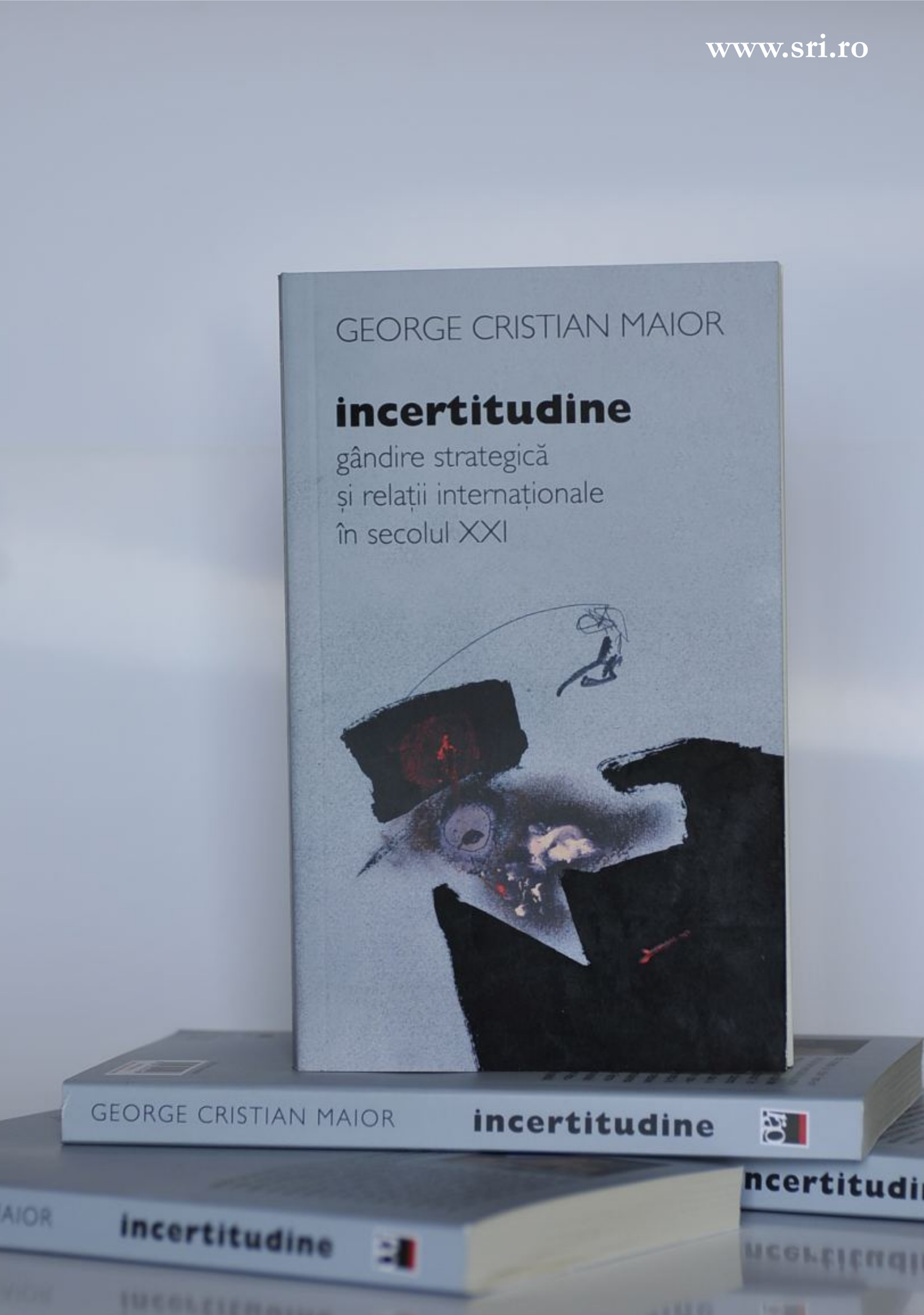
GEORGE CRISTIAN MAIOR
incertitudine
gândire strategică
și relații internaționale
în secolul XXI
GEORGE CRISTIAN MAIOR
incertitudine
incertitudine

Publicație a Serviciului Român de Informații
București, Bd. Libertății 14D
Tel. 021.410.60.60 Fax 021.410.25.45
E-mail: presa@sri.ro, www.sri.ro

ISSN 1844 – 7244